

Българско е-Списание за Археология, SUPPLEMENTUM 5

МОГИЛЕН НЕКРОПОЛ
ОТ РИМСКАТА ЕПОХА
КРАЙ ГРАД СТРАЛДЖА,
ЯМБОЛСКО

ИВО Д. ЧОЛАКОВ, СИРМА АЛЕКСАНДРОВА,
ВИКТОРИЯ РУСЕВА, НАТАЛИЯ ПЕЕВА

СОФИЯ 2016

Електронното списание и портал
на Асоциацията на Българските Археолози
<http://be-ja.org> <http://fubular.org>
E-journal and web-site
of the Association of the Bulgarian Archaeologists

1892 - 1921 - 1948

© Издател: Асоциация на българските археолози и
Национален археологически институт с музей при Българска академия на науките
© Превод: М. Райчева

София 2016

На корицата: Начало на проучването на некропола през 2008 г.

ISBN 978-619-90156-4-3

FREELY AVAILABLE ONLINE ON <http://be-ja.org>

ISBN 978-619-90156-4-3

9 786199 015643 >

Българско е-Списание за Археология

SUPPLEMENTUM 5

ИВО Д. ЧОЛАКОВ, СИРМА АЛЕКСАНДРОВА,
ВИКТОРИЯ РУСЕВА, НАТАЛИЯ ПЕЕВА

МОГИЛЕН НЕКРОПОЛ
ОТ РИМСКАТА ЕПОХА
КРАЙ ГРАД СТРАЛДЖА, ЯМБОЛСКО

Асоциация на българските археолози

СОФИЯ 2016

Bulgarian e-Journal of Archaeology

SUPPLEMENTUM 5

IVO D. CHOLAKOV, SIRMA ALEXANDROVA,
VICTORIA RUSSEVA, NATALIA PEEVA

TUMULAR NECROPOLIS
OF THE ROMAN PERIOD
NEAR STRALDZHA, YAMBOL REGION

Association of Bulgarian Archaeologists

SOFIA 2016

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор (<i>И. Д. Чолаков</i>)	1
Могили, гробни съоръжения и комплекси, свързани с поменални практики (<i>И. Д. Чолаков</i>)	5
Керамични съдове от римски могилен некропол край гр. Стралджа, Ямболско (<i>С. Александрова</i>)	33
Дребни находки от римски могилен некропол край край гр. Стралджа, Ямболско (<i>Н. Пеева, И. Д. Чолаков</i>)	89
Антропологичен анализ на материал от римски могилен некропол край гр. Стралджа, Ямболско (<i>В. Русева</i>)	109
Заключение (<i>И. Д. Чолаков</i>)	127
Библиография	133
Приложения	143
Списък на приложенията (<i>Български</i>)	281
List of Illustrations (<i>English</i>)	289
Tumular necropolis of the Roman period near Straldzha, Yambol region (<i>summary</i>)	297

Това изследване е одобрено за публикуване на 27.06.2016 г. на заседание на секция „Антична археология“ на Националния археологически институт с музей при Българска академия на науките, София.

ПРЕДГОВОР

Иво Д. Чолаков

Проучването на могилния некропол се проведе в два сезона – през пролетта на 2008 г. и пролетта и лятото на 2009 г. То имаше спасителен характер и бе наложено от предстоящото изграждане на автомагистрала „Тракия“. Обектът попада в сервитута на нейното трасе, като е заведен под номер 17 на ЛОТ 4 от километър 295+750 до километър 296+050. Намира се в Страджанското поле в землището на гр. Страджа, Ямболска област. Местността на топографските карти е обозначена като Божков юрт, а най-високата могила от некропола носи името „Балъкчийската могила“ (обр. 1). Разстоянията по права линия от центровете на най-близките населени места са: 5.60 km в югозападна посока от гр. Страджа; 3.5 km северозападно от с. Воденичане; 3.1 km в североизточна посока от с. Чарда и 5 km югозападно от с. Зимница. Теренът на мястото е равнинен и е част от Страджанското плато, простиращо се между Бакаджишките възвишения и Сливенският дял на Източна Стара планина. На разстояние от ок. 1 km южно от некропола се намира река Мочурица, а на 1.5 km в източна посока е нейният приток – река Маращ. В миналото, по-ниските части около двете реки често са били заливани, а голяма част от местността е била заблатена. Мястото е избрано неслучайно, тъй като се намира на естествена височина върху незаливна тераса.

Могилният некропол се състои от над 15 могили. Повечето от тях имат височина от 0.50 до 1.50 m и видим диаметър 25-50 m. Някои от могилените насипи, сега са почти незабележими на терена. Само една от могилените, т.нар. Балъкчийска, е с височина от около 3 m, но тъй като няма да бъде засегната от строителството на автомагистралата, не се наложи нейното спасително проучване. Теренът, върху който се намира обекта, е земеделска площ и ежегодно се обработва с тежка селскостопанска техника. Това е причината всички могилените насипи в некропола да са разнесени и да имат силно разлата форма. Върху съвременната повърхност се откриват и единични фрагменти антична битова керамика, също разпиляни на голяма площ при селскостопанската обработка. Според представените ни строителни планове, трасето на магистралата преминава директно през три от могилените насипи и засяга голяма част от перифериите на още две могили. Това е причината да бъде извършено тяхното спасително проучване, финансирано от Изпълнителна агенция „Пътища“, сега Агенция „Пътна инфраструктура“ (обр. 2).

Изследваният могилен некропол в землището на гр. Страджа не е единственият в района. В научната литература е известен некропол, състоящ се от две големи могили и намиращ се източно и в непосредствена близост до гр. Страджа (Димитров 1932-1933, 386). Той не е проучван от археолози, но са публикувани част от находките, открити в една от могилените. Те произхождат от зидана гробница с трупоиизгаряне в нея. Датировката на артефактите съвпада до голяма степен с тази, на проучвания от нас некропол – втора половина на I до средата на II в. Югозападно от с. Маленово и североизточно от с. Палаузово, върху рида Каяджика се намира голям некропол, със-

тоящ се от девет могили. Разстоянието по права линия от обекта до него е ок. 8 км. През 2007 г. две от могилиите от некропола са проучени и предложената от авторите датировка е II-средата на III в. (Илиев, Бакърджиев 2008, 242). Всички открити гробове в могилиите са с извършени кремации в тях. С могилиите върху рида Каяджика, е свързано и регистрираното при теренни издирвания антично селище, намиращо се в непосредствена близост западно от тях и разположено покрай левия бряг на р. Мочурица (Бояджиев 2012, 584). На ок. 1.2 km в западна посока от изследвания от нас обект, отново по трасето на автомагистрала „Тракия“, е проучена могила, съдържаща гробни комплекси от Ранната бронзова епоха и Средновековието (Александров, Илиев 2010, 113). На ок. 3 km в източна посока от проучвания от нас некропол, се намира голяма надгробна могила, известна като Мандаджийска, която е отразена в топографските карти. На терена се забелязва и втори, силно снижен, могилен насип (Вагалински, Александрова 2009, 505). Тази могила не е проучвана. Няколко могилини насипа в същата посока, вероятно част от по-голям некропол, се намират източно от асфалтовия път с. Воденичане – гр. Стралджа и западно от р. Мараш. В същата местност, в която се намира изследвания от нас некропол, в северна посока, между с. Зимница и гр. Стралджа има отразени три могили върху топографските карти. Днес на терена не личат техните насипи, които вероятно са разнесени при селскостопанска обработка. На ок. 1.2 km южно от с. Воденичане съществува друг могилен некропол, от който са видими четири големи могили. Между с. Чарда и с. Зимница има няколко надгробни могили, всички отбелязани на топографските карти. Същата ситуация се наблюдава и на територията между с. Чарда и с. Джинот. Поне две надгробни могили има в района на селскостопанското летище, намиращо се северозападно от с. Воденичане и отстоящо на ок. 2 km югоизточно спрямо проучвания от нас некропол. Всички изброени по-горе могили не са проучвани археологически, но част от тях са жертва на иманярски набези. Големият брой могилини некрополи, показва интензивното обитаване на района в древността. За момента обаче, се наблюдава сериозна диспропорция между известните некрополи от античността и регистрираните селища от това време.

Причината за многобройните следи от по-ранно обитаване тук, са подходящите условия за развитието на земеделие и животновъдство. Тук почвите са плодородни, като по поречията на реките преобладават алувиално-ливадните и смолниците с високо съдържание на хумус. Наличието на достатъчно вода за напояване се определя от река Мочурица и нейните притоци, които са причина и за високите подпочвени води в равнината. И днес районът е предимно земеделски, като ежегодно се отглеждат разнообразни селскостопански култури.

Археологическите разкопки на застрашените могили от некропола, бяха проведени в рамките на два сезона. През сезон 2008 г., те продължиха 35 дни и съгласно разрешението за теренно проучване, се проучиха околмогилените пространства на петте могили, в границите определени от сервитута на магистралата. За целта бяха заложени 16 сондажа (Чолаков, Пеева 2009, обр. 1). Дванадесет от тях имаха дължина 15 m и ширина 1 m; един – дължина 10 m и ширина 1 m; един – дължина 10 m и ширина 2 m и два с дължина 42 m и ширина 1 m. Ориентацията им е по световните посоки, с малки отклонения според сервитута на магистралата и нуждите на проучването. Почти всички сондажи бяха заложени в периферията на могилиите, като целта беше да се провери за вторични погребения и следи от ритуали (обр. 3).

Проучването показва, че материковия пласт се намира между 0.70 m и 1.20 m от

съвременната дневна повърхност. В шест от сондажите бяха проследени насипите на могилиите, както и части от рововете, изкопани за натрупването им. Във всички сондажи се откриха малко на брой, разнесени фрагменти битова керамика. В голямата си част, съдовете са антични и са местно производство. Върху някои от фрагментите има следи от горене. В два от сондажите бяха засечени керамични струпвания – вероятно следи от поменални ритуали, като керамиката е силно раздробена, доста „измита“ и лошо изпечена. Откритите в тях части от съдове са местно производство и имат датировка II-III в. И в двата случая, керамичните фрагменти се откриват непосредствено под хумусния пласт, като не личат следи от ями. При едно от струпванията се откриха следи от горели глинени обмазки и малко въглени.

В западната част на обекта беше регистриран иманярски изкоп (обр. 4). Той попада в югозападната периферия на могила № 4. След изчистването му и залагането на сондаж, от мястото са събрани множество разпръснати и открити *in situ* животински кости. Според направеното археозоологично изследване се установи, че положените животни са кон и куче.¹ Кучето е средно към едро животно. Размерите на коня са в горната граница на средните на ръст коне и вероятно се касае за ездитно животно (Нинов 2009, 537). Не са открити никакви други материали.

Същинското проучване на петте застрашени могили бе проведено през пролетта и лятото на 2009 г. и продължи три месеца (Чолаков, Пеева 2010; Чолаков 2010). Предварително беше направено геофизично изследване с георадар на две от могилиите. Техниката, която беше използвана, е на шведската фирма „Мала“ – Mala Imaging Radar Arrays. Изследването бе дело на фирма „Геомаджик – радар“ ООД. Резултатите не показваха наличието на сериозни каменни струпвания и архитектурни съоръжения.

Археологическото проучване на всички надгробни могили обхваща както могилените насипи, така и околomoгилените им пространства. Беше им направено геодезическо заснемане и привързване към сигурни репери. Насипите на могилиите и пространствата около тях, се проучиха чрез отнемане на механични пластове от ок. 0.20 m. Оставени бяха контролни ребра, с ширина от 1.50 m, ориентирани по световните посоки. Така всяка от могилиите беше разделена на четири части. След окончателното им проучване и документиране, се премахнаха и контролните ребра. В дълбочина, културните пластове се изследваха до появата на „стерилна“ материкова пръст, която в района има характерен жълто-кафяв цвят и многобройни малки бели варовикови образувания, т. нар. от геолозите „белочки“. При работата по отнемане на могилените насипи беше използвана земекопна техника – мултифункционален бареж Caterpillar 422E, обстоятелство наложено от кратките срокове поставени от възложителя – Изпълнителна агенция „Пътища“. Всички сондажи, направени през сезон 2008, както и детайлните проучвания на откритите съоръжения през 2009 г., са извършени ръчно. За изкопните дейности бяха наети работници от гр. Стралджа, действащи под постоянния надзор и ръководство на археологическия екип.

След завършване на теренната работа, бяха направени различни изследвания на костни останки, проби и материали от некропола. Антропологичното изследване е дело на гл. ас. д-р Виктория Русева (ИЕМПА-БАН)²; археозоологичното е напра-

1 През сезон 2008, археозоологичното изследване на материалите от обекта, беше направено от доц. д-р Лазар Нинов (НАИМ-БАН), за което му благодарим.

2 Резултатите от антропологичното изследване са представени като отделна глава в настоящия том.

вено от доц. д-р Николай Спасов (НПМ-БАН); палеоботаническото от доц. д-р Цветана Попова (НАИМ-БАН). Анализ на почви от обекта бе направен от специалисти от „Изпълнителна агенция по почвените ресурси“. Реставрацията на голяма част от находките, както и химическия анализ на метала на някои от тях, са осъществени в лабораторията на НАИМ-БАН. При полевата консервация на част от находките, особено полезна ни бе помощта на Георги Илиев, реставратор в РИМ-Ямбол. Геодезическото заснемане на могилния некропол е направено от екип с ръководител инж. Димитър Огнянов. Обработката на керамичния материал е извършена от гл.ас. д-р Сирма Александрова (НАИМ-БАН)³. Научен консултант на обекта е доц. д-р Людмил Вагалински (НАИМ-БАН), комуто благодарим за оказаното съдействие на място и във всички последващи етапи на изследването. Заместник ръководител на проучванията на некропола беше докторант Наталия Пеева (НБУ), а ръководството бе осъществено от гл.ас. д-р Иво Д. Чолаков (НАИМ-БАН).

³ Резултатите от изследването на керамичния материал са представени като отделна глава в настоящия том.

МОГИЛИ, ГРОБНИ СЪОРЪЖЕНИЯ И КОМПЛЕКСИ, СВЪРЗАНИ С ПОМЕНАЛНИ ПРАКТИКИ

Иво Д. Чолаков

МОГИЛА № 1

Тя е най-североизточната от проучените пет могили (обр. 2, 5). На терена е с видима височина от ок. 1.20 m и диаметър от 35-40 m. Има силно разлата полусферична форма, както и останалите могили от некропола. Най-високата ѝ точка е с надморска височина 142.14 m по Балтийската система. Могилният насип се състои от кафява пръст, смесена с жълто-кафява преотложена матрикова пръст с бели варовикови включения. Могилата е натрупана наведнъж. Разкритите гробове в нея са седемнадесет, от които пет са трупополагания, а дванадесет – трупоиизгаряния. Комплексите свързани с поменални практики/ тризни са пет.

Сервитутът на бъдещата автомагистрала преминава директно през цялата южна половина на могилата, което наложи проучването ѝ.

На могилата бяха маркирани пет точки за репери. Централната точка на могила № 1, се намира в най-високата част от нейния насип, останалите четири са най-ниските точки, отбелязващи края на насипа и са ориентирани по световните посоки. Такова маркиране беше извършено и на останалите четири могили. Засечените GPS координати на основните точки на могила № 1 са следните:

Център на могилата (I 0) N 42° 33' 388", E 026° 39' 382"; точка север (I N) N 42° 33' 400", E 026° 39' 383"; точка запад (I W) N 42° 33' 389", E 026° 39' 366"; точка юг (I S) N 42° 33' 376", E 026° 39' 379"; точка изток (I E) N 42° 33' 388", E 026° 39' 397" (обр. 6). Оставените по време на проучването контролни ребра, позволиха да се оформят стратиграфски профили. Те ни дадоха възможност да проследим етапите на натрупването на могилния насип (обр. 7-14).

ГРОБНИ СЪОРЪЖЕНИЯ⁴

ГРОБ № 2. Трупополагане (обр. 15). Намира се в югоизточната четвърт на могилата (обр. 6). На разстояние 12.50 m от точка (I 0) и на 10.55 m от точка (I E) измерено спрямо центъра на черепа. Дълбочината на полагане на скелета е 141.31 m. Намира се извън насипа на могилата. Погребеният индивид е ориентиран с глава на североизток (азимут 50°) (обр. 16). От дясната страна и около краката на скелета се откриват фрагментирани керамични съдове, поставени на нивото на неговото полагане. Различават се фрагменти от пет купи, работени на колело (табл. 15, кат. № 104; табл. 16, кат. № 109, пол. инв. № 45, кат. № 110, пол. инв. № 44; табл. 19, кат. № 147; табл. 21, кат. № 175) и две гърнета, работени на ръка (табл. 35, кат. № 309, 310). Две от купите, запазени почти

⁴ Номерацията на гробните съоръжения е направена според реда на тяхното откриване и проучване.

изцяло, бяха открити след разчистването и вдигането на костите на скелета, тъй като попадаха под него. Запазена дължина на скелета 0.93 m. Според наблюденията ни на терена, предположихме, че скелетът е на дете. Направеният антропологичен анализ потвърди тази хипотеза – дете (*Infans II*), 7-8 години, като полът на индивида не се установява, а възрастта е регистрирана според развитие на съзъбието.

ГРОБ № 3. Трупополагане (обр. 17). Намира се в югозападната четвърт на могилата (обр. 6). На разстояние 9.70 m от точка (I 0), на 10.50 m от точка (I W) измерено спрямо центъра на черепа. Гробът е под хумусния пласт и има дълбочина на полагане 141.76 m. Част от скелета е разнесена при оран. В сегашното му състояние запазената дължина е 0.83 m от черепа до таза. Положен е с глава на северозапад (азимут 340°) (обр. 18). Кости от скелета са разнесени при оран, като някои от тях се откриват на разстояние до 1.50 m в северна посока. Черепът е силно фрагментиран. Липсва инвентар. Според направения антропологичен анализ, останките принадлежат на мъж, на възраст (*Adultus*), 20-30 години. Скелетът е непълно представен, а костите са силно фрагментирани *post mortem*.

ГРОБ № 4. Трупополагане (обр. 19). Намира се в югозападната четвърт на могилата (обр. 6). На разстояние 11.15 m от точка (I 0) и на 10.70 m от точка (I W) спрямо центъра на черепа. Скелетът е вкопан в насипа на могила № 1 на дълбочина 141.44 m. Положен е с глава на северозапад (310° азимут) (обр. 20). Силно фрагментиран, като целостта на скелета отчасти е нарушена и от земекопната техника. Запазената му дължина е ок. 0.50 m. Според направения антропологичен анализ, скелетът принадлежи на жена, на възраст (*Adultus*), 30-40 години. Единственият гробен инвентар е една дръжка и един-два фрагмента от стени на амфора. Дръжката е масивна със запазена дължина 11 cm и дебелина 4 cm. Поради силната фрагментираност, не може да бъде определен нейният тип.

ГРОБ № 5. Трупополагане (обр. 21). Намира се в югозападната четвърт на могилата (обр. 6). На разстояние 14.00 m от точка (I 0) и на 7.60 m от точка (I W) спрямо центъра на черепа. Дълбочина на полагане 140.90 m, главата е на югозапад (240° азимут). Костите са силно фрагментирани, изтлели и смачкани от пръстта и тежките селскостопански машини. Запазената дължина на скелета е 0.70 m. (обр. 22). Според направения антропологичен анализ, скелетът принадлежи на дете, на възраст (*Infans I*), 1 ½ – 2 години, като полът на индивида не се установява, а възрастта е установена според развитие на съзъбието. В разтрошения череп се откри монета, заведена в полевата инвентарна книга под № 5. Според направената консултация със специалист това е сребърна монета на имп. Септимий Север (193-211 г.), сечена в периода между 198-202 г.⁵ (табл. 37, кат. № 318). Вероятно е изпълнявала функцията на „Харонов обол“. Като погребален инвентар бяха открити три съда – кана (табл. 3, кат. № 10, пол. инв. № 56); чаша, поставена с дъното нагоре (табл. 24, кат. № 200, пол. инв. № 55) и фрагменти от купа (табл. 14, кат. № 92). Каната е със запушалка. Съдовете се откриват северно от скелета. Няма въглени и пепел, както и не личи вкопаване в античния терен. Според северния контролен профил е трудно да се прецизира дали гробът по-

5 Монетният материал е определен от доц. д-р Бистра Божкова (НАИМ-БАН), за което ѝ благодарим.

пада в рамките на насипа на могилата. По-вероятно е той да се намира в самия край на могиления насип.

ГРОБ № 6. Трупополагане (обр. 23). Намира се в югозападната четвърт на могилата (обр. 6). На разстояние 12.50 m от точка (I 0), на 7.60 m от точка (I W) се откриха фрагменти от запазено дърво. Дължината му е около 0.70 m, ширина 0.03 m. Видими са останки от две дървени дъски. На терена личат малко на брой, силно фрагментирани кости, положени южно от дървото, на дълбочина 141.19 m. Вероятно гробът се е развивал в южна посока, където не бяха забелязани следи от него. По костите не личат следи от горене. Според направеният антропологичен анализ, те принадлежат на дете на възраст ок. 2 години и с неопределен пол. Оттук произлизат и няколко малки фрагменти от стъклен съд, вероятно балсамарий (обр. 24). Откритото количество дърво е прекалено малко за да може да се интерпретира като ковчег. По-скоро става въпрос за тарга или носилка. Археоботаничният анализ на дървото показва, че се касае за иглолистен вид (*Pinaceae*), вероятно черен бор.

ГРОБ № 14. Трупоизгаряне (обр. 25). Намира се в северозападната четвърт на могилата, в периферията на първоначалния могилен насип (обр. 6). Погребението е извършено чрез кремация на място. Разкриват се разпръснати въглени, човешки кости и малко пепел. Има слаби следи от отухляване на пръста. Кремацията е леко вкопана в античната дневна повърхност. Петното има размери: 1.40 m изток/ запад и 1.30 m север/ юг. Центърът му се намира на разстояние 14.00 m от точка (I 0), на 11.80 m от точка (I W) и има дълбочина на полагане 140.92 m. Костите са в лошо състояние. Според направеният антропологичен анализ, може да се предположи наличие на дете. Отделни фрагменти от кости по-скоро принадлежат на израснал индивид, който може да се определи като жена. Като погребален инвентар бяха открити една фрагментирана римска лампа от светлобежова глина (обр. 26; табл. 37, кат. № 320), тип XXVII, кат. № 277 по Кузманов, (Кузманов 1992, 38) и една медна монета. Тя е заведена в полевата инвентарна книга под № 1. Монетата е отсечена ок. 210-213 г. при управлението на имп. Каракала (198-217 г.) (табл. 37, кат. № 321). Анализът на археоботаничния материал показва, че като горивен материал при кремацията е използван космат дъб (*Quercus pubescens*).

ГРОБ № 15. Трупоизгаряне (обр. 27). Намира се в северозападната четвърт на могилата и се развива в южна посока под останалото от нас западно контролно ребро (обр. 6). Гробът е вкопан в античната повърхност и е покрит с преотложената материкова пръст от могиления насип. Погребението е извършено чрез трупоизгаряне на място. Очертава се правоъгълна яма с отухлени стени, с ориентация по дългата страна северозапад-югоизток и размери 1.70 x 1.00 m. Координатите на центъра на ямата са разстояние 8.00 m от точка (I 0) и на 12.30 m от точка (I W). Дъното ѝ е на дълбочина 141.29 m. Отухляването на пръста е слабо. Като погребален инвентар бяха открити една монета, един глинен прешлен за вретено и керамични съдове. Монетата е медна, силно изтрита и неопределяема. Заведена е в полевата инвентарна книга под № 2 и вероятната ѝ датировка е II в. (табл. 37, кат. № 322). Прешленът за вретено е биконичен, със следи от горене от едната страна (обр. 28; табл. 37, кат. № 323). На различна дълбочина в ямата се откриват няколко фрагментирани керамични съда. Това са една амфора (табл. 1, кат. № 2); една кана (табл. 4, кат. № 17); две купи (табл. 14, кат. № 96,

97) и три гърнета, две от които работени на ръка (табл. 31, кат. № 267; табл. 35, кат. № 307; табл. 36, кат. № 317). По част от съдовете има следи от вторично горене. Човешките останки са силно фрагментирани и трудни за определяне. Според направения антропологичен анализ, костите принадлежат на жена, а възрастта най-общо може да се определи като (*Adultus*), 20-40 години. Анализът на археоботаничния материал показва, че като горивен материал за кремацията е използван дъб (*Quercus sp.*).

ГРОБ № 16. Трупоизгаряне (обр. 29). Намира се в северозападната четвърт на могилата, в западната периферия на първоначалния могилен насип (обр. 6). Погребението е извършено чрез кремация на място. Съдържа разпръснати въгленчета, човешки кости и малко пепел. Трупоизгарянето е леко вкопано в античния терен, но не личи добре яма. Петното има форма на неправилен правоъгълник. Центърът му е на разстояние 15.20 m от точка (I 0), на 6.30 m от точка (I W) и има дълбочина на полагане 141.09 m. Размерите му са: 1.35 m север/ юг и 2.50 m изток/ запад. Забелязват се слаби следи от отухляване на пръстта. Според антропологичния анализ, полът и възрастта на кремирания индивид са неопределими. Ако съдим по открития материал от гроба, вероятно трупоизгарянето е на жена. Погребалният инвентар се състои от златна обеца (обр. 30; табл. 37, кат. № 324); мъниста от минерал (обр. 31; табл. 38, кат. № 325); стъклени фрагменти от поне четири съда (обр. 32-35; табл. 38, кат. № 327с, d) и силно фрагментиран и корозирал железен предмет, вероятно ножче. Като инвентар са поставени и три керамични съда, единия с устието, а другите с дъното нагоре. Представяват трапезна керамика – една чиния (табл. 9, кат. № 41, пол. инв. № 33) и две купи (табл. 17, кат. № 124, пол. инв. № 34; табл. 21, кат. № 174, пол. инв. № 35). Анализът на археоботаничния материал показва, че като горивен материал за кремацията е използван дъб (*Quercus sp.*).

ГРОБ № 17. Трупоизгаряне (обр. 36). Намира се в югоизточната четвърт на могилата (обр. 6). Погребението е извършено чрез кремация на място. Състои се от малко на брой разнесени кости, пепел и въглени. Центърът на кремацията отстои на разстояние 11.00 m от точка (I 0), на 9.90 m от точка (I E) и има дълбочина на полагане 140.91 m. Намира се в периферията на първоначалния могилен насип, натрупан от преотложена материкова пръст. Вероятно има известно вкопаване в терена, тъй като личи слабо отухляване по стените. Петното/ ямата е с неправилна форма и размери: 1.40 m изток/ запад и 0.90 m север/ юг. Според направения антропологичен анализ, костите принадлежат на индивид на възраст (*Adultus*), 20-40 години. Полът е невъзможно да бъде определен. Като гробен инвентар се откриха два керамични съда. Една кана, с липсващо устие (табл. 6, кат. № 22, пол. инв. № 43) и фрагментирано гърне (табл. 27, кат. № 235) По съдовете липсват следи от вторично горене. Събраните проби от дървесина показваха, че като горивен материал за кремацията е използван дъб (*Quercus sp.*).

ГРОБ № 18. Трупоизгаряне (обр. 37). Намира се в югоизточната четвърт на могилата (обр. 6). Погребалният ритуал е кремация, извършена на място. Откриват се разпръснати кости и въгленчета. Почти липсва пепел. Петното на трупоизгарянето е с неправилна форма и центъра му е на разстояние 19.00 m от точка (I 0) и на 20.00 m от точка (I E). Дълбочина – 141.00 m. Размерите му са: 1.60 m изток/запад и 1.20 m север/ юг. Не се забелязва отухляване на пръстта. Според направения антропологичен анализ, скелетът принадлежи на индивид на възраст, най-общо определена като детска

(*Infans I-II*), над 4-5 години и под 14 години и с неопределен пол. Сред костния материал се откриха и животински кости. Това са десетина фрагмента от долни зъби на овца/ коза. С малки изключения не изглеждат обгорели или са слабо засегнати от огъня. Като гробен инвентар се откриха: две бронзови монети (табл. 38, кат. № 328 а, b); фрагментирано желязно копие (обр. 38; табл. 38, кат. № 329) и силно фрагментирана бронзова фибула (обр. 39; табл. 38, кат. № 330). Монетите са заведени в полевата инвентарна книга под номера 3 и 4, като тази с № 3 е фрагментирана и от нея е запазена само половината. Според направената консултация и двете монети е невъзможно да бъдат определени, а датировката им е в широките граници I-III в. Като дарове в гроба са поставени два силно фрагментирани керамични съда – купа (табл. 15, кат. № 106, пол. инв. № 46) и чаша (табл. 23, кат. № 196). Анализът на археоботаничния материал показва, че като горивен материал при трупоиъгарянето е използван космат дъб (*Quercus pubescens*).

ГРОБ № 19. Трупоиъгаряне (обр. 40). Намира се в югозападната четвърт на могилата, в периферията на първоначалния могилен насип (обр. 6). Погребението е извършено чрез кремация на място. Ямата, в която е извършено трупоиъгарянето, се очерта малко по-ясно поради отухляванията на стените. Дълбочината ѝ е около 0.30-0.40 m, а пълнежът е от кафява пръст примесена с въглени, отухлявания, парченца варовик от материковата пръст и фрагментирани кости. Ямата е с неправилна форма и размери: 1.70 m изток/ запад и 1.20 m север/ юг. Трупоиъгарянето съдържа много разпръснати кости, малко въглени и почти не се забелязва пепел. Координатите на центъра на ямата са: разстояние 13.05 m от точка (I 0), на 8.55 m от точка (I W) и дълбочина 140.93 m. Според направения антропологичен анализ, скелетът принадлежи на индивид, чиято възраст най-общо може да се фиксира като (*Adultus*), 20-40 години, без да може да се определи пола. Сред откритите кости има и животински – фрагменти от тръбни кости на овца или коза. Погребалният инвентар е представен от една деформирана бронзова торква, оформена като кукичка в единия си край и отчупена в другия (обр. 41; табл. 39, кат. № 331); една костена лъжичка (обр. 42; табл. 39, кат. № 332) и фрагменти от стъклен балсамарий (обр. 43; табл. 39, кат. № 333). Като дарове са поставени и една цяла керамична купа, поставена с устието нагоре (табл. 13, кат. № 89, пол. инв. № 48), както и още една купа, открита силно фрагментирана (табл. 15, кат. № 105).

ГРОБ № 20. Трупоиъгаряне (обр. 44). Намира се в югозападната четвърт на могилата (обр. 6). Погребението е извършено чрез кремация на място. Следите на терена са слабо забележими. Размерите на петното са: 1.00 m север/ юг, 1.60 m изток/ запад. Координати, взети от центъра му: на разстояние 18.40 m от точка (I 0), на 3.30 m от точка (I W) и дълбочина 141.13 m. Не личи вкопаване в античния терен. Съдържа: малко кости, въглени, пепел, фрагменти керамика. На места личи отухляване на пръстта. Според антропологичния анализ костите са на индивид с неопределен пол и възраст до 30 години. Като погребален инвентар се откриха един цял железен гвоздей и част от втори (обр. 45; табл. 39, кат. № 334) и няколко фрагментирани керамични съда – четири купи (табл. 11, кат. № 63; табл. 12, кат. № 83; табл. 17, кат. № 125; табл. 18, кат. № 142) и едно гърне (табл. 26, кат. № 227). Керамичните съдове са направени от добре пречистена глина без примеси, но недобре изпечена. Тази кремация попада извън първоначално натрупания могилен насип.

ГРОБ № 21. Трупоиждаряне. Намира се в югозападната четвърт на могилата, като по-голямата част на гробното съоръжение попада под оставеното от нас западно контролно ребро (обр. 6). Това наложи проучването да бъде осъществено на два етапа. Първоначално беше изследвана само южната част на гробната яма (обр. 46), а след документирането на стратиграфския профил и премахването на контролното ребро, се допроучи и северната част на гроба (обр. 47). Погребалният ритуал е кремация извършена на място. Тук по-ясно личи оформената за целта яма (обр. 14). Тя е вкопана в античната кафява пръст и е покрита с преотложената материкова пръст от могиления насип. Ямата има правоъгълна форма със заоблени краища, ориентирана по дългата ос север/ юг и размери: 0.90 m изток/ запад и 1.50 m север/ юг. Координатите на центъра на кремацията са: разстояние 12.40 m от точка (I 0), на 7.50 m от точка (I W) и дълбочина 141.28 m. Има следи от отухляване по стените и дъното. Съдържа разпилени фрагментирани кости, въгленчета и малко пепел. Според антропологическия анализ, костите са на индивид на възраст (*Maturus*), 40-60 години с неопределен пол. Погребалният инвентар се състои от една желязна скоба с S образна форма (обр. 48; табл. 39, кат. № 335); една усукана желязна торква (обр. 49; табл. 39, кат. № 336); една желязна гривна (обр. 50; табл. 39, кат. № 337); фрагменти от усукана бронзова тел, вероятно гривна или торква (обр. 51; табл. 40, кат. № 339); един прешлен за вретено (обр. 52; табл. 40, кат. № 338); един железен клин (обр. 53; табл. 40, кат. № 340) и една кана, умишлено начупена при поставянето ѝ (табл. 2, кат. № 5, пол. инв. № 59).

ГРОБ № 22. Трупоиждаряне (обр. 54). Подобно на гроб № 21 и този попада под западното контролно ребро на могилата (обр. 6). Трупоиждарянето е извършено на място, в яма с почти правоъгълна форма и размери 2.35 m изток/ запад и 1.05 m север/ юг. Ориентацията по дългата ѝ страна е изток/ запад, с леко отклонение на северозапад/ югоизток. Горенето е било интензивно, съдейки по силно отухлените стени и дъно на ямата. Центърът на ямата е с координати: разстояние 8.60 m от точка (I 0), на 11.25 m от точка (I W), дълбочина 141.13 m. Вкопаването е направено в античната пръст и е покрито с преотложената материкова пръст от насипа на могилата (обр. 14). Съдържа малко разпилени фрагментирани кости, голямо количество въглини и пепел. Според антропологическия анализ, костите вероятно принадлежат на индивид на възраст (*Infans I*), 1-2 години и с неопределен пол. В очертанията на кремацията, но над нивото от което ясно личат отухляванията, се откри монета (табл. 40, кат. № 341). Тя е заведена в полевата инвентарна книга под № 6. Монетата е медна, сечена по времето на имп. Хадриан (117-138 г.). По нея няма следи от горене. Мястото на намиране и състоянието на монетата предполагат, че тя е поставена след покриване на кремацията с пръст т.е. като постпогребален или поменален дар. На дъното на ямата, в западния ѝ край, се откри втора медна монета, заведена в полевата инвентарна книга под № 7 (табл. 40, кат. № 342). Сечена е по времето на имп. Диадумениан (218 г.). Монетата е горяла, има полепнали по нея въглини и пепел. Тя се явява и най-младата монета открита от нас в некропола. Като погребален инвентар бяха регистрирани един биконичен прешлен за вретено с украса от насечки (обр. 55; табл. 40, кат. № 343) и няколко фрагментирани керамични съда – пет купи (табл. 9, кат. № 45, пол. инв. № 66; табл. 10, кат. № 52, пол. инв. № 65; табл. 13, кат. № 90, пол. инв. № 67; табл. 17, кат. № 123; табл. 23, кат. № 188); една чаша (табл. 25, кат. № 203, пол. инв. № 64) и една кана (табл. 2, кат. № 8). Купите са групирани в източния край на ямата, като върху тях няма

следи от сериозно вторично горене. Някои са начупени при поставянето им върху кремацията с устията нагоре. Вероятно това е станало след като огънят е утихнал. Прави впечатление, че две от купите са със силно изкривена форма и вероятно представляват бракувано производство (обр. 56). Анализът на археоботаничния материал показва, че като горивен материал за кремацията са използвани дъб (*Quercus sp.*) и явор/ клен (*Acer sp.*).

ГРОБ № 29. Трупоизгаряне (обр. 57). Намира се в северозападната четвърт на могилата (обр. 6). Погребението е извършено чрез кремация на място. На терена не личи вкопаване. Петното е с неправилна форма и размери 0.60 x 0.40 m. Не се забелязва отухляване на пръстта. Координати на центъра на петното: на разстояние 8.50 m от точка (I 0), на разстояние 13.50 m от точка (I W) и дълбочина 141.47 m. Съдържа пепел, въглени и разпръснати дребни фрагментирани кости. Според направения антропологичен анализ, костите принадлежат на индивид с неустановен пол, а възрастта най-общо може да се определи като детска. Като гробен инвентар се откриха силно фрагментирани кана (табл. 4, кат. № 19) и чаша (табл. 25, кат. № 206). Анализът на археоботаничния материал показва, че като горивен материал при кремацията е използван космат дъб (*Quercus pubescens*).

ГРОБ № 30. Трупоизгаряне (обр. 58). Намира се в югоизточната четвърт на могилата (обр. 6). Погребението е извършено чрез кремация на място. На терена се открива петно от въглени, малко фрагментирани кости и слаби следи от отухляване, но без следи от пепел. То има неправилна форма и размери 1.20 x 1.30 m. Не личи вкопаване в античния терен. Намира се извън първоначалния могилен насип от преотложена материкова пръст. Координати на центъра на петното: разстояние 15.80 m от точка (I 0), на 16.40 m от точка (I E) и дълбочина 141.15 m. Според направения антропологичен анализ, костите вероятно принадлежат на два индивида с неопределен пол, единия на възраст (*Infans I*), 4-7 години, а втория на възраст над 20 години. Като погребален инвентар се откриха една разгъната бронзова гривна (обр. 59; табл. 40, кат. № 344) и три керамични съда – две купи (табл. 12, кат. № 73, пол. инв. № 41; табл. 22, кат. № 178, пол. инв. № 40), поставени с дъното нагоре и едно гърне (табл. 26, кат. № 222).

ГРОБ № 31. Трупоизгаряне (обр. 60). Намира се в югозападната четвърт на могилата, извън първоначалния могилен насип от преотложена материкова пръст (обр. 6). Няма следи от горене, въглени, пепел и отухляване на пръстта. Откритите кости са много малко, като всичките са дребни и силно фрагментирани. Те се намират под стъклен съд, поставен като гробен дар. Според направения антропологичен анализ, костите принадлежат на много малко дете с неопределен пол и на възраст (*Infans I*) 0-1 години. Координати на струпването: на разстояние 17.30 m от точка (I 0), на 4.40 m от точка (I W) и дълбочина на полагане 141.35 m. Като дарове се откриха две фрагментирани купи (табл. 16, кат. № 108; табл. 19, кат. № 146) и една силно фрагментирана стъклена купичка/ чашка, без иридания (обр. 61; табл. 40, кат. № 345).

КОМПЛЕКСИ, СВЪРЗАНИ С ПОМЕНАЛНИ ПРАКТИКИ ⁶

ТРИЗНА № 8 (обр. 62). Намира се в северозападната четвърт на могилата (обр. 6). Нивото на полагане е 141.20 m. Тризна № 8 почти съвпада с местоположението на гроб № 14 и тъй като разликата в дълбочините им е много малка, вероятно може да се касае за едно гробно съоръжение. Представлява кана, вкопана в кафявата антична пръст и поставена с устието нагоре. Координатите ѝ са: разстояние 14.50 m от точка (I 0) и на разстояние 11.10 m от точка (I W).

ТРИЗНА № 10 (обр. 63). Намира се в северозападната четвърт на могилата (обр. 6). Координати: на разстояние 16.10 m от точка (I 0), на 9.80 m от точка (I W) и има дълбочина на полагане 141.04 m. Представлява струпване от керамична кана (табл. 2, кат. № 7, пол. инв. № 38); шест мъниста (обр. 64; табл. 41, кат. № 346 a-f) и фрагменти от стъклен балсамарий (обр. 65; табл. 41, кат. № 347). На терена не личи вкопаване, липсват и следи от огън. Предметите, открити в това съоръжение, обикновено се полагат като гробни дарове при индивиди от женски пол. Тук липсват човешки останки и изглежда, че артефактите са свързани с поменални ритуали за по-ранно погребение, вероятно на жена. Най-близо до тризната се намира гроб № 14, като разликата в дълбочините на полагане на двете съоръжения е малко над 0.10 m. Антропологичният анализ показва, че погребеният индивид в този гроб, може да се определи като жена. При това положение може да се допусне, че поставянето на предметите в тризната е свързано с гроб № 14.

ТРИЗНА № 11 (обр. 66). Намира се в югоизточната четвърт на могилата, в самата периферия на първоначалния могилен насип (обр. 6). Покрита е от преотложената материкова пръст на насипа. Представлява петно с неправилна форма, съдържащо въгленчета, кости и парчета от отухлена пръст. Размерите на петното са: 0.85 m изток/ запад и 2.10 m север/ юг. Координатите му са: на разстояние 12.70 m от точка (I 0), на 17.00 m от точка (I E) и ниво на полагане 141.36 m. В източния му край се откри фрагментирано гърне, поставено с устието нагоре (Табл. 32, кат. № 280). Според направения анализ, откритите фрагментирани кости са животински. Разпознати бяха част от лъчева кост, вероятно на заек. Анализът на археоботаничния материал показва, че като горивен материал за трупоиъгарянето е използван дъб (*Quercus sp.*).

ТРИЗНА № 14 (обр. 67). Намира се в югозападната четвърт на могилата, извън първоначалния могилен насип (обр. 6). Представлява разпръсната фрагментирана керамика. Има съвсем малко въглени, слаби следи от отухляване, както и малко кости. Липсва пепел. Керамичното струпване е с размери 1 x 1.20 m. Координатите му са: на разстояние 20.10 m от точка (I 0), на 6.40 m от точка (I W) и дълбочина на полагане 141.10 m. Съдържа петнадесет фрагментирани съда, от които една кана с устието нагоре (табл. 6, кат. № 23), тринадесет купи (табл. 11, кат. № 66, пол. инв. № 52; кат. № 68; табл. 12, кат. № 71; табл. 13, кат. № 86; табл. 17, кат. № 121, пол. инв. № 53; кат. № 127 и 129; табл. 18, кат. № 130; табл. 19, кат. № 144; табл. 21, кат. № 170, 171, 172; табл. 22, кат. № 179) и една чашка (табл. 24, кат. № 202, пол. инв. № 54); една силно фрагментирана стъклена купичка (обр. 68; табл. 41, кат. № 348) и три фрагмента от железен предмет с

⁶ Номерацията на тризните е поставена, според реда на тяхното проучване.

неясно предназначение (обр. 69; табл. 41, кат. № 349). Най-горните керамични съдове са непосредствено под съвременната повърхност и са разнесени при обработката на почвата.

ТРИЗНА № 16 (обр. 70). Намира се в западния край на югозападната четвърт на могилата (обр. 6). Попада извън периферията на съвременния могилен насип. Представлява петно с неправилна форма, съдържащо въглени; малко кости и дребни фрагменти от стъклен съд, вероятно балсамарий. Заедно с тях се откри и безформенна стъклена стопилка, силно горяла вторично (обр. 71). Наблюдава се отухляване на пръстта. Съдържа поне три силно фрагментирани керамични съда, които е невъзможно да бъдат определени и нарисувани. Размери на петното: 1.40 m изток/ запад, 0.80 m север/ юг. Координати на центъра на тризната: на разстояние 21.00 m от точка (I 0), на 4.60 m от точка (I W) и дълбочина 141.06 m.

По-голямата част от гробовете и тризните се намират в западната половина на могила № 1 и имат малки разлики в дълбочините на които са полагани. Това предполага, че ритуалите са извършени ако не едновременно, то поне в кратък период от време. Почти всички са покрити от първоначалния могилен насип, представляващ преотложена материкова пръст. При гроб № 14 и тризна № 8 има много малка разлика в местоположението и дълбочините им и е възможно да се касае за едно гробно съоръжение. Едновременното практикуване на трупоизгаряне и трупополагане в рамките на един некропол или дори в една могила, не е необичайно. Антропологичният анализ показва, че три от гробовете с инхумации - №№ 2, 5 и 6 са на деца. Те са синхронни с останалите първични гробове с трупоизгаряния. Тази практика за трупополагане на индивиди в детска възраст се повтаря и при други могилни некрополи от римско време в Тракия (Георгиева, Момчилов 2010, 262; Ханджийска, Янкулов 2010, 424). Интересна е ситуацията при гроб № 5. Той е вкопан над кремацията от гроб № 19, без да я достигне и засегне. Намерената в него монета на имп. Септимий Север (табл. 37, кат. № 318), отсечена между 198-202 г. е *terminus ante quem* за гроб № 19. Погребенията в гробове № 3 и 4 са вторични. За извършването им са направени вкопавания във вече съществуващия могилен насип. Липсата на погребален инвентар затруднява изясняването на тяхната хронология. Еднаквата ориентация на двата гроба, близостта им и почти еднаквите дълбочини на вкопаване, предполагат едновременното им извършване. Направеният археоботаничен анализ на взетите проби от въглени от могила № 1 показва, че като горивен материал, доминира дървесината от дъб (*Quercus sp.*). Открити са също и няколко фрагмента от ясен (*Fraxinus*) и от иглолистна дървесина (*Pinaceae*).

При проучването на могилата, в южната половина на югозападната ѝ четвърт, в план се очерта ров. Той е образуван при изземването на пръст за нейното насипване и е запълнен със сиво-черна пръст. Същата ситуация се повтори и в северната периферия на могилата (обр. 6). Средната дълбочина на рова е с надморска височина 140.70 m, а максималната му дълбочина, измерена при направената траншея при източния профил на северозападната четвърт, е 139.43 m. Максималната дълбочина на това вкопаване, спрямо античната дневна повърхност, е ок. 1.80 m. Материалите, които се откриват в рова са: един прешлен за вретено (обр. 72; табл. 41, кат. № 351); отделни животински кости; черупки от охлюви; единични фрагменти битова антична и средновековна керамика; отделни фрагменти антична строителна керамика, както и няколко

камъка. Като цяло, камъните по терена се срещат изключително рядко, а когато ги има, се намират основно в сиво-черния пълнеж на рововете. Анализът на откритите в рова животинските кости показва, че те принадлежат на овца или коза. С цел изясняване на съдържанието на пълнежа на рова, бяха взети почвени проби. Изследването им беше извършено от специалисти от Изпълнителна агенция по почвените ресурси към Министерство на земеделието и храните⁷. Консултацията с тях потвърди нашето предположение, че сиво-черната пръст запълнила рова е образувана от органика попаднала в него, както и че това е пръст, престояла дълго време при хидроморфни условия. Почвите на мястото, където се намира некропола, са смолници, които при навлажняване силно набъбват и стават доста водонепропускливи. Това е причината във вдлъбнатите форми на терена, каквито са изкопаните ровове, да се задържа вода за по-дълъг период от време.

МОГИЛА № 2

Тя е най-югоизточната от проучените пет могили (обр. 2, 73). На терена е с видима височина от ок. 1 m и приблизителен диаметър от ок. 40 m. Могилата има разлата полусферична форма. Най-високата ѝ точка е с надморска височина от 141.86 m. Могилният насип се състои от червено-кафява пръст, смесена с преотложена жълто-кафява материкова пръст с бели варовикови включения. Могилата е натрупана наведнъж. Разкритите гробове са три, от които един е с трупополагане, а два са с трупоизгаряне. Има още два комплекса, свързани с поменални практики и едно трупополагане на кон.

Трасето на магистралата, засяга северната периферия на могилата, което наложи и нейното цялостно проучване.

Засечените GPS координати на основните точки на могила № 2 са следните:

Център на могилата (II 0) N 42° 33' 357", E 026° 39' 374"; точка север (II N) N 42° 33' 374", E 026° 39' 375"; точка запад (II W) N 42° 33' 357", E 026° 39' 359"; точка юг (II S) N 42° 33' 347", E 026° 39' 372"; точка изток (II E) N 42° 33' 357", E 026° 39' 390" (обр. 74). Оставените по време на проучването контролни ребра, позволиха да се оформят стратиграфски профили. Те ни дадоха възможност да проследим етапите на натрупването на могилния насип (обр. 75-82).

ГРОБНИ СЪОРЪЖЕНИЯ

ГРОБ № 7. Трупополагане (обр. 83). Намира се в североизточната четвърт на могилата, като почти изцяло попада в оставеното от нас източно контролно ребро (обр. 74). На разстояние е 8.05 m от точка (II 0) измерено спрямо центъра на черепа. Дълбочина на полагане 141.10 m. Намира се на 0.43 m от съвременната дневна повърхност. Скелетът лежи в хокерна позиция, наляво. Измереното разстояние от главата до петите е 1.02 m. Главата е положена на запад с азимут 270° (обр. 84). Състоянието на костите и черепа е много лошо, като те са доста изтлели и натрошени от тежките селскостопански машини, извършващи ежегодна обработка на мястото. Има запазени зъби, които са много износени. Според направения антропологичен анализ, скелетът

⁷ Използвам случая да благодаря за оказаното ни съдействие на Д. Михалев – тогава директор на агенцията.

принадлежи на мъж в зряла възраст (*Maturus*), 40-60 години. Погребението е вторично за могилата и е вкопано в съществуващия могилен насип. На терена не личи гробна яма. Липсва гробен инвентар. Съдейки по този и по останалите вторични гробове в некропола, вероятно се касае за погребения на номади.

ГРОБ № 23. Трупоизгаряне (обр. 85). Намира се в югозападната четвърт на могилата (обр. 74). Погребението е извършено чрез кремация на място. Представлява петно с неправилна форма с размери: 1.40 m изток/ запад и 1.00 m север/ юг. Координатите на центъра му са: на разстояние 3.90 m от точка (II 0), на 16.60 m от точка (II W) и дълбочина 141.13 m. Кремацията съдържа много пепел, кости и малко въглени. Отухляването на пръстта е слабо. Трупоизгарянето се намира под могиления насип и лежи върху античната дневна повърхност, като не се забелязват следи от вкопаване. Като погребален инвентар се откриха един прешлен за вретено с украса от набождания (обр. 86; табл. 41, кат. № 352); две фрагментирани железни ножчета (обр. 87; табл. 41, кат. № 353) и две фрагментирани керамични купички (табл. 18, кат. № 136; табл. 20, кат. № 158, пол. инв. № 69). Според направения антропологичен анализ, индивидът е с неопределен пол, на възраст над 14-18 години. Ако се съди по гробните дарове, вероятно тук е погребана жена. Сред откритите кости има и животински – един фрагмент от голям пищял на овца/ коза. Анализът на археоботаничния материал показва, че като горивен материал за кремацията е използван т.н. унгарски или италиански дъб (*Quercus frainetto*). Освен откритото горяло дърво, особен интерес представляват намерените в гроба дребни парчета органична материя, чиято структура наподобява тази на хляб. Най-вероятно това са останки от тестена храна, поставена като гробен дар.

ГРОБ № 27. Трупоизгаряне (обр. 88). Намира се изцяло под западното ребро на могилата (обр. 74). Погребението е извършено чрез кремация на място. Представлява петно с неправилна форма, съдържащо доста въглени, пепел, кости и разпръснати фрагменти керамика. Отухляванията на пръстта не са много силни. Размерите на петното са: 1.80 m север/ юг и 2.40 m изток/ запад. Координати на трупоизгарянето: източният му край е на разстояние 3.40 m от точка (II 0), а дълбочината на полагане е 141.12 m. Не личи вкопаване в античната дневна повърхност. Като погребален инвентар, по дългата южна страна на гроба, бяха открити два силно фрагментирани железни върха за копия (обр. 89). Въпреки лошото състояние на предметите, едното копие беше максимално възстановено (обр. 90; табл. 41, кат. № 354). От втория връх е запазена само втулката и част от острието (табл. 41, кат. № 355). Заедно с тях, като гробни дарове, са положени и други артефакти от метал (обр. 91). Това са силно фрагментиран бронзов предмет, вероятно част от халка (табл. 42, кат. № 357); част от желязно ножче (табл. 42, кат. № 358), както и дребни, неразпознаваеми парчета от други железни предмети. Всички железни части са силно корозирали. Като дар в този гроб е поставена и една керамична лампа (обр. 92; табл. 42, кат. № 356). Тя е запазена изцяло, без част от дръжката и намира подобия в тип XVII, вариант 2, кат. № 59 по Кузманов (Кузманов 1992, 19). В този гроб, за първи път при проучването на некропола, се откри вносна керамика, включително *terra sigillata* и такава с барботино украса. Общо съдовете са девет, от които три вносни купи (табл. 8, кат. № № 31, 32 и кат. № 33, пол. инв. № 93); една чиния (табл. 9, кат. № 42); четири купи (табл. 11, кат. № № 57, 58; табл. 12, кат. № 69 и табл. 16, кат. № 112, пол. инв. № 92) и една чаша (табл. 24, кат. № 199, пол. инв. № 91). Върху всички съдове открити в кремацията, има следи от силно вторично опалване.

Керамиката е начупена още при поставянето ѝ в гроба. Анализът на археоботаничния материал показва, че като горивен материал за трупоишгарянето е използван дъб (*Quercus sp.*). Въпреки направения антропологичен анализ, състоянието на човешките кости не позволява те да бъдат определени. Наличието на поставени оръжия като гробни дарове предполага, че вероятно кремацията е на индивид от мъжки пол. Откриха се и малко животински кости – фрагменти от голям пищял, вероятно на агне.

КОМПЛЕКСИ, СВЪРЗАНИ С ПОМЕНАЛНИ ПРАКТИКИ

ТРУПОПОЛАГАНЕ НА КОН. По време на работата в североизточната четвърт на могилата се откриха животински кости, попадащи под северното контролно ребро (обр. 74). При разкриването им стана ясно, че се касае за погребение на кон. Животното е поставено легнало на лявата си страна (обр. 93). Ориентирано е с глава на североизток (40° азимут). Координатите на главата на коня са: разстояние 8.05 m от точка (II 0), 21.30 m от точка (I E) и максимална дълбочина на полагане 140.53 m. Животното е положено върху античната дневна повърхност, като не се забелязват следи от яма или вкопаване. Костите са сравнително добре запазени с изключение на ребрата, от които са останали само отпечатьци (обр. 94). Липсват и прешлените на врата. Четирите му крака са допряни при копитата, като вероятно са били вързани при полагането на животното, но за това не се откриха сигурни доказателства и материални следи. При вдигането на костите, в областта на ребрата между гръбнака и таза, се откриха още два реда зъби, доста по-малки като размер (обр. 95). Консултацията, която ни бе направена от доц. д-р Н. Спасов, потвърди нашето предположение, че откритите костни останки се отнасят към две животни – възрастно и ембрион.⁸

Разкритият скелет принадлежи на кон в зряла възраст. Останките от зъби, извадени от раздробения костен материал, намиращ се вентрално и вентро-каудално от ребрата на коня са с неразвита коренова част и неизтрит и недооформен връх на коронката. Те принадлежат на конче в ембрионална възраст. Може да се направи извода, че е погребана бременна кобила. От останките на скелета на възрастния кон са идентифицирани силно раздробените лява и дясна тибия (дистални фрагменти и една диафиза); фрагменти от тазова кост; три фрагмента от бедрена кост; фрагмент от лъчева кост и от петна кост; двата астрагала от един и същи скелет; фрагмент от мандибула; сравнително добре са запазени също метакарпалните и метатарзалните кости и две първи и втори фаланги от преден и заден крайник. Последните кости дават възможност за определяне на породната принадлежност на коня. Запазени са и всички резци и почти всички кътници и предкътници, благодарение на които е определена индивидуалната възраст на коня. Анализът на изтриването на мандибуларните резци, според схемите на Климов, води до заключението, че кобилата е била на около 7 години, т.е. в разцвета на силите си (Климов 1950, 418).

Ръст и хабитус на кобилата: По пропорциите на метакарпуса конят попада в групата на тънконогите коне (индекс 13.5-14.5). По пропорциите на метатарзуса – също в тази категория – индекс до 12 по Браунер (Браунер 1916). Според индекса между ширина на диафизата и тази на проксималния край на първата фаланга (63.42%),

8 Описанията и идентификацията по-долу са от представените ни резултати от изследванията на доц. д-р Н. Спасов и д-р Н. Илиев (Национален природонаучен музей-БАН) върху животинския костен материал от обекта.

конят спада (типология по Браунер) към полутесновърхите (полуширококопитни) коне (62.5-65%). Височината в холката може да се изчисли въз основа на дължината на същите тези кости, според схемата на Виит: ръст, изчислен по метакарпус – 1.39 m; ръст по метатарзус – 1.38 m. По ръста си кобилата спада към средните по ръст коне, чиято височина в холката се движи от 1.36 до 1.44 m.

По своя хабитус конят показва близко сходство с останки от кон, разкрити отново при спасителни разкопки по Автомагистрала „Тракия“ и предадени за изследване на същия екип. Костите са открити във вкопани структури заедно с римска керамика (Георгиева, Колева, 2009, 98). Според доц. д-р Н. Спасов и в двата случая става дума за коне, характерни за типичните тракийски породи, които са близки по своите показатели до съвременните източни, арабски коне.

При разкриването на конския скелет не беше открита амуниция. След вдигането на костите, в областта на таза, излезе дребен бронзов предмет с форма на монета и пробит отвор в средата (обр. 96; табл. 42, кат. № 359).

Откритото трупополагане на бременна кобила не е обичайно. Положението на краката на животното, за които предполагахме, че са били вързани, по-скоро предполагат умишлено умъртвяване, отколкото смъртта да е в резултат на болест. Полагането на кобилата в надгробната могила вероятно е извършено с ритуална цел, но лошото състояние на костите не дава възможност да се определи начина, по който е била умъртвена.

ТРИЗНА № 17 (обр. 97). Намира се в югозападната четвърт на могилата (обр. 74). Координати: на разстояние 14.60 m от точка (II 0), на 21.80 m от точка (II W) и дълбочина на полагане 140.83 m. Размери на петното: 1.30 m север/ юг и 0.80 m изток/ запад. Тризната попада извън първоначалния могилен насип. Няма следи от горене. Съдържа една керамична фрагментирана купа (табл. 22, кат. № 181).

ТРИЗНА № 18 (обр. 98). Намира се в югозападната четвърт на могилата. Попада непосредствено до и в самото южно контролно ребро на могилата, оставено от нас (обр. 74). Координати: на разстояние 4.40 m от точка (II 0) и дълбочина на полагане 141.09 m. Тризната се намира под първоначалния насип на могилата, върху античния терен. Не личи вкопаване. Има слаби следи от огън – предимно пепел, без въглен. Тризната съдържа три силно фрагментирани керамични съда – две кани (табл. 3, кат. № № 11, 12) и едно гърне на ръка (табл. 34, кат. № 304).

В сравнение с могила № 1, тук гробните съоръжения и тези, свързани с поменални практики са значително по-малко. Двете кремации (гробове № 23 и № 27) и тризна № 18 лежат на еднаква дълбочина и са в непосредствена близост една до друга. Това предполага едновременност при извършване на ритуалите. Трупополагането в гроб № 7 е извършено вторично спрямо могилата.

Съдейки по стратиграфската му позиция, вероятно най-рано в могилата е извършено конското погребение. Известни са много случаи на ритуално умъртвени и погребани коне в Тракия през античността, но ситуацията тук е необичайна поради факта, че погребаното животно е било бременно. Търсенето на други подобни паралели не даде резултат. Необичайна е и липсата на какъвто и да е инвентар. Положението на краищата на кобилата предполага, че те са били вързани, което по-скоро е индикация за извършено ритуално умъртвяване, отколкото за естествена смърт на

животното.

При проучването и на тази могила, в план добре личат рововете, образувани при изземването на пръст за могиления насип. Такъв ров се регистрира предимно в северната половина на могилата, като ширината му варира между 2.5 и 4 m. В югоизточната четвърт той е значително по-широк и излиза извън предвидената площ за проучване (обр. 74). Рововете са запълнени със сиво-черна пръст. В тях като материали се откриват отделни фрагменти битова керамика – основно антична, местно производство и недобре изпечена; дребни фрагменти от строителна керамика и единични камъни.

Направеният археоботаничен анализ на взетите проби от въглени от могила № 2 показва, че отново като горивен материал, доминира дървесината от дъб (*Quercus sp.*). Интересна е откритата органична материя в гроб № 23, чиято структура наподобява тази на хляб. Вероятно е някакъв вид тестена храна, поставена по време на погребалния ритуал. Заедно с откритите животински кости тя показва разнообразието от храни, използвани при практикуването на тези ритуали. Това е единствената подобна находка от некропола.

МОГИЛА № 3

Тя има най-големи височина и диаметър от проучените пет могили (обр. 2, 99). Има разлата полусферична форма. Намира се между могили с номера 1 и 4. На терена е с видима височина от ок. 1.5 m и приблизителен диаметър от ок. 45 m. Най-високата ѝ точка е с надморска височина от 142.64 m. Могилният насип се състои от сиво-кафява пръст, примесена с жълто-кафява преотложена материкова пръст с бели варовикови включения. Върху централният гроб първоначално е натрупан насип от сиво-кафява пръст, покрит впоследствие от основния насип. Това е индикация, че етапите в натрупването на могилата са поне два. Разкритите гробове са четири, от които две трупополагания и две трупозгаряния. Има два комплекса, свързани с поменални практики.

Предвиденото трасе на автомагистралата, засяга цялата южна половина на могиления насип. На могила № 3, беше извършено предварително геофизично изследване с георадар. Получените резултати не се потвърдиха при последвалото цялостно археологическо проучване на могилата.

Засечените GPS координати на основните точки на могила № 3 са следните:

Център на могилата (III 0) N 42° 33' 393", E 026° 39' 324"; точка север (III N) N 42° 33' 418", E 026° 39' 325"; точка запад (III W) N 42° 33' 394", E 026° 39' 304"; точка юг (III S) N 42° 33' 383", E 026° 39' 322"; точка изток (III E) N 42° 33' 394", E 026° 39' 348" (обр. 100). По време на проучването бяха оставени контролни ребра, чийто стратиграфски профили ни дадоха възможност да проследим етапите на натрупването на могиления насип (обр. 101-108).

ГРОБНИ СЪОРЪЖЕНИЯ

ГРОБ № 1. Трупополагане (обр. 109). Намира се в югоизточната четвърт на могилата (обр. 100). На разстояние 10.30 m от точка (III 0), на 12.45 m от точка (III S) измерено от позицията на черепа. Дълбочината на полагане е 141.52 m. Надлъжната ос на торса и главата е с азимут 130°. Тялото на погребания индивид е поставено по гръб,

надясно и със свити колене. Лявата ръка е отпусната по тялото, а дясната е изнесена настрани от лакътя (обр. 110). Скелетът е в анатомичен порядък, има сравнително масивни кости и запазени зъби, които не са много износени. Според направения антропологичен анализ, костите принадлежат на жена на възраст (*Adultus*), 20-30 години. Гробът е вкопан в античния кафяв пласт на 10-15 cm над естествения материк. При проучването не можа да се установи наличието на гробна яма. Намира се под първоначалния насип на могилата. Липсва погребален инвентар. Поради необичайната позиция на тялото, дълбочината на която е положено и липсата на датиращ материал, беше направена консултация с Илия Илиев (РИМ-Ямбол) и доц. д-р Стефан Александров (НАИМ-БАН).⁹ Според тях, вероятно става въпрос за погребение от Ранната бронзова епоха (кр. IV – нач. III хилядолетие пр. Хр). Подобни гробове от тази епоха са откривани и на други места в района – в могила в землището на с. Зимница, Ямболско, намираща се на ок. 1.2 km в западна посока от проучвания от нас обект (Александров, Илиев 2010, 113), както и от некропол при с. Могила, Ямболско, на по-малко от 10 km по права линия (Илиев, Бакърджиев 2006).

ГРОБ № 12. Трупополагане (обр. 111). Намира се в източното контролно ребро на могилата, непосредствено под съвременната орница, на дълбочина 0.25 m. Разстоянието от точка (III 0) до черепа е 2.15 m по източното контролно ребро, дълбочината на полагане е 142.27 m. Костите не са изцяло в анатомичен ред, а голяма част от тях изобщо липсват (обр. 112). Вероятно това е следствие от селскостопанската дейност извършвана на терена. Запазената дължина на скелета е около 0.60 m. Положен е по гръб. Главата е на запад с азимут 265°. Долната челюст се откри встрани от черепа. Има малко запазени зъби. Според направения антропологичен анализ, костите принадлежат на мъж в зряла възраст (*Maturus*), 40-50 години. Липсва инвентар. Трупополагането е вторично и е вкопано в насипа на могилата. Не беше локализирана гробна яма.

ГРОБ № 13. Трупоизгаряне (обр. 113). Намира се в центъра на могилата. Попада под северното и източното контролни ребра (обр. 100). Погребението е извършено чрез кремация на място. Представлява петно с неправилна форма, съдържащо голямо количество пепел, въглени и кости, заедно с голям брой гробни дарове. Размерите на петното са 2.40 m изток/ запад и 1.80 m север/ юг. Разстоянието от центъра на кремацията до точка (III 0) е 2.50 m. Нивото на полагане на трупоизгарянето е с надморска височина 141.71 m. Не личи вкопаване в античния терен. Почти няма следи от отухляване на пръстта. Погребалният инвентар е многоброен и разнообразен (обр. 114). В кремацията бяха открити: колан с над 200 кръгли бронзови апликации, покрити със сребърно фолио и украса от ниело, бронзов накрайник и оловна катарама с изображение на човешко лице със сребърно и златно покритие (обр. 115-119; табл. 42, кат. № 360); железен меч (обр. 121; табл. 43, кат. № 361); три железни върха на копия (обр. 122; табл. 43, кат. № 362); два предварително нарязани и силно фрагментирани бронзови съда – патера с дръжка оформена като овнешка глава (обр. 123; табл. 43, кат. № 364) и ойнохое, чиято дръжка има изображения на лъвска глава и глава на сатир или на младия Дионис (обр. 124, 125; табл. 43, кат. № 365); силно фрагментиран железен предмет, вероятно умбо на щит; два-три железни цинта и шест керамични

9 Използвам случая да им благодаря за информацията.

съда – две кани (табл. 6, кат. № 28; табл. 7, кат. № 29, пол. инв. № 21); две чинии (табл. 8, кат. № 34 и кат. № 35, пол. инв. № 37); една купа (табл. 34, кат. № 301, пол. инв. № 23) и една чаша (табл. 25, кат. № 204, пол. инв. № 22). Пепелта от кремацията се открива разпръсната върху античната дневна повърхност. Въпреки, че вероятно трупоиизгарянето е извършено на място, на терена има само слаби следи от горяло дърво и отухляване на пръстта, предимно в югозападния край на петното. Откритите керамични съдове са обърнати с устията нагоре. Всички предмети изглежда, че са поставени след извършването на кремацията, тъй като по тях не се откриват следи от горене. За такава последователност на действията свидетелстват и откритите запазени части от кожата на колана (обр. 117, 118).¹⁰ Мечът е сложен в средата на петното с ориентация изток-запад, а коланът е разгърнат и поставен върху него с ориентация север-юг. В западния край на трупоиизгарянето са положени трите копия и двата бронзови съда. В този край се откриват и силно фрагментирани части от череп. Според направения антропологичен анализ, костите принадлежат на два индивида с неопределен пол, единият на възраст (*Maturus*), 40-60 години, а втория на възраст (*Infans*), 4-5 години. Откритите гробни дарове, предполагат че кремираният възрастен мъж е с високо социално положение. Неясно остава присъствието на втория индивид в извършената кремация. Разположението на гроб № 13 в могилия насип, както и богатия инвентар, показват че това е централното погребение в могила № 3 (обр. 100). Освен човешките кости от трупоиизгарянето, в югозападния ъгъл на гроба се откриха разпръснати кости от скелет на кокошка.

Северно от кремацията в гроб № 13, на 2.30 m в северното контролно ребро на могилата беше разкрито петно от въглени, пепел и няколко дребни горели кости. Липсва отухляване. Размерите на петното са 1.20 x 1.20 m. То лежи върху античната дневна повърхност и е покрито от насипа на могилата. В него не бяха открити археологически материали. Вероятно става въпрос за дейности, съпътстващи основното погребение.

ГРОБ № 28. Трупоиизгаряне (обр. 126). Намира се в югозападната четвърт на могилата, като една част попада под южното контролно ребро. Погребението е извършено чрез кремация на място. Представлява петно с неправилна форма, съдържащо пепел, въглени и фрагментирани кости. На места има следи от отухляване на пръстта. Размерите на петното са приблизително 1.50 x 1.50 m. Кремацията е положена върху античната дневна повърхност, като не личат следи от вкопаване. Покрита е от насипа на могилата, макар и в неговата най-южна периферия (обр. 100). Координати на центъра на петното: разстояние 12.50 m от точка (III 0), 7.80 m от точка (III S) и има дълбочина на полагане – 141.29 m. Според направения антропологичен анализ, костните останки принадлежат на индивид с неопределен пол, на възраст (*Adultus*), 20-30 години. Гробните дарове са: една златна обеца с две стъклени мъниста и грануляция (обр. 127; табл. 44, кат. № 366); едно изцяло запазено бронзово пръстенче с бял опал (обр. 128; табл. 44, кат. № 367); един фрагмент от железен предмет, вероятно ножче (табл. 44, кат. № 368) и шест фрагментирани керамични купи (табл. 9, кат. № 43, пол. инв. № 27; табл. 10, кат. № 49; кат. № 53, пол. инв. № 28; кат. № 54, пол. инв. № 26; кат. №

10 Полевата консервация беше извършена с помощта на Георги Илиев, реставратор в РИМ-Ямбол, комуто изказваме благодарност за бързата реакция и оказаното съдействие. Реставрацията на находките се извърши в лабораторията на НАИМ-БАН.

56; табл. 16, кат. № 107). Керамиката е струпана в южната част на петното. Наличието на златната обеща и пръстена, предполагат, че погребаната е жена.

КОМПЛЕКСИ, СВЪРЗАНИ С ПОМЕНАЛНИ ПРАКТИКИ

ТРИЗНА № 4 (обр. 129). Намира се в югоизточната четвърт на могилата. По-голямата част от тризната попада под южното контролно ребро. Вкопана е в античната дневна повърхност и е покрита от насипа на могилата. Координати на ямата: северната ѝ стена е на 8.30 m от точка (III 0), а южната ѝ е на 9.40 m от същата точка по протежение на южното контролно ребро. Ямата е с ориентация по дългата си страна изток-запад. Има елипсовидна форма и размери в най-високата си част – 1 x 1.80 m. Дъното е с кота 140.48 m, а най-голямата дълбочина на ямата е ок. 1 m (обр. 130). Стените ѝ са вертикални, силно опалени и отухлени. На някои места отухляването е с дебелина до 2-3 cm. От всички проучени могили от некропола, следите от горене при тризна № 4 са най-силни. Пълнежът на ямата се състои от: горели парчета дърво; отделни въглени; пепел; силно обгорели животински кости; парчета отухлявания от стените; бронзови и железни предмети. В горната част на ямата, пълнежът е предимно от претолжена материкова пръст използвана и като насип на могилата. Дъното е покрито с масивни парчета дърво, някои от които с ширина до 10-13 cm. Металните предмети се откриха между горелите пластове. Между тях са седем бронзови апликации за конска амуниция с кръгла форма, различни диаметри и различни приспособления за окачване на тилната част (обр. 131, табл. 44, кат. № 369) и няколко фрагментирани железни предмети с неясно предназначение (обр. 132). Костите, открити в тризна № 4 са многобройни и според направените изследвания всички са животински. Те са силно горели, натрошени и овъглени. Не личи анатомична подредба. При направеното археозоологично изследване се установи наличието на костен материал от копитни, най-вероятно домашни животни. Със сигурност присъстват говедо и свиня (най-вероятно женска, домашна), предполага се и наличието на овца/ коза. Анализът на археоботаничния материал показва, че дървото използвано за горене е дъб (*Quercus sp.*).

ТРИЗНА № 5 (обр. 133). Намира се в североизточната четвърт на могилата. Представлява петно от разнесени и натрошени фрагменти керамика, въглени и отделни горели кости. Координати на центъра на тризната: на разстояние 10.80 m от точка (III 0) на 2 m северно от източното контролно ребро. Максимална дълбочина на полагане 141.46 m. Петното е върху античната дневна повърхност, без да личи вкопаване в терена и е покрито от могиления насип. Съдържа единадесет керамични съда, всички силно фрагментирани (Табл. 9, кат. № 46; Табл. 10, кат. № 50; Табл. 15, кат. № 101; Табл. 18, кат. № 134; Табл. 19, кат. № 151, 152; Табл. 20, кат. № № 160, 161, 163, 164; Табл. 23, кат. № 183).

Откритите комплекси в могила № 3 не са много на брой, но тук са регистрирани едни от най-интересните ситуации и находки от целия некропол. Такова е погребението от бронзовата епоха в гроб № 1. Присъствието му тук показва, че удобното местоположение на терена е било използвано и в много по-ранно време. На ок. 1 km в западна посока от некропола, отново в рамките на трасето на магистралата, е проучена могила с четири подобни погребения от Ранната бронзова епоха (Александров, Илиев 2010, 113).

Голям интерес представлява кремацията в гроб № 13, който се явява и централното гробно съоръжение в тази могила. Богатият погребален инвентар показва, че тук е погребан човек с високо обществено положение. На фона на останалите, сравнително бедни, гробни комплекси от некропола, прави впечатление количеството и високата стойност на предметите от този гроб. Наличието на комплект от въоръжение, предполага участие на погребания в спомагателните части на римската армия, а богатото украсения колан и поставените бронзови съдове – принадлежността му към една по-висока прослойка в тракийското общество. Безспорно най-интересната и провокативна находка от този гроб, а и от целия некропол, е апликираният колан (обр. 115). Върху кожената му основа са прикачени над 200 кръгли бронзови апликации, част от които са открити *in situ* (обр. 116). Няколко изцяло запазени фрагмента от кожата и бронзовата украса към нея, ни позволяват да установим как вероятно е изглеждал предмета (обр. 117). Токата на колана е изработена от олово. Тя има кръгла форма и е оформена като човешко лице (обр. 119; табл. 42, кат. № 360e). Другият край на колана завършва с правоъгълен бронзов накрайник (обр. 119; табл. 42, кат. № 360d). Свързването на двата края е ставало чрез закачане (обр. 120). Засега коланът няма открит аналог в Тракия. От общо шест върха на копия, открити при проучванията на некропола (обр. 38, табл. 38, 329; обр. 90, табл. 41, 354; обр. 91, табл. 41, 355; обр. 122, табл. 43, 362 а-с), три са открити заедно в гроб № 13 на могила № 3 (обр. 134). От същият гроб е и единственият меч, открит в некропола (обр. 121; табл. 43, кат. № 361). Като дар, тук присъстват два бронзови съда. Вероятно те са били предварително натрошени, като са запазени само по-масивните им части като дръжки, дъна и части от устията (обр. 123-125). Единият съд е купа/ патера с цилиндрична канелирана дръжка с украса от глава на овен (обр. 123; табл. 43, кат. № 364). Вторият е кана с трилистно устие – ойнохое, чиято дръжка е оформена в долната си част като глава на сатир или на млад Дионис, а в горната си част като лъвска глава (обр. 125; табл. 43, кат. № 365).

Бронзовите предмети, открити в тризна № 4 представляват фалери, използвани като част от конска амуниция (обр. 131; табл. 44, кат. № 369). Заедно с тях са открити и фрагментирани железни предмети (обр. 132; кат. № 370). Вероятно те представляват също части от снаряжение, например юзда, но силно фрагментираното им състояние не позволява да бъдат определени.

По време на работата в югозападната четвърт на могилата, непосредствено под хумусния пласт се откри един връх на стрела (обр. 135; табл. 45, кат. № 371). Тя е без ясен археологически контекст и вероятно е попаднала там случайно.

При проучването на югозападната четвърт на могилата, се попадна на следи от ров, образуван при изкопаването на пръст за могиления насип (обр. 100). Той се развива в северна и в южна посока, извън предвидената за изследване площ. Съдържа сиво-черна пръст, единични камъни и отделни дребни фрагменти керамика. Части от същия ров бяха засечени и при предварителното сондажно проучване на околомогилените пространства, извършено през 2008 г. Наличието на подобни ровове при всички могили показва, че за натрупването на могилените им насипи е използвана пръст, намираща се в непосредствена близост до тях.

МОГИЛА № 4

Това е най-северозападната от петте проучвани могили. Има силно разлата форма и малък диаметър (обр. 2, 136). На терена е с видима височина от ок. 0.60 m

и приблизителен диаметър от ок. 30 m. Най-високата ѝ точка е с надморска височина от 141.31 m. Могилният насип се състои от кафява пръст, смесена с жълто-кафява преотложена материкова пръст с бели варовикови включения. Могилата е натрупана наведнъж. Западната периферия на нейния насип е нарушена от иманярски изкоп. Разкритите съоръжения са три тризни, както и трупополагане на кон и куче, почти изцяло унищожено от иманярската дейност.

Трасето на магистралата, засяга повече от две трети от могилата. Беше направено предварително геофизично проучване с георадар, резултатите от което не показваха наличието на гробни съоръжения.

Засечените GPS координати на основните точки на могила № 4 са следните:

Център на могилата (IV 0) N 42° 33' 395", E 026° 39' 280"; точка север (IV N) N 42° 33' 409", E 026° 39' 283"; точка запад (IV W) N 42° 33' 397", E 026° 39' 265"; точка юг (IV S) N 42° 33' 384", E 026° 39' 279"; точка изток (IV E) N 42° 33' 393", E 026° 39' 305" (обр. 137). Оставените по време на проучването контролни ребра, позволиха да се оформят стратиграфски профили. Те ни дадоха възможност да проследим етапите на натрупването на могилния насип (обр. 138-141).

КОМПЛЕКСИ, СВЪРЗАНИ С ПОМЕНАЛНИ ПРАКТИКИ

ТРИЗНА № 1 (обр. 142). Намира се в югоизточната четвърт на могилата (обр. 137). Представлява петно от вгълени, фрагментирани керамични съдове и единични фрагменти от животински кости. Липсват следи от отухляване на пръстта. Координати на центъра на тризната: на разстояние 12 m от точка (IV 0), на 8.90 m от точка (IV S) и дълбочина на полагане – 140.63 m. Петното е с неправилна форма и размери ок. 2 x 2.50 m. Няма видими следи от вкопаване в античната дневна повърхност. Тризната не е покрита от първоначалния насип на могилата. Сред предметите открити в тризна № 1 са: шест железни пирона, от които три цели (обр. 143; табл. 45, кат. № 372); части от бронзова пластина с три бронзови гвоздейчета (обр. 144; табл. 45, кат. № 373); фрагментирано желязно ножче (обр. 145; табл. 45, кат. № 374); желязна фрагментирана пластина (обр. 143; табл. 45, кат. № 375) и голям брой фрагментирани керамични съдове, между които няколко купи, поставени една в друга. Тази тризна съдържа най-голям брой купи и чаши от всички комплекси, свързани с поменални практики в некропола. Според откритите фрагменти тук са поставени деветнадесет купи (табл. 10, кат. № 51; табл. 12, кат. № № 77, 81; табл. 13, кат. № 85; табл. 18, кат. № № 133, 135, 138, 143, пол. инв. № 1; табл. 19, кат. № № 145, 150, 154, 156; табл. 20, кат. № № 157, 165; табл. 21, кат. № 166; табл. 22, кат. № 177; табл. 23, кат. № № 184, 185, 187); осем чаши (табл. 23, кат. № 190, 191; табл. 24, кат. № 201; табл. 25, кат. № 209, пол. инв. № 2; табл. 26, кат. № № 215, 217, 220, 221); седем гърнета (табл. 26, кат. № № 224, 225, 226, 228, 231; табл. 31, кат. № 270; табл. 33, кат. № 294) и един капак (табл. 34, кат. № 297, пол. инв. № 3). Освен керамиката концентрирана в тризната, в близост се откриват още дребни фрагменти разнесени при оран. Някои от тях със сигурност принадлежат на съдовете, открити в комплекса. По керамичните съдове не се забелязват следи от вторично опалване и те вероятно са поставени след приключването на горенето. При откриването на пироните и пластинките не се установи подредба, която да подсказва наличието на дървена кутия, поставена в тризната. Няколкото намерени в близост животински кости са идентифицирани като фрагменти от голям пищял от овца/ коза, но стратиграфската им позиция не позволява да бъдат категорично свързани с тризната. Анализът на ар-

хеоботаничният материал показва, че овъглената дървесина, открита в този комплекс, е от космат дъб (*Quercus pubescens*).

ТРИЗНА № 2 (обр. 146). Намира се в югоизточната четвърт на могилата (обр. 137). Представлява разпръснати фрагменти от керамични съдове. Координати на струпването: на разстояние 13.45 m от точка (IV 0), на 14.20 m от точка (IV S) и дълбочина на полагане 140.45 m. Приблизителният диаметър на керамичното струпване е ок. 2.50 m. Тризната е положена върху античната дневна повърхност, като не се забелязват следи от вкопаване. Липсват въглени и пепел. Част от керамичните фрагменти са разпръснати при селскостопанска дейност. Поставените в тризната керамични съдове са представени от две купи (табл. 21, кат. № 176; табл. 22, кат. № 180) и седем гърнета, някои от които с големи размери (табл. 26, кат. № 223; табл. 27, кат. № 239, 242; табл. 28, кат. № 243; табл. 30, кат. № 263; табл. 32, кат. № 278; табл. 33, кат. № 288). По керамичните съдове не се забелязват следи от вторично опалване и те вероятно са поставени след приключването на горенето. Само при две от гърнетата, има следи от вторично горене по устията им, но по-вероятно това да е свързано с практическата им употреба като съдове за приготвяне на храна.

ТРИЗНА № 6 (обр. 147). Намира се в североизточната четвърт на могилата (обр. 137). Представлява разпръснати дребни фрагменти от керамични съдове. Координати на центъра на струпването: на разстояние 8.80 m от точка (IV 0), на 4.20 m северно от източното контролно ребро и с дълбочина на полагане 140.73 m. Тризната има приблизителни размери 1.60 m изток/ запад и 0.70 m север/ юг. Керамиката е положена върху и отчасти е вкопана в античната дневна повърхност, но не личи ясно яма. Не се наблюдават следи от огън на терена. Регистрираните керамични фрагменти са изключително раздробени, което не позволи тяхната обработка. Това силно фрагментиране предполага, че преди да бъдат поставени в тризната, те предварително са натрошени.

ТРУПОПОЛАГАНЕ НА КОН И КУЧЕ. При започване на археологическото проучване на обекта през 2008 г., в югозападната периферия на могила № 4 беше регистриран иманярски изкоп (обр. 4). На мястото заложихме сондаж – тогава номериран като № 14 (обр. 3). Целта ни бе да се провери какво е останало след интервенцията и да се извлече максимална информация от комплекса. Освен многобройните животински кости в пръстта, изхвърлена от иманярите, се откриха и няколко *in situ* (обр. 148). Поради силно разлатата форма на могиления насип, не е съвсем сигурно дали погребаните животни са под насипа или са в непосредствена близост до него. Целият костен материал беше събран и даден за определяне от специалист. През сезон 2009, при цялостното проучване на могиления насип, отново се откриха голям брой разпръснати животински кости. Направените остеологични анализи показаха наличието на костен материал от две животни и че на мястото вероятно е извършено трупополагане на кон и куче. Кучето е средно към едро животно. Размерите на коня са в горната граница на средните на ръст коне. Възрастта му, определена по наличните зъби, е между единнадесет и дванадесет години. Височината на коня при холката, изчислена според методиката на Виит, е 1.41 m (Нинов 2009, 537). Конят е малко помасивен от този, погребан в могила № 2 и вероятно става дума за ездитен жребец. Освен костния материал, други находки не бяха открити.

Откритите съоръжения в могила № 4 са най-малко на брой. Самата могила е и най-малка по размери спрямо останалите. Откритите комплекси са свързани основно с поменални практики. Всички тризна се откриват в периферията на могиления насип. Както и при останалите подобни комплекси в некропола, това са основно керамични струпвания на различни по вид и размер съдове. В тризна № 1, четири от съдовете са поставени един в друг, с устията нагоре (обр. 142). Това не е необичайно за погребалните практики през Античността в Тракия. Интерпретирането на този обичай е за ритуално измиване, възлияния или отдаване на почит към починалия (Игнатов 1996 б, 59-60). Най-интересната ситуация в тази могила са погребните заедно кон и куче. За съжаление, гробното съоръжение изцяло е разрушено от иманяри. Вероятно, конят е погребан заедно с части от неговата сбруя, което е станало и причина за интервенцията.

При тази могила установихме липса на обиколен ров, както е при останалите от некропола. Тук част от пръстта за натрупването на насипа е изкопана от голяма яма, намираща се до северозападната периферия на могилата (обр. 137). Тя е с неправилна форма и приблизителни размери – 7.50 x 10.50 m. Най-дълбоката ѝ част е вкопана на ок. 1.50 m от античната дневна повърхност. Пълнежът на ямата е от сиво-черна пръст, единични камъни и отделни фрагменти строителна и битова антична керамика.

Липсата на гробове в могила № 4 не е необичайно явление. Има много подобни примери в тракийски некрополи от предримско време на територията на цяла България. Появата им в границите на некрополите, без те да имат погребален характер, вероятно е свързана с култа към мъртвите и различни чествания на покойниците (Георгиева 1999, 238).

МОГИЛА № 5

Тя е най-югозападната от проучените пет могили (обр. 2, 149). Има силно разлата полусферична форма. На терена е с видима височина от ок. 1 m и диаметър от 35-40 m. Най-високата ѝ точка има надморска височина от 140.92 m. Над два от гробовете има допълнително направени малки насипи от сиво-кафява пръст, което показва че етапите на натрупване на могилата са най-малко два. Основният могилен насип се състои от кафява пръст, смесена с жълто-кафява преотложена материкова пръст с бели варовикови включения. Разкритите гробове в могилата са седем. От тях четири са трупополагания, а три са трупоиъгария. Комплексите, свързани с поменални практики са шест.

Сервитутът на автомагистралата преминава през охранната зона на могилата и засяга само околмогиленото ѝ пространство.

Засечените GPS координати на основните точки на могила № 5 са следните:

Център на могилата (V 0) N 42° 33' 355", E 026° 39' 298"; точка север (V N) N 42° 33' 366", E 026° 39' 297"; точка запад (V W) N 42° 33' 354", E 026° 39' 281"; точка юг (V S) N 42° 33' 344", E 026° 39' 295"; точка изток (V E) N 42° 33' 354", E 026° 39' 312" (обр. 150). Оставените по време на проучването контролни ребра, позволиха да се оформят стратиграфски профили. Чрез тях имаме възможност да проследим етапите на натрупването на могиления насип (обр. 151-158).

ГРОБНИ СЪОРЪЖЕНИЯ

ГРОБ № 8. Трупополагане (обр. 159). Намира се в югоизточната четвърт на могилата (обр. 150). Координати взети при главата на скелета: разстояние 10.00 m от точка (V 0) и на 15.35 m от точка (V S). Дълбочина на полагане, взета при таза – 140.27 m. Положен е с изпънати крака, прибрани стъпала и ръцете са поставени плътно покрай тялото (обр. 160). Намира се на около 0.50 m от съвременната дневна повърхност. Главата е на северозапад с азимут 290°. Дължината на скелета е около 1.75 m. Не се очертава добре гробната яма. Липсва инвентар. На ок. 0.20 m, югозападно от пръстите на краката, беше регистриран един фрагмент от съд на ръка, горял отвън, който вероятно не принадлежи на този гроб. Върху скелета се откри положено горяло дърво, което го покрива от коленете до главата. Главният е с дължина 1.15 m. Археоботаничният анализ показва, че дървесината е от т.н. унгарски или италиански дъб (*Quercus frainetto*). Присъствието на такава горяла дървесина в гроб с инхумация, би могло да се свърже с ритуала за очистване с огън, характерен за сарматите (Ангелова 1995, 8). Това твърдение обаче, не може да бъде потвърдено категорично, поради липсата на погребален инвентар. Според направения антропологичен анализ, скелетът принадлежи на мъж в зряла възраст (*Maturus*), 40-60 години.

ГРОБ № 9. Трупополагане (обр. 161). Намира се в югоизточната четвърт на могилата (обр. 150). Координати на главата: на разстояние 10.30 m от точка (V 0), на 10 m от точка (V E). Дълбочина на полагане, взета при таза – 140.14 m. Скелетът лежи на 0.60-0.70 m от съвременната дневна повърхност. Главата е на запад с азимут 270°. Положението на тялото е хокер, поставен надясно, коленете са свити като левия крак е над десния. Дясната ръка е изпъната покрай тялото. Лявата е свита в лакътя и лежи над таза (обр. 162). Ребрата и прешлените са изтляли, а от черепа е запазена малка част *in situ*. Не личат следи от гробна яма. Липсва инвентар. Нивата на полагане на скелетите в този гроб и в предходния гроб № 8 се различават само с 0.17 m. Тук обаче, освен различната позиция на тялото липсват и следи от горяло дърво. Според направения антропологичен анализ, скелетът принадлежи на мъж на възраст (*Adultus*), 20-30 години.

ГРОБ № 10. Трупополагане (обр. 163). Намира се в югоизточната четвърт на могилата (обр. 150). Координати, взети при главата на скелета: разстояние 9.80 m от точка (V 0), на 21.30 m от точка (V S). Дълбочина на полагане, взета при таза – 140.05 m. Главата е на запад с азимут 280°. Тялото е положено с изпънати крайници, като ръцете са плътно покрай него (обр. 164). Дължината на скелета е 1.50 m. Липсва инвентар. На терена не личи гробна яма. При този гроб също липсват следи от горяло дърво. Според направения антропологичен анализ, скелетът принадлежи на жена на възраст (*Adultus*), 20-30 години.

ГРОБ № 11. Трупополагане (обр. 165). Намира се в югоизточната четвърт на могилата, в периферията на могиления насип (обр. 150). Координати при главата: на разстояние 12.30 m от точка (V 0), на 11.28 m от точка (V E) и дълбочина на полагане (взета при таза) – 139.74 m. Главата е на запад с азимут 270°. Скелетът е положен по гръб, с ръце плътно долепени до тялото и свити рамене. Дължината му, измерена на терен е 1.40 m. При този гроб се очерта по-ясно гробната яма (обр. 166). Тя е вкопа-

на в жълто-кафявата преотложена материкова пръст и е запълнена с кафява пръст. Ямата е изкопана много тясна, колкото да влезе тялото. Ширината ѝ е от 0.30 до 0.50 m и е с дължина 1.60 m. Липсва инвентар. Върху таза и краката, до коленете има следи от горяло дърво. Ситуацията е подобна на гроб № 8. Анализът на археоботаничния материал показва, че следите от дървесина са от иглолистен вид (*Pinaceae*). Според направения антропологичен анализ, скелетът принадлежи на жена в зряла възраст (*Maturus*), 40-60 години.

ГРОБ № 24. Трупоизгаряне (обр. 167). Намира се в северозападния ъгъл на юго-източната четвърт на могилата и близо до нейния център (обр. 150). Погребението е извършено чрез кремация на място. Представлява яма с правоъгълна форма, вкопана в античната дневна повърхност и покрита от насипа на могилата. Координати на центъра на ямата: на разстояние 2.00 m от точка (V 0), на 1.73 m източно и перпендикулярно на южното контролно ребро и на 1.00 m южно и перпендикулярно на източното контролно ребро. Малка част от ямата, попада под източното ребро. Дъното ѝ е на дълбочина 139.95 m. Ямата има ориентация по дългата страна югозапад-североизток и размери: 2.70 m изток/ запад, 1.80 m север/ юг. В югозападния ъгъл има малко разширение. Стените ѝ са отухлени. Във височина се откриха два съда с устията нагоре, поставени един в друг (обр. 168). Това са едно гърне на ръка поставено в голяма купа на колело (табл. 35, кат. № 311, пол. инв. № 73; табл. 18, кат. № 137, пол. инв. № 77). Гърнето е било с една дръжка, която е отчупена преди депонирането му. Дълбочината на полагане на съдовете е 140.31 m. Двата съда са поставени след извършване на погребението и запълването на ямата. Отухляванията по стените на ямата са най-силни от север, изток и запад. Откриват се големи фрагменти от горяло дърво с максимална ширина 0.12 m. Има много въглени, пепел и фрагментирани кости. Някои от костите имат по-големи размери, което е резултат от недоброто им изгаряне. Откритите гробни дарове са: златна лулула (обр. 169; табл. 45, кат. № 376) и чифт златни обеци (обр. 169; табл. 45, кат. № 377); няколко керамични съда и силно фрагментирани и вторично деформирани стъклени съдове, между които се различават поне една чашка с кръгло столче и стени с украса от релефни овални пръстени (обр. 170; табл. 46, кат. № 380) и две бронзови монети. Едната монета е заведена в полевата инвентарна книга под № 8 (табл. 45, кат. № 378). Според направената консултация със специалист, това е бронзова монета на имп. Хадриан (117-138 г.). Втората монета е инвентирана под № 9 (табл. 45, кат. № 379). Тя е неопределима и е с датировка в широките граници I-III в. Двете монети и бижутата са открити приблизително в центъра на ямата. Керамичните съдове, открити *in situ* в гробната яма са: една голяма кана, на която всички части без дръжката са ѝ на място, но е счупена от тежестта на пръстта (табл. 5, кат. № 21, пол. инв. № 74); три купи, от които две цели (табл. 12, кат. № 80; табл. 13, кат. № 84, пол. инв. № 74; табл. 20, кат. № 159, пол. инв. № 72) и една чаша (табл. 24, кат. № 198, пол. инв. № 76). Две от купичките, както и каната са поставени с устията нагоре. Гробните дарове са положени в ямата след като е извършена кремацията. Анализът на археоботаничния материал показва, че като горивен материал за трупоизгарянето са използвани два вида дъб (*Quercus sp.* и *Quercus Frainetto*). Според направения антропологичен анализ, костите вероятно принадлежат на два индивида с неопределим пол, един на възраст (*Adultus*), 20-30 години и втори на възраст (*Infans I*), 0-2 години. Наличието на детето обаче, не е съвсем сигурно. Поставените бижута, като гробни дарове, предполагат погребение на жена.

ГРОБ № 25. Трупоиизгаряне (обр. 171). Намира се в югозападната четвърт на могилата, като голяма част от нея се намира под южното контролно ребро (обр. 150). Подобно на гроб № 24, това отново е яма, вкопана в античната дневна повърхност. Съоръжението е покрито първоначално със сиво-кафява пръст, оформяща малък насип. След това е покрито и от основния насип на могилата от кафява пръст, примесена с преотложена материкова пръст (обр. 154). Погребението е извършено чрез кремация на място. Центърът на съоръжението е на разстояние 6.50 m от точка (V 0) и с дълбочина на дъното – 139.50 m. Ямата е с правоъгълна форма и заоблени ъгли, ориентирана с дългата страна югоизток-северозапад. Има дължина 2.20 m и ширина 0.90 m (обр. 172). Вкопана е на дълбочина от 0.40 – 0.50 m от античната дневна повърхност. По стените има силни, но неравномерни отухлявания. В пълнежа на ямата има голямо количество пепел, много разпръснати въглени и кости. На дъното ѝ се откриха две овъглени дървени греди, едната от които добре запазена (обр. 173). Тя лежи напречно на дългата страна на съоръжението и е широка 0.11 m. До западната стена на ямата, във височина се откри монета, заведена в полевата инвентарна книга като № 10 (табл. 46, кат. № 381). След направената консултация се установи, че това е медна монета на имп. Траян (97-117 г.) Дълбочината на поставянето ѝ е 140.01 m. Мястото на намирането ѝ предполага, че е поставена като поменален дар – след извършване на кремацията и покриването на ямата с пръст. Освен монетата, в самата яма като гробни дарове се откриха един биконичен прешлен с връзана украса (обр. 174; табл. 46, кат. № 382); бронзова халка (обр. 175; табл. 46, кат. № 385); фрагментирани дребни железни предмети (обр. 176), както и един силно фрагментиран стъклен съд, който е невъзможно да бъде определен (обр. 177). Най-интересните предмети, открити в гроба, са висулка-лунула и чифт обеци, всички изработени от злато (обр. 178; табл. 46, кат. № № 383, 384). Обеците са с ажурна украса и гнезда за поставяне на камъни. В едното от гнездата има запазен фрагмент от камъче – малахит. Броят на керамичните съдове открити в този гроб е най-голям в сравнение с останалите гробове от некропола. Положената в гроба керамика е представена от една амфора (табл. 1, кат. № 3); три кани (табл. 2, кат. № 6; табл. 3, кат. № 9, табл. 7, кат. № 30, пол. инв. № 79); три купи (табл. 12, кат. № 78; табл. 18, кат. № 132, пол. инв. № 80; табл. 19, кат. № 153) и три чаши (табл. 25, кат. № 205, пол. инв. № 81; табл. 25, кат. № 211, пол. инв. № 83; табл. 26, кат. № 219). Част от съдовете са поставени цели в гробната яма, въпреки че при откриването им те бяха начупени от тежестта на пръстта. По всичката открита керамика в този гроб има следи от вторично горене. Изследването на археоботаничния материал показва, че като горивен материал за кремацията е използван дъб (*Quercus sp.*). Според направения антропологичен анализ костите, открити в гроба, принадлежат на жена на възраст над 20 години. Сред горелите човешки кости се установи наличието и на животински костен материал – фрагменти от бедро и голям пищял, вероятно на заек.

ГРОБ № 26. Трупоиизгаряне (обр. 179). Намира се под западното ребро на могилата (обр. 150). Погребението е извършено чрез кремация на място. Представлява яма с правоъгълна форма и заоблени ъгли, вкопана в античната дневна повърхност. Подобно на гроб № 25, тук също има два пъти покриване на ямата. Първоначално това е направено с насип от сиво-кафява пръст, а окончателното оформяне на могиления насип е от кафява пръст, смесена с преотложен материк (обр. 157). Размерите ѝ са 2.00 m изток/запад и 1.10 m север/юг. Координати: източния край на ямата е на 4.65 m от

точка (V 0), западният ѝ край е на 6.50 m от точка (V 0), дъното ѝ е с кота 139.75 m. Стените на ямата са отухлени от извършената на място кремация. Пълнежът е от много въглени, пепел и фрагментирани кости. Като гробен инвентар се откриха няколко керамични съда: една кана (табл. 5, кат. № 20, пол. инв. № 87); четири купи (табл. 11, кат. № 62; табл. 14, кат. № 95, пол. инв. № 89; табл. 15, кат. № 102; табл. 171, кат. № 120); две чашки (табл. 23, кат. № 197, пол. инв. № 86; табл. 25, кат. № 210, пол. инв. № 88) и едно гърне, изработено на ръка (табл. 35, кат. № 312). Почти всички съдове са били поставени цели, но впоследствие са фрагментирани от тежестта на пръста. Керамиката е ситуирана предимно в източния край на ямата, като само каната е поставена в западната ѝ половина. Купите и чашката бяха открити с дъната нагоре. Всички съдове са положени след извършването на кремацията, но по някои от тях, има слаби следи от вторично опалване. Като гробен инвентар в ямата бяха открити още няколко силно фрагментирани и пръснати стъклени съда (обр. 180); горял фрагментиран пръстен от желязо (обр. 181; табл. 46, кат. № 389); фрагмент от желязно ножче (обр. 182; табл. 46, кат. № 390) и част от бронзов, вероятно козметичен, инструмент (обр. 183; табл. 46, кат. № 391). Анализът на археоботаничния материал показва, че като горивен материал за трупоизгарянето са използвани два вида дървесина – от т.н. унгарски или италиански дъб (*Quercus Frainetto*) и от иглолистен вид (*Pinaceae*). Според направения антропологичен анализ, костите принадлежат на жена на възраст (*Adultus*), 20-30 години.

КОМПЛЕКСИ, СВЪРЗАНИ С ПОМЕНАЛНИ ПРАКТИКИ

ТРИЗНА № 19 (обр. 184). Намира се в югоизточната четвърт на могилата, в близост до южното контролно ребро (обр. 150). Координати: на разстояние 6.40 m от точка V-0, на 20.10 m от точка V-E и дълбочина на полагане 140.22 m. Размери: 1.00 m север/ юг и 1.30 m изток/ запад. Съдържа силно фрагментирани керамични съдове: четири купи (табл. 10, кат. № 55; табл. 11, кат. № 59; табл. 14, кат. № 93; табл. 18, кат. № 141); две чаши (табл. 23, кат. № 195; табл. 26, кат. № 216); едно гърне (табл. 33, кат. № 286) и един капак (табл. 34, кат. № 296). Откриват се малко въглени. Тризната е покрита от насипания стерил и вероятно е депонирана върху античния терен, тъй като не личи вкопаване.

ТРИЗНА № 20 (обр. 185). Намира се в североизточната четвърт на могилата (обр. 150). Тризната попада в могилния насип. Координати: на разстояние 7.50 m от точка (V 0), на 2.80 m северно от източното контролно ребро и има дълбочина на полагане 140.25 m. Представява фрагментирано гърне на ръка, с големи размери (табл. 36, кат. № 313). Около и в него се откриха дребни фрагменти от негорели животински кости. Според направеното археозоологично изследване се установи, че това са части от бедрена кост и череп на съвсем младо и неразвито животно. Състоянието на фрагментите не даде възможност за видовото му определяне.

ТРИЗНА № 21 (обр. 186). Намира се в югозападната четвърт на могилата (обр. 150). Попада под периферията на могилния насип. Представява керамично струпване с размери 1.50 m север/ юг и 0.90 m изток/ запад. Не личи вкопаване в античната дневна повърхност. Координати на центъра на струпването: на разстояние 12.20 m

от точка (V 0), на 14.00 m от точка (V W) и дълбочина на полагане 139.96 m. Съдържа основно голям брой силно фрагментирани керамични съдове; няколко фрагмента от стъклени съдове (обр. 187) и единични животински кости. Липсват следи от горене, въпреки че се откриват единични дребни въглени. Всички съдове са начупени преди депонирането им. Сред керамиката преобладава трапезната. Регистрирани са: една чиния (табл. 9, кат. № 40); четири купи (табл. 9, кат. № 44; табл. 11, кат. № 67; табл. 16, кат. № 114; табл. 21, кат. № 173); една чаша (табл. 23, кат. № 193) и един капак (табл. 34, кат. № 299). Според направения остеологичен анализ, костния материал е представен от фрагментирани лъчева кост на агне и първа фаланга на овца/ коза. Голяма е вероятността останките да са от един и същи индивид. Анализът на археоботаничния материал показва, че овъглените дървесни останки са от дъб (*Quercus Frainetto*).

ТРИЗНА № 22 (обр. 188). Намира се в югозападната четвърт на могилата под могиления насип (обр. 150). Представлява керамично струпване с размери 2.40 m север/ юг и 2.40 изток/ запад. Центърът му се намира на разстояние 13.70 m от точка (V W), 7.65 m от точка (V 0) и има дълбочина на полагане 140.13 m. Съдържа голям брой разпръснати фрагменти от керамични съдове; единични дребни фрагменти от горели кости и два-три фрагмента стъкло, вероятно от балсамарий (обр. 189). Всички керамични съдове са начупени преди полагането им. Представени са четири купи (табл. 14, кат. № 100; табл. 16, кат. № 117; табл. 19, кат. № 155; табл. 23, кат. № 186); три чаши (табл. 23, кат. № № 192, 194; табл. 26, кат. № 218); пет гърнета, изработени на колело (табл. 29, кат. № 256; табл. 31, кат. № 271; табл. 32, кат. № № 276, 279; табл. 33, кат. № 289) и две гърнета, изработени на ръка (табл. 35, кат. № 308; табл. 36, кат. № 314). Античната повърхност, върху която са положени съдовете, има слаби следи от горене, но без да личи вкопаване. На мястото се откриват и отделни въглени.

ТРИЗНА № 23 (обр. 190). Намира се в югозападната четвърт на могилата, под най-южната периферия на могиления насип (обр. 150). Координати: на разстояние 9.35 m от точка (V S), на 11.20 m от точка (V 0) и дълбочина на полагане 140.13 m. Не личи вкопаване в античната дневна повърхност. Няма следи от горене. Съдържа една фрагментирана керамична чиния (табл. 8, кат. № 37). Съдът е начупен от тежестта на пръстта. Няма следи от вторично опалване.

ТРИЗНА № 24 (обр. 191). Намира се в югозападната четвърт на могилата под могиления насип (обр. 150). Представлява петно от разпръсната и силно фрагментирана керамика. Размерите му са 1.50 m север/ юг и 1.10 m изток/ запад. Координати на центъра на петното: на разстояние 11.70 m от точка (V 0), на 13.20 m от точка (V S) и дълбочина на полагане 139.82 m. Регистрирани са 21 броя различни съдове, като само при три-четири от тях се забелязват следи от вторично опалване. Представени са: една чиния (табл. 9, кат. № 38); тринадесет купи (табл. 11, кат. № 64; табл. 12, кат. № № 70, 74, 82; табл. 16, кат. № № 111, 113, 115, 116; табл. 18, кат. № № 139, 140; табл. 19, кат. № 149; табл. 21, кат. № 169; табл. 23, кат. № 189); три чаши (табл. 25, кат. № 207; табл. 26, кат. № № 212, 213) и четири гърнета (табл. 27, кат. № № 236, 237, 238; табл. 32, кат. № 277). Фрагментите се откриват върху античната дневна повърхност, като не личат следи от вкопаване. Има слаби следи от отухляване върху пръстта. Освен керамиката се открива няколко фрагмента от стъклена чашка и една стъклена стопилка, всички силно деформирани от огън (обр. 192; табл. 46, кат. № 394); един железен предмет (вероятно

дръжка за нож с два нита) (обр. 193; табл. 46, кат. № 395); малко въглени и горели кости. Всички керамични съдове са счупени преди депонирането им.

Откритите съоръжения в могила № 5 са разнообразни. Четирите гроба с инхумации са без инвентар и са вторични погребения за некропола. Вероятно са извършени едновременно или за кратък период от време. В центъра на югоизточната четвърт на могилата се откриха още два фрагмента от човешки бедрени кости, разнесени при оран. Вероятно принадлежат на още един подобен гроб, разрушен при ежегодната селскостопанска дейност. Следите от гробните ями са трудно забележими на терена. Там, където ги има, се вижда че ямите са изкопани с минимални размери, колкото да поберат телата на покойниците. Вероятната причина за това е, че почвата на мястото на некропола е доста твърда. Въпреки че повечето от инхумациите са вторични и са вкопавани във вече издигнати могилни насипи, работата по изкопаването им е изисквала значителни усилия. Кремациите в могила № 5, са извършени на място и в предварително изкопани ями. Размерите им варират, като най-дълбока е ямата на гроб № 25 – ок. 0.60 m, а с най-големи размери е тази на гроб № 24. Следите от силни отухлявания на пръстта, са доказателство за високата температура, постигана при извършването на кремациите. Откритите следи от дървесина показват, че в почти всички случаи като горивен материал са използвани различни видове дъб (*Quercus sp.*).

Над два от гробовете – №№ 25 и 26, първоначално са направени малки насипи от сиво-кафява пръст, които ги покриват напълно. Впоследствие са затрупани и от основния могилен насип. Този начин на натрупване, намира много паралели сред голям брой от проучваните могилни некрополи на територията на дн. Южна България – Чаталка, Старозагорско (Буюклиев 1986, 9); Пет могили, Новозагорско (Игнатов 1996 а, 72); Мъглиж (Първин 2003, 196); Кабиле (Гетов 1982, 76); Мерицлери, Хасковско (Аладжов 1965, 116); Ивайловград (Младенова 1971, 39); Карнобатско (Георгиева, Момчилов 2010, 262); Вишеград, Кърджалийско (Дремсизова-Нелчинова 1980, 19); Кюстендилско (Стайкова-Александрова 2005, 134; Meshekov, Staikova 1998, 51).

Находките от гробните съоръжения в тази могила са разнообразни. Най-голям интерес представляват накитите, открити в гробове №№ 24 и 25. Комплектът от гроб № 24 от златна висулка-лунула и две златни обеци е характерен за периода II-III в. (обр. 169; табл. 45, кат. №№ 376, 377). Подобна находка е тази от гроб № 25. И тук златните накити са положени като комплект, но обеците имат необичайна и интересна форма (обр. 178; табл. 46, кат. №№ 383, 384). Състоянието на предметите предполага, че те са поставени след кремирането на покойниците. Въпреки това висулката от гроб № 25 има едно стопено рогче, причинено от висока температура. Вероятно даровете са поставяни непосредствено след угасването на кладата.

Количеството на откритата керамика в гроб № 25 е най-голямо от всички гробни съоръжения в проучваните могили от некропола. Тук са открити десет различни керамични съда – по три броя кани, купи и чаши, както и една амфора. В гроб № 26 са открити също голямо количество съдове – 4 купи, 2 чаши, едно гърне и една кана. И в гробните съоръжения от могила № 5 се повтаря ситуацията за използване като дарове на повредени и/или счупени съдове, излязали от употреба.

След отнемането на културните пластове и достигане на античната дневна повърхност, на терена ясно пролича рова, образуван при изземването на пръст за издигането на могиления насип (обр. 150). Регистриран е около цялата могила, като ширината му варира между 4 и 5 m. В югоизточната четвърт той се разширява в двете

посоки и излиза извън предвидената за проучване площ. Отново, както и при останалите могили, ровът е запълнен със сиво-черна пръст, единични камъни и отделни фрагменти антична и средновековна керамика.

КЕРАМИЧНИ СЪДОВЕ ОТ РИМСКИ МОГИЛЕН НЕКРОПОЛ КРАЙ ГР. СТРАЛДЖА, ЯМБОЛСКО

Сирма Александрова

Настоящото изследване представя цялата керамика, открита по време на разкопките на могилен некропол край град Стралджа, Ямболско, проведени през 2009 г. Не са разгледани единствено нехарактерните фрагменти от стени, които не биха помогнали за развиването на темата. Приложени са обичайните археологически методи: формално-типологичен, сравнителен и стратиграфски. Статистическият анализ допълва и подкрепя направените изводи. Материалът е систематизиран в 317 каталожни номера (виж каталога). Номерата им съответстват на номерата на илюстрациите на съдовете. Типовете са отбелязани с римски цифри, вариантите и каталожните номера – с арабски. От включените в каталога материали са публикувани единствено съдовете, изработени на ръка (Alexandrova 2012).

С цел по-качествено обработване на данните, всички описания в каталога са направени по един образец. Начинът на изпичане на съдовете се определя като „равномерно“ или „неравномерно“. При равномерното няма видима разлика между цвета на повърхността на съда и фрактурата/лома. Неравномерно изпечените съдове имат сива, сиво-черна или черна ивица в средата на лома. Глиненото тесто бива фино пречистено, добре пречистено или с примеси. Изпичането на съдовете е определено като: твърдо (от фрагмента може да се отчупи малко парченце, което да остане цяло), меко (отчупеното парченце се разпрашава) и много твърдо (с пръсти/нокти не може да се отчупи част от фрагмента, а само с метално острие). За нуждите на това изследване приемам, че „чиния“ е съд, на който съотношението на височината към максималния диаметър на тялото се движи около 0.21, без да надвишава 0.24.

Бих искала да благодаря на гл. ас. д-р И. Д. Чолаков (НАИМ-БАН) за възможността да публикувам керамиката от ръководеното от него археологическо проучване; на К. Чукалев (НАИМ-БАН) за помощта при статистическия анализ на данните и специално на доц. д-р Л. Вагалински (НАИМ-БАН) за научната редакция и цялостната подкрепа по време на работата ми по темата.

ТИПОЛОГИЯ И ХРОНОЛОГИЯ

Типологията на съдовете от некропола при гр. Стралджа е направена на базата на формално-типологичния метод. Типовете и вариантите са морфологично определени. Фрагментите от съдове са отнесени към съответните типове. Представените тук форми са от затворен комплекс и главната цел на настоящата типология е определянето на надеждни хронологически индикатори, което би помогнало на бъдещите изследвания, свързани с античното керамично производство.

Амфорите (кат. №№ 1-4), открити в некропола, са четири на брой, което е едва 1.3% от цялата керамика (обр. 196). Според контекста им на намиране те са от гроб или от могилен насип (обр. 197). Разпределени са в два типа, като в тип I попадат

три от фрагментите (обр. 200). И при двата типа съотношението между височината и максималния диаметър на съда не може да бъде установено. Тип I (кат. №№ 1-3) е разпространен от I в. пр. Хр. до края на III в. (Peacock 1986, 113; Dyczek 2001, 252). Има заоблено, обърнато навън устие, дълга, тясна шия и конично тяло. Дръжките са с овална форма, закрепени под устието и в долната част на раменете. Този тип амфори е служил е основно за транспорт на рибни продукти. Първообразът им е от южния испански бряг, разпространени са в Италия и Испания и рядко се намират в северните римски провинции (Peacock 1986, 114). Тип II (кат. № 4) се среща между I и края на IV в. (Peacock 1986, 156; Dyczek 2001, 157). Формата е с право спускащо се устие, образуващо широк пръстен.

Всички амфори са представени с фрагменти от устия (обр. 201). Преобладават, в съотношение 3:1, неравномерно изпечените (обр. 202). Цвятът на повърхностите им е кафяв или червено-кафяв (обр. 206. Според пречистеността на глинено то тесто са разделени по равно между добре пречистените и с примеси (обр. 204), като добавеният опоснител е пясък (обр. 205). Всички са твърдо изпечени (обр. 203). Само върху един фрагмент има следи от вторично опалване по двете повърхности (обр. 207).

Каните (кат. №№ 5-30) са 26 на брой и представляват 8.2% от всички съдове (обр. 196). Намерени са и в трите контекста на некропола, като половината са от гробове, 34.6% са от могилените насипи и 15.4% са от тризни (обр. 197). Разпределени са в пет типа. Най-многоброен е тип V (18 бр.), останалите четири типа си поделят по два съда (обр. 200). Първият тип кани (кат. №№ 5, 6) е амфоровиден и се среща от края на I до VI в. (Аладжов 1965, 121; Гетов 1969, 43; Дремсизова-Нелчинова 1980, 23; Игнатов 1996 а, 120; Ковачев 2001, 61; Кънчев 1996, 58; Кузманов 1985, 37). Устието е фуниевидно, с леко обърнат навън устиен ръб, къса цилиндрична шийка и сферична форма на тялото. Има две дръжки, които започват малко под устието и стигат до долната част на плещите. Сечението им е овално, с вдлъбване по средата. Дъната им са слабо профилирани. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.24. Тип II (кат. №№ 7, 8) е разпространен във II-IV в. (Sultov 1985, 72). Това са амфоровидни кани, с фуниевидно оформено устие, понякога със сложно профилиран устиен ръб. Тялото е овално. Дръжките са две, украсени с канелюри, започващи от средата на шията и свършващи при края на рамента. Дъната им са профилирани. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.08. Най-вероятно тази форма е развита от по-стар и по-малко елегантен тип, добивайки широко разпространение през римската епоха (Sultov 1985, 75). Каните тип III (кат. №№ 9, 10) се срещат от края на II до VI в. (Кузманов 1985, 83). Те имат сложно профилирано устие, оформено като фуния, тясна шия и биконично тяло с ясно очертаващи се ъгли. Дръжките са две, започващи от средата на шията и завършващи в долната част на плещите. Дъната са плоски или слабо профилирани. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.41. Тип IV (кат. №№ 11, 12) е разпространен от II до началото на V в. (Ковачев 2001, 66; Аладжов 1965, 119; Игнатов 1996 а, 121; Кабакчиева 1986, 122; Кузманов 1985, 78). Формата е с профилиран, леко изнесен навън устиен ръб и дълга тясна шия. Тялото е сфероидно, с най-широка част в долната третина на съда. Дъната са профилирани. Дръжката е със сложно оформено напречно сечение, тръгваща от горната част на шията. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.40. Каните тип V (кат. №№ 13-30) са големи съдове с леко изнесено навън, пръстеновидно оформено устие и дълга, тясна шия.

Тялото е сферично, като най-широката му част е в средата. Дъната са профилирани. Дръжката е една, плоска, излизаща от горната част на шията, завиваща под прав ъгъл и завършваща върху плещите. Типът има два варианта. Вариант 1 (кат. №№ 13-23) е разпространен във II-IV в. (Ковачев 2001, 67; Дремсизова-Нелчинова 1980, 20; Дремсизова-Нелчинова, Балкански 1973; 64; Sultov 1985, 80). Той е със слабо подчертан устиен ръб. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.48. Вариант 2 (кат. №№ 24-30) се среща в периода края на I-IV в. (Кънчев 1996, 55; Аладжов 1973, 78; Ковачев 2001, 67; Машов 1975, 45; Игнатов 1996 а, 120; Кабакчиева 1986, 139). Има сложно профилирано устие, а съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.69.

Единадесет от каните, намерени в некропола, са цели. Толкова са и фрагментите от устия, два пъти има комбинация от фрагмент от устие и дъно, по веднъж – фрагменти от дъно и стена на един съд и фрагмент от дъно (обр. 201). Съотношението на равномерно към неравномерно изпечени кани е равно (обр. 202). Повечето кани са с червено-кафяв цвят на повърхностите, следвани от кафяв, светлокафяв и бежов (обр. 206). По-голямата част от тях имат добавен примес от пясък в тестото (обр. 205), следват добре пречистените и две са фино пречистени (обр. 204). Масово използваните кани са били с много добро качество – твърдо изпечени са 76.9%, меко изпечените са 15.4% и много твърдо – 7.7% (обр. 203). При 80% от каните няма следи от вторично горене по повърхностите, 15.4% имат такива върху двете повърхности и 3.8% само по външната (обр. 207). Един съд има допълнително нанесена ангоба, червено-кафява на цвят, върху външната повърхност (обр. 218), а два са покрити с червен и кафяв лак външни повърхности (обр. 220).

Импортните съдове са само 3 купи, всичките от един гроб (обр. 196). Това са два фрагмента от устия и един фрагмент от дъно (обр. 201). Те са неравномерно изпечени (обр. 202), с червено-кафяв цвят (обр. 206) и покрити с червен лак (обр. 220). В глиненото тесто на едната от купите има добавен пясък (обр. 205). Изпичането на съдовете е твърдо или много твърдо (обр. 203). Всичките имат следи от вторично опалване по двете страни (обр. 207).

Кат. № 31 спада към източната сигилата В с основни производствени центрове в Мала Азия и Сирия. Кат. № 32, с поставен *planta pedis* печат, също идва от малоазийска грънчарска работилница. Най-ясно различимите черта на тези източни съдове е късото краче (Hayes 1997, 52).

Местната трапезна керамика е представена от тънкостенни съдове, чийто първообраз идва от северна Италия. През II в.сл.Хр. те стават типичните „римски“ трапезни съдове и италианската продукция започва да се имитира в много провинциални работилници (Hayes 1997, 68). Почти всички форми на трапезни съдове от проучвания некропол имат по няколко екземпляра, покрити с червен лак. Лакът е с червен и кафяв цвят, но няма качеството и блясъка на вносните съдове. Всички те са имитации на източната *terra sigillata*, разпространена в Източното Средиземноморие, Мала Азия и Черноморският басейн.

Чиниите (кат. №№ 34-42) са разпределени са в три типа, като най-многоброен е последният (5 бр.), останалите си поделят по два съда (обр. 200). Тип I (кат. №№ 34, 35) е разпространен през II-IV в. (Кабакчиева 1983, 2; Ковачев 2001, 69). Това са плоски, силно разлати съдове, с леко завит навътре устиен ръб. Дъното е широко, стъпило върху ниско, профилирано столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.22. Прототипът им е в източната си-

гилата А (Кабакчиева 1983, 2-3). Чиниите тип II (кат. №№ 36, 37) се датират в началото на II до средата на IV в. (Аладжов 1965, 118; Hayes 1997, 53). Те са разлати, с изнесено навън, сложно профилирано устие. Имат оформена рязка граница/ ръб в долната част на тялото. Дъното е повдигнато на профилирано столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.22. Тип III (кат. №№ 38-42) се среща в интервала II-IV в. (Sultov 1985, 4; Гиздова 2005, 190; Кабакчиева 1986, 104). Има силно разлата форма. Устийният ръб е непрофилиран, почти прав, леко изнесен навън. В долната част на тялото има оформен ръб. Дъното е повдигнато на столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.19. Прототипът на тази форма е в късноафриканската сигилата и е най-широко разпространения тип в северна България и по Долен Дунав (Sultov 1985, 65).

Чиниите са девет, което представлява 2.8% от общия брой (обр. 196). Според контекста им на намиране от гроб са 44.4%, 33.3% са от тризна и 18.2% – от могилените насипи (обр. 197). Два съда са цели, 5 са фрагменти от устия и в два случая има комбиниране на устие и дъно (обр. 201). Преобладават равномерно изпечените чинии (обр. 202). Повърхностите им са с бежов, кафяв, сиво-бежов, светлокафяв и червено-кафяв цвят (обр. 206). Степента на пречистване на глиненото тесто е различна – срещат се фино, добре пречистени, както и с примес от пясък (обр. 204, 205). Съдовете се делят по равно между твърдо и меко изпечени, само в един случай има много твърдо изпечена чиния (обр. 203). Вторично опалване на двете повърхности се среща в 44.4% от случаите, 33.3% нямат следи от горене, а следите от горене само по външната и по вътрешната повърхност са с еднакъв процент – 11.1% (обр. 207). Малко повече от половината съдове са покрити с червен или кафяв лак, който е нанесен по двете или само по вътрешната повърхност (обр. 219, 220).

Купите (кат. №№ 43-189) са най-често срещаната форма в некропола. Разпределени са в десет типа, от които тип I (кат. №№ 43-91) е най-многоброен. Той е с полусферична форма на тялото, устийният ръб е леко завит навътре. Дъната са профилирани, понякога върху столче. Тип I е разделен на четири варианта, които са определени според сложността на профилиране на ръба на устието, както и промяна в украсата, представляваща вдлъбнати линии. Вариант 1 (кат. №№ 43-61) е с полусферична форма на тялото с леко заоблен или заострен, обърнат навътре устиен ръб. Дъното е или плоско, или профилирано, обикновено върху ниско, пръстеновидно столче. Вътрешната страна на някои съдове е украсена с плитки канелюри. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.46. Прототипът на тази форма идва от Мала Азия и най-вероятно копира метални съдове (Sultov 1985, 67). Произвеждан е и е широко разпространен през I – IV в. на територията на цялата страна (Кабакчиева 1986, 104; 1983, 1; Аладжов 1973, 80; Дремсизова-Нелчинова 1980, 20; Машов 1975, 45; Sultov 1985, tabl. XXX, 2; Игнатов 1996 а, 109-110, 121). Особено масово се среща през II до първата половина на III в. (Кабакчиева 1983, 1,2). Вариант 2 (кат. №№ 62-76) има полусферична форма на тялото с леко заоблен, обърнат навътре устиен ръб. Дъната са профилирани, често върху ниско, пръстеновидно столче. Украсени са с един един канелюр близо до ръба на устието. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.36. Среща се през II-IV в. (Ковачев 2001, 66, 69; Аладжов 1965, 118; Игнатов 1996 а, 105, 122; Кабакчиева 1986, 105). Вариант 3 (кат. №№ 77-86) е с леко заоблен, обърнат навътре устиен ръб. Дъното е профилирано, в повечето случаи върху ниско столче. За украса

служат две или три врязани линии в горната част на съда. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото е около 0.47. Разпространен е във II-IV в. (Ковачев 2001, 69; Игнатов 1996 а, 105, 113; Кабакчиева 1986, 104, 105). Тип I, вариант 4 (кат. №№ 87-91) е с леко заоблен, обърнат навътре устиен ръб. Дъното е профилирано, често стъпило върху столче. За украса служат три или повече врязани линии в горната част на съда. Понякога има добавена и декорация, направена с валяче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.32. И той, като предходните, се среща във II-IV в. (Кабакчиева 1986, 104, 106).

Тип II (кат. №№ 92-95) са малки конусовидни купи с прав, леко издаден навън ръб на устието и раавно дъно, без столче. Украсата представлява плитки канелюри близо до устийния ръб, от вътрешната част на съда. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.32. Разпространени са в периода II – средата на IV в. (Кабакчиева 1983, 3; Гетов 1969, 40, 43; Аладжов 1965, 118).

Купите тип III (кат. №№ 96-104) са с полусферична форма на тялото и прав устиен ръб. Имат подчертан с канелюри ръб в средата на съда на мястото, където формата започва да се стеснява, тръгвайки към дъното. Типът тръгва от Мала Азия, като ремоделира по-ранен малоазийски тип, под влиянието на италиийската мода. В началото имената на притежателите на грънчарската работилница са били отпечатвани на гръцки върху дъната на по-старите малоазийски типове. Традицията е продължила и по-късно, като вече не са слагали имена, а украса – един или два печата *planta pedis* (Sultov 1985, 62-63). Типът се дели на два варианта. Тип III, вариант 1 (кат. №№ 96-102) е с плавно извита, гладка вътрешна страна. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър не може да се уточни. Този вариант се датира в края на I-IV в. (Sultov 1985, tabl. XXVI; Аладжов 1965, 117; Кънчев 1996, 55; Игнатов 1996 а, 110, 115; Кабакчиева 1986, 104, 107). Вариант 2 (кат. №№ 103, 104) се различава по това, че от ръба на устието до средата на съда стената е оформена вълнообразно. От вътрешната страна има дълбоко врязване, кореспондиращо с канелюрите отвън. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър не може да се уточни. Вариантът е разпространен във II-IV в. (Sultov 1985, tabl. XXVI, 2; XXVIII, 8; Игнатов 1996 а, 110; Кабакчиева 1986, 110, 118).

Купите тип IV (кат. №№ 105-111) са с конусовидна форма и косо отрязан, изнесен навън ръб на устието. Дъното е профилирано, стъпило върху широко, ниско столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.27. Разпространен е във II – средата на IV в. (Кабакчиева 1983, 3; Ковачев 2001, 96; Аладжов 1973, обр. 5; Дремсизова-Нелчинова, Балкански 1973, 61; Машов 1975, 45; Sultov 1985, tabl. XXVI, 4; Аладжов 1965, 118; Игнатов 1996 а, 106; Гиздова 2005, 187; Кабакчиева 1986, 104, 111). Купи от този тип са намерени в Мирмекион и Чандарли, където са една от най-разпространените форми, датирани в края на I – началото на II в. Първоначално вътрешната страна на дъното е било щемпелувано с имената на собствениците на гръцки, по-късно са отпечатвали палмети, розети, концентрични кръгове и др. (Sultov 1985, 63).

Купите тип V (кат. №№ 112-129) са със сферична форма и извит навън, силно профилиран устиен ръб. Дъното е профилирано, стъпило в върху ниско столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото е около 0.24. Срещат се от края на I до IV в. (Ковачев 2001, 66, 69; Гетов 1969, 43; Sultov 1985, tabl.

XXVI; Кънчев 1996, 58; Игнатов 1996 а, 106, 115, 117, 118, 121; Гиздова 2005, 189). Султов определя типа като странен за Павликени. Подобна форма е открита на Атинската агора, датирана в I в., а по-късно започва да се произвежда и в западноримските работилници (Sultov 1985, 63).

Тип VI (кат. №№ 130-159) са купи, имитиращи черноморската сигилата (Hayes 1997, 54). Те са със сложна форма на тялото. Устието е заострено и леко изнесено навън. Горната част на съда е разграничена от долната с ръб. Дъното е профилирано, легнало върху пръстеновидно столче. Разделени са на два варианта. При вариант 1 (кат. №№ 130-157) съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.32. Разпространени са в интервала II-IV в. (Hayes 1997, 53; Кабакчиева 1983, 5; Ковачев 2001, 69; Sultov 1985, tabl. XXVI, 3; Аладжов 1965, 117; Игнатов 1996 а, 117, 114, 121; Кабакчиева 1986, 104, 106). Тази форма често бива щемпелувана с *planta pedis* печат (Кабакчиева 1983, 5). Вариант 2 (кат. №№ 158, 159) се различава се от вариант 1 по това, че съдовете са по-дълбоки и с по-голям размер. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.53. Датират се във II-III в. (Дремсизова-Нелчинова 1980, 23)

Купите тип VII (кат. №№ 160-168) са с конусовидна форма на тялото. Устието е оформено посредством два ръба, разположени в горната част на съда и разделени от плитко хлътване. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се определи. Среца се във II-IV в. (Hayes 1997, 44; Ковачев 2001, 69; Дремсизова-Нелчинова, Балкански 1973, 61; 1980, 23; Аладжов 1965, 117; Игнатов 1996 а, 105; Кабакчиева 1986, 106, 115) и е имитация на една от основните за римския период terra sigillata форма (Hayes 1997, 44). Копирана е с по-голям или по-малък успех от всички грънчари от южен Египет до Крим (Hayes 1997, 48).

Тип VIII (кат. №№ 169-174) са купи със сферична форма на тялото. Устийният ръб е издължен, изнесен навън и подчертан с канелюр в средата. Дъното е слабо профилирано, стъпило върху широко, ниско столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.90. Разпространени са във II-IV в. (Ковачев 2001, 71; Дремсизова-Нелчинова 1980, 20; Sultov 1985, tabl. XXXI; Игнатов 1996 а, 104; Кабакчиева 1986, 111, 121, 122, 149).

Тип IX (кат. №№ 175-179) са купи с конична долна част и цилиндрична горна. Устието на съдовете е широко, без декорация. Средната част е изпъкнала. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.48. Датировката им е между II и IV в. (Ковачев 2001, 69; Ковачев 2001, 71; Машов 1975, 45; Sultov 1985, tabl. XXXVI; Игнатов 1996 а, 112; Гиздова 2005, 187; Кабакчиева 1986, 119). Интересното е при тази форма е, че първообразът ѝ спира да се произвежда в първите десетилетия на III в. Новият тип от глинени съдове, появил се на пазара, повтаря стария, но се добавя нов елемент – изпъкналата средна част (Sultov 1985, 76).

Купите тип X (кат. №№ 180-182) са конусовидни, средно дълбоки и дълбоки съдове. Ръбът на устието е тесен, леко заоблен и завит навътре, оформен отвън като широка лента. Дъното е равно или върху ниско столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи. Формата се среща между I и IV в. (Кабакчиева 1983, 5; Ковачев 2001, 69; Дремсизова-Нелчинова, Балкански 1973, 61; 1980, 23; Sultov 1985, tabl. XLII; Аладжов 1965, 81, 121; Игнатов 1996 а, 121; Кабакчиева 1986, 104, 107).

Купите са 148 на брой и представляват близо половината (46.7%) от цялата керамика, намерена в некропола (обр. 196). Според контекста на намиране, те се раз-

пределят по следния начин – 48% от тях са от тризни, 33.8% са от гробове и 6.2% са от насипи (обр. 197). Най-многоброен е тип I (49 бр.), следван от тип VI (30 бр.) и тип V (18 бр.). Останалите типове имат под 10 представителя (обр. 200). От тях 32 броя са цели форми, 101 броя са фрагменти от устия, осем пъти се среща комбинацията от фрагмент от устие и дъно и има намерени седем дъна на купи (обр. 201). Преобладават, в съотношение близо 4:1, равномерно изпечените купи (обр. 202). Основният цвят на повърхностите им е кафяв, следва бежов, червено-кафяв, светлокафяв и в единични случаи цветът може да се определи като сив, сиво-бежов, сиво-кафяв, керемидено-червен или сиво-черен (обр. 206). По отношение на пречистването на глинено тесто преобладават пречистените, следвани от тези с примеси и на последно място са фино пречистените купи (обр. 204). Основният добавян опоснител в тестото на купите е пясък; само в два случая се забелязва и слагане на шамот при пясъка (обр. 205). Най-голям (68.1%) е процентът на твърдо изпечените купи, следва 31.1% меко изпечени и 3.4% много твърдо изпечени (обр. 203). Преобладаващата част от купите нямат следи от вторично опалване – 72.3%, следват тези със следи от горене по двете повърхности – 21.6% и 4.7% имат само по външната повърхност. Следите от горене по вътрешната повърхност и по ръба на устието са с еднакъв, почти незначителен процент – 0.7% (обр. 207). Върху четири от купите има допълнително нанесена ангоба с бял и бежов цвят. В един от случаите тя е върху външната повърхност, а в три – по двете (обр. 218). Една четвърт от купите имат нанесен лак по повърхностите. В 70.3% лакът е по двете повърхности, в 21.6% е върху вътрешната повърхност, а в 8.1% – само върху външната (обр. 219, 220).

Чашите (кат. №№ 190-221) са разделени в четири типа. Тип I (кат. №№ 190-204) е със сферична форма и малко дъно, стъпило върху ниско, профилирано столче. Устийният ръб е профилиран и леко завит навътре. Под устието обикновено има по две малки дръжки с полукръгъл напречен разрез. Разделени са на четири варианта според съотношението на височината на съда спрямо максималния диаметър на тялото, както и по броя на врязаните линии, служещи за украса. Типът се среща в интервала II-IV в. (Hayes 1997, 69; Аладжов 1965, 117; Игнатов 1996 а, 113, 117; Ковачев 2001, 72; Гетов 1969, 43; Машов 1975, 45; Sultov 1985, tabl. XXXV; Гиздова 2005, 185, 188; Дремсизова-Нелчинова 1980, 20). Тип I, вариант 1 (кат. №№ 190-197) има за украса от една до три врязани линии по устието. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.65. Тип I, вариант 2 (кат. №№ 198-201) е декориран с три или повече врязани линии по устието. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.70. Вариант 3 (кат. №№ 202, 203) са чаши с леко приплесната форма на тялото, украсени с две врязани линии и съотношение между височината на съда и максимален диаметър на тялото около 0.53. Вариант 4 (кат. № 204) е с прав, леко изнесен навън устиен ръб. Украсата представлява една врязана линия, поставена на мястото, от което тръгват дръжките. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.67.

Тип II (кат. №№ 205-208) е широко разпространен на територията на цялата страна (Sultov 1985, 68). Това са чаши с малък размер, сферична форма и леко обърнат навън устиен ръб. Дъното е профилирано, равно, понякога стъпило на малко столче. Украсени са с врязани линии по устието или в долната част на съда. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.78. Разпространението им е във II-IV в. (Ковачев 2001, 65; Гетов 1969, 37; Sultov 1985, tabl.

XXXII; Аладжов 1965, 118; Игнатов 1996 а, 102, 105; Кабакчиева 1986, 121).

Тип III (кат. №№ 209, 210) е с издължена форма и прав, леко обърнат навън устиен ръб. Дъното е или равно, или стъпило на ниско столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.31. Датират се във II-IV в. (Sultov 1985, tabl. XXXII). Подобни чаши има открити по целия дунавски лимес и в западноримските провинции (Sultov 1985, 69).

Тип IV (кат. № 211) са съдове с прав, леко заострен устиен ръб и сферична форма на тялото. Дъното им е широко, слабо профилирано. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото е около 1. Типът се среща във II-IV в.

Чашите са 32 на брой, което представлява 10.1% от цялата керамика (обр. 196). Според контекста на намиране 56.2% идват от тризми, 37.5% – от гробове и 6.2% са от могилените насипи (обр. 197). Разделени са в 4 типа. Тип I е представен с 15 броя, останалите типове съдържат под 5 (обр. 200). Чашите са единствената форма съдове, в която целите форми преобладават – 13 бр., за сметка на 8 фрагмента от устия, една комбинация от устие и дъно и 10 фрагмента от дъно (обр. 201). В съотношение почти 2:1 преобладават равномерно изпечените чаши (обр. 202). Повечето съдове са с червено-кафяви на цвят повърхности, следвани от кафявите и сивите. В единични случаи цветът е определен като светлокафяв, бежов, сиво-бежов или керемидено-червен (обр. 206). При чашите преобладават тези с примес от пясък в глиненото тесто, следват ги добре пречистените и фино пречистените такива (обр. 204, 205). Процентното съотношение, отнасящо се за твърдостта на изпичане на глината, както и за следите от вторично опалване по чашите, е много близък до този на купите – 65.6% са твърдо изпечени, 28.1% са меко изпечени и 6.2% са много твърдо (обр. 203). 75% са без следи от горене, 12.5% имат следи от опалване по двете повърхности, а 9.4% само върху външната (обр. 207). Върху една чаша има нанесена бяла ангоба по външната повърхност (обр. 218). Четири са лакирани с червен или кафяв лак. В два от случаите е нанесен по външната повърхност (обр. 219), а в останалите по двете (обр. 220).

Кухненска керамика

Гърнетата (кат. №№ 221-294) са разделени на пет типа. Всичките, с едно изключение (от II – първа половина на V в.), се датират във II-IV в. На никой от типовете не може да се определи съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото. Тип I (кат. №№ 222-242) е със сферично оформено тяло, къса шия и леко изнесено навън заоблено или заострено устие. Типът е разделен на три варианта. Вариант 1 (кат. №№ 222-234) е без оформен жлеб за поставяне на капак (Дремсизова-Нелчинова 1980, 20; Sultov 1985, tabl. XLIII; Аладжов 1965, 118, 121; Игнатов 1996 а, 102, 106; Кабакчиева 1986, 141). Вариант 2 (кат. №№ 235-238) понякога има оформен ръб от вътрешната страна на устието, с цел закрепване на капак. Вариантът е разпространен от II до първата половина на V в. (Кузманов 2005, 166). Вариант 3 (кат. №№ 239-242) има оформен жлеб за капак от вътрешната страна на устието (Кабакчиева 1986, 141, 142; Кузманов 2005, 168).

Тип II (кат. №№ 243-264) са гърнета със сферично тяло, и без ясно оформена шия. Устията им са оформени Г-образно. Типът има три варианта. Вариант 1 (кат. №№ 242-256) е с Г-образно, изнесено навън устие (Аладжов 1965, 119, 121; Игнатов 1996 а, 122). Дъната са равни, слабо профилирани. При вариант 2 (кат. № 257) Г-образното устие е изнесено навътре (Дремсизова-Нелчинова, Балкански 1973, 64). При вариант

3 (кат. №№ 258-264) устието е наклонено и изнесено навътре, с цел да подпира капак (Аладжов 1965, 118; Кузманов 2005, 166).

Тип III (кат. №№ 265, 266) са гърнета със сферична форма и право, леко завито навътре устие.

Гърнетата от тип IV (кат. №№ 267, 268) са с леко наклонен и изнесен навън ръб на устието (Гетов 1969, 39).

Тип V (кат. №№ 269-273) са съдове с прав устиен ръб и профилирана шия (Игнатов 1996 а, 121).

Дъната на гърнетата (кат. №№ 274-294) са разделени на два типа. Тип I (кат. №№ 274-278) са равни, непрофилирани или слабо профилирани дъна. Тип II (кат. №№ 279-294) са профилирани дъна, често повдигнати на столче.

Гърнетата са 89 броя, което представлява 28.1% от цялата керамика (обр. 196). Според контекста на намиране 56.2% от тях са открити в могилените насипи, 32.6% - в тризми и 1.2% са от гробове (обр. 197). Разпределени са в пет типа. Най-многобройни са типове II (44 бр.) и I (32 бр.). Останалите три типа са с до 5 броя фрагменти (обр. 200). Липсват намерени цели гърнета. Налични са 57 фрагмента от устия, 6 комбинации между устие и дъно, 3 комбинации между устие и стена, 22 фрагмента от дъно и една комбинация между фрагменти от дъно и стена (обр. 201). В съотношение почти 1:2 преобладават неравномерно изпечените гърнета (обр. 202). Основния цвят на повърхностите на гърнетата е червено-кафяв, следван от кафяв и светлокафяв. В единични случаи се срещат бежови, сиви, сиво-кафяви, керемидено-червени, тъмнокафяви и черни на цвят външни повърхности (обр. 206). Тази богата палитра по повърхностите на гърнетата, в комбинация с по-често неравномерното им изпичане, говори по-скоро за невнимателна изработка на съдовете, отколкото за умишлено търсено разнообразие. Очаквано преобладават гърнетата с добавени примеси в глиненото тесто, следват ги добре пречистените и две от гърнетата са определени като фино пречистени (обр. 204). Опоснителите, добавени в глиненото тесто на гърнетата, са разнообразни – пясък, пясък и камъчета, пясък и шамот, както и комбинацията от пясък, камъчета и шамот едновременно (обр. 205). Върху едно гърне се забелязва допълнително обмазване с кафява разредена глина (ангоба) върху външната повърхност (обр. 218), целящо намаляване на пропускливостта на стените – очевидно гърнето е служило за съхранение на течности. Гърнетата повтарят картината на изпичане и следите от вторично опалване на купите и чашите – 71.9% са твърдо изпечени, 18% са меко изпечени и 10.1% са много твърдо (обр. 203). В 73% от тях липсват следи от горене, 16.9% имат следи от опалване по двете повърхности и 6.7% само върху външната (обр. 207).

Капаците (кат. №№ 295-300) са едва 6 броя, което е 1.9% от цялата керамика, и не са разделяни по типове (обр. 196). Поради малкия им брой и разнообразния начин на изработка почти всеки от тях би попаднал в различен тип. Общото между тях е, че всички са изработени на колело и имат профилиран устиен ръб. Служили са като капаци на кухненски гърнета. Според контекста на намиране половината са от тризми и половината са от могилените насипи (обр. 197). Един е цял, останалите са фрагменти от долната периферия (обр. 201). Съотношението на равномерно към неравномерно изпечени е 2:1 (обр. 202). Цветът на повърхностите им е доста разнообразен, особено като се има предвид малкото им количество. Той бива кафяв, бежов, светлокафяв и сиво-бежов (обр. 206). И тук, както при гърнетата, разнообразните цветови нюанси са плод на не особено качествена изработка. Срещат се добре пречистени капаци, с добавени примеси, а един е направен от фино пречистена глина (обр. 204). Примеси-

те, добавени в глиненото тесто, са пясък и пясък с камъчета (обр. 205). Две трети от капациите са твърдо изпечени, останалите – меко (обр. 203). Половината са без следи от горене, два капача имат опалвания по двете повърхности и един по вътрешната (обр. 207).

Близо 95% от керамиката, открита в некропола, е изработена на колело.

Изработените на ръка съдове (кат. №№ 301-317) са 17, което представлява едва 5.4% от всички открити в некропола съдове (обр. 209). Формите са гърнета и само една купа. Тези съдове, съчетани с могили като гробно съоръжение подсказва, че погребаните са от местен тракийски произход.

Купата (кат. № 301) е с обърнат навън устиен ръб. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.5. Този тип купи се среща до IV в. (Кабакчиева 2000, 189; Александрова, 2013, 207).

Гърнетата (кат. №№ 302-315) са разпределени в четири типа. Тип I (кат. №№ 302-307) е с издължен профил. Устието е заострено и леко обърнато навън. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи. Този тип гърнета се среща от края на I в. пр. Хр. до средата на IV в. (Кабакчиева 1997, 98; Генчева 2002, 89; Conrad 2008, № 872; Sultov 1985, table XLV; Alexandrova 2012, 34) Тип II (кат. №№ 308-313) е с лалиевиден профил и сферично тяло. Максималният диаметър на тялото е в горната трета на съда. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.85. Типът е разпространен от III до V в. (Вагалински 2002, 200; Иванова-Камишева 2004, 78; Игнатов 1996 а, 120; Alexandrova 2012, 37). Тип III (кат. №№ 314) е с лалиевиден профил, Г-образно оформено устие и сферично тяло. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи. Типът се датира в III-V в. (Alexandrova 2012, 38). Тип IV (кат. № 315) е със сфероидно тяло, неразграничено от него устие, заоблен и леко наклонен навътре устиен ръб, хоризонтална дръжка. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи. Среща се във II-IV в. (Вагалински 2002, 200; Иванова-Камишева 2004, 78; Игнатов 1996 а, 120; Alexandrova 2012, 34).

ДАТИРОВКА

От направения преглед на типовете керамични съдове в този некропол се забелязва, че всички те са много популярни на територията на днешна България в периода II-IV в. Някои техни характерни черти, ни помагат за стесняването на хронологическите рамки. Купите тип I, вариант 1 са една от най-масово произвежданите форми с най-широко разпространение до средата на III в. Купи тип VI, вариант 2 се датират във II до III в. Купите тип IX са с интересна история. Първообразът им е спрял от производство, за да се появи модифицирана форма – с изпъкнала част в средата на съда – в първите десетилетия на III в. Точно този нов модел е представен в некропола. Два вида гърнетата на ръка (типове II и III) се появяват в южна България в III в. и се срещат до V в. Изводът, който се налага при така разгледания материал от петте проучени могили е, че най-вероятно некрополът е използван през II и първата половина на III в.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КЕРАМИКАТА

В некропола, преобладават почти в съотношение 2:1 равномерно изпечените съдове. Единствено при амфорите и гърнетата се забелязва доминиране на неравно-

мерно изпечените съдове (обр. 202). Тъй като амфорите са много малко на брой, едва ли при тях става въпрос за неулегнал производствен процес. Кухненският характер на гърнетата по-скоро показва, че качествена изработка при тях умишлено не е търсена. Някои керамични форми, например купите, определено са били предпочитани. Най-често използваните кани са от тип V, а популярните чинии – от тип III. Най-масово срещания тип купи е първия, следван от типове VI и V. По същия начин се вижда доминирането на чашите от тип I и на гърнетата от типове II и I (обр. 216).

Купата е най-често срещаната форма. Това са близо половината (46.7%) от намерените съдове. Следващи по масовост, но почти два пъти по-малко от купите, са гърнетата (28.1%). Следват чаши и кани, които са три пъти по-малко от гърнетата – съответно 10.1% и 8.2%. Чиниите (2.8%), капациите (1.9%), амфори (1.3%) са рядко срещани. Най-малко е вносната керамика (0.9%) (обр. 196). Целите форми от целия керамичен материал са 18.6%; фрагментите от устия са 60.9%, а останалите са фрагменти от дъна и различни комбинации между фрагментите (обр. 201).

Най-много керамика е открита в могила № 1, където преобладават купите, следвани от гърнета, кани, чаши, чинии, амфори и капаци. Следваща по брой на намерените в нея съдове е могила № 5. Количественото представяне на формите съдове е същото с изключение на факта, че броят чаши надвишава каните. Следва могила № 4 – количественото разпределение е същото като при могила № 5. Следва могила № 3 – количествена класация между отделните форми е като при могила № 1. С най-малко намерени в нея съдове е могила № 2. Количественото съотношение между формите съдове е същото, като чашите и каните са равнопоставени (обр. 198).

Седемдесет процента от включените в каталога съдове имат ясна пространствена позиция в рамките на могиления насип: намерени са главно в южната половина – 49.5%. Едва 7.9% от керамичния комплекс произлиза от северния дял на могилите. В централната част на насипите са депонирани 12.7% от съдовете (обр. 199).

Конкретното местонамиране на керамиката е определено според основните контексти – гроб, тризна и насип. Най-много съдове от некропола произхождат от тризните. По равно са разпределени съдовете, открити в гробовете и в насипите на могилите. Според контекста им на намиране, амфорите са поделени по равно между гроб и насип. Най-голям брой кани произлизат от гробове, следва насип и най-малко от тризни. Всички импортни купи идват от един единствен гроб. Гробовете съдържат повечето чинии, следват ги тризна и могилен насип. Количествено най-много купи и чаши се намират в тризните, следват тези от гробовете и от могилените насипи. Повече от половината гърнета идват от могилените насипи, после са откритите в тризни и на последно място – в гробове. Няма открити капаци в гробове. Те са разпределени по равно между тризна и насип (обр. 197).

Надеждни изводи за керамиката, открита в некропола, могат да се изведат от анализа на най-многобройните форми съдове, а именно – купи, чаши и гърнета. Останалите, по-малобройни групи, допълват тези изводи, без да влизат в противоречие с тях. При всички групи съдове преобладават равномерно изпечените – 61.2% (обр. 202). От цялата керамика в некропола 14.8% заемат фино пречистените съдове, 39.4% са добре пречистени, а в 45.7% има добавени примеси (обр. 204). Керамичните форми са направени от добре и много добре пречистено тесто. Най-голям процент (68.1%) заемат твърдо изпечените съдове, следват ги меко изпечените (25.6%) и накрая много твърдо изпечените такива (6.3%) (обр. 203). Налага се заключението, че в погребалния обред се ползва керамика, която е с добро качество и е била малко ползвана в ежедне-

вието. Изводът се потвърждава и от следите от вторично горене, забелязани върху повърхностите на съдовете. В 71.3% от случаите няма следи от вторично опалване, 20.5% има следи от горене по двете повърхности, 5.7% са със следи от вторично опалване само върху външната повърхност, 1.6% само по вътрешната повърхност и най-малко – 0.9% се забелязва опалване по устийния ръб (обр. 207).

Бракуваната продукция, открита в петте могили, разкрива наличие на местно производство. Тя представлява едва 2.2% от намерената керамика – 5 бр. купи и по 1 бр. чиния и чаша (обр. 208).

Допълнително поставяне на ангоба върху повърхностите на съдовете се наблюдава също едва в 2.2% (обр. 218). Лакиране е приложено при 16.1% от съдовете. Поразпространен е червеният, отколкото кафявия лак (обр. 219). В 68.8% от случаите лакът е положен върху двете повърхности, в 17.6% – по вътрешната повърхност и в 13.1% е лакирана само външната повърхност (обр. 220). В 7.3% съдовете са декорирани с връзана, апликирана или с нанесена с валяче украса. Близко половината от тях са гърнета (обр. 217).

Характеристика на керамиката според контекста на намиране на съдовете

Керамиката, открита в гробове, се разпределя по следния начин: всички вносни съдове; половината от каните (50%) и амфорите (50%); 44.4% от чиниите; 33.8% от всички купи; 37.5% от чашите и 11.2% от гърнетата. В гробовете липсват капаци (обр. 197).

Най-много съдове са поставени в гроб 25 (10 бр.) – по три броя кани, купи, чаши и една амфора. В гроб 27 са регистрирани 9 броя съдове: трите вносни съда, четири купи, една чиния и една чаша. В гроб 26 са открити 8 съда – 4 купи, 2 чаши и по 1 брой гърне и кана. Следват гробовете с по 7 съда в тях. В гроб 2 – 5 купи и 2 гърнета. В гроб 15 най-много са гърнетата (3 бр.), следвани от купи (2 бр.) по 1 брой амфора и кана. В гроб 22 – 5 бр. купи и по една кана и чаша. В гроб № 24 има 4 купи и по един брой кана, чаша и гърне. В гроб 13 са намерени 6 съда – по два броя кани и чинии и по един брой купи и чаши. Гроб 28 е също със 6 съда – всичките са купи. Само един гроб е с пет съда – гроб № 20. Това са 4 купи и едно гърне. Гроб 5 съдържа три съда – по един брой кана, купа и чаша. В гроб 16 са открити две купи и една чаша. В гроб 30 са сложени две купи и едно гърне. Най-масово като гробен дар се слагат по два съда. В гроб 17 – кана и гърне, в гроб 18 – купа и чаша. В гробовете 19 и 23 са открити по две купи. Гроб 29 има кана и чаша, а гроб 31 – две купи. Една кана е сложена в гроб 21 (обр. 210).

В 20 от общо 31 гроба, намерени в петте могили, е сложен керамичен инвентар цели съдове или фрагменти, като процентно преобладават целите форми (обр. 211). Могила № 5 съдържа само три гроба с керамика в тях, но за сметка на това и в трите има поставени много съдове – съответно 10, 8 и 7 броя. Могила № 4 не съдържа гробове. В могила № 3 има два гроба с керамика като гробен дар. И в двата гроба има по 6 съда. В могила № 2 гробовете с керамика са три. В единия гроб има поставени 9 съда, в другия 7, а в третия едва 2. Най-много гробове с керамичен инвентар има в могила 1 – общо 12 гроба. В два от тях има по 7 съда, в един – 5, в три – по три съда, в пет – по 2 съда и в 1 гроб – 1 съд.

Има по един случай на 10, 9, 8, 5 и 1 съда в гроб – съответно в могили №№ 5, 2 и 1. Два пъти има по 6 съда в гроб – и двата са в могила № 3. Три пъти има по три съда в гроб – и трите са в могила № 1. Четири пъти има поставяни седем съда в гроб – в

могили 1, 2 и 5. Шест пъти има поставяни по 2 съда в гроб, като пет от случаите са в могила 1 и един в могила 2.

В нито един от гробовете няма намерени 4 съда.

В случаите с по двама погребани в общ гроб се забелязва, че в двойните гробове има намерени общо 15 съда. Най-много от тях са купи – 7 броя, следват кани (3 бр.), чаши, чинии (по 2 бр.) и едно гърне (обр. 210).

И в трите полово разграничени категории гробове (мъжки, женски и детски) купите преобладават. По равно е разпределена керамиката, открита в женските и в детските. Двете амфори, открити в гробове, принадлежат на женски такива. Керамиката, произлизаща от мъжки гробове е три пъти по-малко. Няма кана, намерена в гроб на мъж. От общо 13 кани, открити в гробове, 6 са в самостоятелен женски гроб, 3 са от детски гроб, веднъж в комбинацията жена с дете и два пъти в комбинацията мъж с дете. Следователно каната като керамична форма би трябвало да припише на женски или детски гробен инвентар.

Двете импортни купи принадлежат на един мъжки гроб. Четири чинии произлизат от гробове, разделени по равно между такива на жени и на мъж с дете. От общо 11 чаши, намерени в разглеждания контекст, 5 идват от женски, а 4 от детски гробове. Има 10 гърнетата, намерени в гробове. Липсват гърнета, произхождащи от мъжки гроб. Те са поделени по равно между женските и детските (обр. 212).

Не се забелязва зависимост между формата на съдовете от погребения инвентар и възрастта на погребения (обр. 213). Най-много керамика в детските гробове се слага на децата до 2 години. Най-много купи (12 бр.) са сложени именно в тази възрастова група. Керамиката при децата между 4 и 7, както и между 7 и 8 години е два пъти по-малко от тази при децата до 2. Съдовете от гробове на индивиди на възраст между 10 и 18 г. е два пъти по-малко от тази на децата между 4 и 7, както и между 7 и 8 години (обр. 214).

В 15 от общо 18 тризни има открита керамика. От тризните е и най-голямото количество съдове, открити в некропола – 40.4% от всички. В този контекст попадат повече от половината чаши (56.2%) намерени в некропола, половината капаци (50%), близо половината от всички купи (48%), 33.3% от чиниите, 32.6% от гърнетата; 15.4% от каните (обр. 197). Няма открити амфори и импортна керамика в тризни. Само 3 кани са намерени в тризни, съответно в могили 1 и 2. Три чинии има от тризни – всичките в могила 5. Купите са най-големия брой съдове, намерени в тризни. С най-много поставени купи в нея е тризна 1. В могили 1, 2 и 4 поставянето на купи в тризни е спорадично, докато в могила № 5 има пет такива случая. Най-много чаши съдържа тризна 1. Чаши има поставяни в тризни в могили 3, 4 и 5. Гърнета има поставяни в тризните в могили 4 и 5, капаци на гърнета има също намерени в тези могили (обр. 215).

Могилата с най-много тризни с открита в тях керамика е № 5. Оттам има 6 тризни с общо 52 съда в тях. От тях само една форма е сложена цяла, 35 са фрагменти от устия, в три случая има комбинация от устие и дъно и има 9 фрагмента от дъно. В могила № 1 има три тризни, които съдържат керамика. Формите там са гърне, кани, чаши и купи. Общия брой на съдовете в трите тризни е 17, като в една от тях са сложени 15 бр, а другите са с по 1. От тях 5 форми са цели, има 9 фрагмента от устие, един път комбинация устие и дъно и два фрагмента от дъна. В могила № 4 има две тризни с керамика, общото им съдържание е от 44 форми. От тях 4 съда са цели, 27 са фрагменти от устия, 3 пъти се среща комбинацията устие и дъно и има намерени 10

фрагмента от дъна. В могила № 2 има две тризни, в които е намерена керамика. Общия брой на фрагментите е 3 – един цял съд, едно устие и стена на съд и едно устие. В могила № 3 има само една тризна, като в нея има 11 фрагмента от купи – това са 9 устия, едно устие с дъно и един фрагмент от дъно.

При направения статистически анализ не успях да открия зависимост между могилите, отделните тризни, формите или бройката на фрагментите поставени в тях. Единственото нещо което се открие е, че ако слагат цели форми в тризните те са или един, или четири броя (обр. 216).

Интересно е, че в могила № 4 няма намерени гробове. Керамиката от тази могила произлиза от тризни или от разгледаните по-долу могилни насипи. Това най-вероятно се дължи на запазване на традицията, започнала още във II хилядолетие пр. Хр. – в много тракийски некрополи и в северна, и в южна България, датирани в предримската епоха, има могили, в които не са извършвани погребения. Тези могили съдържат пластове от пепел, въглени, строшени животински кости и обредни ями. Появата им в границите на некрополите е свързана с култа към мъртвите (Георгиева 1999, 238).

В контекста на могилните насипи са намерени 56.2% от гърнетата, половината амфори и капаци, 34.6% от каните, 22.2% от чиниите, 18.2% от купите, 6.2% от чашите (обр. 197). Керамиката, открита в могилните насипи, е 30% от цялата намерена керамика. Най-често срещаната форма в могилните насипи е гърнето, което заема 52.6% от цялата керамика намерена в този контекст. Купите са 28.4%, следвани от каните – 9.5 % и капаци, амфори и чинии с процентна честота около 3 и 2 (обр. 197).

Контекстът на могилните насипи е най-неясен като определение. В района около могилите няма регистрирано по-ранно селище, от което да попадне керамика при направата на насипите им. При започване на проучването състоянието на могилите не беше добро. Насипите им се издигаха на височина от 0.50 до 1.50 m от терена и отдавна бяха част от обработваема земеделска площ – нива. Поради оранта те се бяха „разлели“ и имаха диаметри между 25 и 50 m (Чолаков 2010, 408). Има вероятност, керамиката от насипа да е всъщност от унищожени от оранта тризни и гробни съоръжения. Поради обработването на могилните насипи, в повечето случаи тризните се различават единствено по концентрираната с находки площ. За поменалните практики от края на II-I хил. пр. Хр. знаем, че гробът и пространството около него се смятат за територия, принадлежаща на мъртвия, където контактът с него е възможен. Тези по-късни посещения са документирани чрез обредните ями, правени в могилните насипи, и чрез периодичните насипвания на могилите (Георгиева 1999, 235). Така, последната възможност за попадане на керамика в могилния насип е при процеса на натрупването му, съзнателно по повърхността да са разхвърляни парчета от глинени съдове.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

При анализа на керамичния комплекс от могилния некропол при гр. Страджа се стараех да избегна свръхинтерпретация. Всички направени изводи се основават на статистиката и на сравнителен анализ на материала. Целта ми бе да разкрия зависимости между отделните форми в различните контексти на погребалните и пост-погребалните практики.

Производствена характеристика. Почти всички съдове, намерени в некропола са местно производство. Това се доказва и от бракуваните форми, открити в някой от

гробовете. Качеството на съдовете е високо, преобладава равномерния цвят на лома и твърдото изпичане. Глиненото тесто на по-голямата част от тях е добре пречистено. От най-масово срещаните групи (купи, гърнета и чаши) само при гърнетата се забелязва доминиране на неравномерно изпечените. Това най-вероятно се дължи на техния кухненски характер, при който по-качествена изработка умишлено не е търсена.

Контекст. Местонамирането на керамиката е определено според основните контексти – гробове, тризни и могилни насипи. Керамиката, произлизаща от могилните насипи е около 30% от цялата. Най-често срещаната форма там е гърнето. Най-богати на керамичен материал са тризните. От този контекст са малко над 40% от всички намерени. За съжаление, въпреки подробно направения анализ, не успя да се открие зависимост между могилите, отделните тризни, формите или бройката на фрагментите, поставени в тях. Единствената забелязана особеност е, че ако се слагат цели форми те са или един, или четири броя. В 20 от общо 31 гроба, е сложен керамичен инвентар, като процентно преобладават целите форми. Гробовете съдържат между един и десет съда. В нито един от тях няма намерени четири съда, най-масово са слагани по два. Най-много гробове с керамичен инвентар има в могила 1 (общо 12 гроба). В могили 5 и 3 има по три гроба с керамика, в могила 3 има едва два такива гроба. В могила 4 няма гробове. Керамиката от нея е от контекста на тризните или на могилните насипи.

Полова, възрастова и социална характеристика. Разграничени са три основни категории гробове – мъжки, женски и детски. И в трите категории купите са най-често срещани. Керамиката, произлизаща от мъжки гробове е три пъти по-малко от тази от женски и детски. Формите, които се намират в мъжките гробове също са ограничени – в тях няма открити амфори, кани или гърнета. Не се забелязва зависимост между формата на съдовете от погребалния инвентар и възрастта на погребания. Но се откроява това, че при детските погребения, най-много керамика се слага във възрастовата група до две години. Социалният статус на погребаните само от анализ на керамиката е трудно да се определи. Това би довело до грешния извод, че жените и децата са на по-високо ниво в античното общество от мъжете. Поставянето на близо три пъти повече керамика в женските и детските гробове по-скоро е свързано с това, че двете категории – жена, занимаваща се с домакинството, и дете до две години са взаимосвързани. Вярата в отвъдния живот като продължение на земния определя набора от предмети в гроба.

Етническа характеристика. Комбинацията от: могили като гробно съоръжение, погребалните и пост-погребалните практики, насипването на могили без гробове в тях (Чолаков 2010, 410; Георгиева 1999, 238), както и използването на характерна керамика, изработена на ръка доказват, че погребаните са от местен тракийски произход (Александрова 2013, 77).

Хронология. Всички разгледани керамични типове са широко разпространени на територията на днешна България през II-IV в. Някои характерни черти на формите (купи тип I, вариант 1; тип VI, вариант 2; тип IX и на гърнета изработени на ръка типове II и III) помагат за прецизирането на датировката. Изводът, който налагат тези особености е, че некрополът е функционирал през II – средата на III в. Анализ на монетите, открити в могилите (Чолаков 2010, 410), предполага, че използването му е продължило до края на първата четвърт на III в. Трябва да се има предвид, че са проучени само пет могили от некропола и е възможно някои от останалите да са по-ранни.

Може да се заключи, че изследването на глинени съдове от могилния некропол край гр. Страджа обогатява знанията ни за хронологията, половата, социална, възрастова и производствена характеристика на керамичния комплекс в римската провинция Тракия както и за погребалния обред на траките през Принципата.

КАТАЛОГ

АМФОРИ (кат. №№ 1-4)

АМФОРИ ТИП I (кат. №№ 1-3)

Заоблено, обърнато навън устие, дълга и тясна шия с овални дръжки. Дръжките са закрепени под устието и в долната част на раменете. Тялото е с конична форма. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да бъде установено.

Диаметър на устието (Ду): 9-15 cm.

Датировка на типа: средата на I в. пр. Хр. – края на III в.

Паралели: Dressel 12; Beltrán 111; Peacock 14 (Peacock 1986, 113); Dyczek 36 (Dyczek 2001, 252).

I/ 1. Фрагмент от устие на амфора, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 15 cm. Могила № 4, насип.

I/ 2. Фрагмент от устие на амфора, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 9 cm. Могила № 1, гроб № 15.

I/ 3. Фрагмент от устие на амфора, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от вторично опалване на петна по двете повърхности. Ду 9.8 cm. Могила № 5, гроб № 25.

АМФОРИ ТИП II (кат. № 4)

Амфори с право спускащо се устие, образуващо широк пръстен. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да бъде установено.

Диаметър на устието (Ду): 17 cm.

Датировка на типа: I – края на IV в.

Паралели: Beltrán 57; Peacock 34 D (Peacock 1986, 156); Dyczek 20 (Dyczek 2001, 157).

II/ 4. Фрагмент от устие на амфора, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 17 cm. Могила № 4, насип.

КАНИ (кат. №№ 5-30)

КАНИ ТИП I (кат. №№ 5, 6)

Амфоровиден тип. Фуниевидно устие с леко обърнат навън устиен ръб, къса цилиндрична шийка и сферична форма на тялото. Две дръжки започващи малко под устието и стигащи до долната част на плещите. Сечението им е с вдлъбване по средата. Слабо профилирано дъно. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.24.

Височина: 25 cm.

Диаметър на устието (Ду): 8-11 cm.

Диаметър на тялото: 20.2 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 10 cm.

Датировка на типа: края на I-VI в.

Паралели: Аладжов 1965, 121, табл. Д-VI-14, 1; Гетов 1969, 43, обр. 19; Дремсизова-Нелчинова 1980, 23, обр. 6 в, е; Игнатов 1996 а, 120, табл. XIX, 3; Ковачев 2001, 61, табл. IV, 3, 4; Кънчев 1996, 58, табл. XVIII, 7; Кузманов 1985, 37.

I/ 5. Кана, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Следи от горене на петна по двете повърхности. Ду 8 cm; дд 10 cm; височина 25 cm. Пол. инв. № 59. Могила № 1, гроб № 21.

I/ 6. Фрагменти от устие и дъно на кана, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от вторично опалване по двете повърхности. Ду 11 cm, дд 10 cm. Могила № 5, гроб № 25.

КАНИ ТИП II (кат. №№ 7, 8)

Амфоровидна кана. Устието е фуниевидно, понякога със сложно профилиран устиен ръб. Тялото е с овална форма. Дръжките са две, украсени с канелюри. Започват от средата на шията и свършват при края на рамената. Дъното е профилирано. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.08.

Височина: 13 cm.

Диаметър на устието (Ду): 5-7.6 cm.

Диаметър на тялото: 12 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 5 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Sultov 1985, tabl. XXXIV 4-6.

II/ 7. Кана, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Кафяв лак по външната повърхности. Ду 5 cm; дд 5 cm; височина 13 cm. Пол. инв. № 38. Могила № 1, гроб № 10.

II/ 8. Фрагмент от устие на кана, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 7.6 cm. Могила № 1, гроб № 22.

КАНИ ТИП III (кат. №№ 9, 10)

Фуниевидно, сложно профилирано устие, тясна шия и биконично тяло с ясно очертаващи се ъгли. Дръжките са две, започващи от средата на шията и завършващи в долната част на плещите. Дъната са плоски или слабо профилирани. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.41 (между 1.37 и 1.46).

Височина: 15.5-24.5 cm.

Диаметър на устието (Ду): 6.2-9.4 cm.

Диаметър на тялото: 13.7-16.08 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 10-12 cm.

Датировка на типа: края на II-VI в.

Паралели: Кузманов 1985, 83, 81, 82.

III/ 9. Кана, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Щемпелувана украса по външната повърхност. Ду 9.4 cm, дд 10 cm, височина 24.5 cm. Могила № 5, гроб № 25.

III/ 10. Кана, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Следи от червен лак по външната повърхност. Плитко врязана украса по външната повърхност. Ду 6.2 cm; дд 12 cm, височина 15.5 cm. Пол. инв. № 56. Могила № 1, гроб № 5.

КАНИ ТИП IV (кат. №№ 11, 12)

Сложно профилиран, леко изнесен навън устиен ръб, дълга тясна шия и сфероидна форма на тялото. Най-широката част на тялото е в долната третина на съда. Дъната са профилирани. Дръжката е сложно профилирана, тръгваща от горната част на шията. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.40.

Височина: 27 cm.

Диаметър на устието (Ду): 7.6 cm.

Диаметър на тялото: 19.3 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 11-13 cm.

Датировка на типа: II – началото на V в.

Паралели: Ковачев 2001, 66, табл. IX, 3; Аладжов 1965, 119, табл. B-V-2,2; Игнатов 1996 а, 121, табл. XX, 7; Кабакчиева 1986, 122, табл. 19-260; Кузманов 1985, 78 - тип I, вариант 1, № 25.

IV/ 11. Кана, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с малко примеси от пясък, много твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 7.6 cm; дд 11 cm; височина 27 cm. Могила № 2, тризна № 18.

IV/ 12. Фрагменти от дъно и плещи на кана, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 13 cm. Могила № 2, тризна № 18.

КАНИ ТИП V (кат. №№ 13-30)

Кани с голям размер, с леко изнесено навън, пръстеновидно оформено устие и дълга, тясна шия. Тялото е сферично, най-широката му част е в средата. Дъното е профилирано. Дръжката е една, плоска, непрофилирана. Излиза от горната част на шията, завива под прав ъгъл и завършва на плещите.

КАНИ ТИП V, ВАРИАНТ 1 (V-1) (кат. №№ 13-23)

Кани с голям размер, с леко изнесен навън, слабо подчертан устиен ръб и дълга, тясна шия. Тялото е сферично, най-широката му част е в средата. Дъното е профилирано. Дръжката е една, плоска, непрофилирана. Излиза от горната част на шията, завива под прав ъгъл и завършва на плещите. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.48 (между 1.48 и 1.49).

Височина: 36-38.5 cm.

Диаметър на устието (Ду): 5-9.5 cm.

Диаметър на тялото: 24.2-26 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 6-14 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Ковачев 2001, 67, табл. X, 1, 2; Дремсизова-Нелчинова 1980, 20, обр. 3 б, ж, з; Дремсизова-Нелчинова, Балкански 1973, 61 обр. 4-2; 64, обр. 7-6; Sultov 1985, tabl. XXXIII, 2-4.

V-1/ 13. Фрагмент от устие на кана, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 5 cm. Могила № 1, насип.

V-1/ 14. Фрагмент от устие на кана, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с малко примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 7 cm. Могила № 1, насип.

V-1/ 15. Фрагмент от устие на кана, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 6 cm. Могила № 5, насип.

V-1/ 16. Фрагмент от устие на кана, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 8 cm. Могила № 1, насип.

V-1/ 17. Фрагмент от устие на кана, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на външната повърхност, кафяв цвят на вътрешната, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 6 cm. Могила № 1, гроб № 15.

V-1/ 18. Фрагмент от устие на кана, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 9 cm. Могила № 1, насип.

V-1/ 19. Фрагменти от устие и дъно на кана, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 6.6 cm, дд 7.6 cm. Могила № 1, гроб № 29.

V-1/ 20. Кана, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по дъното от външната страна на съда. Ду 7.6 cm; дд 13 cm; височина 36 cm. Пол. инв. № 87. Могила № 5, гроб № 26.

V-1/ 21. Кана, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Имала е дръжка, счупена в основата. Ду 8 cm; дд 14 cm; височина 38.5 cm. Пол. инв. № 74. Могила № 5, гроб № 24.

V-1/ 22. Кана, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Устието липсва. Дд 9.5 cm. Пол. инв. № 43. Могила № 1, гроб № 17.

V-1/ 23. Дъно на кана, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 6 cm. Могила № 1, тризна № 14

КАНИ ТИП V, ВАРИАНТ 2 (V-2) (кат. №№ 24-30)

Кани с голям размер, с леко изнесен навън, сложно профилиран устиен ръб

и дълга, тясна шия. Тялото е сферично, най-широката му част е в средата. Дъното е профилирано. Дръжката е една, плоска, непрофилирана. Излиза от горната част на шията, завива под прав ъгъл и завършва на плещите. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.69 (между 1.40 и 1.95).

Височина: 16-43 cm.

Диаметър на устието (Ду): 3.6-9 cm.

Диаметър на тялото: 11.4-22.8 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 4-12.4 cm.

Датировка на типа: края на I-IV в.

Паралели: Кънчев 1996, 55, табл. XV, 3; 58, табл. XVIII, 6; Аладжов 1973, 78, обр. 13 а, б; 79, обр. 16; Ковачев 2001, 67, табл. XI, 1-4; X, 3, 4; Машов 1975, 45, обр. 5 б; Игнатов 1996 а, табл. XI, 8; 120, табл. XIX, 1; Кабакчиева 1986, 139, табл. 36, 420.

V-2/ 24. Фрагмент от устие на кана, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 6 cm. Могила № 5, от югозападния ъгъл на рова на могилата.

V-2/ 25. Фрагмент от устие на кана, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 7 cm. Могила № 1, насип.

V-2/ 26. Фрагмент от устие на кана, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 8 cm. Могила № 1, насип.

V-2/ 27. Фрагмент от устие на кана, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 9 cm. Могила № 4, траншея № 1.

V-2/ 28. Кана, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, много твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 3.6 cm; дд 6 cm; височина 16 cm. Могила № 3, гроб № 13.

V-2/ 29. Кана, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, ломът е с тъмночервена ивица в средата. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Червено-кафява ангоба по външната повърхност. Ду 6.2 cm; дд 12.4 cm; височина 39 cm. Пол. инв. № 21. Могила № 3, гроб № 13.

V-2/ 30. Кана, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Крив устиен ръб. Ду 6.5 cm; дд 9.6 cm; височина 45 cm. Пол. инв. № 79. Могила № 5, гроб № 25.

ВНОСНА ТРАПЕЗНА КЕРАМИКА (кат. №№ 31-33)

31. Фрагмент от устие на купа (*terra sigillata*), на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Плътен червен лак по двете повърхности. Ду 17 cm. Могила № 2, гроб № 27.

Паралели: Hayes 1997, 53, fig. 19, 3.

32. Фрагмент от дъно, на колело, неравномерно изпечено. Черен цвят на повърхностите (следствие от горене), тъмносив цвят на лома. Тестото е добре пречистено,

много твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Печат *planta pedis*. Дд 5 cm. Могила № 2, гроб № 27.

Паралели: Hayes 1997, 52; Ковачев 2001, 71, табл. XIV, 3.

33. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Черен цвят на повърхностите (следствие от горене), тъмносив цвят на лома. Следи от горене по двете повърхности. Релефна барботино украса – капковиден орнамент в групи от по три капки. Имитира стъклените *Rippen-schalen*. Липсват ясни следи от лаково покритие. Най-вероятно купата е била сива. Ду 11.8 cm; дд 4.8 cm; височина 7 cm. Пол. инв. № 93. Могила № 2, гроб № 27.

ЧИНИИ (кат. №№ 34-42)

За нуждите на това изследване приемам, че „чиния“ е съд, на който съотношението на височината към максималния диаметър на тялото се движи около 0.21, без да надвишава 0.24.

ЧИНИИ ТИП I (кат. №№ 34, 35)

Плоски, силно разлати съдове, с леко завит навътре устиен ръб. Дъното е широко, стъпило върху ниско, профилирано столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.22 (между 0.19 и 0.24).

Височина: 2.8-3.3 cm.

Диаметър на устието (Ду): 13-14 cm.

Диаметър на тялото: 13.5-14.8 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 5.6-6 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Кабакчиева 1983, 2, обр. 2 а, б; Ковачев 2001, 69, табл. XII, 10.

I/ 34. Фрагменти от устие и дъно на чиния, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е добре пречистено, много твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 14 cm, дд 5.6 cm; височина 2.8 cm. Могила № 3, гроб № 13.

I/ 35. Чиния, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене на петна по външната повърхност. Червен лак по двете повърхности. Много е крива, най-вероятно бракувана продукция. Ду 13 cm; дд 6 cm; височина 3.3 cm. Пол. инв. № 37. Могила № 3, гроб № 13.

ЧИНИИ ТИП II (кат. №№ 36, 37)

Силно разлати съдове, с изнесено навън, сложно профилирано устие. Имат оформена рязка граница/ ръб в долната част на тялото. Дъното е повдигнато на профилирано столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.22 (между 0.21 и 0.23).

Височина: 3.2-4.2 cm.

Диаметър на устието (Ду): 20-21 cm.

Диаметър на тялото: 15-18.5 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 6.6 cm.

Датировка на типа: начало на II – среда на IV в.

Паралели: Аладжов 1965, 118, табл. Б-II-3, 2; Hayes 1997, 53, fig. 19, 1.

II/ 36. Фрагмент от устие на чиния, на колело, равномерно изпечена. Сиво-бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по вътрешната повърхност. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 20 cm; височина около 3.2 cm. Могила № 1, насип.

II/ 37. Фрагмент от устие и дъно на чиния, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Червен лак по двете повърхности. Ду 21 cm, дд 6.6 cm; височина 4.2 cm. Могила № 5, тризна № 23.

ЧИНИИ ТИП III (кат. №№ 38-42)

Съдовете имат силно разлата форма. Устийният ръб е непрофилиран, почти прав, леко изнесен навън. Имат оформен ръб в долната част на тялото. Дъното е повдигнато на столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.19.

Височина: 3 cm.

Диаметър на устието (Ду): 15-29 cm.

Диаметър на тялото: 13.8-23.8 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 9 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Sultov 1985, tabl. XXVIII, 4; Гиздова 2005, 190, табл. 4; Кабакчиева 1986, 104, табл. 3-46, 52.

III/ 38. Фрагмент от устие на чиния, на колело, равномерно изпечено. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 15 cm. Могила № 5, тризна № 24.

III/ 39. Фрагмент от устие на чиния, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 17 cm. Могила № 1, насип.

III/ 40. Фрагмент от устие на чиния, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Червен лак по вътрешната повърхност. Ду 19 cm. Могила № 5, тризна № 21.

III/ 41. Чиния, на колело, неравномерно изпечена. Сиво-бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 17 cm; дд 9 cm; височина 3 cm. Пол. инв. № 33. Могила № 1, гроб № 16.

III/ 42. Фрагмент от устие на чиния, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, много твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 29 cm. Могила № 2, гроб № 27.

КУПИ (кат. №№ 43-189)

КУПИ ТИП I (кат. №№ 43-91)

Купи с полусферична форма на тялото. Устийният ръб е леко завит навътре. Дъната са профилирани, понякога повдигнати върху столче.

КУПИ ТИП I, ВАРИАНТ 1 (I-1) (кат. №№ 43-61)

Полусферична форма на тялото с леко заоблен или заострен, обърнат навътре устиен ръб. Дъното е или плоско, или профилирано и върху ниско, пръстеновидно столче. Ако имат украса тя представлява плитки канелюри, винаги от вътрешната страна на съда. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.46 (между 0.32 и 0.61).

Височина: 2.3-6.5 cm.

Диаметър на устието (Ду): 7-25 cm.

Диаметър на тялото: 7.2-17.5 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 2-5 cm.

Датировка на типа: I-IV в.

Паралели: Кабакчиева 1986, 104, табл. 1-1, 10, 11, 16; 105, табл. 2-43; 1983, 1, обр. 1, а-в; Аладжов 1973, 80, обр. 18; Дремсизова-Нелчинова 1980, 20, обр. 3 в; Машов 1975, 45, обр. 4а; Sultov 1985, tabl. XXX, 2; Игнатов 1996 а, 109, табл. VIII, 3; 110, табл. IX, 4; 121, табл. 1; табл. XX, 8.

I-1/ 43. Купа, на колело, неравномерно изпечена. Сив цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 7 cm; дд 5 cm; височина 4 cm. Пол. инв. № 27. Могила № 3, гроб № 28.

I-1/ 44. Купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 8 cm; дд 4 cm; височина 2.3 cm. Могила № 5, тризна № 21.

I-1/ 45. Купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Много крива, най-вероятно бракувана. Ду 7.6 cm; дд 2 cm; височина 5.2 cm. Пол. инв. № 66. Могила № 1, гроб № 22.

I-1/ 46. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Червен лак по двете повърхности. Ду 9 cm. Могила № 3, тризна № 5.

I-1/ 47. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 9 cm. Могила № 5, насип.

I-1/ 48. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Кафяв лак по вътрешната повърхност. Ду 12 cm. Могила № 5, от югозападния ъгъл на рова на могилата.

I-1/ 49. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Светло-кафяв цвят на повърхностите, светлосив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от вторично опалване по вътрешната повърхност. Ду 12 cm. Могила № 3, гроб № 28.

I-1/ 50. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 13 cm. Могила № 3, тризна № 5.

I-1/ 51. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите, кафяв цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено.

Без следи от горене. Ду 13 cm. Могила № 4, тризна № 1.

I-1/ 52. Купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Много крива, най-вероятно брак. Ду 12 cm; дд 4.5 cm; височина 6.5 cm. Пол. инв. № 65. Могила № 1, гроб № 22.

I-1/ 53. Купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Ду 13 cm; дд 5 cm; височина 5.3 cm. Пол. инв. № 28. Могила № 3, гроб № 28.

I-1/ 54. Купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Светлобежова ангоба по двете повърхности. Ду 13 cm; 5 cm; височина 6.2 cm. Пол. инв. № 26. Могила № 3, гроб № 28.

I-1/ 55. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 14 cm. Могила № 5, тризна № 19.

I-1/ 56. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 13.5 cm; височина около 6.2 cm. Могила № 3, гроб № 28.

I-1/ 57. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примеси от пясък, много твърдо изпечена. Следи от горене по двете повърхности. Плътен червен лак по вътрешната повърхност. Ду 14 cm. Могила № 2, гроб № 27.

I-1/ 58. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Каяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, много твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 15 cm. Могила № 2, гроб № 27.

I-1/ 59. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Червен лак по двете повърхности. Ду 17 cm. Могила № 5, тризна № 19.

I-1/ 60. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 15 cm. Могила № 1, насип.

I-1/ 61. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 25 cm. Могила № 1, насип.

КУПИ ТИП I, ВАРИАНТ 2 (I-2) (кат. №№ 62-76)

Полусферична форма на тялото с леко заоблен, обърнат навътре устиен ръб. Дъното е профилирано, често върху ниско, пръстеновидно столче. Украсени са с един един канелюр близо до ръба на устието. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.36 (между 0.28 и 0.49).

Височина: 4.2-5.2 cm.

Диаметър на устието (Ду): 10-21 cm.

Диаметър на тялото: 10-18 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 3-7.5 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Ковачев 2001, 66, табл. IX, 7; 69, табл. XII, 5; Аладжов 1965, 118, табл. Б-V-3, 4; Б-V-5, 3; Игнатов 1996 а, 105, табл. IV, 7, 3; 13, табл. XII, 4; 115, табл. XIV, 1; 122, табл. XXI, 12; Кабакчиева 1986, 105, табл. 2-2, 17.

I-2/ 62. Купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Следи от вторично опалване по двете повърхности. Червен лак по вътрешната повърхност. Ду 10 cm; дд 3 cm; височина 5.2 cm. Могила № 5, гроб № 26.

I-2/ 63. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 10 cm. Могила № 1, гроб № 20.

I-2/ 64. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Червен лак по двете повърхности. Ду 11 cm. Могила № 5, тризна № 24.

I-2/ 65. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Плътен червен лак по външната повърхност, по вътрешната лакът е разтечен. Ду 10 cm. Могила № 3, насип.

I-2/ 66. Купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 13 cm; дд 5 cm; височина 4.2 cm. Пол. инв. № 52. Могила № 1, тризна № 14.

I-2/ 67. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 12 cm. Могила № 5, тризна № 21.

I-2/ 68. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 12 cm. Могила № 1, тризна № 14.

I-2/ 69. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, много твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Червен лак по двете повърхности. Ду 14 cm. Могила № 2, W ребро, гроб № 27.

I-2/ 70. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 14 cm. Могила № 5, тризна № 24.

I-2/ 71. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 13 cm. Могила № 1, тризна № 14.

I-2/ 72. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 15 cm. Могила № 1, насип.

I-2/ 73. Купа, на колело, равномерно изпечена. Бежово-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 21 cm; дд 7.5 cm; височина 5.1 cm. Пол. инв. № 41. Могила № 1, гроб № 30.

I-2/ 74. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Сиво-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Ду 17 cm. Могила № 5, тризна № 24.

I-2/ 75. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят

на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 16 cm. Могила № 1, насип.

I-2/ 76. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 17 cm. Могила № 1, насип.

КУПИ ТИП I, ВАРИАНТ 3 (I-3) (кат. №№ 77-86)

Полусферична форма на тялото с леко заоблен, обърнат навътре устиен ръб. Дъното е профилирано, често върху ниско, пръстеновидно столче. Украсени са с две или три врязани линии в горната част на съда. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.47 (между 0.36 и 0.55).

Височина: 5 cm – 6.8 cm.

Диаметър на устието (Ду): 8.6-20 cm.

Диаметър на тялото: 9.4-20.5 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 3.2-6.8 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Ковачев 2001, 69, табл. XII, 6; Игнатов 1996 а, 105, табл. IV, 2; 113, табл. XII, 3; Кабакчиева 1986, 104, табл. 1-6, 8, 15; 105, табл. 2-26.

I-3/ 77. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Следи от червен лак по външната повърхност. Ду 11 cm. Могила № 4, тризна № 1.

I-3/ 78. Купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Крива, най-вероятно брак. Ду 8.6 cm; дд 3.2 cm; височина 5.1 cm. Пол. инв. № 82. Могила № 5, гроб № 25.

I-3/ 79. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 10 cm. Могила № 1, насип.

I-3/ 80. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 11 cm. Могила № 5, гроб № 24.

I-3/ 81. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примеси от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 10 cm. Могила № 4, тризна № 1.

I-3/ 82. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 11 cm. Могила № 5, тризна № 24.

I-3/ 83. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 10 cm. Могила № 1, гроб № 20.

I-3/ 84. Купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене на петна по двете повърхности. Много изкривен устиен ръб, най-вероятно е брак. Ду 10.4 cm; дд 5 cm; височина 5 cm. Пол. инв. № 75. Могила № 5, гроб № 24.

I-3/ 85. Фрагмент от устие и дъно на купа, на колело, равномерно изпечена. Керемиденочервен цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 12 cm; дд 4 cm; височина 6.4 cm. Могила № 4, тризна № 1.

I-3/ 86. Фрагмент от устие и дъно на купа, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 20 cm; дд 6.8 cm; височина 7.5 cm. Могила № 1, тризна № 14.

КУПИ ТИП I, ВАРИАНТ 4 (I-4) (кат. №№ 87-91)

Полусферична форма на тялото с леко заоблен, обърнат навътре устиен ръб. Дъното е профилирано, често върху ниско, пръстеновидно столче. Украсени са с три или повече врязани линии в горната част на съда. Понякога има добавена и украса, направена с валяче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.32 (между 0.28 и 0.36).

Височина: 3.6-5 cm.

Диаметър на устието (Ду): 12-18 cm.

Диаметър на тялото: 11.8-18.5 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 2-5.6 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Кабакчиева 1986, 104, табл. 2-23; 106, табл. 3, 54.

I-4/ 87. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 12 cm. Могила № 3, насип.

I-4/ 88. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 12 cm. Могила № 1, насип.

I-4/ 89. Купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Кафяв лак по вътрешната повърхност, по външната лакът е разтечен. Крива, най-вероятно брак. Ду 13 cm; дд 4.4 cm; височина 3.6 cm. Пол. инв. № 48. Могила № 1, гроб № 19.

I-4/ 90. Купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от червен лак по двете повърхности. Следи от горене по външната повърхност. Ду 13 cm; дд 2 cm; височина 5 cm. Пол. инв. № 67. Могила № 1, гроб № 22.

I-4/ 91. Фрагменти от устие и дъно на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Плитко врязана украса по външната повърхност. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 18 cm, дд 5.6 cm. Могила № 1, насип.

КУПИ ТИП II (кат. №№ 92-95)

Малки конусовидни купи с прав, леко издаден навън ръб на устието и равно дъно, без столче. Украсявани са с плитки канелюри близо до устийния ръб, от вътрешната част на съда. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.32 (между 0.32 и 0.33).

Височина: 3.9-4.5 cm.

Диаметър на устието (Ду): 11-13.6 cm.

Диаметър на тялото: 11-13.6 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 4-4.2 cm.

Датировка на типа: II – средата на IV в.

Паралели: Кабакчиева 1983, 3, обр. 4; Гетов 1969, 40, обр. 9б; 43, обр. 15 б; Аладжов 1965, 118, табл. Б-II.

II/ 92. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Червено-кафяв лак по двете повърхности. Ду 11 cm. Могила № 1, гроб № 5.

II/ 93. Фрагмент от устие и дъно на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 12 cm; дд 4.2 cm; височина 3.9 cm. Могила № 5, тризна № 19.

II/ 94. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 13 cm. Могила № 5, насип.

II/ 95. Купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Следи от горене на петна по двете повърхности. Ду 13.6 cm дд 4 cm; височина 4.5 cm. Пол. инв. № 89. Могила № 5, гроб № 26.

КУПИ ТИП III (кат. №№ 96-104)

Купи с полусферична форма на тялото и прав устиен ръб. Имат подчертан с канелюри ръб в средата на съда, на мястото където формата започва да се стеснява, тръгвайки към дъното.

КУПИ ТИП III, ВАРИАНТ 1 (III-1) (кат. №№ 96-102)

Купи с полусферична форма на тялото и прав устиен ръб. Имат подчертан с канелюри ръб в средата на съда, на мястото където формата започва да се стеснява, тръгвайки към дъното. От вътрешната страна съдът остава гладък и с плавна извивка. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър не може да се уточни.

Диаметър на устието (Ду): 12-31 cm.

Диаметър на тялото: 11.8-31.2 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 8 cm.

Датировка на типа: края на I-IV в.

Паралели: Sultov 1985, tabl. XXVI, 1; Аладжов 1965, 117, табл. А-I-1; А-III-3, 1; Кънчев 1996, 55, табл. XV, 2; Игнатов 1996 а, 110, табл. IX, 2; 115, табл. XIV, 1; Кабакчиева 1986, 104, табл. 2-28, 34; 107, табл. 4-59; 107, табл. 6-91.

III-1/ 96. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 13 cm. Могила № 1, гроб № 15.

III-1/ 97. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 12 cm. Могила № 1, гроб № 15.

III-1/ 98. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-

кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, много твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 16 cm. Могила № 1, насип.

III-1/ 99. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 18 cm. Могила № 1, насип.

III-1/ 100. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Червен лак по вътрешната повърхност. Ду 30 cm. Могила № 5, тризна № 22.

III-1/ 101. Фрагменти от устие и дъно на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 25 cm; дд 8 cm. Могила № 3, тризна № 5.

III-1/ 102. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 31 cm. Могила № 5, гроб № 26.

КУПИ ТИП III, ВАРИАНТ 2 (III-2) (кат. №№ 103, 104)

Купи с полусферична форма на тялото и прав устиен ръб. Имат подчертан с канелюри ръб в средата на съда, на мястото където формата започва да се стеснява, тръгвайки към дъното. От ръба на устието до средата на съда стената е оформена вълнообразно. От вътрешната страна съдът има дълбоко врязване, кореспондиращо с канелюрите отвън. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър не може да се уточни.

Диаметър на устието (Ду): 23-24 cm.

Диаметър на тялото: 21.7-24.7 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Sultov 1985, tabl. XXVI, 2; XXVIII, 8; Игнатов 1996 а, 110, табл. IX, 3; Кабакчиева 1986, 110, табл. 7-117, 118.

III-2/ 103. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 23 cm. Могила № 1, насип.

III-2/ 104. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 24 cm. Могила № 1, гроб № 2.

КУПИ ТИП IV (кат. №№ 105-111)

Купи с конусовидна форма и косо отрязан, изнесен навън ръб на устието. Дъното е профилирано, стъпило върху широко, ниско столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.27 (между 0.20 и 0.33).

Височина: 3-5.6 cm.

Диаметър на устието (Ду): 13.4-23 cm.

Диаметър на тялото: 13.4-23 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 5-8.4 cm.

Датировка на типа: II – средата на IV в.

Паралели: Кабакчиева 1983, 3, обр. 3, а, б; Ковачев 2001, 96, табл. XII, 1; Аладжов 1973, обр. 5; Дремсизова-Нелчинова, Балкански 1973, 61, обр. 4-4; Машов 1975, 45, обр. 5а; Sultov 1985, tabl. XXVI, 4; Аладжов 1965, 118, табл. Б-V-5, 2; Б-III-3, 4; 121, Д-VI-6, 1; Игнатов 1996 а, 106, табл. V, 3; Гиздова 2005, 187, табл. 1; Кабакчиева 1986, 104, табл. 4-67; 111, табл. 8, 127; 112, табл. 9, 145.

IV/ 105. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 17 cm. Могила № 1, гроб № 19.

IV/ 106. Купа, на колело, неравномерно изпечена. Сиво-бежов цвят на повърхностите, светлосив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. По устийния ръб на три места има малки израстъци, служили най-вероятно да задържат капака да не падне. Ду 13.4 cm; дд 5 cm; височина 3.7 cm. Пол. инв. № 46. Могила № 1, гроб № 18.

IV/ 107. Фрагменти от устие и дъно на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Остатъци от кафяв лак по двете повърхности. Ду 15 cm; дд 6 cm. Могила № 3, гроб № 28.

IV/ 108. Купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене на петна по двете повърхности. Ду 17 cm; дд 5.8 cm; височина 5.6 cm. Могила № 1, гроб № 31.

IV/ 109. Купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Червен лак по вътрешната повърхност. Ду 23 cm; дд 8.4 cm; височина 5 cm. Пол. инв. № 45. Могила № 1, гроб № 2.

IV/ 110. Купа, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 14.8 cm; дд 5.8 cm; височина 3 cm. Пол. инв. № 44. Могила № 1, гроб № 2.

IV/ 111. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечено. Червенокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Червен лак по двете повърхности. Ду 20 cm. Могила № 5, тризна № 24.

КУПИ ТИП V (кат. №№ 112-129)

Купи със сферична форма и извит навън, силно профилиран устиен ръб. Дъното е профилирано, стъпило в върху ниско столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.24 (между 0.17 и 0.44).

Височина: 2.8-5 cm.

Диаметър на устието (Ду): 10.4-23 cm.

Диаметър на тялото: 11.3-23 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 3.8-6.2 cm.

Датировка на типа: края на I-IV в.

Паралели: Ковачев 2001, 66, табл. IX, 10; 69, табл. XII, 11; Гетов 1969, 43, обр. 15 а; Sultov 1985, tabl. XXVI, 5; tabl. XXIX, 4; Кънчев 1996, 58, табл. XVIII, 5; Игнатов 1996 а, 106, табл. V, 2; 115, табл. XIV, 3; 116, табл. XV, 2; 117, табл. XVI, 4; 121, табл. XX, 9; 118, табл. XVII, 3, 4; Гиздова 2005, 189, табл. 3.

V/ 112. Купа, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 10.4 cm; дд 4 cm; височина 5 cm. Пол. инв. № 92. Могила № 2, гроб № 27.

V/ 113. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечена. Без следи от горене. Ду 12 cm. Могила № 5, тризна № 24.

V/ 114. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 13 cm. Могила № 5, тризна № 21.

V/ 115. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 13 cm. Могила № 5, тризна № 24.

V/ 116. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 13 cm. Могила № 5, тризна № 24.

V/ 117. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 14 cm. Могила № 5, тризна № 22.

V/ 118. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 15 cm. Могила № 1, насип.

V/ 119. Купа, на колело, равномерно изпечена. Бежово-розов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Следи от червен лак по вътрешната повърхност. Ду 15 cm; дд 3.8 cm; височина 2.8 cm. Пол. инв. № 51. Могила № 1, насип.

V/ 120. Купа, на колело, неравномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Ду 16.6 cm; дд 5.8 cm; височина 4.2 cm. Могила № 5, гроб № 26.

V/ 121. Купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 18 cm; дд 4 cm; височина 3 cm. Пол. инв. № 53. Могила № 1, тризна № 14.

V/ 122. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 17 cm. Могила № 1, насип.

V/ 123. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 18 cm. Могила № 1, гроб № 22.

V/ 124. Купа, на колело, неравномерно изпечена. Сиво-бежов цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Червен лак по двете повърхности. Ду 18 cm; дд 6.2 cm; височина 4 cm. Пол. инв. № 34. Могила № 1, гроб № 16.

V/ 125. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 18 cm. Могила № 1, гроб № 20.

V/ 126 Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят

на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 20 cm. Могила № 1, насип.

V/ 127. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Сиво-бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 18 cm. Могила № 1, тризна № 14.

V/ 128. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 23 cm. Могила № 5, насип.

V/ 129. Купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 21 cm; дд 5.2 cm; височина 4 cm. Могила № 1, тризна № 14.

КУПИ ТИП VI (кат. №№ 130-159)

Купи със сложна форма на тялото. Устието е леко изнесено навън и заострено. Горната част на тялото е разграничена от долната с ръб. Дъното е профилирано, легнало върху пръстеновидно столче.

КУПИ ТИП VI, ВАРИАНТ 1 (VI-1) (кат. №№ 130-157)

Купи със сложна форма на тялото. Устието е леко изнесено навън и заострено. Горната част на тялото е разграничена от долната с ръб. Дъното е профилирано, легнало върху пръстеновидно столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.32 (между 0.31 и 0.33).

Височина: 3-5 cm.

Диаметър на устието (Ду): 8-21 cm.

Диаметър на тялото: 8-21.2 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 3-5.8 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Hayes 1997, 53, fig. 19, 2; Кабакчиева 1983, 5, обр. 7 в; Ковачев 2001, 69, табл. XII, 3; Sultov 1985, tabl. XXVI, 3; Аладжов 1965, 117, табл. А-III-2; 118, табл. Б-V-3,2; Игнатов 1996 а, 117, табл. XVI, 2, 3, 10; 114, табл. XIII, 5; 121, табл. XX, 3; Кабакчиева 1986, 104, табл. 4-77; 106, табл. 5-75, 76, 81, 85; 107, табл. 6-97, 102, 106; 110, табл. 7, 119.

VI-1/ 130. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 8 cm. Могила № 1, тризна № 14.

VI-1/ 131. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 9 cm. Могила № 4, насип.

VI-1/ 132. Купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Ду 9.6 cm; дд 3 cm; височина 3 cm. Пол. инв. № 80. Могила № 5, гроб № 25.

VI-1/ 133. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 11 cm. Могила № 4, тризна № 1.

VI-1/ 134. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Без сле-

ди от горене. Червен лак по двете повърхности. Ду 12 cm. Могила № 3, тризна № 5.

VI-1/ 135. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Сив цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 11 cm. Могила № 4, тризна № 1.

VI-1/ 136. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят а повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 12.2 cm. Могила № 2, гроб № 23.

VI-1/ 137. Купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 13 cm; дд 5.8 cm; височина 4 cm. Пол. инв. № 77. Могила № 5, гроб № 24.

VI-1/ 138. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Сивочерен цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Следи от бежова ангоба по двете повърхности. Ду 15 cm. Могила № 4, тризна № 1.

VI-1/ 139. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечено. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 15 cm. Могила № 5, тризна № 24.

VI-1/ 140. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Червен лак по вътрешната повърхност. Ду 14 cm. Могила № 5, тризна № 24.

VI-1/ 141 Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 15 cm. Могила № 5, тризна № 19.

VI-1/ 142. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Следи от червен лак по двете повърхности. Ду 15 cm. Могила № 1, гроб № 20.

VI-1/ 143. Купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Червен лак по двете повърхности (от външната страна лакът е разтечен). Ду 15.2 cm; дд 4.4 cm; височина 5 cm. Пол. инв. № 1. Могила № 4, тризна № 1.

VI-1/ 144. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Светло-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по устието. Ду 15 cm. Могила № 1, тризна № 14.

VI-1/ 145. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 16 cm. Могила № 4, тризна № 1.

VI-1/ 146. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежово-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 16 cm. Могила № 1, гроб № 31.

VI-1/ 147. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 16 cm. Могила № 1, гроб № 2.

VI-1/ 148. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв

цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 17 cm. Могила № 1, насип.

VI-1/ 149. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 15 cm. Могила № 5, тризна № 24.

VI-1/ 150. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Сиво-кафяв цвят на повърхностите и сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 18 cm. Могила № 4, тризна № 1.

VI-1/ 151. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е твърдо пречистено, фино изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Следи от кафяв лак по двете повърхности. Ду 19 cm. Могила № 3, тризна № 5.

VI-1/ 152. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Червен лак по двете повърхности. Ду 19 cm. Могила № 3, тризна № 5.

VI-1/ 153. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с малко примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 20. Могила № 5, гроб № 25.

VI-1/ 154. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 20 cm. Могила № 4, тризна № 1.

VI-1/ 155. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, много твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 21 cm. Могила № 5, тризна № 22.

VI-1/ 156. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 21 cm. Могила № 4, тризна № 1.

VI-1/ 157. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 21 cm. Могила № 4, тризна № 1.

КУПИ ТИП VI, ВАРИАНТ 2 (VI-2) (кат. №№ 158, 159)

Купи със сложна форма на тялото. Устието е леко изнесено навън и заострено. Горната част на тялото е разграничена от долната с ръб. Дъното е профилирано, легнало върху пръстеновидно столче. Различават се от вариант 1 по това, че са по-дълбоки и с по-голям размер. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.53 (между 0.53 и 0.54).

Височина: 6-15 cm.

Диаметър на устието (Ду): 11-26.5 cm.

Диаметър на тялото: 11-28.1 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 6-12 cm.

Датировка на типа: II-III в.

Паралели: Дремсизова-Нелчинова 1980, 23, обр. 6 г.

VI-2/ 158. Купа, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е добре пречистено, твърдо

изпечено. Следи от горене на петна по двете повърхности. Следи от червено-кафяв лак по двете повърхности. Ду 11 cm; дд 6 cm; височина 6 cm. Пол. инв. № 69. Могила № 2, гроб № 23.

VI-2/ 159. Купа, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 26.5 cm; дд 12 cm; височина 15 cm. Пол. инв. № 72. Могила № 5, гроб № 24.

КУПИ ТИП VII (кат. №№ 160-168)

Купи с конусовидна форма на тялото. Устието е оформено посредством два ръба, разположени в горната част на съда, разделени от плитко хлътване. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се определи.

Диаметър на устието (Ду): 9-20 cm.

Диаметър на тялото: 9-21 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Hayes 1997, 44; Ковачев 2001, 69, табл. XII, 9; Дремсизова-Нелчинова, Балкански 1973, 61, обр. 4-6; 1980, 23, обр. 6 д; Аладжов 1965, 117, табл. А-V-3,3; А-V-3,1; Игнатов 1996 а, 105, табл. IV, 4; Кабакчиева 1986, 106, табл. 5-93; 115, табл. 12-187).

VII/ 160. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Ду 9 cm. Могила № 3, тризна № 5.

VII/ 161. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Червен лак по външната повърхност. Ду 12 cm. Могила № 3, тризна № 5.

VII/ 162. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 12 cm. Могила № 3, насип.

VII/ 163. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примеси от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 13 cm. Могила № 3, тризна № 5.

VII/ 164. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Червен лак по двете повърхности. Ду 11 cm. Могила № 3, тризна № 5.

VII/ 165. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Следи от бяла ангоба по външната повърхност. Ду 10 cm. Могила № 4, тризна № 1.

VII/ 166. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Сиво-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 13 cm. Могила № 4, тризна № 1.

VII/ 167. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 16 cm. Могила № 1, насип.

VII/ 168. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена Кафяв цвят

на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 20 cm. Могила № 2, насип.

КУПИ ТИП VIII (кат. №№ 169-174)

Купи със сферична форма на тялото. Устийният ръб е издължен, изнесен навън и подчертан с канелюр в средата. Дъното е слабо профилирано, стъпило върху широко, ниско столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.90.

Височина: 4.8 cm.

Диаметър на устието (Ду): 11-25 cm.

Диаметър на тялото: 11-25 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 5-9 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Ковачев 2001, 71, табл. XIV, 2; Дремсизова-Нелчинова 1980, 20, обр. 3 а; Sultov 1985, tabl. XXXI, 2; Игнатов 1996 а, 104, табл. III, 3; Кабакчиева 1986, 111, табл. 8-121, 122, 124, 129; 112, табл. 9, 149.

VIII/ 169. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 11 cm. Могила № 5, тризна № 24.

VIII/ 170. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Врязана украса по устието. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 12 cm. Могила № 1, тризна № 14.

VIII/ 171. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Врязана украса по устието. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 13 cm. Могила № 1, тризна № 14.

VIII/ 172. Фрагменти от устие и дъно на купа, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 16 cm, дд 5.4 cm. Могила № 1, тризна № 14.

VIII/ 173. Фрагменти от устие и дъно на купа, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Следи от вторично опалване по двете повърхности. Четири залепени декоративни ленти, служещи за дръжки. Ду 13 cm, дд 5 cm. Могила № 5, тризна № 21.

VIII/ 174. Купа, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на външната повърхност, сиво-бежов цвят на вътрешната, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене на петна по двете повърхности. Апликирана украса по устийния ръб. Ду 25 cm; дд 9 cm; височина 4.8 cm. Пол. инв. № 35. Могила № 1, гроб № 16.

КУПИ ТИП IX (кат. №№ 175-179)

Купи с конична долна част и цилиндрична горна. Устието е широко и няма декорация. Средната част е изпъкнала. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.48 (между 0.46 и 0.50).

Височина: 6.7-7.3 cm.

Диаметър на устието (Ду): 12-29 cm.

Диаметър на тялото: 12.9-14.5 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 6 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Ковачев 2001, 69, табл. XII, 7; Ковачев 2001, 71, табл. XIV, 4; Машов 1975, 45, обр. 4 б; Sultov 1985, tabl. XXXVI, 4; Игнатов 1996 а, 112, табл. XI, гроб 20, 11; Гиздова 2005, 187, табл. 1; Кабакчиева 1986, 119, табл. 16-225, 226.

IX/ 175. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 12 cm. Могила № 1, гроб № 2.

IX/ 176. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Светлобежова ангоба по двете повърхности. Ду 14 cm. Могила № 4, тризна № 2.

IX/ 177. Фрагменти от устие и дъно на купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък и камъчета, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 15 cm; дд 6 cm; височина 6.7 cm. Могила № 4, тризна № 1.

IX/ 178. Купа, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с много примеси от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по дъното на външната повърхност. Ду 18 cm; дд 6 cm; височина 7.3 cm. Пол. инв. № 40. Могила № 1, гроб № 30.

IX/ 179. Фрагмент от устие на купа, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Плитко врязана украса по външната повърхност. Ду 29 cm. Могила № 1, тризна № 14.

КУПИ ТИП X (кат. №№ 180-182)

Конусовидни, средно дълбоки и дълбоки купи. Ръбът на устието е тесен, леко заоблен и завит навътре, отвън е оформен като широка лента. Дъното е равно или върху ниско столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи.

Диаметър на устието (Ду): 17-32 cm.

Диаметър на тялото: 19-33.8 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 10.4 cm.

Датировка на типа: I-IV в.

Паралели: Кабакчиева 1983, 5, обр. 6; Ковачев 2001, 69, табл. XII, 4; Дремсизова-Нелчинова, Балкански 1973, 61, обр. 4-7; 1980, 23, обр. 6 б; Sultov 1985, tabl. XLII, 5; Аладжов 1965, 81, табл. 7-1; 121, табл. Д-VI-7, 1; Игнатов 1996 а, 121, табл. XX, 5; Кабакчиева 1986, 104, табл. 3-40, 57; 107, табл. 4-65.

X/ 180. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 17 cm. Могила № 4, тризна № 2.

X/ 181. Фрагмент от устие на купа, на колело, неравномерно изпечена. Светлока-

фяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 26 cm. Могила № 2, тризна № 17.

X/ 182. Фрагменти от устие и дъно на купа, на колело, неравномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 32 cm, дд 10.4 cm. Могила № 1, насип.

ДЪНА НА КУПИ (кат. №№ 183-189)

Дъна на купи, които не могат да бъдат причислени към някой от типове.

183. Фрагмент от дъно на купа, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Кафяв лак по двете повърхности. Дд 5.6 cm. Могила № 3, тризна № 5

184. Фрагмент от дъно на купа, на колело, равномерно изпечено. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Украса с валяче по вътрешната повърхност. Дд 5.2 cm. Могила № 4, тризна № 1.

185. Фрагмент от дъно на купа, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 7 cm. Могила № 4, тризна № 1.

186. Фрагмент от дъно на купа, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Дд 8 cm. Могила № 5, тризна № 22.

187. Фрагмент от дъно на купа, на колело, равномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 7 cm. Могила № 4, тризна № 1.

188. Фрагмент от дъно на купа, на колело, равномерно изпечено. Светлобежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Дд 5.4 cm. Могила № 1, гроб № 22.

189. Фрагмент от дъно на купа, на колело, равномерно изпечено. Светлобежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Следи от червен лак по вътрешната повърхност. Дд 13 cm. Могила № 5, тризна № 24.

ЧАШИ (кат. №№ 190-221)

ЧАШИ ТИП I (кат. №№ 190-204)

Чаша със сферична форма и малко дъно, стъпило върху ниско, профилирано столче. Устийният ръб е профилиран и леко завит навътре. Под устието обикновено има по две малки дръжки с полукръгъл напречен разрез.

ЧАШИ ТИП I, ВАРИАНТ 1 (I-1) (кат. №№ 190-197)

Чаша със сферична форма и малко дъно, стъпило върху ниско, профилирано столче. Устийният ръб е профилиран и леко завит навътре. Под устието обикновено има по две малки дръжки с полукръгъл напречен разрез. Украсени са с от една до три врязани линии по устието. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.65 (между 0.55 и 0.75).

Височина: 6-7.2 cm.

Диаметър на устието (Ду): 7-11 cm.

Диаметър на тялото: 8.2-10.8 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 3.2-5.2 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Hayes 1997, 69, fig. 27, 10; Аладжов 1965, 117, табл. А-III-3, 2; Игнатов 1996 а, 111, табл. X, 2; 113, табл. XII, 2; 117, табл. XVI, 9.

I-1/ 190. Фрагмент от устие на чаша, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Червен лак по външната повърхност. Ду 7 cm. Могила № 4, тризна № 1.

I-1/ 191. Фрагмент от устие на чаша, на колело, равномерно изпечена. Керемиденочервен цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 7 cm. Могила № 4, тризна № 1.

I-1/ 192. Фрагмент от устие на чаша, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Ду 8 cm. Могила № 5, тризна № 22.

I-1/ 193. Фрагмент от устие на чаша, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 8 cm. Могила № 5, тризна № 21.

I-1/ 194. Фрагмент от устие на чаша, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Червен лак по двете повърхности. Ду 8 cm. Могила № 5, тризна № 22.

I-1/ 195. Фрагмент от устие на чаша, на колело, неравномерно изпечена. Сиво-бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Кафяв лак по двете повърхности. Ду 11 cm. Могила № 5, тризна № 19.

I-1/ 196. Чаша, на колело, неравномерно изпечена. Сив цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 10 cm; дд 5.2 cm; височина 6 cm. Могила № 1, гроб № 18.

I-1/ 197. Чаша, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Червен лак по външната повърхност. Ду 8.6 cm; дд 3.2 cm; височина 7.2 cm. Пол. инв. № 86. Могила № 5, гроб № 26.

ЧАШИ ТИП I, ВАРИАНТ 2 (I-2) (кат. №№ 198-201)

Чаши със сферична форма и малко дъно, което е или равно, или стъпило върху нниско, профилирано столче. Устийният ръб е профилиран и леко завит навътре. Под устието обикновено има по две малки дръжки с полукръгъл напречен разрез. Украсени са с три или повече врязани линии по устието. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.70 (между 0.63 и 0.79).

Височина: 6-7.8 cm.

Диаметър на устието (Ду): 8.8-10 cm.

Диаметър на тялото: 9.5-9.9 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 3-4 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Hayes 1997, 69, fig. 3; Ковачев 2001, 72, табл. XV, 5, 8; Гетов 1969, 43, обр. 18; Машов 1975, 45, обр. 5 г; Sultov 1985, tabl. XXXV, 6; Аладжов 1965, 117, табл. А-III-4, 2; А-V-6, 3; Игнатов 1996 а, 102, табл. III, 2; 110, табл. IX, 4; 111, табл. X, 2; 112, табл. XI, 10; 114, табл. XIII, 2; 3; 115, табл. XIV; 116, табл. XV, 1; 118, табл. XVII, 2; 120, табл. XIX, 4; Гиздова 2005, 185, обр. 5; 188, табл. 2.

I-2/ 198. Чаша на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Ду 9 cm; дд 3 cm; височина 6.7 cm. Пол. инв. № 76. Могила № 5, гроб № 24.

I-2/ 199. Чаша, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 8.8 cm; дд 3 cm; височина 6 cm. Пол. инв. № 91. Могила № 2, W ребро, гроб № 27.

I-2/ 200. Чаша, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 9.5 cm; дд 3.6 cm; височина 6.8 cm. Пол. инв. № 55. Могила № 1, гроб № 5.

I-2/ 201. Чаша, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Следи от бяла ангоба по външната повърхност. Ду 10 cm; дд 4 cm; височина 7.8 cm. Могила № 4, тризна № 1.

ЧАШИ ТИП I, ВАРИАНТ 3 (I-3) (кат. №№ 202, 203)

Чаши със сферична, леко приплесната форма и малко равно, слабо профилирано дъно, стъпило върху ниско столче. Устийният ръб е профилиран и леко завит навътре. Под устието обикновено има по две малки дръжки с полукръгъл напречен разрез. Украсата представлява две врязани линии. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.53 (между 0.51 и 0.56).

Височина: 6-6.2 cm.

Диаметър на устието (Ду): 11 cm.

Диаметър на тялото: 11-11.6 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 3-4 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Ковачев 2001, 72, табл. XV, 2, 3, 6, 9; Машов 1975, 45, обр. 5 в; Игнатов 1996 а, 102, табл. I, 3; 104, табл. III, 1; 107, табл. VI, 1, 2; 108, табл. VII, 1, 2; 108, табл. VII, 1; 109, табл. VIII, 1; 110, табл. IX, 2; 117, табл. XVI, 5-8; 122, табл. XXI, 10.

I-3/ 202. Чаша, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 11 cm; дд 3 cm; височина 6.2 cm. Пол. инв. № 54. Могила № 1, тризна № 14.

I-3/ 203. Чаша, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 11 cm; дд 4 cm; височина 6 cm. Пол. Инв. № 64. Могила № 1, гроб № 22.

ЧАШИ ТИП I, ВАРИАНТ 4 (I-4) (кат. № 204)

Чаши със сферична форма и малко дъно, равно, с прабо профилирано столче. Устийният ръб е прав, леко изнесен навън. Под устието обикновено има по две малки

дръжки с полукръгъл напречен разрез. Украсата представлява една врязана линия, поставена на мястото от което тръгват дръжките. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.67.

Височина: 6 cm.

Диаметър на устието (Ду): 9 cm.

Диаметър на тялото: 9-25 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 4-9 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Дремсизова – Нелчинова Цв. 1980, 20, обр. 3 д.

I-4/ 204. Чаша, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. На дъното има врязан кръст. Ду 9 cm; дд 4 cm; височина 6 cm. Пол. инв. № 22. Могила № 3, гроб № 13.

ЧАШИ ТИП II (кат. №№ 205-208)

Чаши с малък размер, със сферична форма и леко обърнат навън устиен ръб. Дъното е профилирано, равно, понякога стъпило на малко столче. Украсени са с врязани линии по устието или в долната част на съда. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.78 (между 0.65 и 0.92).

Височина: 5.5 cm.

Диаметър на устието (Ду): 4.6-9 cm.

Диаметър на тялото: 6-8.3 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 3 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Ковачев 2001, 65, табл. VIII, 7, 8; табл. XV, 10, 12, 14, 15; Гетов 1969, 37, обр. 3; Sultov 1985, tabl. XXXII, 4, 8, 9; Аладжов 1965, 118, табл. Б-VI-4, 3; Игнатов 1996 а, 102, табл. I, 2; 105, табл. IV, 6; 113, табл. XII, 5; Кабакчиева 1986, 121, табл. 18, 251.

II/ 205. Чаша, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 4.6 cm; дд 3 cm; височина 5.5 cm. Пол. инв. № 81. Могила № 5, гроб № 25.

II/ 206. Фрагмент от устие на чаша, на колело, неравномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 8 cm. Могила № 1, гроб № 29.

II/ 207. Фрагмент от устие на чаша, на колело, неравномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите, черен цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 9 cm. Могила № 5, тризна № 24.

II/ 208. Фрагменти от устие и дъно на чаша, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 7.5 cm, дд 3 cm; височина 5.5 cm. Могила № 1, насип.

ЧАШИ ТИП III (кат. №№ 209, 210)

Чаши с издължена форма и прав, леко обърнат навън устиен ръб. Дъното е или равно, или стъпило на ниско, профилирано столче. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.31 (между 1.30 и 1.32).

Височина: 6.6-8.4 cm.

Диаметър на устието (Ду): 4-7.6 cm.

Диаметър на тялото: 5-6.5 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 2.2-3 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Sultov 1985, tabl. XXXII, 1.

III/ 209. Чаша, на колело, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 4 cm; дд 2.2 cm; височина 6.6 cm. Пол. инв. № 2. Могила № 4, тризна № 1.

III/ 210. Чаша, на колело, равномерно изпечена. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от вторично опалване по вътрешната повърхност. Ду 7.6 cm; дд 3 cm; височина 8.4 cm Пол. инв. № 88. Могила № 5, гроб № 26.

ЧАШИ ТИП IV (кат. № 211)

Чаши с прав, леко заострен устиен ръб и сферична форма на тялото. Дъното е широко, слабо профилирано. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 1.

Височина: 8.1 cm.

Диаметър на устието (Ду): 4 cm.

Диаметър на тялото: 8.1 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 4 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

IV/ 211. Чаша, на колело, равномерно изпечена. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Вторично опалване по външната повърхност. Много тромаво (криво) направена, наклонена на една страна, най-вероятно брак. Небрежна изработка, направена за погребален инвентар. Устийния ръб е неравен и небрежно оформен. Врязаните линии не са регулярни и не са съвсем успоредни. Има пукнатини по съда – следствие от лошото изпичане. Устието е долепено допълнително към тялото, криво и отвътре се образува ръб. Ду 4 cm; дд 4 cm; височина 8.1 cm. Пол. инв. № 83. Могила № 5, гроб № 25.

ДЪНА НА ЧАШИ (кат. №№ 212-221)

Дъна на чаши, които не могат да бъдат причислени към някой тип.

212. Фрагмент от дъно на чаша, на колело, неравномерно изпечено. Сив цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Дд 2.8 cm. Могила № 5, тризна № 24.

213. Фрагмент от дъно на чаша, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Дд 3.6 cm. Могила № 5, тризна № 24.

214. Фрагмент от дъно на чаша, на колело, равномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Дд 4 cm. Могила № 5, насип.

215. Фрагмент от дъно на чаша, на колело, неравномерно изпечено. Сив цвят на

повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 5.4 cm. Могила № 4, тризна № 1.

216. Фрагмент от дъно на чаша, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е с малко примеси от пясък, много твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 4 cm. Могила № 5, тризна № 19.

217. Фрагмент от дъно на чаша, на колело, неравномерно изпечено. Сив цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 5 cm. Могила № 4, тризна № 1.

218. Фрагмент от дъно на чаша, на колело, равномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 5 cm. Могила № 5, тризна № 22.

219. Фрагмент от дъно на чаша, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, много твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Дд 5 cm. Могила № 5, гроб № 25.

220. Фрагмент от дъно на чаша, на колело, неравномерно изпечено. Сив цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 6 cm. Могила № 4, тризна № 1.

221. Фрагмент от дъно на чаша, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 4 cm. Могила № 4, тризна № 1.

ГЪРНЕТА (кат. №№ 221-294)

ГЪРНЕТА ТИП I (кат. №№ 222-242)

Гърнета със сферично оформено тяло, къса шия и леко изнесено навън заоблено или заострено устие.

ГЪРНЕТА ТИП I, ВАРИАНТ 1 (I-1) (кат. №№ 222-234)

Гърнета със сферично оформено тяло, къса шия и леко изнесено навън заоблено или заострено устие. Без оформен жлеб за поставяне на капак. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи. Диаметърът на тялото, само с едно изключение от 13.6 cm. също не може да бъде измерен.

Диаметър на устието (Ду): 9-16 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Дремсизова-Нелчинова 1980, 20, обр. 3 е; Sultov 1985, tabl. XLIII, 1; Аладжов 1965, 118, табл. Б-V-2, 1; 121, табл. Д-VI-13, 1; Игнатов 1996 а, 102, табл. II, 2; 106, табл. V, 4; 121, табл. XX, 1; Кабакчиева 1986, 141, табл. 38-440.

I-1/ 222. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечена. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 9 cm. Могила № 1, гроб № 30.

I-1/ 223. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Тъмнокафяв цвят на повърхностите, черен цвят на лома. Тестото е с примеси от пясък и шамот, твърдо изпечено. Следи от горене по устието. Ду 13 cm. Могила № 4, тризна № 2.

I-1/ 224. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Черве-

но-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 14 cm. Могила № 4, тризна № 1.

I-1/ 225. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Сив цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 14 cm. Могила № 4, тризна № 1.

I-1/ 226. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 15 cm. Могила № 4, тризна № 1.

I-1/ 227. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е с много примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 14 cm. Могила № 1, гроб № 20.

I-1/ 228. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 16 cm. Могила № 4, тризна № 1.

I-1/ 229. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 16 cm. Могила № 1, насип.

I-1/ 230. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с малко примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 17 cm. Могила № 1, насип.

I-1/ 231. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Сивокафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 16 cm. Могила № 4, тризна № 1.

I-1/ 232. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 19 cm. Могила № 1, насип.

I-1/ 233. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 19 cm. Могила № 5, насип.

I-1/ 234. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Червенокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 19 cm. Могила № 1, насип.

ГЪРНЕТА ТИП I, ВАРИАНТ 2 (I-2) (кат. №№ 235-238)

Гърнета със сферично оформено тяло, къса шия и силно изнесено навън заоблено или заострено, фуниевидно устие. Понякога имат офермен ръб от вътрешната страна на устието, с цел закрепване на капак. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи. Диаметърът на тялото също не може да бъде измерен.

Диаметър на устието (Ду): 10-14 cm.

Датировка на типа: II – първа половина на V в.

Паралели: Кузманов 2005, 166, табл. XIII, 83, 84.

I-2/ 235. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Сив цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 10 cm. Могила № 1, гроб № 17.

I-2/ 236. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Светло-

кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 13 cm. Могила № 5, тризна № 24.

I-2/ 237. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 12 cm. Могила № 5, тризна № 24.

I-2/ 238. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червен цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Ду 14 cm. Могила № 5, тризна № 24.

ГЪРНЕТА ТИП I, ВАРИАНТ 3 (I-3) (кат. №№ 239-242)

Гърнета със сферично оформено тяло, къса шия и леко изнесено навън заоблено или заострено устие. С оформен жлеб от вътрешната страна на устието за поставяне на капак. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи. Диаметърът на тялото също не може да бъде измерен.

Диаметър на устието (Ду): 10-19 cm.

Датировка на типа: II-V в.

Паралели: Кабакчиева 1986, 141, табл. 38-439; 142, табл. 39-443, 445-448; Кузманов 2005, 168, табл. XV, 104.

I-3/ 239. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примеси от пясък и камъчета, твърдо изпечено. Следи от горене по устието. Ду 10 cm.

15.05.2009 г., могила № 4, тризна 2.

I-3/ 240. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 10 cm.

26.06.2009 г., могила № 1, насип.

I-3/ 241. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 16 cm.

28.05.2009 г., могила № 3, насип.

I-3/ 242. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 19 cm.

15.05.2009 г., могила № 4, тризна 2.

ГЪРНЕТА ТИП II (кат. №№ 243-264)

Гърнета със сферично тяло, и без ясно оформена шия. Устието е с Г-образна форма.

ГЪРНЕТА ТИП II, ВАРИАНТ 1 (II-1) (кат. №№ 242-256)

Гърнета със сферично тяло, и без ясно оформена шия. Устието е с Г-образна форма, изнесено навън. Дъната са равни, слабо профилирани. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи. Диаметърът на тялото също не може да бъде измерен.

Диаметър на устието (Ду): 17-31 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 10.6-13 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Аладжов 1965, 119, табл. В-II-5,1; 121, табл. Д-VI-8,1; Игнатов 1996 а, 122, табл. XXI, 13.

II-1/ 243. Фрагменти от устие и дъно на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 17 cm; дд 13 cm. Могила № 4, тризна № 2.

II-1/ 244. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 16 cm. Могила № 5, насип.

II-1/ 245. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 16 cm. Могила № 4, насип.

II-1/ 246. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 19 cm. Могила № 3, насип.

II-1/ 247. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 23 cm. Могила № 1, насип.

II-1/ 248. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 22 cm. Могила № 1, насип.

II-1/ 249. Фрагмент от устие и дъно на гърне, на колело, равномерно изпечено. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 22 cm, дд 10.6 cm. Могила № 1, насип.

II-1/ 250. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 23 cm. Могила № 3, насип.

II-1/ 251. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на външната повърхност, сив цвят на вътрешната повърхност и лома. Тестото е добре пречистено, много твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 23 cm. Могила № 2, насип.

II-1/ 252. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Плитко врязана украса по устийния ръб. Без следи от горене. Ду 23 cm. Могила № 2, насип.

II-1/ 253. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 26 cm. Могила № 1, насип.

II-1/ 254. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 28 cm. Могила № 1, насип.

II-1/ 255. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, много твърдо изпечено. Без следи от горене. Плитко врязана украса по устийния ръб. Ду 29 cm. Могила № 3, насип.

II-1/ 256. Фрагменти от устие и дъно на гърне, на колело, неравномерно изпече-

но. Червено-кафяв цвят на външната повърхност, сив цвят на вътрешната повърхност и лома. Тестото е добре пречистено, много твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 31 cm, дд 12 cm. Могила № 5, тризна № 22.

ГЪРНЕТА ТИП II, ВАРИАНТ 2 (II-2) (кат. № 257)

Гърнета със сферично тяло, и без ясно оформена шия. Устието е с Г-образна форма, изнесено навътре. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да бъде измерено.

Диаметър на устието (Ду): 16 cm.

Диаметър на тялото: 17.2 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Дремсизова-Нелчинова, Балкански 1973, 64, обр. 7-4.

II-2/ 257. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Светло-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Имало е дръжка, тръгваща от устието, но е отчупена в основата. Ду 16 cm. Могила № 3, SW ¼, насип.

ГЪРНЕТА ТИП II, ВАРИАНТ 3 (II-3) (кат. №№ 258-264)

Гърнета със сферично тяло, и без ясно оформена шия. Устието е с Г-образна форма, наклонено и изнесено навътре, с цел да подпира капак. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи. Диаметърът на тялото също не може да бъде измерен.

Диаметър на устието (Ду): 19-30 cm.

Датировка на типа: II-V в.

Паралели: Аладжов 1965, 118, табл. Б-III-9,10; Кузманов 2005, 166, табл. XIV, 80-82.

II-3/ 258. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите. Ломът е със светлосива ивица в средата. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 19 cm. Могила № 4, насип.

II-3/ 259. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Светло-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Врязана украса по устието. Ду 25 cm. Могила № 1, насип.

II-3/ 260. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 26 cm. Могила № 1, насип.

II-3/ 261. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 26 cm. Могила № 5, насип.

II-3/ 262. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е с примес от пясък и шамот, много твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 26 cm. Могила № 5, насип.

II-3/ 263. Фрагменти от устие и дъно на гърне, на колело, неравномерно изпече-

но. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 27 cm, дд 14 cm. Могила № 4, тризна № 2.

II-3/ 264. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 30 cm. Могила № 4, от повърхността.

ГЪРНЕТА ТИП III (кат. №№ 265, 266)

Гърнета със сферична форма и право, леко завито навътре устие. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи.

Диаметър на устието (Ду): 18-31 cm.

Диаметър на тялото: 19.4 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

III/ 265. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Светло-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 18 cm. Могила № 1, насип.

III/ 266. Фрагменти от устие и стена на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 31 cm. Могила № 5, насип.

ГЪРНЕТА ТИП IV (кат. №№ 267, 268)

Гърнета с леко наклонен и изнесен навън ръб на устието. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи. Диаметърът на тялото също не може да бъде измерен.

Диаметър на устието (Ду): 15-22 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Гетов 1969, 39, обр. 6.

IV/ 267. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с малко примеси от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 15 cm.

15.06.2009 г., могила № 1, гроб 15.

IV/ 268. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 22 cm.

26.06.2009 г., могила № 1, насип.

ГЪРНЕТА ТИП V (кат. №№ 269 - 273)

Гърнета с прав устиен ръб и профилирана шия. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи.

Диаметър на устието (Ду): 12-18 cm.

Диаметър на тялото: 18.3-21.2 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Игнатов 1996 а, 121, табл. XX, 6.

V/ 269. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Светлокафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дю 12 cm. Могила № 4, насип.

V/ 270. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Сивокафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дю 14 cm. Могила № 4, тризна № 1.

V/ 271. Фрагмент от устие на гърне, на колело, равномерно изпечено. Червенокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дю 15 cm. Могила № 5, тризна № 22.

V/ 272. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, ломът е със сива ивица в средата. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дю 22 cm. Могила № 1, насип.

V/ 273. Фрагмент от устие на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Светлокафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дю 18 cm. Могила № 1, насип.

ДЪНА НА ГЪРНЕТА (кат. №№ 274-294)

Дъна на гърнета, които не могат да бъдат причислени към съответен тип.

ДЪНА НА ГЪРНЕТА ТИП I (кат. №№ 274-278)

Равни, непрофилирани или слабо профилирани дъна.

I/ 274. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на външната повърхност, сив цвят на вътрешната повърхности и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 10 cm. Могила № 3, насип.

I/ 275. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, равномерно изпечено. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 5.8 cm. Могила № 1, насип.

I/ 276. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 6 cm. Могила № 5, тризна № 22.

I/ 277. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, равномерно изпечено. Червенокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Дд 7 cm. Могила № 5, тризна № 24.

I/ 278. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък и камъчета, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 12 cm. Могила № 4, тризна № 2.

ДЪНА НА ГЪРНЕТА ТИП II (кат. №№ 279-294)

Профилирани, често повдигнати на столче дъна.

II/ 279. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червенокафяв цвят на вътрешната, сив цвят на външната повърхност и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 5.2 cm. Могила № 5, тризна № 22.

II/ 280. Фрагменти от дъно и стена на гърне, на колело, равномерно изпечено.

Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Врязана украса по външната повърхност. Дд 7.6 cm. Могила № 1, тризна № 11.

II/ 281. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, равномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 10.4 cm. Могила № 5, насип.

II/ 282. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Светлокафяв цвят на външната повърхност, сив цвят на вътрешната повърхност и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 8 cm. Могила № 1, насип.

II/ 283. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е добре пречистено, много твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 8.6 cm. Могила № 5, насип.

II/ 284. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на външната повърхност, сиво-кафяв цвят на вътрешната повърхност и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 10 cm. Могила № 4, насип.

II/ 285. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на външната повърхност, сив цвят на вътрешната повърхност и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 12 cm. Могила № 4, насип.

II/ 286. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, равномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 13 cm. Могила № 5, тризна № 19.

II/ 287. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на външната повърхност, сив цвят на вътрешната повърхност и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 12 cm. Могила № 1, насип.

II/ 288. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, черен цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 14 cm. Могила № 4, тризна № 2.

II/ 289. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, равномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, много твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 11 cm. Могила № 5, тризна № 22.

II/ 290. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, равномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, много твърдо изпечено. Следи от горене на петна по двете повърхности. Дд 14 cm. Могила № 1, насип.

II/ 291. Дъно, на колело, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 15 cm. Могила № 4, насип.

II/ 292. Фрагмент от дъно, на колело, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 16 cm. Могила № 3, насип.

II/ 293. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Бежов цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е с примеси от пясък и камъчета, твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 16 cm. Могила № 3, насип.

II/ 294. Фрагмент от дъно на гърне, на колело, неравномерно изпечено. Черве-

но-кафяв цвят на външната повърхност, сив цвят на вътрешната повърхност и лома. Тестото е с примес от пясък, много твърдо изпечено. Без следи от горене. Дд 11 cm. Могила № 4, тризна № 1.

КАПАЦИ (кат. №№ 295-300)

Капаци на гърнета.

295. Фрагмент от капак, на колело, равномерно изпечен. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по вътрешната повърхност. Ду 10 cm. Могила № 5, насип.

296. Фрагмент от капак, на колело, равномерно изпечен. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Без следи от горене. Ду 12 cm. Могила № 5, тризна № 19.

297. Капак, на колело, неравномерно изпечен. Сиво-бежов цвят на повърхностите, сив цвят на лома. Тестото е с примес от пясък и камъчета, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 15 cm; дд 4 cm; височина 6.3 cm. Пол. инв. № 3. Могила № 4, тризна № 1.

298. Фрагмент от капак, на колело, равномерно изпечен. Бежов цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 12 cm. Могила № 5, насип.

299. Фрагмент от капак, на колело, неравномерно изпечен. Кафяв цвят на повърхностите, черен цвят на лома. Тестото е фино пречистено, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 13 cm. Могила № 5, тризна № 21.

300. Фрагмент от капак, на колело, равномерно изпечен. Светлокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е добре пречистено, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 11 cm. Могила № 1, насип.

КЕРАМИКА, РАБОТЕНА НА РЪКА (кат. №№ 301-317)

КУПИ (кат. № 301)

Купи с обърнат навън устиен ръб. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.5.

Височина: 7 cm.

Диаметър на устието (Ду): 14 cm.

Диаметър на тялото: 14 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 8 cm.

Датировка на типа: I-IV в.

Паралели: Кабакчиева 2000, 189, табл. XXI – 92, полеви инв. № 64/ 93; Александрова, 2013, 205.

301. Купа, на ръка, равномерно изпечена. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с много примеси от пясък и камъчета, твърдо изпечено. Без следи от горене. Ду 14 cm; дд 8 cm; височина 7 cm. Пол. инв. № 23. Могила № 3, гроб № 13.

ГЪРНЕТА (кат. №№ 302-315)

ГЪРНЕТА ТИП I (кат. №№ 302-307)

Издължен профил. Устието е заострено и леко оформено навън. Съотношени-

ето между височината на съда и максималния диаметър на тялото ме може да се установи.

Диаметър на устието (Ду): 15-19 cm.

Датировка на типа: края на I в. пр. Хр. – средата на IV в.

Паралели: Кабакчиева 1997, 98, табл. 5, 25; Генчева 2002, 89, кат. № 170, табл. XXXIX; Conrad 2008, № 872; Sultov 1985, table XLV, № 2; Александрова, 2013, 64.

I/ 302. Фрагмент от устие на гърне, на ръка, неравномерно изпечено. Черен цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Украса от апликирана релефна лента с връзвания. Ду 15 cm. Могила № 2, насип.

I/ 303. Фрагмент от устие на гърне, на ръка, неравномерно изпечено. Черен цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 16 cm. Могила № 1, насип.

I/ 304. Фрагменти от устие и стена (с дръжка) на гърне, на ръка, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, черен цвят на лома. Тестото е с примеси от пясък, камъчета и шамот, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Плитко връзана украса по външната повърхност и дръжката. Ду 16 cm. Могила № 2, тризна № 18.

I/ 305. Фрагмент от устие на гърне, на ръка, равномерно изпечено. Тъмнокафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 17 cm. Могила № 1, насип.

I/ 306. Фрагмент от устие на гърне, на ръка, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, черен цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, камъчета и шамот, твърдо изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Ду 18 cm. Могила № 1, насип.

I/ 307. Фрагмент от устие на гърне, на ръка, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е с примес от пясък, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Украсено е с апликирана релефна лента с притискания с пръст, под нея има връзана украса и пластична украса (дръжка ?) с вдлъбнатина в средата, направена с пръст. Ду 19 cm. Могила № 1, гроб № 15.

ГЪРНЕТА ТИП II (кат. №№ 308-313)

Лалиевиден профил, сферично тяло. Максималният диаметър на тялото е в горната трета на съда и е по-голям от диаметъра на устието. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото се движи около 0.85.

Височина: 17 cm.

Диаметър на устието (Ду): 13-35 cm.

Диаметър на тялото: 20-55 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 8.2-10 cm.

Датировка на типа: III-V в.

Паралели: Вагалински 2002, 200, D; Иванова-Камишева 2004, 78, обр. 46, кат. № 77; Игнатов 1996 а, 120, табл. XIX – 6; Александрова, 2013, 64.

II/ 308. Фрагмент от устие на гърне, на ръка, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на вътрешната, черен цвят на външната повърхност и лома. Тестото е с примеси от пясък и камъчета меко изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Украса от

апликирана релефна пъпка. Ду 13 cm. Могила № 5, тризна № 22.

II/ 309. Фрагмент от устие на гърне, на ръка, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък и камъчета, твърдо изпечено. Следи от горене по устието. Ду 15 cm. Могила № 1, гроб № 2.

II/ 310. Фрагмент от устие на гърне, на ръка, неравномерно изпечено. Черен цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примеси от пясък и камъчета, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Ду 19 cm. Могила № 1, гроб № 2.

II/ 311. Гърне, на ръка, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък и камъчета, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Украса от три апликирани лентички с притискания с пръст, стоящи на равни разстояния една от другата (вкл. дръжката). Стената на съда по хоризонтал има по около 0.3 cm. амплитуда. Ду варира между 12.5 и 13.1 cm; дд 10 cm; височина 17 cm. Пол. инв. № 73. Могила № 5, гроб № 24.

II/ 312. Фрагменти от устие и дъно на гърне, на ръка, неравномерно изпечено. Червено-кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е с примеси от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Украса от апликирани релефна лентичка и апликирана пъпка. Ду 14.6 cm., Дд 8.2 cm. Могила № 5, гроб № 26.

II/ 313. Фрагмент от гърне, на ръка, равномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите и лома. Тестото е с примес от пясък и камъчета, твърдо изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Украса от апликирана релефна лента с връзвания и връзана украса под нея. Ду 35 cm. Могила № 5, тризна № 20.

ГЪРНЕТА ТИП III (кат. №№ 314)

Лалиевиден профил, Г-образно устие, сферично тяло. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи.

Диаметър на устието (Ду): 20 cm.

Диаметър на дъното (Дд): 16 cm.

Датировка на типа: Датировка на типа: III-V в.

Паралели: Александрова, 2013, 65.

III/ 314. Фрагменти от устие, дъно и три дръжки на гърне, на ръка, равномерно изпечено. Кафяв цвят на вътрешната повърхност и лома, черен цвят на външната. Тестото е с примес от пясък, твърдо изпечено. Следи от горене по външната повърхност. Ду 20 cm; дд 16 cm. Могила № 5, тризна № 22.

ГЪРНЕТА ТИП IV (кат. №№ 315)

Сфероидно тяло, неразграничено от него устие, заоблен и леко наклонен навътре устиен ръб, хоризонтална дръжка. Съотношението между височината на съда и максималния диаметър на тялото не може да се установи.

Диаметър на устието (Ду): 21 cm.

Датировка на типа: II-IV в.

Паралели: Върбанов 2008, 177, табл. III, III.01; Гиздова 2005, 191, табло 5, 3, инв. № 2037; Александрова, 2013, 65.

IV/ 315. Фрагменти от устие и стена (с дръжка) на гърне, на ръка, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, сиво-черен цвят на лома. Тестото е с много

примеси от пясък, камъчета и шамот (някои камъчета са над 1.5 cm), меко изпечено. Украса от апликирана релефна лента с притискания с пръст. По външната повърхност личи вторично обмазване с четка с разредена кафява глина. От вътрешната страна личат притискания с пръсти за оформяне на профила. Дебелината на стената е между 1 и 1.6 cm – неравномерна за еднакви части на тялото. Следи от горене по външната повърхност. Използвано е за кухненско гърне преди да бъде поставено в могилата. Ду 21 cm. Могила № 2, насип.

ДЪНА (кат. №№ 316, 317)

Дъна от гърнета, изработени на ръка, които не могат да бъдат причислени към някой от типове.

316. Фрагмент от дъно на гърне, на ръка, неравномерно изпечено. Кафяв цвят на повърхностите, черен цвят на лома. Тестото е с много примеси от пясък и камъчета, меко изпечено. Следи от горене по вътрешната повърхност. Дд 12 cm. Могила № 3 насип.

317. Фрагмент от дъно на гърне, на ръка, неравномерно изпечено. Тъмнокафяв цвят на повърхностите, черен цвят на лома. Тестото е с примес от пясък и камъчета, меко изпечено. Следи от горене по двете повърхности. Дд 13 cm. Могила № 1, гроб № 15.

ДРЕБНИ НАХОДКИ ОТ РИМСКИ МОГИЛЕН НЕКРОПОЛ КРАЙ КРАЙ ГР. СТРАЛДЖА, ЯМБОЛСКО

Наталия Пеева

Иво Д. Чолаков¹¹

При проучването на могиления некропол бяха открити разнообразни артефакти, поставяни като гробни дарове и използвани при различни ритуални дейности. Сред тях се срещат предмети на лукса, като различни бижута и части на облеклото – пръстени, обеци, торкви, гривна, фибула, богато украсен колан, мъниста. Като дарове са открити бронзови съдове като патера и ойнохое. В гробните съоръжения присъстват и предмети на бита – прешлени за вретено, ножчета, стъклени съдове, лампи и медицински/ козметичен инструмент. В няколко гроба са открити предмети, свързани с въоръжението – върхове на копия, меч, части от конска сбруя. Като свързващи елементи за дървени конструкции могат да се интерпретират намерените железни пирони и клинове. От гробните съоръжения в некропола, произхождат и откритите десет монети, които помогнаха за датирането на целия комплекс. Някои от съоръженията се отличават от останалите по количеството и вида на положените в тях дарове. Най-многобройни и разнообразни предмети са регистрирани в гроб № 13, който е и централното съоръжение в могила № 3. С повече гробни дарове се отличават гробовете №№ 16, 18, 24, 25, 26, 27 и 28. В тризна № 4 са открити предмети, свързани с конска амуниция.

Според откритите предмети хората, погребани в некропола, имат различен социален статус. Преобладават по-бедните гробовете, в които заедно с покойника са положени само единични керамични съдове. При други присъстват предмети на лукса, някои от които изработени от злато. Като цяло, некрополът не се отличава с много богати гробни дарове, но на някои от тях до момента не успяхме да открием аналог.

Каталожните номера на артефактите следват тези на керамичните съдове. Разпределението им е направено по могили и комплекси.

МОГИЛА № 1

ГРОБ № 5.

318. Монета, заведена в полевата инвентарна книга под № 5 (табл. 37, 318). Представява сребърна монета на имп. Септимий Север (193-211 г.). Сечена е между 198-202 г. Диаметър 1.4 cm, тегло 2.8 g. Координатите на намиране са: разстояние 14.00 m от точка (I-0), на 7.60 m от точка (I-W) и надморска височина 140.90 m. Тъй като е намерена в областта на черепа на погребания, тя вероятно е изпълнявала функцията на „Харонов обол“.

11 Н. Пеева е автор на описанията на накитите, лампите и частите на облеклото, И. Д. Чолаков – на останалото. Илюстрациите на дребните находки са дело на И. Д. Чолаков.

ГРОБ № 6.

319. Стъклен балсамарий (обр. 24). Прозрачно стъкло с кафяви налепи. Силно фрагментиран. Запазена е само шийката, без устие. Външен диаметър 1.3 cm; дебелина на стената 0.05 cm. Тъй като липсват устието и характерни части от тялото му, е невъзможно да бъдат определени неговите форма и тип.

ГРОБ № 14.

320. Фрагментирана римска лампа от светлобежова глина (обр. 26; табл. 37, 320). Тя е в много лошо състояние – доста раздробена и изтрита. Според типологията на Г. Кузманов, лампата се отнася към тип XXVII (Кузманов 1992, кат. № 277). Има крушовидна форма с една релефна точка зад фитилника. Украсата ѝ е от релефни лъчи по плещите. Дръжката е лентовидна, без орнаментация. Дъното липсва. Дължина 7.5 cm, ширина 5.8 cm. Височина 2.4 cm, заедно с дръжката 3.2 cm. Датировка III век. Паралел на тази лампа има открит във Варна (Тончева 1961, табл. VI, обр. 35a).

321. Монета, заведена в полевата инвентарна книга под № 1 (табл. 37, 321). Сравнително добре запазена. Представява медна монета на имп. Каракала (198-217 г.). Сечена е между 210-213 г. Диаметър 1.7 cm, тегло 2.5 g. Координатите на намиране са: разстояние 13.80 m от точка (I 0), на 11.40 m от точка (I W) и надморска височина 141.15 m.

ГРОБ № 15.

322. Монета, заведена в полевата инвентарна книга под № 2 (табл. 37, 322). Представява медна монета, силно изтрита и неопределяема. Вероятно е сечена при имп. Траян. Датировка II в. Диаметър 2.7 cm, тегло 9.2 g. Координатите на намиране са: разстояние 9.20 m от точка (I 0) до южния профил на западното контролно ребро и надморска височина 141.33 m.

323. Керамичен прешлен за вретено (обр. 28; табл. 37, 323). Биконична форма. Завършва с ясно изразена плоска повърхност от двете си страни. Изцяло запазен. Има украса от врязани линии, концентрирани във всяка половина в по три снопа. Всеки сноп линии, започва от една точка при върха на конуса и се разширява към средата на прешлена. Около една централна, вертикална линия се долепят от три до пет коси насечки. Най-изпъкналата му част е подчертана с двойна врязана линия. Има следи от горене от едната си страна. Диаметър 3.3 x 3.55 cm, височина 2.8 cm, диаметър на отвора 0.7 cm. Надморската височина на полагането му е 141.31 m.

Прешлените за вретено са едни от най-често откриваните археологически находки. В много случаи присъстват в гробни съоръжения, поставяни като дарове. Те са предмети лично притежание, реално функционирали в бита и свързани с изработката на облекло. Асоциират се с работен процес, характерен за жените, което в случая се потвърждава и от направения антропологичен анализ. В целия могилен комплекс, има открити общо шест прешлена за вретено. От могила № 1 в гробове №№ 15, 21, 22 и един от рова на могилата; от могила № 2 в гроб № 23 и от могила № 5 в гроб № 25. Според украсата на прешлените може да се намери известна стилова връзка между тях. В четири от случаите са нанесени врязани линии под формата на снопове, започващи от върха на конуса и разширяващи се към средата (гробове №№ 15, 22, 23 и 25). При прешлена от гроб № 23 тази украса е изработена чрез набождания, но мотивът е запазен. Въпреки, че не са открити два напълно идентични прешлена за вретено,

може да се приеме, че всичките имат общ, вероятно местен произход.

ГРОБ № 16

324. Златна обеца (обр. 30; табл. 37, 324). Изцяло запазена. Изработена е от единична усукана тел, изтънена в краищата, за да образува халка и кука за закрепване. Отговаря на тип I, вариант 4B по Л. Русева-Слокоска (Ruseva-Slokoska 1991, 28). Телта има овално сечение и спираловидни намотки преди халката за закопчаване. Максимален диаметър 2 cm. Максимална дебелина на телта 0.1 cm. Тегло 0.7 g.

Подобни обеци има открити от региона на Ботевград от края на II век (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. № 17); от гроб с кремация от София с датировка II-III век (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. № 20) и от Сарафово, Бургаско, датирани средата на III век (Ruseva-Slokoska 1991, 111). Паралел може да се направи и със златна обеца от съкровището от Николаево, където на халка от същия тип, допълнително е поставена пирамидална висулка за украса. (Филов 1914, обр. 9б) По Р. Хигинс, тези обеци се определят като тип I – обикновена халка (Higgins 1980, 183).

325. Мъниста (обр. 31; табл. 38, 325). Открити са шест броя, вероятно са част от огърлица:

325a. Едно мънисто от минерал със сив цвят – риолит. Има форма на сплесната шестстенна призма. Отчупено в единия си край, където се наблюдават и следи от огън. Размери: 1 x 0.9 x 0.4 cm, диаметър на отвора 0.1 cm. Паралел откриваме от с. Пет могили, Новозагорско – подобно мънисто от светлосив камък, определен като хризолит, с форма на шестстенна призма с дължина 1 cm и ширина 0.7 cm (Игнатов 1996 а, 80). Подобно мънисто е открито и в Никополис ад Иструм (дн. с. Никюп, обл. Велико Търново) (Poulter 2007, Fig. 4.1/ 17).

325b. Едно полиедрично мънисто от риолит. Има форма на многостен. Представлява обработен къс минерал, с формата на паралелепипед. На четири от страните, чрез шлайфане са отнети ъглите така, че в средата да се получи ромб. Пробито по дългата си ос. Отчупено. Размери: 1 x 0.9 x 0.6 cm, диаметър на отвора 0.1 cm. Мъниста с такава форма са познати предимно от карнеол и стъкло. По Темпелман-Мачинска се датират първа половина на II – началото на IV в. (Tempelmann-Maczynska 1985, Taf.2, Gruppe XIV, 126-134). Паралел намираме в Никополис ад Иструм (Poulter 2007, Fig. 4.1/ 26).

325c, 325d. Две мъниста от синьо непрозрачно стъкло, с цилиндрична форма. Деформирани от огън. Запазени размери: дължина 1.1 и 1.2 cm, диаметър 0.5 cm, диаметър на отвора 0.1 cm. Паралел по Темпелман-Мачинска са мънистата от тип 135, група XV – издължени, цилиндрични мъниста със син цвят (Tempelmann-Maczynska 1985, Taf.2, Gruppe XV, 135). Паралел може да се направи с мъниста от надгробна могила от Сливен, открити заедно със стъклен балсамарий и накити (Бацова-Костова 1970, 28) и такива от тракийски некропол при с. Крагулево, Добричко, с датировка II-IV в. (Василчин 2005, инв. № 69).

325e. Едно мънисто от синьо непрозрачно стъкло, със сферична форма. Деформирано от огън. Запазени размери: 0.7 x 0.5 cm, диаметър на отвора 0.1 cm. Подобни шест броя има от могилено погребение № 2, гробна яма III от с. Тулово, Старозагорски окръг, също деформирани при изгарянето (Табакова-Цанова, Гетов 1969, 38). От Марцианопол произхожда огърлица от стъклени мъниста, между които е едно подобно – тъмносиньо, с диаметър 0.65 cm, както и други с формата на многостен. (Ангелов 1982, 100). Друг паралел може да се направи с мъниста от гроб № 2, могила № 2 при

с. Могилец, Търговишки окръг, където е било извършено погребение чрез изгаряне на място (Гинев 1986, обр. 17 г). Мънистата са открити с монети, като най-младата е на Гордиан III (238-244 г.). Още паралели произхождат от Североизточна България, с. Великово, Добричко, където в могила II сред възглени от изгорели кости, са открити стъклени мъниста, със сферична форма и син цвят, диаметър 0.9 cm (Василчин 1990, 42). От същия регион – в античен некропол на западния бряг на Дуранкулашкото езеро, гроб № 18 са открити двадесет и седем стъклени мъниста, сред които две подобни, с датировка края на III в. (Димов 2000, 17-18).

325f. Едно мънисто от синьо стъкло, с дисковидна форма, пробито по дългата си страна. Диаметър 1 cm, височина 0.3 cm, диаметър на отвора 0.1 cm. Три подобни непубликувани мъниста има на златна огърлица, намираща се в частната колекция на „Фондация Бобокови“. Паралел откриваме и от Стара Загора. От некропола на Августа Траяна, произхожда идентично мънисто с диаметър 1 cm и височина 0.3 cm и диаметър на отвора 0.1 cm. Непубликувано.¹² От с. Река Девня, обл. Варна произхождат още четиринадесет подобни мъниста. Те са гробна находка, откупка на РИМ Варна.¹³ Изработени са в същия стил – от синьо стъкло, с плоска дисковидна форма, пробити по дължина. Диаметър от 0.6 до 0.9 cm, височина 0.2 cm, диаметър на отвора 0.1 cm. Паралел намираме в Никополис ад Иструм (Poulter 2007, Fig. 4.1/ 23).

326. Железен предмет. Много силно корозирал и фрагментиран. Запазена дължина 2.5 cm, ширина 1.9 cm. Вероятно представлява част от ножче. Лошото му състояние не позволява да бъде графично документирано.

327. Многобройни фрагменти от поне четири стъклени съда (обр. 32-35):

327a. Стъклено тоалетно съдче (обр. 32). Прозрачно стъкло с дебели кафяви наледи. Силно фрагментирано, затворена форма. Дебелина на стените 0.23 cm. Би могло да е фрагментиран балсамарий.

327b. Стъклен балсамарий (обр. 33). Прозрачно стъкло. Съдът е разтрошен на дребни фрагменти. Различава се част от шийката, въпреки силните деформации причинени от висока температура. Невъзможно е да бъде определен неговият вид и тип.

327c. Стъклена купичка/ чашка (обр. 34; табл. 38, 327c). Прозрачно стъкло, много фрагментирана. Част от фрагментите са силно деформирани от висока температура на вторично горене. Диаметър на устието 12.4 cm, диаметър на дъното 3.2 cm. Дебелина на стената 0.12 cm. Украса от втори релефен пръстен над този на дъното. Паралел намираме в Никополис ад Иструм (Shepherd 1999, Fig. 11.8/ 194).

327d. Стъклен балсамарий (обр. 35 табл. 38, 327d). Прозрачно, матирано стъкло. Силно деформиран и фрагментиран. Запазена е част от шийката, с дебелина на стената 0.15 cm.

Сред стъклените фрагменти има такива, които не могат да се причислят към нито един от изброените по-горе. Вероятно сред гробните дарове има още един съд – чашка/ купичка, която обаче не може да бъде определена със сигурност като такава.

ГРОБ № 18

328. Две медни монети, силно изтрити и неопределяеми. Заведени са в полевата инвентарна книга под номера 3 и 4. Двете се откриха в непосредствена близост една

¹² Благодарим за предоставената непубликувана информация на Мария Камишева (РИМ Стара Загора).

¹³ Благодарим за предоставената непубликувана информация на колегите от РИМ Варна.

до друга и на еднаква дълбочина. Според направената консултация и двете монети е невъзможно да бъдат определени. Датировката им е в широките граници I-III в. Координатите на намиране: 19.00 m от точка I-0, на 19.35 m от точка I-E и надморска височина 141.13 m.

328a. Монета № 3 е фрагментирана, като е запазена само половината (табл. 38, 328a). Диаметър 3.2 cm.

328b. Монета № 4 (табл. 38, 328b). Диаметър 3.2 cm, тегло 9.8 g.

329. Железен връх на копие (обр. 38; табл. 38, 329). Фрагментирано, липсва върхът и част от острието. Размери – запазена дължина 0.36 m, максимална ширина 3.5 cm. Има форма на издължен лист с удебелен ръб в средата и конусовидна втулка. Копието е подобно на останалите, открити в некропола.

330. Силно фрагментирана бронзова фибула (обр. 39; табл. 38, 330). Запазени са лакът с пръстена и част от крачето; фрагменти от тетивата; край на крачето, завършващо с топче, както и половината пружина. Липсва иглодържателят. Видимите части от оста на пружината са изработени от желязо. Запазената дължина на лъка и крачето е 3.9 cm, макс. ширина 0.8 cm. Запазеното странично рамо се издава с 0.9 cm, а пружината с 1.5 cm.

Наличните елементи от фибулата, позволяват тя да се отнесе към тип 12б по Генчева (Генчева 2004, 37). Това е двуделна фибула със силно редуцирано профилиране, чиято датировка се отнася към средата на II – началото на III в. Посочените находки, от този подтип, в цитираната публикация са само от района на Южна България – Дебелт, Хасково и Ямбол. Най-точен паралел, фибулата намира с тази, открита в Деултум/ Дебелт (Генчева 2004, Табл. VIII, 7).

ГРОБ № 19

331. Бронзова торква (обр. 41; табл. 39, 331). Деформирана. Единият ѝ край е оформен като кука, другият е отчупен. Дължина 35 cm. Телта, от която е изработена изтънява в краищата, като максималния диаметър е 0.3 cm, а минималния – 0.1 cm. Има кръгло напречно сечение. По типологията на Л. Русева-Слокоска тази торква се отнася към тип III, вариант 1 (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. № 80). Предметите представляват отворена овална халка от кръгла тел, завършваща с две куки – хоризонтална и вертикална. Представеният там пример е изработен от злато, има датировка средата на III век и произхожда от Рациария (дн. с. Арчар, Видинско).

332. Лъжичка от кост (обр. 42; табл. 39, 332). Фрагментирана. Обща дължина 10.2 cm. Диаметър на работната част 1.95 x 2.15 cm. Дължина на дръжката 7.9 cm, максимална ширина 0.6 cm. Има украса от четири окръжности тип „птиче око“ от горната страна на дръжката. Подобни костени лъжички са откривани на различни места. Използвани са в медицината и козметиката за дозиране на различни съставки. Паралели на лъжичката има от гроб в могилен некропол край с. Пет могили, Новозагорско (Игнатов 1996 а, табл. VI, 10/ 2).

333. Стъклен балсамарий (обр. 43; табл. 39, 333). Силно фрагментиран. Прозрачно стъкло с бежово-кафяви наледи. Вторично горял и деформиран. Запазени са част от устието и шийката. Диаметър на устието 1.9 cm. Дебелина на стената 0.1 cm. Липсата на части от тялото на съда, затруднява неговото определяне. Според фуниевидното оформеното устие, той може да се причисли към по-късните екземпляри на балсамарии с крушовидно тяло, характерни за II в. (Чолакова 2006, обр. VII, 7) или към т.нар. канделабърни балсамарии, срещащи се през II-III в. (Чолакова 2006, обр. VII/ 12).

ГРОБ № 20

334. Масивен железен пирон (обр. 45; табл. 39, 334). Запазена дължина 7.8 cm, квадратно напречно сечение на тялото с макс. ширина 0.75 cm. Диаметър на главата 2.65 x 2.8 cm. Заедно с един фрагмент от тялото на втори пирон. Запазена дължина 4.3 cm, квадратно напречно сечение на тялото с макс. ширина 0.55 cm. Пироните, открити в гроба, може да се свържат с дървена конструкция като ковчег или тарга за пренасяне на тялото на покойника.

ГРОБ № 21

335. Желязна скоба с S-образна форма (обр. 48; табл. 39, 335). Единият ѝ край е заострен и предназначен за забиване, вероятно в дървена повърхност, другия е плосък. Дължина 10.6 cm. Правоъгълно сечение с максимална ширина 1.1 cm. В средата на тялото, сечението ѝ е с размери 0.37 x 0.56 cm. Подобни скоби се използват за захващане на дървени конструкции.

336. Желязна торква (обр. 49; табл. 39, 336). Изработена е от силно усукана тел. Силно корозирала и фрагментирана на три части. Не се забелязва удебеление в средата. Завършва гладко, без данни за оформяне на краищата. Диаметър около 12.5 cm, дебелина 0.3-0.4 cm. Подобни железни торкви са открити при проучването на могиления некропол при Чаталка, Старозагорско. Това са находки от кремации в гробове №6 и №7 на могила №11 (Буюклиев 1986, 95, кат. № 442, 443, табл. 32). В типологията на Л. Русева-Слокоска липсват железни торкви. Представените в каталога, които могат да послужат за паралел, са изработени от злато или сребро. Това е тип I, варианти 1-4 (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. №№ 75, 76, 77, 88, 90). Вариантът се определя от начина на захващане. За разглежданата торква това няма как да се прецизира, тъй като краищата ѝ липсват. Железните торкви имитират златни или сребърни. Носени са предимно от мъже, но се откриват и в гробове на жени – от Свиленград; Ескус (дн. с. Гиген, Плевенско) и Рациария (дн. с. Арчар, Видинско) (Русева-Слокоска 1992, 132-134). Може само да се предположи, че торквата от некропола е принадлежала на жена, поради малкия ѝ диаметър. Извършеният антропологичен анализ на гроба, не дава яснота относно пола на индивида.

337. Желязна гривна (обр. 50; табл. 39, 337). Фрагментирана. Диаметър около 7 cm. Липсват данни как е било оформено закопчаването. Сечението ѝ е ромбовидно с размери 0.28 x 0.45 cm. Към гривната се откриха и малки халкички с диаметър 1.3 cm и дебелина 0.2 cm. Аналог може да се направи със сребърни гривни, представени в каталога на Л. Русева-Слокоска, като типологията им се определя от начина на захващане, което тук липсва. Това са една гривна от Ескус, с ромбовидно сечение и закопчалка, даваща възможност за корекция на диаметъра, тип I, вариант 1 (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. № 152) и две гривни от с. Горско Косово, обл. Севлиево, с кука и халка за закопчаване. Те отново имат ромбовидно сечение, тип II, вариант 1 (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. № 153a, 153b).

338. Прешлен за вретено с биконична форма (обр. 52; табл. 40, 338). Изработен е от сивокафява глина. Има доста налепи по повърхността, както и следи от опалване. Небрежна изработка. Липсва украса. Диаметър 3.93 cm, височина 2.35 cm, диам. на отвора 0.83 cm. Леко отчупен в единия край.

339. Фрагменти от усукана бронзова тел, вероятно гривна или торква (обр. 51; табл. 40, 339). Запазени са пет фрагмента с различна дължина. Обща им дължина е

40.5 cm. Има кръгло сечение и диаметър 0.1-0.16 cm. На едно място има малък фрагмент от допълнително усукана тел около тялото на основната.

340. Железен клин (обр. 53; табл. 40, 340). Дължина 9.64 cm, квадратно напречно сечение със страна 0.5 cm. Тилната част е разширена и леко подвита и има максимална ширина 2 cm. Подобни клинове се използват за забиване в стени или дървени подпори за окачване на различни предмети.

ГРОБ № 22

341. Монета (табл. 40, 341). Медна монета на имп. Хадриан (117-138 г.). Заведена в полевата инвентарна книга под № 6. Координати на намиране: на разстояние 8.60 m от точка I-0, на 11.25 m от точка I-W и на 0.30 m северно от северния профил на югозападната четвърт на могила № 1. Дълбочина 141.58 m. Диаметър 3.2 cm и тегло 18.7 g. По нея няма следи от горене.

342. Монета (табл. 40, 342). Медна монета на имп. Диадумениан (218 г.). Заведена в полевата инвентарна книга под № 7. Открита е на дъното на гробната яма, в западния ѝ край. Дълбочина на намиране 141.15 m. Диаметър 3 cm и тегло 16.8 g. Монетата е горяла, беше открита с полепнали по нея въглени и пепел.

343. Прешлен за вретено с биконична форма (обр. 55; табл. 40, 343). Изцяло запазен. Изработен от глина с кафяв цвят, със следи от вторично горене. Има украса от врязани линии, концентрирани в три снопа, върху двете половини на прешлена. Всеки сноп линии започва от една точка при върха на конуса и се разширява към средата на прешлена. Около една централна, вертикална линия се долепят от три до четири коси насечки. Диаметър 3.13 cm, височина 3.18 cm, диаметър на отвора 0.66 cm.

ГРОБ № 30

344. Гривна, бронз (обр. 59; табл. 40, 344). Разгъната. Има кръгло напречно сечение. Дължина 16 cm, максимален диаметър на телта 0.4 cm. Единият край е заострен, а другият е деформиран и подвит. Липсват ясни данни за начина на захващане. По типологията на Л. Русева-Слокоска, бронзовите гривни направени от тел с кръгло сечение, са разпределени в тип I, вариант 1 и тип II, вариант 1 според начина на закопчаване (Ruseva-Slokoska 1991, 64, 66). По дебелината на разглеждана тук гривна, както и по времето, в което се отнася (II-III век), тя отговаря на тип I, вариант 1. Има подобия от гр. Варна (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. № 166) и две гривни от с. Крушовене, обл. Плевен (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. № 167a, 167b). Подобна гривна има в некропола при с. Крагулево, гроб № 207 (Василчин 2005, табл. XXXVI, 499).

ГРОБ № 31

345. Купичка от прозрачно стъкло (обр. 61; табл. 40, 345). Силно фрагментирана, без иридация. Запазени са части от дъното и от устието. Диаметър на устието 10.8 cm; диаметър на дъното 5.7 cm.

КОМПЛЕКСИ, СВЪРЗАНИ С ПОМЕНАЛНИ ПРАКТИКИ

ТРИЗНА № 10

346. Мъниста (обр. 64; табл. 41, 346). Шест броя, изработени от стъкло или стъклена паста. Вероятно са част от огърлица:

346a. Едно мънисто – мелонен тип. Изработено е от стъклена паста със синьо-

зелен цвят. Има неправилна сферична форма. Размери: диаметър 1.7 cm, височина 1.4 cm, диаметър на отвора 0.8 cm. Този тип мъниста са за масова употреба. Често се срещат на територията на цялата страна. По типологията на Темпелман-Мачинска, това са мъниста наречени „класически“ – група XVIII, тип 162. Срещат се от I до III век. (Tempelmann-Maczynska 1985, taf. 3). Паралел са двадесет и едно мъниста от с. Сомовит, обл. Плевен. Те са открити заедно с монета на Фаустина Млада (138-141 г.) (Ковачева 1977, 259). От античен некропол на западния бряг на Дуранкулашкото езеро произхожда мънисто с датировка II-III в. (Димов 2000, Табл. XII, 10). Подобия има и от Никополис ад Иструм (Poulter 2007, Fig. 4.1/ 34).

346b. Едно мънисто с форма на шестстенна призма, от синьо стъкло. Дължина 1.7 cm, ширина 0.4 cm, диаметър на отвора 0.1 cm. По Темпелман-Мачинска, мънистата с четири и повече фасети са обединени в група XII, а тези със син цвят са тип 113. (Tempelmann-Maczynska 1985, Taf.2). Още паралели от некропол с датировка II-IV в. от с. Крагулево, Добричко (Василчин 2005, инв. № 398) и Никополис ад Иструм (Poulter 2007, Fig. 4.1/ 14-17).

346с-е. Три сферични мъниста от черно стъкло. Диаметър 0.7, 0.7 и 0.8 cm, височина и на трите 0.5 cm и диаметър на отвора 0.3 cm. Имат широко разпространение. Според типологията на Темпелман-Мачинска са класифицирани в група I, тип 11. (Tempelmann-Maczynska 1985, Taf.1). Паралел от Северното Черноморие откриваме в типологията на Е. М. Алексеева. Това са мъниста, изработени от едноцветно стъкло, тип 1 (Алексеева 1978, Табл. 33). По нашите земи от гр. Плевен произхождат седем стъклени мъниста с датировка средата на III в. (Ковачева 1973, 50). Аналог има и от с. Великово, Добричко, могила I – три броя мъниста (Василчин 1990, 38). От античния некропол на западния бряг на Дуранкулашкото езеро, гроб № 59, също има подобни мъниста (Димов 2000, 22). Паралели се откриват и от Сливен. В надгробна могила, погребение № 6 са намерени 21 броя мъниста. Датирани са по монети в малко по-късен период – IV в. (Бацова-Костова 1970, 28).

346f. Едно сегментно мънисто с жълто-златист цвят. Състои се от пет части като крайните са гладки, а тези по средата са оформени като пъпки. Дължина 1.1 cm, диаметър 0.4 cm, диаметър на отвора 0.1 cm. По типологията на Е. М. Алексеева са тип 10, мъниста с метален пълнеж (Алексеева 1978, Табл. 26, 49). Показаните там обаче, се различават по липсата на гладки части в края. Тези от Северното Черноморие са изцяло оребрани. Такива има от тракийски некропол край с. Крагулево, Добричко, гроб № 73. Четири цели и фрагменти от сегментни бели мъниста със златист отенък (Василчин 2005, 195) Паралел намираме в едно мънисто от Никополис ад Иструм (Poulter 2007, Fig. 4.1/ 35).

347. Стъклен балсамарий (обр. 65; табл. 41, 347). Светлобежов цвят на стъклото с кафяви налепи. Силно фрагментиран, запазени са устието и шийката. Максимален диаметър на устието 2.9 cm, запазена височина 3.4 cm. Поради липсата на части от тялото, типът на балсамария може да се прецени по формата на устието. То е фуниевидно оформено и намира паралели в съдове от Одесос и Месамбрия от II-III в. (Чолакова 2006, обр. VII, 7; обр. VII, 12).

ТРИЗНА № 14

348. Фрагментирана купичка/ чашка от прозрачно стъкло без иридация (обр. 68; табл. 41, 348). Запазено е дъното и част от устието. Диаметър на устието 8.6 cm; диаметър на дъното 4.9 cm.

349. Три фрагмента от железен предмет с неясно предназначение (обр. 69; табл. 41, 349). Имат дължини съответно 3.5, 3.8 cm и 4.3 cm. Напречното им сечение има правоъгълна форма със страни 0.2 x 0.65 cm.

ТРИЗНА № 16

350. Фрагменти от стъклен съд, вероятно балсамарий (обр. 71). Прозрачно стъкло с кафяви налепи. Стените са деформирани от висока температура. Липсват части от устие и дъно. Дебелина на стената 0.1 cm. Заедно с безформена стъклена стопилка със светлозелен цвят.

НАХОДКИ ОТ РОВА, ОКОЛО МОГИЛА № 1.

351. Прешлен за вретено (обр. 72; табл. 41, 351). По тялото има налепи, но не личат следи от опалване. Изработен от глина с червен цвят. Има много слабо изразена конична форма. Диаметър 3.8 cm, височина 1.33 cm, диаметър на отвора 0.98 cm. Липсва украса.

МОГИЛА № 2

ГРОБНИ СЪОРЪЖЕНИЯ

ГРОБ № 23

352. Прешлен за вретено (обр. 86; табл. 41, 352). Изработен от глина с кафяв цвят. Биконична форма. Отчупен от единия край. Има украса от набождания по двете страни. Разпределени са в четири снопа от по три лъча, започващи от върха на конуса и разширяващи се към средата на прешлена. Около една централна, вертикална линия се долепят от една до две коси насечки. Диаметър 3.47 cm, височина 3.38 cm, диам. на отвора 0.69 cm.

353. Две железни ножчета (обр. 87; табл. 41, 353). Фрагментирани и корозирали. Размери: запазена дължина съответно 6.8 и 6.9 cm, максимална ширина 1.67 и 1.4 cm и дебелина 0.57 и 0.65 cm. Върху едното ясно личат следи от тъкан, с която вероятно е било увито.

ГРОБ № 27

354. Железен връх от копие (обр. 90; табл. 41, 354). Силно фрагментиран, но са запазени втулката и по-голямата част от острието. Дължина 40 cm, максимална ширина 6 cm, максимална дебелина 1.2 cm. Външен диаметър на втулката 2.2 cm, вътрешен – 1.6 cm. Има форма на издължен лист с удебелен ръб в средата и цилиндрична втулка, преминаваща в леко разширяващ се конус.

355. Фрагменти от втори железен връх от копие (обр. 91; табл. 41, 355). Запазени са само втулката и част от острието. Обща запазена дължина 19.5 cm. Само втулката е с дължина 10.5 cm. Външен диаметър на втулката 2.37 cm, вътрешен – 1.2 x 1.58 cm.

356. Глинена лампа (обр. 92; табл. 42, 356). Кафяв цвят. Има следи от опалване. Запазена изцяло без част от дръжката. Има гладък конкавен диск с малък отвор за масло в центъра. Украса по плещите от един ред врязани ови. Гладка дръжка. Дъното е плоско, с два врязани концентрични кръга. Наблюдават се следи от горене. Максимална дължина 9.05 cm, ширина 5.4 cm. Височина заедно с дръжката 4.5 cm, без нея 2.56 cm. Най-близък паралел е тип XVII, вариант 2 по типологията на Г. Кузманов, с

датировка I-II в. (Кузманов 1992, кат. № 59).

357. Фрагментиран бронзов предмет, вероятно халка (обр. 91; табл. 42, 357). Запазена дължина 2.4 cm, кръгло напречно сечение с диаметър 0.5 cm. Счупена е на две части и половината от предмета липсва.

358. Фрагмент от желязно ножче (обр. 91; табл. 42, 358). Запазено е част от острието с дължина 7.93 cm. Ширина 1.9 cm и максимална дебелина 0.6 cm.

Останалите дребни желязни фрагменти от този гроб, са в много лошо състояние от силната корозия и не могат да бъдат разпознати.

ПОГРЕБЕНИЕ НА КОН

359. Плосък бронзов предмет – пластина с кръгла форма и отвор в средата (обр. 96; табл. 42, 359). Диаметър 1.55 cm, дебелина 0.12 cm и диаметър на отвора 0.47 cm. Самият отвор не е направен в центъра на пластината, а е леко изместен. Не е ясно предназначението на предмета. Малка е вероятността да е част от конска амуниция, след като не бяха регистрирани други елементи от сбруята.

МОГИЛА № 3

ГРОБНИ СЪОРЪЖЕНИЯ

ГРОБ № 13

360. Колан с над 200 бронзови апликации, бронзов накрайник и оловна катарама с изображение на човешко лице със сребърно и златно покритие (обр. 115-120; табл. 42, 360). Общата дължина на колана, заедно с токата и накрайника е 82 cm, а ширината му е 6 cm. Тези размери са взети *in situ* на терен. Апликациите имат дебелина от 0.1 до 0.13 cm. Всичките са с кръгла форма и къси шипчета на тилната си част, които преминават през предварително пробити отвори в кожата и се захващат от другата страна с ограничителна халкичка, подобно на нит. Краищата на шипчетата са леко сплесквани, за да се предотврати изпадането на халкичките (обр. 118; табл. 42, кат. № 360a-c). По подобен начин се захващат и апликациите върху кожените ленти на т. нар. престилки, използвани в снаряжението на легионерите през епохата на ранния Принципат (Bishop 1992, fig.13; Bishop, Coulston 2006, 60/ 1). Украсата на апликациите е направена чрез поставяне на сребърен лист върху бронзовата основа и допълнително рисуване на растителни мотиви с ниело. Мотивите имат форма на четирилистни розети. Най-големите апликации имат точка в центъра и листа с форма на издължени ромбове. Средните по размер са с елипсовидни листа, без централна точка, а при най-малките апликации липсва украсата от ниело (обр. 119; табл. 42, кат. № 360a-c). Подобни мотиви на розети с елипсовидни листа се срещат при апликации от конска амуниция от I в., открити в римския кастел *Aislingen* в Южна Германия (Bishop 1992, fig.17/ 1-3). Апликациите са представени в три размера:

360a. Големи – 36 бр. Те имат диаметър 2 cm; височина 0.8 cm и диаметър на шипчето 0.24 cm.

360b. Средни – 109 бр. Те са с диаметър 1.27 cm; височина 0.55 cm и диаметър на шипчето 0.2 cm.

360c. Малки – 59 бр. Те имат диаметър 0.55 cm; височина 0.5 cm и диаметър на шипчето 0.17 cm.

360d. Накрайник с правоъгълна форма, изработен е от бронзова плочка, допълнително посребрена. Размерите ѝ са 3.57 x 4.45 cm и дебелина 0.1 cm. Има два

Т-образни отвора, в централната част на накрайника, чрез които се закача към токата. Те са с ширина 1.2 cm и височина 1.3 cm. Към кожената част на колана, накрайникът се прикрепя посредством четири нита с диаметър на главата ок. 0.5 cm.

360е. Токата на колана е изработена от олово (обр. 119; табл. 42, 360е). Тя има кръгла форма и е оформена като човешко лице. Върху оловото е поставено сребърно фолио с позлата на някои от елементите. Въпреки липсващите части, се различават двете очи, челото, по-голямата част от носа, както и фрагмент от венец. Позлатяването се установява върху части от венеца, клепачите на очите и върху дясната буза. В края си токата завършва с украса от успоредни насечки, част от която е запазена. Вероятно тя е опасвала цялата тока по външния ѝ ръб. Запазени размери 5.95 x 6 cm; дебелина 1.5 cm.

Свързването на двата края на колана е решено по интересен начин. На задната част на оловната тока (кат. № 360е) са монтирани два железни израстъка с Т-образна форма. Те влизат в отвори със същата форма, направени в правоъгълната бронзова плочка/ накрайник, захваната в другия край на кожения колан (кат. № 360d). След пропадане на тежката тока надолу, двата израстъка остават блокирани в тънката част на Т-образните отвори, което не позволява на колана да се разкачи. Откопчаването му е ставало чрез повдигане на токата нагоре, издърпване и освобождаване от Т-образните израстъци на накрайника (обр. 120).

На места са запазени парчета от кожата на колана с дебелина 0.35 cm. Коланът до момента е без аналог от Тракия.

361. Железен меч (обр. 121; табл. 43, 361). Силно корозирал. Размери: Запазена дължина 70.53 cm; дължина само на острието 59.8 cm; максимална ширина – 4 cm. По острието се откриват следи от плат, с който вероятно е било увито.

По своята форма – успоредни режещи ръбове и триъгълен връх, попада в категорията на гладиусите от Помпеански тип (Bishop, Coulston 1993, 71). Такива оръжия са използвани в епохата на ранния Принципат (Bishop, Coulston 2006, 78). Подобия се откриват от територията на Хърватия, Швейцария, Дания, Белгия и Германия (Miks 2007, Taf 30, A243, A354; Taf 31, A736, A792, A813; Taf 56, A33), както и такива от римският лагер *Trimontium* (дн. Нюстед, Шотландия) (Bishop, Coulston 1993, 74, fig. 36/ 2). Дължината му обаче, го доближава повече до мечовете тип спата, използвани от кавалерията (Dixon, Southern 1997, 48). Интерес представлява накрайника на дръжката, чиято форма намира сравнително близък паралел с меч – спата открит в Кентърбъри, Великобритания, като дължините на острията им също са близки. Датировката му е късен II в. (Bishop, Coulston 2006, 132, fig. 77/ 3). Вероятно мечът, открит в гроб № 13 е междинен вариант на двата типа и принадлежи към т. нар. мечове – полуспата.

362. Три железни върха на копие (обр. 122; табл. 43, 362):

362a. Връх на копие, фрагмент. Запазена дължина: 28 cm, максимална ширина: 4 cm, втулка: 9 cm. Диаметър на втулката: вътрешен 1.4 x 1.5 cm, външен 2 x 2.4 cm.

362b. Връх на копие. Дължина: 39.5 cm, максимална ширина: 4 cm, втулка: 13 cm. Диаметър на втулката: вътрешен 1.5 x 1.8 cm, външен 2.1 x 2.4 cm.

362c. Връх на копие. Дължина: 38 cm, максимална ширина: 4 cm, втулка: 14 cm. Диаметър на втулката: вътрешен 1.6 x 1.8 cm, външен 2 x 2.4 cm.

Копията, открити в некропола, са общо шест броя. Три от тях са открити заедно в гроб № 13 на могила № 3; две са от гроб № 27 на могила № 2 и едно е от гроб № 18 на могила № 1. Всички те имат форма на издължен лист с удебелен ръб в средата

и конусовидна втулка. Комплектът от три върха на копия намира точни паралели в трупоиогаряне, разкрито в могилен некропол край Бургас (Карайотов 1976, обр. 15); в находки от гроб № 3 от могилата "Рошава Драгана" при Чаталка, Старозагорско (Буюклиев 1986, 74, кат. № 117, табл. 11); при кремацията в гроб № 1 от Дългата могила до с. Караново, Новозагорско (Кънчев, Кънчева-Русева 1996, 24, табло VII, 1), както и в находките от гроб в могила до с. Тутраканци, Провадийско (Лазаров 1993, Табл. III), всички с датировка от края на I до средата на II в. Върхове на копия с подобна форма са често срещани в Тракия. Такива са откривани в могилените некрополи при гр. Мерицлери, Хасковско, с датировка II – средата на IV в. (Аладжов 1965, обр. 25/ 5); с. Пет могили, Новозагорско от втора половина на I-III в. (Игнатов 1996 а, 78) и с. Вишеград, Кърджалийско, датирани втора половина на II – средата на III в. (Дремсизова-Нелчинова 1980, 26).

363. Силно фрагментиран железен предмет (обр. 113, 114). На терен личеше, че има кръгла форма с диаметър 17 cm. Лошото му състояние не позволява да се изясни неговото предназначение. Не е възможна и неговата консервация и реставрация. Едно от предположенията ни е, че вероятно това е желязно умбо за дървен щит.

364. Бронзова патера, силно фрагментирана (обр. 123; табл. 43, 364). Сравнително добре запазена е само дръжката. Тя има канелирано тяло и завършва с изображение на овнешка глава. Дължина 12.65 cm, диаметър 2.15 cm. Тялото на съда е в много лошо състояние и това затруднява цялостно му изследване. Вероятно предварително е натрошен, преди да бъде положен в гроба. По устийния му ръб има следи от украса. Според направената типология на Б. Раев за римските бронзови съдове от Тракия и Мизия, съдът е тип 21 а (Raev 1977). Има голям брой подобни артефакти, откривани в могилените некрополи от периода на територията на днешна България. Териториално, най-близък до нас паралел е патерата, намерена в зидан гроб, източно от гр. Стралджа (Димитров 1932-1933, 387, обр. 138). Най-късната дата за този некропол, предложена от автора, е средата на II в.

365. Бронзова кана – ойнохое (обр. 124, 125; табл. 43, 365). Запазена е част от устието и дъното, което е с диаметър 8.4 cm. Най-добре запазена е дръжката на съда. Тя е счупена на две части. Височина 10.83 cm, максимална ширина 6.2 cm. Има S-овидна форма и релефни изображения. В долната си част това е глава на сатир или млад Дионис, а в горната изображение на лъвска глава. Ойнохоео е силно фрагментирано и в много лошо състояние, което затруднява определянето на точната форма. Според типологията на Раев, съдът принадлежи на тип 11 (Raev 1977). Произходът на този тип кани се определя като южноиталийски (Шелов 1983, 64) и е засвидетелстван още в предримския период (Nuber 1972, 54). Най-близки паралели намира в съдовете открити в надгробни могили при с. Памукчий, Старозагорско (Кожухаров 1923-1924, 213, фиг. 79; Raev 1977, Taf.12/ 1) и с. Слокощица, Кюстендилско, с датировка ср. II-нач. на III в. (Meshekov, Staikova 1998, Fig. 8, 18).

Двата типа бронзови съдове представляват комплект, свързан с личната хигиена и по-конкретно с миене на ръце (Nenova-Merdjanova 1997, 31). В някои случаи, като гробни дарове, освен тези два съда присъстват и други метални предмети като легени, подноси, касеролета, амфори, стригили и лампи (Кънчев, Кънчева-Русева 1996, 23; Буюклиев 1986, 70, кат. №№ 82-89; Ангелов 1986, 63-65; Игнатов, Господинов, Борисова 2010, 248; Meshekov, Staikova 1998, Cat. # 1-13; Nenova-Merdjanova 1997, 36).

Съчетанието на патера и кана/ ойнохое, поставени заедно като дар, се среща и в много други гробове от същия период на територията на страната. Такива са откри-

ти в гробни съоръжения в гр. Стралджа (Димитров 1932-1933, обр. 138, 141); с. Завой, Ямболско (Гетов, Попов 1972, 49-51); с. Стройно, Ямболско (Агре 2008, 238); Чаталка, Старозагорско (Буюклиев 1986, кат. №№ 24, 144, 241, 290); с. Караново, Новозагорско (Кънчев, Кънчева-Русева 1996, 23, табл. II, 3, а-с; табл. IV, 1, а-б; Велков 1996, табл. IV, 5; Игнатов, Господинов, Борисова 2010, 248); гр. Мъглиж (Първин 2003, 195); с. Войводиново, Пловдивско (Кесякова 1999, обр. 2, 3); гр. Брезово, Пловдивско (Велков 1938, 271, обр. 75); с. Памукчий, Старозагорско (Кожухаров 1923-1924, 213-214; Raev 1977, Kat. № 55, Taf. 12/ 1, 2); с. Тракиец, Хасковско (Raev 1977, Kat. № 25, Taf. 20/ 5, 6); с. Деветак, Карнобатско (Георгиева, Момчилов 2010, 263, обр. 2); гр. Бургас (Карайотов 1976, 61; Raev 1977, Kat. № 11, Taf. 22/ 1, 2); с. Брястовец, Поморийско (Велков 1929, 23, обр. 22, 23; Raev 1977, Kat. № 38, Taf. 18/ 5, 6); гр. Дългопол, Варненско (Lazarov 1998, Fig. 1, 4); гр. Девня, Варненско (Ангелов 1986, 63-64); с. Слокощица, Кюстендилско (Meshekov, Staikova 1998, Cat. # 8, 9) и с. Невестино (Кадин мост), Кюстендилско (Иванов 1910, 169, обр. 8).

Дръжките на патерите имат цилиндрични тела, които в повечето случаи са канелирани и завършват с глава на овен. Срещат се също краища оформени като глави на силен (Жуглев, Калудова 1962, 37); Пан (Буюклиев 1984, обр. 13); жена (Lazarov 1998, 70, Fig. 2); куче/ вълк (Кънчев, Кънчева-Русева 1996, 28, табло XVII, 4, а, б; Буюклиев 1986, 70, кат. № 84); лебед и козел (Nenova-Merdjanova 1997, 31).

Каните, които се комбинират с патерите, са такива с трилистно устие – ойнохое или с издадено устие (Nenova-Merdjanova 1997, 31). Бронзовите кани имат по-разнообразен репертоар при оформянето на украсата по дръжките. Срещат се глави и протомета на Херакъл, Горгона, Тритон, кон, сфинкс, грифон (Велков 1938, обр. 71-73; Lazarov 1998, 71); Дионис, Силен, вакханка, лъв, лъвска лапа (Ангелов 1986, 64; Буюклиев 1986, 89; Кънчев, Кънчева-Русева 1996, 23; Meshekov, Staikova 1998, fig. 8); както и човешко стъпало (Nenova-Merdjanova 1997, 31).

Наличието в близост на голям производствен център за бронзови съдове какъвто е Август Траяна, функциониращ от първата половина на II в, предполага местният произход на съдовете, открити в некропола (Nenova-Merdjanova 1997, 35).

Присъствието на богато украсения колан, бронзовите съдове и въоръжението в гроб № 13 е индикация за високия социален статус на погребания и за материалните възможности на неговото семейство.

ГРОБ № 28

366. Обеца, изработена от злато (обр. 127; табл. 44, 366). Има украса от гранулация и две мъниста от стъкло с тъмно син цвят. Размери: вътрешен диаметър – 1.6 cm, диаметър на телчето – 0.1 cm, максимален диаметър с гранулацията – 0.25 cm, кръгло сечение. Тегло 3.3 g. Подобни обеци са откривани и на други места в региона, като най-точни паралели са тези от гроб 1 в могилата Рошава Драгана в некропола на Чаталка, Старозагорско (Николов, Буюклиев 1967, 12, обр. 5/б; Буюклиев 1986, кат. № 44; Рехо, Карадимитрова, Андреева, Камишева 2015, Кат. № 13); Янкова могила при с. Старо село, Сливенско (Китов, Димитрова, Сираков 2009, 288) и от Китова могила при с. Крушаре, Сливенско (Димитрова, Сираков, Марков 2010, 255).

367. Пръстен, бронз (обр. 128; табл. 44, 367). Изцяло запазен. Елипсовидна халка, направена от тънка лента, закръглена отвън, разширяваща се в раменете към овална плочка. В плочката има елипсовидно гнездо, в което е поставен бял опал. Максимален диаметър на пръстена 2 cm, Има напречно кръгло сечение с минимален диаметър

на телта – 0.1 cm. Формата му е аналогична на сребърен пръстен тип I, вариант 1 по Слокоска (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. № 232) или на железен пръстен тип I, вариант 1 (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. № 269). Този тип се определя като елинистическа реминисценция и е характерен за ранния императорски период. Като форми има паралели от гроб 1 на могилата Рошава Драгана в Чаталка (Буюклиев 1986, кат. №№ 36, 42), както и от други части на империята – Британия, Австрия и Германия, датирани до средата на III в. (Ruseva-Slokoska, 1991,77).

368. Фрагмент от железен предмет, вероятно ножче (табл. 44, 368). Запазена дължина 3.2 cm, ширина 1.7 cm. Максимална дебелина 0.25 cm. Запазено е само част от острието.

Направеният антропологичен анализ не можа да определи пола на положения индивид в този гроб, но наличието на златната обеца и пръстен, предполагат, че е погребана жена. В проучените съоръжения от некропола са открити общо шест железни ножчета (от гробове №№ 16, 23, 26 и 28; от тризни №№ 1 и 24). Само в едно от тези съоръжения, полът на индивида е определен със сигурност като женски (гроб № 26 от могила № 5). Според останалите открити артефакти в тях обаче, може да се съди че там са погребани жени и че ножчетата са поставяни като дар именно при женски погребения.

КОМПЛЕКСИ, СВЪРЗАНИ С ПОМЕНАЛНИ ПРАКТИКИ

ТРИЗНА № 4

369. Седем бронзови апликации с кръгла форма, различни диаметри и различно окачване на тилната част (обр. 131; табл. 44, 369):

369a. Апликация, бронз. Диаметър 8.2 cm, дебелина 0.2 cm, височина, заедно с халкичките 1.4 cm. Има украса – най-малко две стилизирани листа, разположени върху лицевата част, срещуположно едно на друго. Едното личи добре, а останалите са доста изтрити. Диаметър на халките 0.44 cm.

369b. Апликация, бронз. Диаметър 7.7 cm, дебелина 0.2 cm, височина, заедно с халкичките 1.5 cm. Диаметър на халките 0.45 cm.

369c. Апликация, бронз. Диаметър 3.4 cm, дебелина 0.15 cm, височина, заедно с халкичките 1.13 cm. Диаметър на халките 0.27 cm. По повърхността ѝ, личат следи от нанесен слой от калай върху бронза.

369d. Апликация, бронз. Диаметър 3.4 cm, дебелина 0.15 cm, височина, заедно с халкичките 1.2 cm. Диаметър на халките 0.3 cm. За една от халките е захванат фрагмент от бронзова пластинка.

369e. Апликация, бронз. Диаметър 2.86 cm, дебелина 0.15 cm, височина 1.1 cm. Халкичките са отчупени.

369f. Фрагмент от бронзова висулка. Височина 4 cm, запазена ширина 2.6 cm.

369 g. Две апликации, бронз. Наподобяват кабърчета. Диаметър 1.33 cm, дебелина 0.1 cm, височина 0.8 - 1 cm.

Бронзовите апликации представляват фалери, използвани като част от конска амуниция. Всички имат кръгла форма и различни приспособления върху тилната си част, за закачване към кожените ремъци на сбруята. По типологията на Бишъп се отнасят съответно: 368a към тип 3c; 368b към тип 1d; 368c и 368e принадлежат по-скоро към тип 2f и 368f към тип 2e (Bishop 1988, 139, fig. 41). В някои от случаите, тези приспособления представляват и разпределители на различните ремъци, използвани в

конската сбруя. Общо са открити пет броя апликации, като четири от тях са имали закачени висулки към тилната им част, които сега липсват. Един от фрагментираните бронзови предмети от тризната, наподобява такава висулка, като вероятно се отнася към тип 1q по Бишъп (Bishop 1988, 142, fig. 43/ 1q). Начина на прикрепяне към ремъците е подробно разгледан в труда за кавалерийското снаряжение на римската армия на същия автор (Bishop 1988, 97, fig. 24/ 2, 3). Бронзовите апликации, с формата на кабърчета, открити в тризната вероятно също принадлежат на украсата от конската сбруя, като са били прикрепяни върху кожения ремък. Загадка остава защо в тази тризна са поставени части от конска амуниция. Направеното археозоологично изследване показва, че откритите там животински кости са от различни домашни копитни животни (говедо, домашна свиня, вероятно овца/ коза), но сред тях не присъстват такива на кон. Паралели на кръглите разпределители има в погребение от Караново, Новозагорско (Ignatov 2009, Abb. 23). Подобни елементи на конска амуниция са познати от други места в империята. Такива са известни от територията на дн. Хърватия (Radman-Livaja 2005, Tab. 56/ 395, 396) и Великобритания (Bishop 1988, 134-141).

370. Фрагментирани железни предмети с неясно предназначение (обр. 132). Открити са заедно с бронзовите апликации за конска сбруя. Вероятно те също принадлежат към конската амуниция, но силно фрагментираното им състояние не позволява да бъдат определени със сигурност.

371. Железен връх на стрела (обр. 135 табл. 45, кат. № 371). Има триръбо тяло и завършва с шип. Обща дължина 6.1 cm, само на шипа 1.6 cm. Максимална ширина 1.26 cm. Стрелата е без ясен археологически контекст, като е открита непосредствено под хумусния пласт. Подобни триръби стрели с масивен връх са датирани VI-VIII в. според находки от аварски некрополи (Йотов 2004, 29).

МОГИЛА № 4

КОМПЛЕКСИ, СВЪРЗАНИ С ПОМЕНАЛНИ ПРАКТИКИ

ТРИЗНА № 1

372. Железни пирони (обр. 143; табл. 45, 372). Шест броя, корозирали. Три са запазени цели, а от останалите са оцелели само главите. Дължините на целите пирони са 6 cm; 6.6 cm и 10.14 cm. Диаметрите на главите им са от 1.75 до 2.1 cm.

373. Бронзова пластина (обр. 144; табл. 45, 373). Фрагментирана, като са запазени три парчета от нея. Ширината ѝ е 3.2 cm, а дължината е по-голяма от 9 cm. Дебелината на пластината е 0.03 cm. В нея са пробити отвори, през които са забити гвоздейчета. Запазени са шест такива отвора с диаметър 0.25 cm. Открити са три малки бронзови гвоздейчета с дължини от 1.5 до 1.7 cm; квадратно напречно сечение с макс. дебелина 0.15 cm; главите им са с диаметър 0.25 x 0.3 cm.

374. Желязно ножче (обр. 145; табл. 45, 374). Фрагментирано. Част от острието и дръжката. Запазена обща дължина 11 cm; само шипчето е 4.3 cm; максимална ширина 2 cm.

375. Желязна пластина (обр. 143; табл. 45, 375). Фрагментирана и силно корозирала. Запазени два нита. Дължина 5.6 cm, ширина 2.5 cm. Дебелина 0.3 cm. Главите на нитовите са с диаметър 0.7 cm.

Железните пирони и пластина вероятно са част от дървена конструкция, която е унищожена при горенето. Фрагментираната бронзова пластина, принадлежи по-скоро на предмет от типа на тоалетните сандъчета. Малкото фрагменти открити в

тази тризна, както и слабите следи от горене на място, говорят че предметите предварително са унищожени, а кладата е била на друго място. По керамичните съдове, поставени в тризната, също не се забелязват следи от вторично опалване.

МОГИЛА № 5

ГРОБНИ СЪОРЪЖЕНИЯ

ГРОБ № 24

376. Висулка-лунула, златна (обр. 169; табл. 45, 376). От горната ѝ страна е припоена широка лента, образуваща ухо за окачване. Сърпът е двустранно украсен с две групи от по три гранули, имитиращи перли. Краищата му завършват с топчета/ перли. Телта е с ромбовидно сечение. Размери: 1.35 x 1.45 cm, диаметър на отвора на ухото 0.4 x 0.5 cm, ширина на ухото 0.4 cm. Тегло 1.6 g. По типологията на Л. Слокоска, лунулите образуват група II при огърлиците – висулки/ медалиони с форма на полумесец (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. №№ 120-126). Всичките ѝ паралели са с датировка II-III в. – от могили №4 и №7 в Чаталка, Новозагорско (Николов, Буюклиев 1967 а, обр. 17е; Буюклиев 1986, табл. 14, кат. № 158); с. Николаево, Плевенско (Филов 1914, Табл. III, 8); с. Аспарухово, Провадийско (Лазаров 1992, Табл. I, 3); с. Великово, Добричко (Торбатов 2000, Табл. IV, 1) и гр. Пловдив (Герасимова, Мартинова 1994, фиг. 7-11)

377. Чифт обеци, изработени от злато (обр. 169; табл. 45, 377). Представяват халки с разминаващи се краища, които са навити така, че да оформят подвижно затваряне. Телчетата, от които са изработени са усукани. Максимални диаметри: 1.8 x 1.9 cm и 1.6 x 2 cm. Максимална дебелина 0.1 cm. Теглото на накитите е съответно 0.6 и 0.7 g. Обеците са тип I, вариант 2 по Л. Слокоска (Ruseva-Slokoska 1991, Cat. № 3a, b). Точен паралел намират в находка от гроб с кремация, открит в могила в землището на с. Кабиле, Ямболско (Бакърджиев, Миков, Джанфезова 2013, обр.3ж). Датировката на могилата е втората половина на II – първа четвърт на III в. Авторите посочват подобия на тези обеци и в източния некропол на Кабиле, датиран най-общо II до средата на III в. (Ханджийска, Янкулов 2010, 424). Други паралели са обеците, открити в централния гроб на могила № 7 от некропола при Чаталка, Старозагорско (Буюклиев 1986, 130, кат. № 372) и тези от гроб в Лечкова могила край с. Тополчане, Сливенско, датиран II в. (Китов, Димитрова, Сираков 2008, 246, обр. 2). Същият предмет, но неправилно определен от автора като златен пръстен, е открит при проучването на могилен некропол при с. Обручище, Старозагорско, в района на промишления комплекс „Марица-Изток“. Обецата принадлежи на трупоиизгаряне от могила № 7 и е намерена заедно с бронзова монета на имп. Траян, отсечена през 115-117 г. (Буюклиев 1962, 54-55). Най-общо датировката на този тип обеци е II-III в.

378. Монета (табл. 45, 378). Медна монета на имп. Хадриан (117-138 г.). Заведена в полевата инвентарна книга под № 8. Открита е в гробната яма. Има диаметър 2.6 cm и тегло 12.5 g.

379. Монета (табл. 45, 379). Медна монета, силно изтрита и неопределяема. Заведена е в полевата инвентарна книга под № 9. От дъното на гробната яма. Дълбочина 139.95 m. Има диаметър 2.5 cm, тегло 3.4 g и датировка в широките граници I-III в. Координатите на двете монети съвпадат с тези на гробната яма – те са открити приблизително в нейния център, съответно разположени източно и западно от поставената там като гробен дар керамична кана. На разстояние 2.00 m от точка (V 0), на 1.73 m източно и перпендикулярно на южното контролно ребро и на 1.00 m южно и перпен-

дикулярно на източното контролно ребро.

380. Силно фрагментирана стъклена чашка (обр. 170; табл. 46, 380). Тя е от прозрачно стъкло с дебели кафяви налепи. Запазени са столчето на дъното, част от устието и стените с украса от релефни овални пръстени, перпендикулярни на устийния ръб. Под устието има релефен пръстен. Някои от фрагментите са силно деформирани от висока температура. Диаметър на устието 6.2 cm, диаметър на дъното 3.2 cm. Дебелина на стените 0.06 cm. Заедно с чашката са открити голям брой безформени дребни стопилки със зелен цвят, силно деформирани от огън. Вероятно те са части от втори стъклен съд, чиято форма е невъзможно да бъде възстановена.

ГРОБ № 25

381. Монета (табл. 46, 381). Медна монета на имп. Траян (97-117 г.). Заведена е в полевата инвентарна книга под № 10. В най-горната част и в западния край на гробната яма. Дълбочина – 140.01 m. Има диаметър 2.5 cm и тегло 7.1 g.

382. Прешлен за вретено с биконична форма (обр. 174; табл. 46, 382). Изработен от светлокафява глина. Изцяло запазен, със слаби следи от вторично горене. Има украса от врязани линии, концентрирани в три снопа. Всеки сноп линии започва от една точка при върха на конуса и се разширява към средата на прешлена. Около една централна, вертикална линия се долепят от четири до шест коси насечки. Наблюдават се и по двете половини. При този прешлен, в централната и най-издадена част, има допълнително удебеление под формата на пръстен, подчертано с врязани линии от двете страни. Толкова изявено удебеление липсва при другите подобни предмети, открити в некропола. Диаметър 2.9 cm, височина 2.71 cm, диаметър на отвора 0.6 cm.

383. Висулка-лунула, изработена от злато (обр. 178; табл. 46, 383). Тя е с форма на полумесец, като има поне една двойка гранули, имитиращи перли. Халката е изработена във вид на уплетка. Липсва едното рогче, вероятно стопено от високата температура. Ромбовидно сечение на телта. Размери: 1.3 x 1.9 cm, ширина на ухото 0.16 cm, диаметър на отвора 0.4 x 0.5 cm. Тегло 0.9 g. Висулката е подобна на тази от гроб № 24 и принадлежи на огърлиците от група II според типологията на Л. Слокоска (Ruseva-Slokoska 1991, 46).

384. Чифт обеци, изработени от злато (обр. 178; табл. 46, 384). Едната обеца е почти изцяло запазена, а втората е фрагментирана. Те са с кръгла форма на щита. Имат завита кука за окачване, направена от дълга тел, запоена на задната страна и минаваща вертикално през цялата обеца. Те са с ажурна украса и по две гнезда за инкрустиране на камъни. Едното гнездо се намира в центъра. Камъчетата, които са били вложени тук, липсват и при двете обеци. Това гнездо е заобиколено от изпъкнали конусчета с релефни вертикални линии, завършващи с по една пъпка. Между конусите има по една издадена полусфера. Второто гнездо е закрепено над първото и е разположено върху част от телчето за закачане. При запазената изцяло обеца е налично част от камъчето в горното гнездо. Материалът, от който е изработено, е малахит. При фрагментираната обеца, телчето за окачване и второто гнездо са отделени. Размери: диаметър 2.3 cm, височина – 0.5 cm. Тегло 3.1 g на първата и 2.6 g на фрагментираната, която заедно с телчето е 3 g.

В типологията на Л. Слокоска липсва точен паралел на тези обеци. Те се отнасят най-общо към обеци тип II по начина на закрепване (Ruseva-Slokoska 1991, 94). Много подобна обеца има открита от района на с. Кабиле, обл. Ямбол, като случайна

находка. Тя е непубликувана и се съхранява в РИМ Ямбол¹⁴. При нея е запазен щита с инкрустирано в средата синьо камъче. Второто гнездо, както и куката за закачане, липсват. Украсата е аналогична на тази на откритите обеци от некропола, но изработката е по-прецизна. Върху конусите се наблюдават малки гранули, като по този начин се създава илюзията за цвете или плод, подобен на нар. Телта, която е завършвала с кука, също е прикрепена към щита по-здраво – чрез двойно прегъване. Размерите ѝ са почти същите като тези на откритите от нас две обеци от гроб № 25. Подобна обеца, но с полусфери вместо с конуси, се намира във фонда на Регионалния археологически музей в гр. Пловдив – инв. № II 325. Тази обеца, също изработена от злато, е доста по-масивна от откритите в гроб № 25. Въпреки че е откупка, за находката от гр. Пловдив има информация, че е открита в т. нар. „Змей могила“ край с. Строево, Пловдивско¹⁵.

385. Бронзова халка (обр. 175; табл. 46, 385). Кръгла форма. Външен диаметър 1.84 cm, диаметър на отвора 1.26 cm. Има кръгло напречно сечение с дебелина на телта 0.3 cm.

386. Силно фрагментирани дребни железни предмети (обр. 176). В гроба са открити три фрагмента с неясно предназначение. Има вероятност единият да е част от острието на нож. Има запазена дължина 5.1 cm, макс. ширина 2.74 cm и дебелина 0.7 cm. Работната му част е двуостра и се стеснява към върха. Другият фрагмент е с цилиндрично тяло. Запазена дължина 4.57 cm. Вътрешността му е куха и вътрешният му диаметър е 1 cm. Външният е 1.55 cm. Вероятно е част от втулка. Третият предмет е част от халка с външен диаметър 2.3 cm и кръгло напречно сечение с макс. дебелина 1.2 cm.

387. Силно фрагментиран стъклен съд (обр. 177). Изработен е от прозрачно стъкло. Вторично горял. Състоянието на фрагментите е такова, че съдът е невъзможно да бъде определен. Заедно с него са открити и няколко стъклени стопилки, вероятно от същия съд.

ГРОБ № 26

388. Стъклени съдове (обр. 180). Силно фрагментирани и разпръснати из цялата гробна яма. Вторично горели и деформирани от високата температура. Поради силната фрагментация, е невъзможно да бъдат определени техния брой и вид. Вероятно тук е представена поне една чашка от прозрачно стъкло с украса по тялото от релефни овални пръстени.

389. Железен пръстен (обр. 181; табл. 46, 389). Силно горял и корозирал. Направен е от елипсовидна халка, от която е запазена около една четвърт. Тя се разширява в раменете към овална плочка с елипсовидно гнездо за поставяне на камък. Има напречно кръгло сечение с максимален диаметър на телта 0.25 cm. Вероятно диаметърът на пръстена е ок. 2 cm.

390. Фрагмент от желязно ножче (обр. 182; табл. 46, 390). Силно корозирало. Запазена дължина на работната част 2.9 cm, ширина 1.86 cm. Масимална дебелина 0.3 cm. Едната му дълга страна е заострена.

¹⁴ Благодарим за информацията за непубликуваната находка на Ст. Бакърджиов (РИМ-Ямбол).

¹⁵ Благодарим за информацията за непубликуваната находка на Сл. Чернева-Тилкиан (РАМ-Пловдив).

391. Част от бронзов инструмент, най-вероятно медицински или козметичен (обр. 183; табл. 46, 391). Запазена дължина 2.4 cm; диаметър на дръжката 0.24 cm; диаметър на лъжичката 0.72 cm. Инструментът има малка, плитка лъжичка с кръгла форма, която по-скоро го отнася към лъжичките-кохлеари, тип В3.1 по типологията на Н. Кирова. Този тип инструменти са използвани за измерване на медикаменти. Най-масово, такива лъжички се използват от I до края на III в. (Кирова 2010, 59). При инструмента от гроб № 26 липсва бордюр по края на работната част.

КОМПЛЕКСИ, СВЪРЗАНИ С ПОМЕНАЛНИ ПРАКТИКИ

ТРИЗНА № 21

392. Четири фрагмента от стени на стъклен съд (обр. 187). Вероятно е чашка от прозрачно стъкло без иридация. Има украса от релефни овални пръстени. Дебелината на стените е 0.03 cm, заедно с украсата 0.2 cm. Заедно с тях е открита и вторично горяла и деформирана стъклена стопилка от същия или друг съд.

ТРИЗНА № 22

393. Фрагментиран стъклен съд (обр. 189). Прозрачно, леко матово стъкло с кафяви налепи. Запазените му части са много дребни и малко на брой, но вероятно представляват фрагменти от балсамарий.

ТРИЗНА № 24

394. Фрагменти от стъклена чашка (обр. 192; табл. 46, 394). Прозрачно стъкло с кафяви налепи. Чашката е силно фрагментирана, като са запазени малко части от нея – фрагменти от столчето на дъното, устието и стените. Има украса от релефни овални пръстени по стените. Диаметър на устието 4 cm, диаметър на дъното 2.4 cm. Дебелина на стената 0.5 cm. Заедно със стъклена стопилка, силно деформирана от огън, вероятно от същия съд.

395. Железен предмет (обр. 193; табл. 46, 395). Вероятно дръжка за нож. Има триъгълна форма и е доста корозирал. Максимална дължина 8.4 cm, максимална ширина 2.3 cm. Запазени са два нита с които вероятно е захващана дървена или костена дръжка. Те са с диаметър 0.65 cm и единият има запазена дължина 1.4 cm.

АНТРОПОЛОГИЧЕН АНАЛИЗ НА МАТЕРИАЛ ОТ РИМСКИ МОГИЛЕН НЕКРОПОЛ КРАЙ ГР. СТРАЛДЖА, ЯМБОЛСКО

Виктория Русева

Полово-възрастово разпределение на материала. Материалът, предаден за изследване произхожда от гробни комплекси. Дванадесет от тях са следствие от погребален обред с инхумация, а деветнадесет – с кремация. Общо, скелетният материал се оценява като силно деструктиран. От комплексите с инхумация, само скелетите на пет индивида могат да се определят като относително цялостно представени. В тези случаи, повечето кости на човешкия скелет са открити в налични (понякога единични) фрагменти. Скелетите от четири комплекса са непълно представени. Два от комплексите съдържат само единични фрагменти от кости. Материалът от гробните комплекси с кремация е силно фрагментиран и показва следи от престой на клада с висока температура (обр. 224).

Определяне на възрастта. Възрастовата идентификация на индивидите се осъществи според наличния скелетен материал. Скелетните останки от три комплекса с инхумация, съответно от гробове №№ 2, 5 и 6 предоставиха възможност за определяне на възрастта по развитие на съзъбието според методиката на Зубов (Зубов 1968). Фрагменти от четири комплекса с кремация (гробове №№ 13, 23, 26, 28 и 30), също дадоха информация за развитието на съзъбието. Данните от него бяха използвани от една страна, за дефиниране на останки от индивид и от друга, за общото отнасяне на възрастта му към някои от основните възрастови групи на деца/ израснали. Така в гробове № 13 и 30 се установи наличие и на индивиди в детска възраст, неотговаряща на размерите на костите, представени от останалите фрагменти, категорично отнасящи се към израснали индивиди. За оценка на степента на облитерация на черепните шевове беше предпочетен методът на Оливие и Симпсън поради приложимостта му към фрагментарен материал (обобщени в Алексеев, Дебец 1964). Нито един от изследваните черепи не предостави възможност за проследяване на степента на облитерация на всички сегменти на черепните шевове. По методите за оценка на този белег се определи възрастта на индивидите от девет комплекса с инхумация, съответно гробове №№ 1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11 и 12. В два от тези случаи, данните от степента на облитерация на черепните шевове се комбинираха с други признаци. Това са несраснала стернална епифиза на дясна ключица от гроб № 10 и развитие на релефа на аурикуларните повърхности на тазовите кости, при индивида от гроб № 11. По фрагменти от черепни кости със запазени сегменти от черепни шевове беше възможно отнасянето на индивидите, представени с кремирани костни останки, към някоя от основните възрастови групи в 11 случая. Те са съответно от гробове №№ 10, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 21, 26, 27 и 28. Костните останки от гроб № 13 предоставиха и корени на зъби от постоянно съзъбие със завършил коренов растеж, по които беше дефиниран израснал индивид и отделени епифизи от индивид в детска възраст. При индивидите от гробове №№ 15, 21 и 28, възрастта се определи в комплекс с корени на зъби от посто-

янно съзбие със завършил коренов растеж; при индивида от гроб № 18 в комплекс с несраснала епифиза, а при този от гроб № 12, в комплекс с фрагмент от лакътна кост със завършило срастване на дистална епифиза. По развитието на посткраниалния скелет и последователност на срастването на епифизите с диафизите на костите по методите обобщени в Шварц (Schwartz 1995) и Алексеев (Алексеев 1966) беше определена възрастта на индивидите от два комплекса. Това са гроб № 13, на индивид в детска възраст и от гроб № 10, и в двата случая в комплекс с необлитерирани черепни шевове. Материалът само от един комплекс, от гроб № 11, позволи оценка на релефа на аурикуларните повърхности на тазовите кости, по скалата на Todd (Schwartz 1995), като на този белег се отдаде приоритет при определяне на възрастта. Нито една кост от скелетните останки на индивидите в детска възраст не позволи измерване на дължина на диафизата за определяне на възрастта.

Определяне на пола. Оценката на белезите на пола на скелетните останки беше извършена отново по единични фрагменти, като в нито един случай не можа да се проследи цялостен комплекс. Общо бяха използвани методите, обобщени от Ачади и Немешкери (Acsadi, Nemeskeri 1970). На фрагменти от тазови кости, се проследи оформянето на *incisura ischiadica major*, даваща възможност за полова идентификация в четири случая, в материала от гробове № 1 и от гробове №№ 9, 10 и 11, където белегът се реконструира. По фрагменти от черепни кости се определи половата принадлежност на индивидите от осем комплекса с инхумация, съответно №№ 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11 и 12. В шест от тези случаи, белезите на пола по черепа се комбинираха с данни за пола от други кости. Така половата идентификация на индивида от гроб № 9 се допълва от реконструирана *incisura ischiadica major*; при индивида от гроб № 12 с кости на посткраниалния скелет с изявена масивност и развит релеф; а при този от гроб № 4, от комплекс с кости на посткраниалния скелет с изявена грацилност и слаб релеф. В материала от гробове №№ 7, 9, 10 и 11 белезите на пола по черепа се комбинираха с единични белези, проследени на тазови кости и единични размери на костите на крайниците. Данни за пола на погребания по фрагменти от черепа се извлекоха от изследването на три гроба с кремация, съответно №№ 24, 25 и 26. По оценка на масивност, респективно грацилност на костите на посткраниалния скелет, по откритите фрагменти беше предположена полова принадлежност на три индивида от подобни комплекси. Те са съответно от гробове №№ 13, 14 и 15 и имат изявена масивност и развит релеф. Остеометричните изследвания се извършиха по методите на Мартин и Залер (Martin, Saller 1959). Единични размери на дългите кости, които да допринесат за половата идентификация на индивидите, можаха да бъдат взети от материала от четири комплекса (обр. 223). Това са съответно гроб № 1 – бикондиларна ширина на бедрена кост; гроб № 9 – диаметър на главата на бедрена кост; гроб № 10 – диаметър на главата на бедрена и раменна кост и гроб № 11 – диаметър на главата на бедрена кост. За определяне на пола тези данни се съпоставиха с таблиците на Пирсън, Тиём и Кронгман, обобщени при У. Бас (Bass 1971).

По описаната методика в серията бяха установени скелетни останки от 34 индивида, от които пологово-възрастова идентификация получиха 22 от тях (64,7 % от материала) (обр. 221). Малобройността на серията и фрагментарността на материала в нея не позволяват прецизен демографски анализ. Постигна се разпределение на индивидите в качествените възрастови групи в антропологията, съответно на деца, от първа *Infans I*, 0-6 години и втора 7-14 години детска възраст; юноши, *Juvenis*, 15-(18) до 20 години; израснали (*Adultus*), 20-40 години; зрели (*Maturus*), 40-60 години и стари

(*Senilis*), над 60 години (обр. 221). Във възрастовата група на юношите не попадна нито един от изследваните индивиди. Анализът на останките от гроб № 11, даде възможност за определяне на възрастта до малко над 60 години. Поради общия комплекс от признаци обаче, най-вече облитерацията на черепните шевове, индивидът остана включен в групата на 40-60 годишните. Относителният дял на индивидите в детска възраст, изчислен единствено спрямо полово-възрастово определените скелетни останки от некропола, достига 43.48 %, стойност по-близка до детската смъртност при доиндустриалните общества (Acsadi, Nemeskeri 1970). От друга страна, при съпоставка със сигурно определените като израснали, които не са получили по-тясно полово-възрастово определяне (най-вече, представени с костни останки от гробовете с кремация), относителният брой на индивидите в детска възраст възлиза на 29.4 %. Подобна стойност може да се интерпретира като характерната за възрастовото разпределение на скелетните популации, при които има занижено представяне на индивидите в детска възраст спрямо реалната детска смъртност поради различни фактори, действали от древността. От друга страна, изглежда през римския период по нашите земи се наблюдават по-ниски стойности на детската смъртност, успоредно с подобряване на много от демографските особености на смъртността и преживяемостта (Kondova 1979; Боев, Кондова-Чолакова, Чолаков 1984; Русева 2004). Тези демографски явления са обясними с общо по-високи хигиенно-санитарни стандарти. При сравнение на полово-възрастовото разпределение на индивидите от комплекси с кремация и инхумация се установява известно завишаване в групата на комплекси с кремация, на индивидите в по-млада възраст. Тази особеност би могла да е следствие на предпочитания в погребалния обред, но може и да се обясни със затрудненото и недостатъчно точно възрастово определяне на костните останки от комплексите с кремация. При това части от черепни шевове с напреднала облитерация могат да не се отчетат на черепните фрагменти. Общо, и в тази популация, се открива по-голям относителен дял на жените в сравнение с мъжете в по-млада възраст и съответно, по-нисък относителен дял на индивидите, определени като жени в по-напреднала възраст *Maturus* (40-60 години). Подобно разпределение се установява както в целия материал, така и при анализ само на комплекси с инхумация. По-високата смъртност при младите жени отново е характерна за доиндустриалните общества и е обяснявана от редица автори като следствие от натоварването и рисковете за женския пол при бременност и раждане (Acsadi, Nemeskeri 1970).

Костните останки на два от скелетите, принадлежали на жени, на 20-30 години, предоставиха възможност за измерване на дължините на единични дълги кости на крайниците (обр. 223). Те са съответно лява голямопищялна кост от гроб № 1 и две раменни кости от гроб № 10, които да послужат за реконструкция на ръста. В изследването се използваха формулите на *Пирсън и Лий* и *Тротер и Глезер* (обобщени в: Алексеев 1966). За жената от гроб № 1, ръстът се изчисли на 152 cm по формулата на *Пирсън и Лий* и 157 cm (153.64-160.36) по формулата на *Тротер и Глезер*. За тази от гроб № 10, ръстът е 146.66 cm по формулата на *Пирсън и Лий* и 149.7 cm (145.2-154.2) по формулата на *Тротер и Глезер*. Тези стойности се вписват в установените средни стойности за женския пол в други популации от епохата, като Абритус (дн. гр. Разград) (Kondova 1979) и Август Траяна (дн. гр. Стара Загора) (Боев, Кондова-Чолакова, Чолаков 1984).

От краниологичните данни можаха да се проследят само единични краниоскопични белези. От осемте скелета на израснали индивиди от комплекси с инхумация, от които се откриха черепни фрагменти, се установи наличие на инкова кост от дясна-

та страна на ламбдовидния шев на индивида от гроб № 10, жена на 20-25 години. На скелетните останки от един комплекс с кремация – гроб № 21, се установи наличие на *sutura metopica* на челната кост.

Патологични изменения можаха да бъдат проследени само по скелетните останки от комплексите с инхумация, като и при тях фрагментарното им състояние не позволява установените белези да се считат за изчерпателни за възстановяване на здравния статус на популацията. На първо място се установяват разпространените заболявания на зъбно-челюстния апарат, свързани със зъбния кариес и усложненията му, като детайлен анализ беше невъзможен (обр. 222). Полово-възрастовото разпределение на находките се проследи след като бяха дефинирани три групи: незасегнати; случаи на засегнатост на зъба от кариес, усложнение, развитие на абцес до деструкция на зъба до корен и загубени приживе зъби, според основните патологични изменения свързани със зъбния кариес (Lukacs 1989). При нито един индивид не се възстанови цялостно съзъбие. От комплексите с инхумация, фрагментарни останки от постоянно съзъбие се откриха при девет израснали индивида; от млечно съзъбие при два индивида и от смесено съзъбие при един. От всички тях най-съхранени са съзъбията от гроб № 8 с три зъба, загубени *post mortem*; гроб № 10 с шест зъба, загубени *post mortem* и гроб № 11 с осем зъба, загубени *post mortem*. Останалите комплекси предоставиха само единични зъби. Зъби с кариозни изменения или деструктирани до корен, вследствие усложнение на кариозен процес се откриха при три от фрагментарно представените постоянни съзъбия (обр. 222). При четири се откриха загубени зъби *ante mortem*, или общо, засегнати от зъбен кариес и усложненията му са шест от индивидите, представени в тези комплекси, или 66.7 % (обр. 222). Единични фрагменти от долна/ горна челюсти и зъби се откриха и в материалите от три комплекса с кремации (обр. 224), гробове №№ 13, 25 и 26 и единични фрагменти от зъби в седем комплекса, съответно гробове №№ 15, 19, 21, 23, 24, 28 и 30. От тях в един се установява загуба на зъби *ante mortem* – гроб № 13 с израснал индивид (обр. 224, 1).

Материалът е недостатъчен за генерализирани изводи. Общо се установява характерното за индивидите в по-напреднала възраст по-често засягане от зъбно-челюстни изменения, свързани с развитие и усложнение на зъбен кариес. Тенденцията се установява както при мъжете, така и при жените, като всички индивиди над 40 годишна възраст са засегнати. Често се установява в напреднала форма – деструкция на зъбите до корен, със съответното развитие на околокоренови кисти и загуба на зъби. Ясната обвързаност на патологията с възрастта на индивидите е наблюдавана в множество серии от българските земи. Установява се по-висока засегнатост при жените – от по-млада възраст, в по-голяма честота и с по-напреднал патологичен процес. Серията по-скоро потвърждава тенденцията на нарастване на засегнатостта от патологията в последващите хронологични периоди при относително по-благоприятни стойности на разпространение през римската епоха (Боев, Маслинков 1961; Чолаков, Боев, Кондова 1985). То се отличава от установеното за близката хронологически серия от Абритус (дн. гр. Разград) (Kondova 1979). Трите съзъбия представени с единични зъби, даващи бегла информация за състоянието на млечните зъби, показаха липса на патологични изменения.

Седемте съзъбия, които дадоха частична информация за наличие на хипоплазия на емайла, от индивидите от гробове №№ 1, 3, 4, 7, 8, 10 и 11 показаха развитие на дефекта, като в повечето случаи се отчете по една линия на линейна хипоплазия на емайла (гробове №№ 1, 3, 7 и 11), отговаряща на 2 ½-3 години от развитието на

индивида. В един случай се установява наличие на букална ямичка на трети молар, отговаряща на по-късна възраст – 10-13 години от развитието на индивида. При един индивид (гроб № 8) се установиха повече линии от линейна хипоплазия на емайла, отговарящи на 1, 1 ½, 2, 2 ½ и 3 години от развитието (обр. 225, 6). Формирането на белега се свързва с наличие на неблагоприятни периоди в развитието на индивида, водещи до застой в растежа, съответно в образуването на емайлов слой, който остава по-тънък, видим на повърхността на коронката на зъба като линейна хипоплазия на емайла или с дефекти, като напр. букална ямичка (*foramen caecum*) и отговаря на възрастта, на която е образуван (Starling, Stock 2007; Skinner, Goodman 1992; Goodman, Armelagos, Rose 1980; Goodman, Rose 1990; Ritzman, Baker, Schwartz 2008). Причините за подобни периоди на застой се обясняват с прекарани дълготрайни хронифицирани заболявания от индивида (Sarnat, Schour 1941; Kreshover 1940; 1944; Hilson 1996) или периоди на хроничен диетарен дефицит и недохранване (Rose, Condon, Goodman 1985). Общо в серията се установява слабо разпространение на белега, но на повечето съзъбия, позволяващи проследяването му се открива единичен дефект. Тази ситуация е значително по-благоприятна от друга серия, изследвана макроскопски – тази от Дебелт, с близка датировка (II-III в.), където преобладават индивиди с два и повече хипопластични дефекта (Russeva 2010). В изследваната серия натрупването на дефект от линейна хипоплазия на емайла по индивиди отговаря на възраст 2 ½-3 г. Наличието на възрастово специфичен пик в натрупване на линейна хипоплазия на емайла, по-скоро трябва да се обясни с популационно значимо събитие, през което преминават повечето/ всички индивиди от популацията и вероятно може да се обясни с промяната на хранителния режим на малкото дете, окончателното му преминаване на общо хранене и намаляване на връзката между кърмачето и майката (Russeva 2010). Трябва да се отбележи, че възрастта, на която се наблюдава натрупването на линейна хипоплазия на емайла в изследваната популация, е по-висока от установената за другата изследвана серия с близка хронологична позиция – тази от Дебелт, където пикът настъпва на 1-2 години (Russeva 2010).

Данните за развитието на дегенеративно-дистрофични изменения на ставните повърхности се анализираха по методиката на Ауфдерхайд и Родригес-Мартин (Aufderheide, Rodriguez-Martin 1998). Материалът отново представя много непълен запис на засегнатостта на популацията и не може да се направи детайлизиран анализ на полово-възрастово разпределение и локализация на измененията. Общо бяха дефинирани по две групи съответно на липса/ наличие на спондило-артрозни изменения на фрагмент от прешлен от някой от секторите на гръбначния стълб, и на липса/ наличие на артрозни изменения, регистрирани на фрагмент от кост, съставляваща някоя от ставите на крайниците. Общо при индивидите в млада възраст, 20-40 години, от гробове №№ 1, 3, 4 и 10, съответно при три жени и един мъж се установява липса на такива изменения както на гръбначния стълб, така и на ставите на крайниците. От трите индивида, над 40 годишна възраст, от гробове №№ 7, 8 и 11, съответно двама мъже и една жена, на чиито скелетни останки частично можа да се проследи наличие/ отсъствие на изменението, при един мъж (гроб № 8) и една жена (гроб № 11) се установи изявеното им развитие (обр. 226:2, 3, 7). Тези изменения са отново популационно значими, с широка засегнатост на индивидите с определена полово-възрастова зависимост. Серията показва относително благоприятно полово-възрастово разпределение на засегнатите индивиди, характерно за периода и вътрешността на страната при сравнение с хронологически по-късните популации от средновековието

(Goranov, Boev, Kondova, Cholakov 1983).

На черепите на пет индивида се проследи наличие/отсъствие на *cribra orbitalia*, друго популационно значимо патологично изменение. На повечето от тях – четири индивида от гробове №№ 1, 9, 11 и 12, съответно две жени и двама мъже, се установи липса на белега. Само на индивида от гроб № 7 се установи наличие на белега (обр. 226:1), съчетано с развитие на слаба крибозност и на слепоочните кости. Тези изменения се обясняват с анемични състояния, прекарани при живота на индивида с различна етиология и различен изход (Stuart-Macadam 1989; Aufderheide, Rodriguez-Martin 1998; Walker, Bathurst, Richman, Gjerdum, Andrushko 2009). При липса на други данни за наследствена хемолитична анемия в серията и единичността на находката, тя по-скоро трябва да се обясни с индивидуални особености на развитието на засегнатия индивид. Това може да е наличие на интестинални паразити в комбинация с особености на диетарния режим (Holland, O'Brien 1997). Възможност за интерпретация на изменението с други, несвързани с преживени анемични състояния явления, най-често тафономични влияния на средата и деструкция, също е установена в някои хистологично проучени находки (Walper, Crubezy, Schultz 2003).

На скелетните останки на един индивид (гроб № 1, жена на 20-30 години), се установява изявено натрупване на костно вещество дистално на диафизата на лакътната кост, без следи от преживяна фрактура (обр. 226, 5, 6). Съответната лява лъчева кост не е засната. Кортикалният слой на костта е бил подложен на деструктивни влияния *post mortem*, което пречи на категоричната оценка на състоянието му, но изглежда неправилната форма на костта не е предизвикана от периостално натрупване. Костта не показва реакция на инфекциозен процес.

На скелетните останки на един индивид (гроб № 8, мъж на 50-60 години), се установява периостална реакция на стерналния край на ключиците и на първите ребра. Подобни изменения се свързват с инфекциозни заболявания в областта на гръдния кош.

На дългите кости на един индивид (гроб № 3, мъж на 20-25 години) – на дясната бедрена кост, до *trochanter minor* се откри дефект, който може да се определи като осифициращ миозит (обр. 226, 4). Тези изменения се свързват с травми на мускулите и сухожилните им връзки към скелета, при чиито усложнения се достига до осификация на последните. Разположението на дефекта при изследвания индивид го свързва с травма на илиопсоас.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ПО ГРОБНИ КОМПЛЕКСИ

МОГИЛА 1

ГРОБ № 2, инхумация, SE $\frac{1}{4}$ на могилата

Дете, (*Infans II*), 7-8 години.

Краниален скелет: непълен, отделени горен и долен десен канин и долен ляв първи молар от млечно съзъбие и долните два първи молари и втори премолар от постоянно съзъбие.

Посткраниален скелет: непълен. Фрагменти от диафизите на двете бедрени кости (*femur dexter et sinister*), фрагменти от диафизите на двете голямопищялни кости (*tibia dextra et sinistra*).

Полово-възрастово определяне: полът на индивида не се установява; **възраст:** по развитие на съзъбието.

ГРОБ № 3, инхумация, SW ¼ на могилата**Мъж, млада възраст, израснал (*Adultus*), 20-30 години.**Непълно представен скелет, костите са силно фрагментирани *post mortem*.

Краниален скелет: силно фрагментиран, непълен, масивни кости, с развит релеф; липса на синостоза на черепните шевове; лява част от тялото на долната челюсти (*mandibula*), отделени от алвеолите зъби; на зигоматичните кости се установява наличие на развит (2) латерален туберкул.

Посткраниален скелет: непълно представен, фрагментиран; цервикален гръбначен прешлен и *dens axis*; фрагменти от ребра; фрагменти от диафизите на бедрените, раменната и дясна ключица кост; проксимален фрагмент от лъчева кост и дясна лакътна кости; костите са масивни, с развит релеф, позволиха някои измервания (обр. 223); фрагменти от тазова кост с *acetabulum*, без изменения, фрагмент от *illium* с *facies auricularia*; фрагмент от лопатка с *fossa glenoidea* без изменения.

Реконструирана зъбна формула:

8	5	4	2				4	5	7	8					
8	7	6	-	-	3	2	1	-	2	3	-	5	6	7	8

Пол: по някои белези на черепа и масивност и релеф на дългите кости на крайниците; **възраст:** по облитерация на черепните шевове и релеф на *facies auricularia* на илиачните кости.

Патологични изменения. Зъбно-челюстен апарат: липса на кариозни изменения; линейна хипоплазия на емайла на канини, ок. 2 ½ г.; абразия тип 1-2 за 25-35 г. по *Brothwell*. **DJD** (дегенеративно-дистрофични изменения на ставните повърхности) – по запазените фрагменти (*acetabulum* и *fossa glenoidea*) – липса. **Дясна бедрена кост:** под *trochanter minor* – осифициращ миоцит (обр. 226, 4).

Допълнителни бележки: към този гроб № 3, се откриват неопределими фрагменти, люспи от краниален и посткраниален скелет, би могло да се касае за останки от скелет на много малко дете, 0-1 година.

ГРОБ № 4, инхумация, SW ¼ на могилата**Жена, израснала (*Adultus*), 30-40 години.**Цялостно представен скелет, костите са силно фрагментирани *post mortem*.

Краниален скелет: непълно представен. Фрагменти от: тилна кост (*pars squamosa*); теменни кости; слепоочни кости, с *processus mastoideus* на лявата, малки размери, умерено развит релеф; от горна и долна челюсти (*maxilla et mandibula*), грацилна, със слабо развит релеф на ъгъла и менталните туберкули долна челюст.

Посткраниален скелет: фрагментиран, непълен, но повечето кости са представени: 3 фрагмента от невралните дъги на прешлени от гръбначния стълб; фрагменти от ребра, от диафизите на бедрените, голямопищялните, раменните, лакътните кости и от двете ключици, грацилни, със слабо развит релеф, малки размери; лява раменна кост – перфорирана *fossa olecrani*.

Пол: по някои белези на черепни кости, грацилност на костите, размерите на някои от дългите кости не дават категорично определяне на пола (обр. 223); **възраст:** по облитерация на ламбдовидния черепен шев.

Патологични изменения и особености: пародонтозни изменения на алвеоларните израстъци; линейна хипоплазия на емайла на зъбите и букална ямичка на трети молар.

ГРОБ № 5, инхумация, SW ¼ на могилата

Дете, (*Infans I*), 1 ½ -2 години

Краниален скелет: силно фрагментиран. Люспи, отделени от долен латерален ляв инцизив, горни латерални инцизиви с коренов растеж, преминал половината от развитието на зъбния корен от млечно съзъбие; зародиши на зъби от постоянното съзъбие.

Посткраниален скелет: люспи от компактия слой на костите на крайниците.

Полово-възрастово определяне: полът на индивида не се установява; **възраст:** по развитие на съзъбието.

ГРОБ № 6, инхумация, SW ¼ на могилата

Дете, (*Infans I*), ок. 2 години

Откриват се три фрагмента и зъби.

Краниален скелет: зародиш на първи молар, два фрагмента от *pars petrosa* на слепоочна кост, съответно лява и дясна.

Посткраниален скелет: дребни, неопределими фрагменти от дългите кости на крайниците.

Полово-възрастово определяне: възрастта на индивида се определя по зародиш на първи постоянен молар на около 2 години.

ГРОБ № 14, кремация, NW ¼ на могилата

Жена, (*Adultus*), 20-40 години

Малобройни, дребни и неопределими фрагменти, които не представляват пълен скелет.

Краниален скелет: дребни фрагменти, много тънки кости, люспи.

Посткраниален скелет: фрагмент от диафиза на бедрена кост, слабо развит релеф на *linea aspera*.

Полово-възрастово определяне: по тънките черепни фрагменти може да се предположи наличие на дете. Фрагмента от бедрена кост е по-скоро от израснал индивид с грацилни кости и слабо развит релеф, който може да се определи като жена.

ГРОБ № 15, кремация, NW ¼ на могилата

Жена, (*Adultus*), 20-40 години

Малобройни фрагменти, непълен скелет. Не се откриват фрагменти, които по макроскопски белези могат със сигурност да се асоциират с животински кости.

Краниален скелет: фрагмент от челна кост (*os frontale*), с малки размери; фрагмент от слепоочна кост (*pars petrosa ossis temporalis*); два фрагмента от долна челюст (*mandibula*) с корен от зъб, от тялото при брадичката; фрагмент от горен молар; фрагменти от черепните кости с части от неoblитерирани черепни шевове.

Посткраниален скелет: дребни, неопределими фрагменти от диафиза, фрагмент от диафизата на лакътна кост.

Полово-възрастово определяне: полът на индивида, по фрагментите които предполагат грацилни кости, би могъл да се определи като женски. Възрастта му общо може да се определи като (*Adultus*), 20-40 години, според неoblитериралите черепни шевове.

ГРОБ № 16, кремация, NW $\frac{1}{4}$ на могилата

Индивид с неопределени пол и възраст

Малобройни, дребни и неопределими фрагменти. Има фрагменти от горели животински кости.

Краниален скелет: фрагмент от челна кост (*os frontale*). Не се откриват фрагменти от черепни шевове.

Посткраниален скелет: дребни, неопределими фрагменти от дългите кости на крайниците.

Полово-възрастово определяне: неопределени пол и възраст.

ГРОБ № 17, кремация, SE $\frac{1}{4}$ на могилата

Индивид, израснал (*Adultus*), 20-40 години

Малобройни и неопределими фрагменти.

Краниален скелет: дребни фрагменти с фрагменти от черепни шевове, които ги определят като от череп на човек.

Посткраниален скелет: малобройни, неопределими фрагменти, не е ясно дали произхождат от скелета на човек или животно.

Полово-възрастово определяне: неопределен пол. По черепните шевове възрастта на индивида се определя като израснал (*Adultus*), 20-40 години.

ГРОБ № 18, кремация, SE $\frac{1}{4}$ на могилата

Дете, (*Infans I-II*), над 4-5 години

Малобройни, дребни и неопределими фрагменти. Откриват се фрагменти от горели животински кости.

Краниален скелет: два малки фрагмента, тънки кости, черепни шевове с липса на облитерация.

Посткраниален скелет: дребни, неопределими фрагменти от дългите кости на крайниците; фрагмент, който може да се определи като произхождащ от диафизата на раменна кост (*humerus*), показва несраснали диафизи.

Полово-възрастово определяне: полът на индивида не се определя. Възрастта общо може да се отдели като детска по несраснали черепни шевове, тънки черепни фрагменти и несраснала диафиза към епифизата (*Infans I-II*), над 4-5 години и под 14 години.

ГРОБ № 19, кремация, SW $\frac{1}{4}$ на могилата

Индивид, израснал (*Adultus*), 20-40 години

Малобройни, дребни и неопределими фрагменти. Представен е непълен скелет. Два от фрагментите, според тяхната фактура, вероятно са горели животински кости.

Краниален скелет: основен дял от фрагментите; черепните шевове са с липса на облитерация; коронка от зъб, вероятно канин.

Посткраниален скелет: малобройни, дребни, неопределими фрагменти от дългите кости на крайниците.

Полово-възрастово определяне: по откритата коронка от постоянен зъб и необлитериралите черепни шевове, възрастта общо може да се отдели като израснал (*Adultus*), 20-40 години.

ГРОБ № 20, кремация, NW $\frac{1}{4}$ на могилата

Индивид, израснал, до 30 години

Малобройни, дребни и неопределими фрагменти.

Краниален скелет: фрагмент от тилна кост с черепен шев с липса на процес на срастване.

Посткраниален скелет: много дребни, неопределими фрагменти. По структурата им, изглежда че могат да се определят като човешки.

Полово-възрастово определяне: полът на индивида не се определя. Възрастта му общо може да се определи като млада до 30 години, според фрагмента от черепен шев.

ГРОБ № 21, кремация, W ребро на могилата

Индивид, зряла възраст (*Maturus*), 40-60 години

Малобройни, дребни и неопределими фрагменти. Открива се и един фрагмент от животинска кост.

Краниален скелет: откриват се фрагменти от черепни кости – от лява теменна и челна кост, фрагмент от слепоочна кост, напреднала степен на облитерация на черепните шевове от ендокраниалната повърхност, на първи сегменти на *sutura coronalis* и *sagittalis* по Olivier-Simpson и липса на облитерация на *sutura squamosa*; откриват се шест корена от зъби на постоянното съзъбие и фрагмент от долна челюст (обр. 224:9, 10).

Посткраниален скелет: дребни, неопределими фрагменти от дългите кости на крайниците.

Анатомични особености: *sutura metopica*.

Полово-възрастово определяне: полът на индивида не се определя. Възрастта общо може да се отдели като *Maturus* по напредналата степен на облитерация по ендокраниалната повърхност.

ГРОБ № 22, кремация, SW $\frac{1}{4}$ на могилата

Дете (*Infans I*) до 1-2 годишна възраст

Единични, много дребни и неопределими фрагменти и люспи. Не представляват цял скелет.

Краниален скелет: един дребен фрагмент.

Посткраниален скелет: един дребен фрагмент.

Полово-възрастово определяне: останките биха могли да са от кремация на много малко дете, (*Infans I*) до 1-2 годишна възраст, без да става напълно ясно дали костните останки принадлежат на човек.

ГРОБ № 29, кремация, NW $\frac{1}{4}$ на могилата

Дете

Малобройни, дребни и неопределими фрагменти.

Краниален скелет: фрагмент от *processus mastoideus* с малки размери.

Посткраниален скелет: дребни, неопределими фрагменти от диафизи без да става ясно с животински или човешки произход; фрагменти от диафизи с несраснали диафизи.

Полово-възрастово определяне: полът на индивида не се определя. Възрастта общо може да се отдели като детска по размерите на открития фрагмент от слепоочна кост (*processus mastoideus*) и по фрагментите от диафизи с несраснали епифизи.

ГРОБ № 30, кремация, SE ¼ на могилата**Дете, (*Infans I*), 4-7 години**

Малобройни фрагменти, които не представляват цял скелет. Няма фрагменти, които със сигурност да се определят като животински кости.

Краниален скелет: фрагмент от корен на еднокоренов зъб и фрагмент от молар (корен) от млечно съзъбие; фрагмент от горна челюст (*maxilla*) с корен от зъб от постоянно съзъбие; фрагменти от кости на черепния покрив.

Посткраниален скелет: много дребни, неопределими фрагменти от диафизите на дългите кости; фрагмент от ишиадична кост от таза (*os ischii*), несраснала с останалите тазови кости; проксимален фрагмент от лява бедрена кост, несраснала епифиза (обр. 224:4); фрагменти от несраснали с диафизите епифизи.

Полово-възрастово определяне: полът на индивида не се определя. Възрастта може да се отдели като детска (*Infans I*) 4-7 години по фрагментите от млечно съзъбие, тазовата кост, несраснала с другите кости на таза и откритите фрагменти от епифизи. Фрагмента от горна челюст говори за наличие в костния материал на израснал индивид, над 20 години.

ГРОБ № 31, кремация, SW ¼ на могилата**Дете, (*Infans I*), 0-1 година**

Тринадесет фрагмента – дребни люспи, неопределими фрагменти и стени на диафизи.

Краниален скелет: не се откриват.

Посткраниален скелет: много дребни люспи, неопределими фрагменти, негорели; по структурата им, изглежда могат да се определят като човешки от дете на малка възраст.

Полово-възрастово определяне: много малко дете 0-1 година.

МОГИЛА 2**ГРОБ № 7, инхумация, E ребро на могилата****Мъж, зряла възраст (*Maturus*), 40-60 години**

Единични кости, представен е непълен скелет.

Краниален скелет: силно фрагментиран, единични кости; фрагменти от челна кост със силно заоблан *margo orbitalis superior*, от тилна кост със *sutura lambdoidea* с приключил процес на облитерация от ендо- и непълно приключил от екто-краниалната повърхност, от лява слепоочна кост с развит релеф над ушен отвор; премолар, двата горни централни инцизиви и двата долни канина отделени от алвеолите с напреднало зъбно абразиво.

Посткраниален скелет: непълен; фрагменти от дългите кости на крайниците, от диафизи на двете бедрени, голямопещални и раменни кости.

Налични зъби:

1	1	4	8
3		3	4

Полово-възрастово определяне: полът на индивида се установи по някои от белезите на черепа. Възрастта на индивида се установява по облитерация на съхранените фрагменти от черепните шевове.

Анатомични особености: батрокефално изпъкване на тилната кост.

Патологични изменения: горен ляв трети молар и долен ляв първи премолар – кариозно увреждане при шийката, букално; напреднала пародонтоза (обр. 225, 1-3).

Горен ръб на лява очна орбита – *cribra orbitalia* (обр. 226, 1); теменни кости - слаба *cribra temporalia*.

ГРОБ № 23, кремация, SW ¼ на могилата

Неопределен пол, израснал индивид.

Фрагменти литифицирала пепел. Малобройни, дребни и неопределими фрагменти. Един отпечатък от кора на дърво. Откриват се фрагменти и от животински кости

Краниален скелет: малобройни, дребни, неопределими, люспи; не става ясно дали произхождат от човек или животно; корен и част от корона на два молара.

Посткраниален скелет: малобройни, дребни, неопределими, люспи от дълги кости; не става ясно дали произхождат от човек или животно.

Полово-възрастово определяне: би могло да се касае за кремирани останки на много малко дете. Фрагментите от зъб обаче, определят индивида като израснал, над 14-18 години, с постоянно съзъбие, завършило развитие на корените на моларите.

ГРОБ № 27, кремация, W ребро на могилата

Израснал индивид (*Adultus*), 20-30 години

Фрагменти от скелет на човек и 3 фрагмента, определени като животински.

Краниален скелет: неопределими, единични, дребни фрагменти, с необлиторирани черепни шевове; фрагмент от челна кост с *margo orbitalis superior* на лява очна орбита – масивна, изявено заоблен ръб и липса на *cribra orbitalia*.

Посткраниален скелет: неопределими, единични, дребни фрагменти от диафизи на дълги кости, като не става ясно дали са човешки.

Полово-възрастово определяне: по фрагмента от челна кост полът се определя като мъжки, възможно *Adultus*, 20-40 години по фрагмента от черепен шев.

МОГИЛА 3

ГРОБ № 1, инхумация, SE ¼ на могилата

Жена, израснала (*Adultus*), 20-30 години

Непълно представен скелет, костите са силно фрагментирани *post mortem*.

Краниален скелет: непълно представен. Фрагменти от: тилна кост (*pars squamosa*); теменни кости; цяла дясна и фрагмент от лява слепоочна кост; дясна ябълчна кост, с латерален туберкулум; фрагмент от горен ръб на дясна очна орбита, слабо овален; фрагменти от горна и долна челюсти, долната челюст (дясна страна на тялото), грацилна, с малки размери.

Посткраниален скелет: непълен. Повечето кости са фрагментарно представени; фрагмент от първи шиен прешлен и *dens axis*; фрагменти от ребра; силно фрагментирани дълги кости на крайниците. Нито една кост не се възстанови в цялата си дължина.

Полово-възрастово определяне: полът на индивида се установи по реконструирана широка *incisura ischiadica major*, грацилност на костите на скелета, размери на някои от дългите кости (обр. 223). Възрастта се установява по облитерация на черепните шевове. На определената възраст отговаря и липсата на дегенеративно-

дистрофични изменения на костите на аксиалния скелет.

Патологични изменения: *ante mortem* загуба на първи и втори долни десни молари; кариозни поражения на горни десни първи и втори молари и долен десен канин, локализиран се на шийката. **DJD:** липса по запазените фрагменти. **Лява лакътна кост:** натрупване на костно вещество дистално без следи от преживяна фрактура (обр. 226, 5, 6); лявата лъчева кост не е засгната.

ГРОБ № 12, инхумация, Е ребро на могилата

Мъж, зряла възраст (Maturus), 40-50 години

Представени са единични кости от скелета.

Краниален скелет: непълен. Фрагменти от: челна кост с *margo orbitalis superior* с липса на *cribra orbitalia* и овално оформяне на ръба, от слепоочна кост с *processus mastoideus*, масивен с развит релеф над *porus acusticus*; лява зигоматична кост с латерален туберкулум; лява страна на тялото на долна челюст, масивна, с големи размери, умерен релеф на ъгъла; единични зъби извън алвеолите на горната челюст; два дребни фрагмента от горната челюст.

Посткраниален скелет: фрагменти от дълги кости на крайниците, масивни с развит релеф.

Зъбна формула:

	3	5
---	X	X

Полово-възрастово определяне. Пол: по някои от белезите на черепа, масивност и развит релеф на костите на посткраниалния скелет; **възраст:** по състоянието на зъбно-челюстния апарат.

Патологични изменения и особености: загуба *ante mortem* на двата долни леви премолара; кариозно поражение на горен ляв втори молар.

ГРОБ № 13, кремация, център на могилата

Индивид в зряла възраст, (Maturus), 40-60 години, с неопределен пол. Втори индивид в детска възраст на около 4-5 (до 6-7) години

Малобройни, дребни и неопределими фрагменти. Един фрагмент от животинска кост.

Краниален скелет:

1. Фрагменти тънки черепни кости с черепни шевове – пълна липса на облитерация (обр. 224, 6);

2. Фрагменти от по-дебели черепни фрагменти с черепни шевове в напреднал стадии на облитерация (обр. 224, 2);

3. Фрагмент от слепоочна кост (*pars petrosa ossis temporalis*).

4. Фрагмент (от дясна страна на тялото и фрагмент от клоната) на долна челюст (*mandibula*) (обр. 224, 1);

5. Фрагмент от лявата страна на *processus alveolaris* на горна челюст (*maxilla*) алвеолата на втори премолар е закърняла, като зъбът е бил загубен наскоро *ante mortem*, алвеолата на първи молар показва загуба на зъба *post mortem*, втори и трети молари са загубени *ante mortem* (обр. 224, 1);

6. Фрагмент от *processus alveolaris* на горна челюст (*maxilla*) с алвеолата на зародиш на постоянен зъб (обр. 224, 5).

Посткраниален скелет:

7. Дребни, неопределими фрагменти от дълги кости на скелета;
8. Фрагмент от лъчева кост (*ulna*) на израснал индивид;
9. Отделени епифизи от диафизите;
10. Фрагмент от диафиза на дясна бедрена кост на дете (обр. 223);
11. Фрагмент от кръстцова кост (*sacrum*);
12. Дребни, неопределими фрагменти от дълги кости, люспи. Не е ясно дали произхождат от човешки скелет.

Патологични изменения: дегенеративно-дистрофични изменения на ставната повърхност между открития фрагмент от сакрум и илиачната кост към *facies auricularia*.

Полово-възрастово определяне: фрагменти №№ 1, 6, 9 и 10 вероятно произхождат от един индивид в детска възраст на около 4-5 години според наличието на епифизи на дългите кости, несраснали с диафизите. От този индивид биха могли да произхождат и фрагменти № 11; фрагменти №№ 2, 3, 4, 5 и 8 могат да се свържат с друг индивид, във възрастовата група на зрелите, (*Maturus*), 40-60 години по напредналата облитерация на откритите фрагменти от черепни шевове, състоянието на зъбно-челюстния апарат е в синхрон на определената възраст, към този индивид трябва да се причисли и фрагмент № 12.

Допълнителни бележки: заедно с предадения костен материал се разпознава фрагмент от кремирана животинска кост.

ГРОБ № 28, кремация, SW $\frac{1}{4}$ на могилата

Израснал индивид, (*Adultus*), 20-40 години

Малобройни фрагменти, които не представляват цялостно скелета. По макроскопски белези не се установяват фрагменти от горели животински кости.

Краниален скелет: фрагменти с черепни шевове, начална степен на облитерация от ендокраниалната повърхност; горен трети молар (определя се по слетите корени), корен от молар, завършил коренов растеж и липса на абразия на трети молар.

Посткраниален скелет: фрагменти от дългите кости на крайниците; фрагмент от диафиза на бедрена кост (*femur*), фрагмент от лакътна кост (*ulna*), малобройни, неопределими фрагменти.

Полово-възрастово определяне: полът на индивида не се определя; възрастта общо може да се отдели като израснал, (*Adultus*), 25-30 години по начална облитерация на черепните шевове и липса на абразия на трети молар.

МОГИЛА 5

ГРОБ № 8, инхумация, SE $\frac{1}{4}$ на могилата

Мъж, зряла възраст (*Maturus*), 40-60 години

Цялостно представен скелет, костите са силно фрагментирани *post mortem*.

Краниален скелет: силно фрагментиран, невъзстановим. Повечето кости на черепа са представени. Те са масивни, с голяма дебелина и развит релеф. Има напредваща облитерация на черепните шевове, заличени от ендо- и все още разпознаваеми от екто-краниалната повърхност; долна челюст с развит релеф на тъгъла и при *tubercula mentalia*, масивна; масивни зъби, с относително големи размери; зигуматичните кости с латерален туберкул.

Посткраниален скелет: фрагменти от първи шиен, ставна повърхност с *dens axis* и торакални прешлени; от ребра; от дългите кости на крайниците, масивни, с развит релеф и от тазова кост.

Зъбна формула:

8	7	6	5	X	3	2	X		1	-	3	4	5	X	7	
8	7	6	5	4	3	2	1		1	-	3	4	5	6	X	X

Полово-възрастово определяне. **Пол:** по някои от белезите на черепа и масивност и релеф на костите на крайниците; **възраст:** по облитерация на черепните шевове.

Патологични изменения и особености:

Зъбно-челюстен апарат: загуба *ante mortem* на горни десни централен инцизив и първи премолар и ляв първи молар и долни леви втори и трети молари; по следи от алвеолите на втори и трети долни леви молари може да се предположи, че загубата им е била в относително кратък срок преди смъртта; околокоренова киста, букално и лабиално при първи горен десен молар; горни десни латерален инцизив, канин и първи молар – деструктирани до корен от лабиалната страна. Дефекти от линейна хипоплазия на емайла, на ок. 1, 1 ½, 2, 2 ½ и 3 г. от развитието (обр. 225, 6).

DJD: артрозни изменения в тазобедрена (на *acetabulum*) (обр. 226, 3) и лакътна става (по *processus olecrani*); спондилозни изменения на фрагментите от телата на прешлените от торакалния отдел.

Стернален край на двете ключици и на първите ребра: периостална реакция, които могат да се свържат с дълготраен, хронично протичащ инфекциозен процес в областта на гръдния кош.

ГРОБ № 9, инхумация, SE ¼ на могилата

Мъж, 50-60 години

Единични кости, непълно представен скелет.

Краниален скелет: единични фрагменти от челна кост, силно заоблен *margo orbitalis superior*; горни централни инцизиви; горен ляв молар и първи горен премолар.

Посткраниален скелет: непълен. Фрагменти от таз, реконструира се тясна *incisura ischiadica major*; от диафизи на бедрени кости, с изявен пиластеризъм, от голямопещялни кости, платикнемични; проксимален фрагмент от диафиза на лява лакътна кост, дистални фрагменти на двете рамени кости.

Полово-възрастово определяне. **Пол:** по някои от белезите на черепа, реконструирана *incisura ischiadica major*, диаметър на главата на бедрените кости (обр. 223); **възраст:** по облитерация на черепните шевове.

Патологични изменения и особености:

Зъбно-челюстен апарат: шиечен кариес на откритите молар и премоларът.

ГРОБ № 10, инхумация, SE ¼ на могилата

Жена, израснала (Adultus), 20-30 години

Цялостно представен скелет, костите са фрагментирани *post mortem*.

Краниален скелет: цялостно представен, фрагментиран, не може да бъде възстановен. Фрагменти: от челна кост със слабо заоблен горен ръб на очните орбити; от тилна кост с умерен релеф; от двете теменни и от двете слепоочни кости, умерен релеф; двете зигоматични кости с латерален туберкулум; от долна и горна челюсти;

зъбно абразии тип 2 за 18-25 г. по *Brothwell*; долната челюст е умерено масивна, със слаб релеф на ъгъла, умерен релеф на *tubera mentalia*.

Посткраниален скелет: силно фрагментирани прешлени от всички отдели на гръбначния стълб; фрагменти от ребра, в един случай със слаба реакция по ставната повърхност; от скочните и петните кости; от дясна лопатка, с *fossa glenoidea dextra* без изменения, с малки размери; от таз – от *acetabulum*, без изменения; възстановява се широка *incisura ischiadica major*; силно фрагментирани дълги кости на крайниците.

Зъбна формула:

8	7	6	5	4	fr	2	1		1	2	3	4	5	6	7	8
8	7	6	5	4	fr				fr	2	3	4	5	6	7	-

Полово-възрастово определяне. Пол: по възстановена *incisura ischiadica major* и размерите на някои от дългите кости като женски (обр. 223), някои от белезите на черепа дават противоречива информация за определянето; **възраст:** по облитерация на черепните шевове, на определената възраст отговаря състоянието на зъбно-челюстния апарат и липсата на дегенеративно-дистрофични изменения на костите на аксиалния скелет.

Анатомични особености: малка инкова кост в дясната страна на ламбдовиден шев.

Патологични изменения:

DJD: липса.

Линеарна хипоплазия на емайла: липса на следи от букална ямичка на първи постоянен молар.

ГРОБ № 11, инхумация, SE ¼ на могилата

Жена, зряла възраст (Maturus), 55-60-65 години

Цялостно представен скелет, костите са силно фрагментирани *post mortem*.

Краниален скелет: непълно представен. Фрагмент от челната кост с *margo orbitalis superior*, остър; фрагменти: от слепоочните кости, съответно с *pars petrosa*, от тилна кост (*pars squamosa*) и фрагменти от кондилите на *pars basilaris*, със запазен фрагмент от *sutura lambdoidea*, с приключил процес на облитерация от ендо- и неприключил от екто-краниалната повърхност; тяло на *os hyoideus*, без изменения; дясна зигоматична кост с латерален туберкулум; от горна и долна челюсти, лява страна на тялото на долната челюст – грацилна, с малки размери.

Посткраниален скелет: пълно представен, фрагментирани кости. Два цервикални прешлена (между 3-7 прешлен), фрагменти от пет торакални и лумбален прешлени; фрагменти от ребра; от дългите кости на скелета; от таз, възстановява се широка *incisura ischiadica major*, силно изразен *sulcus* при *facies auricularis*; от кръстцова кост.

Зъбна формула:

Съзъбие:

fr	6	5	4	3	rd	fr		1	2	3	4	rd	6	7	fr	
7	rd					2	1		1	rd	3	rd	X	X	7	8

Полово-възрастово определяне. Пол: по реконструирана *incisura ischiadica major*, някои от белезите на черепа; размерите на някои от дългите кости не дадоха категорични данни за определяне (обр. 223); **възраст:** по облитерация на черепните шевове.

вове, на определената възраст отговаря и развитието на дегенеративно-дистрофични изменения на костите на аксиалния скелет и състоянието на зъбно-челюстния апарат.

Патологични изменения и особености:

Зъбно-челюстен апарат: загуба *ante mortem* на долни леви втори премолар и първи молар; горни десен латерален инцизив и ляв втори премолар и долни десни първи молар и леви латерален инцизив и първи премолар – деструктирани до корен, горен десен централен инцизив и долни леви втори и трети молари – кариозни изменения на шийките; натрупване на зъбен камък, алвеоларни израстъци – пародонтозен процес; долен ляв канин – околокоренова киста (обр. 225, 4, 7); линейна хипоплазия на емайла, дефект на ок. 3 г.

DJD: спондилоза по запазените фрагменти от прешлените на гръбначния стълб и артрозни изменения по ставните повърхности на дългите кости на крайниците (обр. 226, 2, 7); ентезопатични изменения.

ГРОБ № 24, кремация, SE $\frac{1}{4}$ на могилата

Израснал индивид, (*Adultus*), 20-30 години

Малобройни и дребни фрагменти, които не представляват пълен скелет. Откриват се фрагменти от горели животински кости.

Краниален скелет: фрагменти с необлитерирани черепни шевове; много тънки черепни фрагменти, фрагмент с *margo orbitalis superior* – относително остър ръб; два фрагмента от зъби (единият е корен).

Посткраниален скелет: открива се дистален фрагмент от раменна кост (*humerus*), епифизата е сраснала с диафизата; фрагмент от първи торакален прешлен.

Полово-възрастово определяне: по необлитериралите фрагменти от черепни шевове и завършилото срастване на епифизата с диафизата на откритата дълга кост, възрастта на индивида се определя като израснал (*Adultus*), 20-30 години. Неясно остава определянето на много тънките черепни фрагменти, които биха могли да принадлежат и на друг индивид – малко дете, *Infans I* (0-2 години).

ГРОБ № 25, кремация, SW $\frac{1}{4}$ на могилата

Жена, израснала (*Adultus*), 20-30 години

Представени са фрагменти от човешки скелет. Откриват се и фрагменти от горели животински кости.

Краниален скелет: фрагмент от зъб (корен), фрагмент от долна челюст (*mandibula*) с корени от зъби (обр. 224, 7); фрагмент от слепоочна кост (*os temporale*), *pars petrosa*, много тънки черепни фрагменти.

Посткраниален скелет: открива се дистален фрагмент от лакътна кост (*ulna*), епифизата е сраснала с диафизата; фрагмент от ключица (*clavicula*) – стернален край; фрагмент от прешлен на гръбначния стълб; фрагменти от диафизите на дългите кости - неразпознаваеми.

Полово-възрастово определяне: малките размери на зъбите, открити в долната челюст и грацилната лакътна кост, с малки размери предполагат определянето на пола като женски. Приключилото срастване на епифизата към диафизата на лакътната кост определят възрастта като израснал над 20 години. Неясно остава определянето на корена от зъб и черепните фрагменти, които биха могли да принадлежат на израсналия индивид, но биха могли да произхождат от втори индивид – дете, ако

коренът от зъб произхожда от молар от млечно съзъбие, би определил възрастта на 5-7 години.

ГРОБ № 26, кремация, W ребро на могилата

Жена, израснала (*Adultus*), 20-30 години

Представени са фрагменти от скелет на човек. Откриват се и три фрагмента, определени като животински.

Краниален скелет: фрагмент от *processus alveolaris* на горна челюст (*maxilla*) с корените на един зъб (молар) и фрагмент с алвеола за непробил трети молар; фрагмент от кондил на долна челюст; фрагменти от челна кост – горен ръб на дясна орбита (*margo orbitalis superior dexter et sinister*), относително остър и фрагмент при черепния шев с носовите кости (обр. 224, 8); фрагмент от лява зигоматична кост; два фрагмента от черепен покрив, с фрагменти от необлитерирани черепни шевове.

Посткраниален скелет: фрагменти от диафизите на дългите кости; фрагмент от първо ребро с осификация на стерналния край.

Полово-възрастово определяне. Пол: по фрагмент от горен ръб на очна орбита; **възраст:** по фрагменти от черепни шевове и данни от съзъбието

Патологични изменения: осификацията на стерналния край на първото ребро може да е белег за наличие на прекарани тежки, хронифицирани белодробни инфекции.

Допълнителни бележки: наблюдава се силно оцветяване от червена охра върху някои от фрагментите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Иво Д. Чолаков

През двата сезона на археологически разкопки, за общо 4 месеца, бяха изцяло проучени могилените насипи, попадащи в зоната на сервитута на автомагистрала „Тракия“. В изследваните пет могили от некропола, бяха разкрити общо 31 гроба, от които 19 трупоиждаряния и 12 трупополодания (обр. 227). Деветнадесет са проучените комплекси, свързани с поменални практики. Две са извършените погребения на коне, като в единия случай заедно с коня е погребано и куче. От проучените инхумации, осем се явяват вторични погребения, а един е гроб от бронзовата епоха, заварен от некропола. Разпределението по могили е следното:

Могила 1. Разкрити и проучени са 17 гроба (5 инхумации и 12 кремации) и 5 тризни;

Могила 2. Разкрити и проучени са 3 гроба (1 инхумация и 2 кремации); 2 тризни и едно погребение на кон;

Могила 3. Разкрити и проучени са 4 гроба (2 инхумации и 2 кремации) и 2 тризни;

Могила 4. Разкрити и проучени са 3 тризни и едно погребение на кон и куче;

Могила 5. Разкрити и проучени са 7 гроба (4 инхумации и 3 кремации) и 6 тризни.

Регистрираните погребални практики и поменални обреди, извършвани в некропола край гр. Страджда, не са изненада. Подобни на тях са проучени и в други могилене некрополи от това време. Всички те представляват характерни ритуали, извършвани през римския период от местното население в Тракия. Този начин на погребване и натрупването на могилене насипи е традиция, запазена от предримско време, въпреки влиянието на римската власт и култура.

В проучения некропол преобладават кремациите пред инхумациите. В трите случая, когато е предпочетено трупопологане, това е прилагано при погребване на деца. Тази практика за трупопологане на индивиди в ранна детска възраст се наблюдава и при други могилене некрополи от римско време в Тракия, където са прилагани и двата ритуала (Георгиева, Момчилов 2010, 262; Ханджийска, Янкулов 2010, 424). Останалите инхумации са вторични гробове, както и едно по-ранно трупопологане, заварено от некропола. Телата на покойниците са полагани в различни посоки, като преобладават тези с глава на запад – 6 гроба; на северозапад – 3 гроба и по един с глава на североизток, югозапад и югоизток.

Без изключение, всички кремации в проучената част на некропола, попадат в категорията – гробове с изгаряне на мъртвия на място, т.н. гробове-клади или тип *bustum*. Това е и преобладаващия тип сред всички гробове с трупоиждаряне от римската епоха, открити в днешната българска територия (Вълчева 1996, 95). Като гробни съоръжения те принадлежат към тип IV по Л. Гетов – гробни ями с трупоиждаряне (Гетов 1970, 4). Ямите на кремациите са обикновени, едностъпални, с правоъгълна

форма и заоблени ъгли. Подобни гробни съоръжения са познати и от други могилни некрополи от това време в Тракия (Буюклиев 1991, 106). Причината за липсата на следи от силен огън в част от съоръженията, е че изгарянията са извършвани направо върху античната дневна повърхност, без да бъдат вкопавани. Там където гробовете са по-дълбоко вкопани, високата температура е отухлила стените и отчасти дъната на гробните ями. Една от възможните причини за липсата на дълбоки гробни ями е характерът на почвата на мястото, където се намира некрополът. Тя е твърда, сбита и доста трудна за копане.

Почти всички погребални дарове в гробовете с кремация са поставяни след като процеса на горене е завършил. Това е валидно и за керамиката. Според статистическата ѝ обработка, 71.3% от откритите керамични съдове в некропола нямат следи от вторично опалване (обр. 207). В единични случаи предметите са горели заедно с тялото на покойника, какъвто пример има при инвентара от гроб № 27. При други има следи от високата температура, но без да са излагани пряко на огън. Причината е, че те вероятно са поставяни в гробовете преди окончателното изстиване на кладата.

За начина на изграждане на кладите, можем да съдим по запазените недоизгорели греди в гроб № 25 (обр. 173). Те са поставени върху дъното на ямата, напречно на дългата ѝ страна. На терена са запазени части на две от гредите, но съдейки по разпределението им, вероятно е имало и още една. Прави впечатление, че дърветата са със солидни размери, като запазената им ширина е 0.11-0.12 m. Върху тях са нареждани други греди по дългата страна на гробното съоръжение. Вероятно във височина тази подредба се е повтаряла още един или няколко пъти (обр. 228). Тялото на мъртвия, е поставяно върху дървена скара, монтирана върху последния ред греди. Повдигането на кладата на известно разстояние от пода на ямата, позволява циркулацията на въздух, което подпомага горенето. При изгарянето на тялото на покойника и дървената скара, останките са падали в ямата.

Следите от поменални практики, регистрирани в проучвания некропол, представляват концентрации на керамични съдове, животински кости, различни предмети и следи от горене – въглени и пепел. При всички тризнии се откриват положени цели или фрагментирани керамични съдове, но не винаги присъстват останалите елементи. В повечето случаи, се откриват следи от горене. При някои това са въглени и пепел, при други са съхранени само следите от отухляването на пръстта, върху която е извършен ритуалът. По-голямата част от поменалните практики са направени в предварително изкопани ями, в някои случаи доста дълбоки (Тризна № 4). При други, където не са регистрирани вкопавания, това вероятно е ставало направо върху античния терен. Допускаме, че тези действия са свързани с отбелязването на годишнини от смъртта на погребаните в некропола. Подобни практики са често срещани в могилните некрополи и от предримско време (Георгиева 1999, 167, 235-236).

Основният материал, използван за направата на погребалните кладии в некропола, както и при процесите на горене за поменалните практики, е дъб (*Quercus sp.*). Анализът на открития археоботаничен материал показва, че в почти всички проучени комплекси от некропола, преобладават останките от дъбова дървесина. Това не е изненада, като се има предвид широкото разпространение на дъбовите широколистни гори в миналото и ниската надморска височина, на която се намира обектът. Дъбът има добри горивни качества и развива висока температура за кратко време, което го прави подходящ при практикуването на трупоизгаряния. Многобройните видове дъб, съставят главната растителна формация в Европа, както в областите с умерен

климат, така и по Средиземноморието. Той е високо ценен и е използван освен в строителството, но и като горивен материал (Попова 2002, 168; Попова, Крумова 2015, 31).

Профилите на контролните ребра показват, че първоначалните диаметри на могилените насипи са между 18 и 23 m. Атмосферните условия и дългогодишната селскостопанска обработка обаче са ги разширили значително, за сметка на тяхната височина. Пръста за насипите е изкопавана в непосредствена близост до самите могили. Вдлъбнатините, останали по терена в резултат от това изкопаване, основно представляват ровове. Най-често са околоръст на могилените насипи, имат различна ширина и са сравнително дълбоки. Направеният сондаж в северозападната четвърт на могила № 1 показва, че максималната дълбочина на рова е 1.50-1.80 m от античната дневна повърхност. Тези дълбоки вкопавания са причина, по-голямата част от могилените насипи да са направени от преотложена материкова пръст. Като пълнеж на разкритите ровове беше регистрирана пръст, различаваща се по цвят и консистенция от околната. Извършеният анализ на пръстта със сиво-черен цвят показва, че тя е образувана от органика и почва, престояла дълго време при хидроморфни условия. Материалите, откривани в пълнежа, са от различни епохи и са индикация, че рововете са личали на терена и запълването им е станало за продължителен период от време.

Откриваните многобройни фрагменти и цели форми керамични съдове в гробните ями и в близост до тях, свидетелстват освен за поставянето им като гробен дар, така и за използването им при различни поменални угощения и ритуали. Натрошени части от керамични съдове се откриват на различни места в могилените насипи. Извършването на подобни дейности е известно и от други могилене некрополи от този период, проучвани в района – Пет могили, Новозагорско (Игнатов 1996 а, 77); Вратица, Айтоско (Стоянов, Стоянова 2005, 252); Деветак, Карнобатско (Георгиева, Момчилов 2010, 262); Хасково (Аладжов, Китанова 1973, 78) и Кабиле (Ханджийска, Янкулов 2010, 422). Такива практики за разтрошаване и разпръскване на керамични съдове в могилените насипи са регистрирани и в по-ранни периоди (Попов 1921-22, 85; Домарадски 1994, 286). Най-голям брой керамични съдове са открити в могила № 1, където преобладават купите, следвани от гърнета, кани, чаши, чинии, амфори и капаци. Това не е изненада, тъй като това е могилата с най-многобройни гробни съоръжения и тризни. Следваща по брой на разкритите гробове и поменални комплекси и съответно на намерените в нея съдове е могила № 5. Количественото представяне на формите на съдовете е същото като при могила № 1, като тук чашите са повече от каните. Следва могила № 4 – количественото разпределение на керамичните съдове е същото като при могила № 5. При могила № 3 – съотношението между отделните форми е като при могила № 1. В могила № 2 са открити най-малко керамични съдове. Като цяло, най-голямото количество керамика е открито в тризните, а общо около 50% от всички съдове са регистрирани в южните половини на могилените насипи.

Стъклените съдове, открити в некропола, се отличават с голямата фрагментираност и лошото състояние, в което са намерени¹⁶. Почти всички са горели вторично, като високата температура е причина да бъдат силно деформирани. Изглежда, че част отстъклените съдове използвани за гробни дарове, са поставяни на кладата заедно с покойника. Като форми основно се откриват балсамарии, купи и чашки. Всички

16 Използвам случая да благодаря на А. Чолакова (НАИМ-БАН) за направената консултация настъклените съдове от некропола.

те имат най-обща датировка II-III в.

Стъклени балсамарии са открити в гробове №№ 6 и 19 и тризни №№ 10, 16 и 22. Поради лошото им състояние е трудно да бъдат определени към кой точно тип принадлежат. В два от случаите са запазени устията на съдовете. Според тяхното оформление във формата на фуния, те биха могли да са балсамарии с крушовидно тяло, характерни за II в. или т.нар. канделабърни балсамарии, срещани се през II-III в. (Чолакова 2006, обр. VII, 7, 12).

Стъклените купички от гробове №№ 16, 31 и тризна № 14 намират паралели от различни места. Имат полусферично тяло и удебелен и профилиран навън устиен ръб. В някои от случаите, дъното им е леко конкавно и с пръстеновидно столче – форма Isings 85 (Isings 1957, 101). Имат различни варианти на украса (Чолакова 2006, обр. II, 19; обр. III, 12; Велков 1996, табл. II, 2). Те са често срещани, в някои случаи и като гробни дарове. Датировката им е трета четвърт на II – средата на III в. (Price, Cottam 1998, 102).

Стъклените съдове, определени като чаши са открити в гроб № 24 и тризна № 24. Вероятно подобни съдове са положени и в гроб № 26 и тризна № 21, но поради силната фрагментираност и лошото им състояние, това не може да се потвърди със сигурност. Най-близък паралел като форма е Isings 33 (Isings 1957, 47). Чашите имат украса от релефни овални пръстени или релефна вълнообразна линия, разположени перпендикулярно на устието. Датировката на типа е в широки граници – I - нач. III в. Подобни по форма чаши са известни от Тракия – от Стара Загора и Бургаско, но те са без украса (Чолакова 2006, обр. V, 10, 11).

В голям брой кремации, наред с човешките, се откриват и фрагменти от животински кости. Остеологичният материал от обекта се отличава с лошото състояние, в което се намират костите. Те са силно горели и много надробени, като само част от тях са достатъчно запазени за морфологично определяне. Животински останки са регистрирани в гробове №№ 13, 16, 18, 19, 21, 23, 24, 25, 26 и 27. Представените видове основно са овца/ коза, но се срещат и кости от заек и кокошка. В материала, открит в някои от тризните, също присъстват останки от животни. Такива са случаите при тризни №№ 1, 4, 11 и 21. Отново преобладават костите на овца/ коза, а в някои се срещат и такива на говедо, свиня и заек. Вероятно части от тези животни са поставяни в гробните съоръжения във вид на храна, използвана при погребалния ритуал. Отделен случай представляват погребаните коне и куче. Двата разкрити гроба на коне, не са необичайни за погребалните практики в Тракия през Античността. Такива са регистрирани през цялата желязна епоха в различни части на днешните български земи (Георгиева 1999, 195-196). Животните, положени тук, вероятно са принадлежали на някои от погребаните в некропола. Обичаят да се полагат коне, заедно с техните собственици обикновено е свързан с високия социален статус на покойника. Погребението в могила № 2, най-вероятно е свързано с близкостоящия гроб № 27 (обр. 74). В подкрепа на това твърдение са положените дарове, включващи две копия и единствената вносна керамика, открита в некропола, включваща *terra sigillata* и такава с барботино украса. Необичаен е фактът, че погребаното животно е бременна кобила. При второто погребение на кон, открито в могила № 4, се касае за ездитен жребец. Положеното заедно с него куче е средно до едро на ръст и вероятно е ловно. Тук остава отворен въпросът на кого са принадлежали животните, тъй като в близост няма открити гробни съоръжения. Тази ситуация може да е свързана с практикуването на поменални ритуали. Погребването на тези две животни заедно, не е необичайно за

погребалните практики в Тракия през Античността. Сред подобните случаи се срещат полагане на кучета както с единични ездитни коне (Вагалински, Чолаков 2005, 247-248; Игнатов 1996 а, обр. 12, 14), така и с впрегатни животни с коли (Агре 2009, 280; Игнатов, Господинов, Борисова 2009, 298; Шейлева 2004, 252, сн. 3; Мешеков 2001, 29; Момчилов 2006, 250, 251; Нинов 2001, 67; Стайкова-Александрова 2001, 7-9; Ignatov 2009, Abb. 9; Kabakchieva 2010, 286). Вероятно ритуалното погребване на тези животни е свързано с представянето на тракийските аристократи като ловци и воители. То намира отражение и в изображенията на Хероса, като върху оброчните плочки на тракийския конник, едни от най-често срещаните му спътници са именно кучета. Друга вероятна причина за присъствието на тези животни в некрополите е ролята им на посредници между света на живите и мъртвите (Георгиева 1999, 204-205, 208).

Вторичните погребения, проучени в некропола, са извършени в обикновени гробни ями без покритие. При всички тях, липсата на погребален инвентар затруднява определянето на хронологията и етническа им принадлежност. Положението на скелетите и ориентацията на повечето от гробовете показват, че мъртвите не са погребани според християнския обред. Вторичните погребения вероятно са извършени едновременно или в кратък промеждутък от време. В два от гробовете (№№ 8 и 11) на могила № 5 има следи от горели главни, положени върху покойниците. Това би могло да ни даде евентуална насока за етноса на положените в тях. Най-близък паралел е сарматския ритуал за очистване с огън. Ръцете на погребаните опънати по дължината на тялото в три от случаите, също е по-характерно за езическите обреди. Нашето предположение е, че вероятно се касае за номади, погребани тук през периода на късната античност. Прави впечатление, че всички открити вторични гробове в некропола са направени в южните половини на могилите. Подобна зависимост се среща и на други места в Тракия – такъв например е случаят в могилен некропол до Кабиле (Гетов 1982, 77).

Датировката на проучвания некропол край гр. Страджа е направена въз основа на откритите монети и различни предмети, положени като гробни дарове. Най-старата монета, открита при проучването на некропола е на имп. Траян (97-117 г.), открита в гроб № 25 на могила № 5, а най-младата монета е тази на имп. Диадумениан (218 г.), открита в гроб № 22 на могила № 1. Така, според монетния материал, периодът на първоначално натрупване и използване на некропола е началото на II в. до първите десетилетия на III в. Тази датировка се подкрепя и от голямото количество керамичен материал, въоръжение, бижута и предмети на бита. Откритите гробни дарове, намират многобройни паралели в находки от подобни гробни съоръжения от римска Тракия. Вторичните гробове, открити в некропола, вероятно са вкопани през периода на късната античност.

Проучените пет могили от некропола допълват информацията, която имаме за погребалните практики и ритуали на местното население в Тракия през периода на римската власт. Откритите гробни съоръжения и артефакти не се различават съществено от резултатите, получени при изследването на подобни некрополи от същото време. Според откритите гробни дарове, погребаните в некропола имат различен социален статус. Откриват се както бедни гробове с положени единични керамични съдове, така и съоръжения, съдържащи богати дарове – златни накити, бронзови предмети, въоръжение и т.н. Най-вероятно, хората издигнали могилите и погребаните в тях, са обитавали малко населено място или стопански/вилен комплекс, разположени наблизо. Остава отворен въпросът къде се е намирало селището, от което

до този момент не са открити следи. Релефът на терена е променян през годините вследствие на земеделска дейност, изграждане на хидромелиоративни съоръжения, корекция на речни корита и пресушаване на блата. Вероятното местоположение на населеното място е върху първата незаливна тераса южно от некропола и в близост до р. Мочурица. Това предположение обаче, може да се потвърди само с бъдещи теренни археологически проучвания.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Агре, Д. 2008. Археологически разкопки на могила в землището на с. Стройно, община Елхово. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2007 г.* София: Фабер, 237-239.
- Агре, Д. 2009. Археологически разкопки на могила в землището на с. Борисово, Елховска община. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2008 г.* София: Авангард, 279-282.
- Аладжов, Д. 1965. Разкопки на трако-римски могилен некропол при Меричлери. *Известия на Археологическия институт* 28, 77-122.
- Аладжов, Д., Китанова, А. 1973. Разкопки на могила 1 в Хасково. *Археология* 3, 70-83.
- Александров, Ст., Илиев, И. 2010. Спасителни археологически проучвания на обект 14-А, по АМ "Тракия", ЛОТ 4, с. Зимница, общ. Стралджа. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2009 г.* София: Авангард, 113-114.
- Александрова, С. 2013. Типология и хронология на керамиката изработена на ръка от римския и ранновизантийския период (I – VI в.) на територията на България. *Дисертации, том 7.* София: НАИМ-БАН.
- Алексеев, В. 1966. *Остеометрия, методика антропологических исследований.* Москва: Наука.
- Алексеев, В., Дебец, Г. 1964. *Краниометрия, методика антропологических исследований.* Москва: Наука.
- Алексеева, Е. М. 1978. *Античные бусы северного Причерноморья.* Выпуск Г1-12, АС САИ. Москва: Наука.
- Ангелов, А. 1986. Могилна гробна находка от Марцианопол. *Известия на Народния музей – Варна*, 22 (37). 63-67.
- Ангелов, А. 1982. Погребения в саркофаг от Марцианопол. *Известия на Народния музей – Варна*, 18 (33). 99-103.
- Ангелова, Е. 1995. Сарматски елементи в езическите некрополи от Североизточна България и Северна Добруджа. *Археология* 2, 5-17.
- Бакърджиев, Ст., Миков, Р., Джанфезова, Т. 2013. Спасително археологическо проучване в границите на ПИ № 000159 от землището на с. Кабиле, община Тунджа, Ямболска област. В Гюрова, М. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2013 г.* София: TDG Print, 426-429.
- Бацова-Костова, Е. 1970. Е. Бацова-Костова. Нови данни за римския некропол в Сливен. *Археология* 3, 22-32.
- Боев, П., Кондова-Чолакова, Н., Чолаков, Сл. 1984. Антропологично проучване на материали от античния некропол на Августа Траяна. *Известия на музеите от Югоизточна България*, 7, 89-102.
- Боев, П., Маслинков, Д. 1961. Зъбно-челюстна палеопатология у нас. *Известия на Института по морфология*, 4, 241-258.

- Бояджиев, К. 2012. Издирвания на археологически обекти по трасето на газопровод „Набуко“, Сектор 1. В Гюрова, М. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2011 г.* София: Авангард, 582-584.
- Браунер, А. 1916. Материали к познанию домашних животных России. Лошадь курганных погребений Тираспольского уезда Херсонской губернии. *Записки общества сельского хозяйства Южной России*, 86, 1, Одесса, 49-85.
- Буюклиев, Хр. 1962. Трако-римски могилен некропол в района на промишления комплекс „Марица-изток“. *Археология* 1, 50-55.
- Буюклиев, Хр. 1984. *Тракийска могилна гробница от с. Мъдрец, Старозагорски окръг* (Разкопки и проучвания 10). София: НАИМ-БАН, 7-33.
- Буюклиев, Хр. 1986. Тракийският могилен некропол при Чаталка, Старозагорски окръг (Разкопки и проучвания, 16). София, НАИМ-БАН.
- Буюклиев, Хр. 1991. Гробни съоръжения и погребален ритуал в тракийски могили некрополи през римската епоха в комплекса „Марица-Изток“. *Марица-Изток. Археологически проучвания*, т. 1, София: 105-112.
- Вагалински, Л. 2002. *Излъскана керамика от I – начало на VII в. южно от Долен Дунав (България)*. София: NOUS Publishers.
- Вагалински, Л., Чолаков, И. Д. 2005. Спасителни археологически проучвания на обект № 22 (надгробна могила) при с. Арнаутито, община Стара Загора, по трасето на АМ „Тракия“ – ЛОТ 1. В Ников, К. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2004 г.* София: Авангард, 246-249.
- Вагалински, Л., Александрова С. 2009. Проучване на обект № 18, АМ „Тракия“, ЛОТ 4, км 298+100 – 298+500, с. Воденичане, община Стралджа, област Ямбол. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2008 г.* София: Фабер, 505.
- Василчин, И. 1990. Могилни гробове при Великово, Добричко. *Известия на Народния музей – Варна*, 26 (41). Варна. 33-49.
- Василчин, И. 2005. Тракийски некропол при с. Крагулево, Добричко. *Известия на Народния музей – Варна*, 38-39 (53-54). Варна. 135-247.
- Велков, Ив. 1929. Нови могили находки. *Известия на Археологическия институт* 5, 13-55.
- Велков, Ив. 1938. Могилни гробни находки от Брезово. *Известия на Археологическия институт* 12, 259-280.
- Велков, К. 1996. Случайни находки от надгробни могили в музея – Нова Загора. В Кънчева-Русева, Т., Велков, К., Игнатов, В. *Проучвания на надгробни могили в Новозагорско*. София: Гео Прес, 125-137.
- Вълчева, Д. 1996. Погребения с трупоизгаряне в могилите от римската епоха в България. В *Първи международен симпозиум „Севтополис. Надгробните могили в югоизточна Европа“* (Казанлък 4-8 юли 1993, България). Велико Търново, 94-96.
- Върбанов, В. 2008. Тракийски ямен комплекс при Русе (Проучвания през 2007 г.). *Известия на Регионален исторически музей – Русе. Светът на гетите* 12, 149-187.
- Генчева, Е. 2002. *Първият военен лагер в Новае, провинция Мизия (Северна България)*, София: София-Варшава Б.м.
- Генчева, Е. 2004. *Римските фибули от България. От края на I в.пр.н.е. до края на VI в. на н.е.* Велико Търново: Фабер.
- Георгиева, Р., Спиридонов, Т., Рехо, М. 1999. *Етнология на траките*. София: УИ „Св. Кл. Охридски“.

- Георгиева, Р., Момчилов, Д. 2010. Разкопки на две надгробни могили в землището на с. Деветак, община Карнобат. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2009 г.* София: Авангард, 262-263.
- Георгиева, П., Колева, Р. 2009. АМ „Тракия“, ЛОТ 2, Обект №9, км 230+350 – км 230+750. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2009 г.* София: Фабер, 97-98.
- Герасимова, В., Мартинова, М. 1994. Нови данни за източния некропол на Филипопол. *Известия на музеите от Южна България*, XX, 27-41.
- Гетов, Л. 1970. Погребални обичаи и гробни съоръжения у траките през римската епоха (I-IV в.). *Археология* 1, 1-12.
- Гетов, Л. 1982. Тракийски могилен некропол от римската епоха при Кабиле. В Иванов, Т. (ред.). Кабиле, 1. София: Изд. на БАН, 40-78.
- Гетов, Л., Попов, Ж. 1972. Тракийски гробни находки от Ямболско. *Археология* 3, 42-52.
- Гиздова, Н. 2005. Тракийски могилен некропол и селище в местността Сухия саз при с. Величково, Пазарджишко. In Rabadjiev, K. (ed.). *Studia Archaeologica Universitatis Serdicensis, Stephanos Archaeologicos in honorem Professoris Ludmili Getov, Suppl. IV*, София, 173-192.
- Гинев, Г. 1986. Некропол от римската епоха при с. Могилец, Търговишки окръг. *Археология* 4, 18-26.
- Димитров, Д. П. 1932-1933. Могилна гробна находка от Стралджа, Ямболско. *Известия на Археологическия институт* 7, 386-393.
- Димитрова, Д., Сираков, Н., Марков, М. 2010. Спасителни разкопки на Китова могила в землището на с. Крушаре, община Сливен. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2009 г.* София: Авангард, 255-258.
- Димов, Т. 2000. Античен некропол на западния бряг на Дуранкулашкото езеро, Добруджа. В Сб. „Добруджа“ (17-18). Добрич: РИМ-Добрич, 11-31.
- Домарадски, М. 1994. Могилен некропол в м. Атанасца при с. Тъжа. В *Първи международен симпозиум „Севтополис. Надгробните могили в югоизточна Европа“*, 1 (Казанлък 4-8 юли 1993, България). Велико Търново, 267-304.
- Дремсизова-Нелчинова, Цв. 1980. Тракийски могилен некропол (II-III в.) край с. Вишеград, Кърджалийски окръг. *Археология*, 1, 1-27.
- Дремсизова-Нелчинова, Цв., Балкански И. 1973. Надгробна могила край с. Гледка, Кърджалийски окръг. *Археология* 3, 58-69.
- Жуглев, К., Калудова, Й. 1962. Към историята на античното селище до Асеновград. *Археология*, 1, 35-43.
- Зубов, А. 1968. Одонтология. Методика антропологических исследований. Москва: Наука.
- Иванов, Й. 1910. Отчет за разкопките при Кадин мост, Кюстендилско. *Известия на Българското археологическо дружество*, 1, 163-203.
- Иванова-Камишева, М. 2004. Керамични и стъклени съдове от римската епоха от пътни станции и крайпътни съоръжения по трасето на античния път Ескус-Филипопол (отсечката *Ad Radices – Montemno*) В Христов, И., Иванова-Камишева, М., Стойнов, П. *Римски крайпътни станции на пътя Ескус-Филипополис (Ад Радицес-Монтемно-Суб Радицес)*, В. Търново: Фабер, 61-107.

- Игнатов, В. 1996а. Тракийска надгробна могила от римската епоха край с. Пет могили, Новозагорско. В Кънчева-Русева, Т., Велков, К., Игнатов, В. *Проучвания на надгробни могили в Новозагорско*. София: Гео Прес, 71-124.
- Игнатов, В. 1996b. За някои аспекти на погребалния обред в Тракия през I-IV в. *Археология* 2-3, 59-63.
- Игнатов, В., Господинов, К., Борисова, С. 2009. Аварийно археологическо проучване на Източната могила, част от могилен некропол северно от с. Караново, Новозагорско. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2008 г.* София: Авангард, 297-300.
- Игнатов, В., Господинов, К., Борисова, С. 2010. Спасителни археологически разкопки на надгробна Източната могила, с. Караново, община Нова Загора. В Гюрова, М. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2009 г.* София: Авангард, 247-249.
- Илиев, И., Бакърджиев, Ст. 2006. Археологически проучвания на могилен некропол от ранната бронзова епоха край с. Могила, област Ямбол. *Известия на музеите от Югоизточна България*, 22, 89-107.
- Илиев, И., Бакърджиев, Ст. 2008. Спасителни археологически проучвания на две надгробни могили в м. Кояджика 1, с. Палаузово, община Страджа, област Ямбол. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2007 г.* София: Фабер, 239-242.
- Йотов, В. 2004. *Въоръжението и снаряжението от Българското средновековие (VII-XI в.)*. Варна: Зограф.
- Кабакчиева, Г. 1983. Типология и хронология на римските червенолакови паници от Тракия (I-IV в.). *Археология*, 4, 1-12.
- Кабакчиева, Г. 1986. Керамика от вилата при Ивайловград II-IV в. *Разкопки и проучвания*, 15, София: НАИМ-БАН.
- Кабакчиева, Г. 2000. *Oescus. Castra Oescensia. Ранноримски военен лагер при устието на Искър*. София: Албатрос.
- Карайотов, И. 1976. Могилни погребения в района на Нефтохимическия комбинат край Бургас. *Известия на музеите от Югоизточна България* I, 51-71.
- Кесякова, Е. 1999. Тракийско погребение от с. Войводиново, Пловдивско. *Известия на музеите от Южна България* 21, 76-91.
- Кирова, Н. 2010. *Медицината в провинциите Долна Мизия и Тракия (I – края на III в.)*. (Дисертации 3), София: НАИМ-БАН.
- Китов, Г., Димитрова, Д., Сираков, Н. 2008. Тракийски могили в Сливенско. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2007 г.* София: Фабер, 245-250.
- Китов, Г., Димитрова, Д., Сираков, Н. 2009. Спасителни археологически проучвания на могили в землището на Старо село, община Сливен. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2008 г.* София: Авангард, 286-290.
- Климов, А. Ф. 1950. *Анатомия домашних животных*, т. 1. Москва: Сельхозгиз.
- Ковачев, Г. 2001. *Античният Сливен (II-IV в.)*. Велико Търново: Фабер.
- Ковачева, Т. 1973. Погребение от гр. Плевен (III в.). *Археология* 2, 49-54.
- Ковачева, Т. 1977. Останки от римската епоха край с. Сомовит и местонахождението на Lucernariaburgus. *Известия на музеите в Северозападна България* 1. 249-266.
- Кожухаров, А. 1923-1924. Антични паметници в Старозагорския музей. *Известия на Археологическия институт* 2, 213-218.

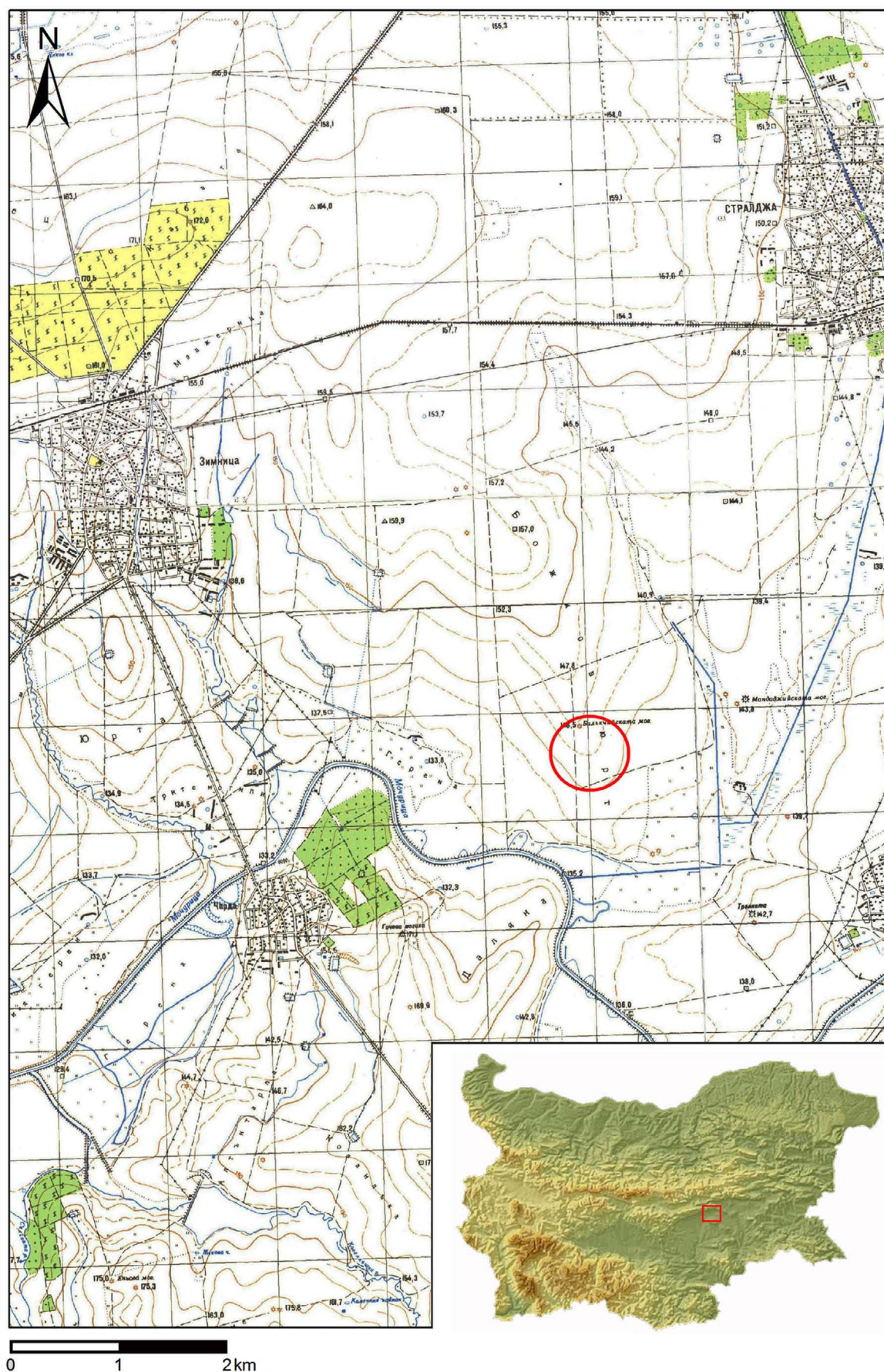
- Кузманов, Г. 1985. *Ранновизантийска керамика от Тракия и Дакия (IV – началото на VII в.).* (Разкопки и проучвания 13), София: НАИМ-БАН.
- Кузманов, Г. 1992. Антични лампи. Колекция на Националния археологически музей. София: БАН.
- Кузманов, Г., Атанасова, Й., Кабакчиева, Г., Йоцова, А., Димитров, К. 2005. *Кастра Мартис. Квадрибургий и кастел.* (Разкопки и проучвания 33), София: НАИМ-БАН.
- Кънчев, М., Кънчева-Русева, Т. 1996. Спасителни разкопки на Дългата могила до с. Караново, Новоагорско В Кънчева-Русева, Т., Велков, К., Игнатов, В. *Проучвания на надгробни могили в Новоагорско.* София: Гео Прес, 17-68.
- Лазаров, Л. 1993. Гробни находки от могила при с. Тутраканци, Провадийско. *Известия на Народния музей – Варна*, 29 (44). Варна, 64-86.
- Лазаров, Л. 1992. Гробна находка от околността на с. Аспарухово, Провадийско. *Известия на Народния музей – Варна*, 28 (43). Варна, 81-86.
- Машов, С. 1975. Тракийски могилен некропол от римската епоха при с. Драшан, Врачански окръг. *Археология* 1, 41-49.
- Мешеков, Ю. 2001. Тракийската колесница край могила № 4 при с. Невестино. В *Тракийската могила край с. Невестино, Кюстендилско.* Кюстендил: РИМ-Кюстендил, 20-45.
- Младенова, Я. 1971. Надгробна могила при Ивайловград. *Археология* 4, София, 38-52.
- Момчилов, Д. 2006. Колесници от римската епоха от Карнобатския край. В *Поселищен живот в Тракия. IV Международен симпозиум (9-11 ноември 2005 г. Ямбол, България),* 243-254.
- Николов, Д., Буюклиев, Хр. 1967а. Тракийски могилен гробове от Чаталка, Старозагорско. *Археология* 1, 19-31.
- Николов, Д., Буюклиев, Хр. 1967б. Нови тракийски погребения от Чаталка, Старозагорско. *Археология* 3, 10-25.
- Нинов, Л. 2001. Проучвания на животински останки от тракийски могили и други култови обекти през 2000 г. В Торбатов, С. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 1999-2000 г.* София: НАИМ-БАН, 67.
- Нинов, Л. 2009. Остеоархеологични проучвания на обекти от античността. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2008 г.* София: Авангард, 537-539.
- Попов, Р. 1921-22. Некрополът при с. Байлово, Софийско. *Известия на Българското археологическо дружество* 1, 68-85.
- Попова, Цв. 2002. Анализ на растителен материал от надгробната „Дядо Минчова“ могила край с. Житосвят, Карнобатско. (История и култура на Карнобатския край 4), Варна: Зограф, 167-169.
- Попова, Цв., Крумова, М. 2015. Археоботаничен анализ на растителни останки от ритуални огнища в некропола на Апология Понтика – ср. на V- ср. III в.пр. Хр. *Известия на Националния исторически музей* 27. София: НИМ, 21-34.
- Първин, М. 2003. Тракийски могили от римската епоха в Казанлъшката долина. В Димитрова, Д. (ред.) *Пътят. Сборник научни статии, посветени на живота и творчеството на д-р Георги Китов.* София: Гео прес, 194-198.
- Рехо, М., Карадимитрова, К., Андреева, П., Камишева М. 2015. *Римската вила при Чаталка. Богатството на един тракийски аристократ* (Каталог към изложба). София: НАИМ-БАН.

- Русева, В. 2004. *Антропологични данни за промените в смъртността и продължителността на живота на територията на България от неолита до късното средновековие*. Дисертация за присъждане на образователна и научна степен "доктор", София.
- Русева-Слокоска, Л. 1992. Торквите от Националния археологически музей. *Годишник на Националния археологически музей – София* 8. София: НАИМ-БАН, 173-179.
- Стайкова-Александрова, Л. 2005. Гробни съоръжения в могилен некропол от римската епоха в територията на Пауталя. В Китов, Г., Димитрова, Д. (ред.) *Земите на България - люлка на тракийската култура* 2, София: УИ „Св. Кл. Охридски“, 133-138.
- Стайкова-Александрова, Л. 2001. Тракийска могила при с. Невестино, Кюстендилско (Научен отчет за резултатите от археологическо проучване). В *Тракийската могила край село Невестино, Кюстендилско*. Кюстендил: РИМ-Кюстендил, 5-19.
- Стойанов, Т., Стоянова, Д. 2005. Спасителни археологически проучвания на обект № 19 (могилен некропол) при с. Вратица, община Айтос, по трасето на АМ Тракия, ЛОТ 5. В Ников, К. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2004 г.* София: Авангард, 250-253.
- Табакова-Цанова, Г., Гетов, Л. 1969. Могилен погребение от с. Тулово, Старозагорски окръг. *Археология* 4, 29-40.
- Тончева, Г. 1961. Гробни находки от Одесос. *Известия на Варненското археологическо дружество* 12, 29-52.
- Торбатов, С. 2000. Нови открития в могилен некропол край село Великово, Добричко. В Сб. „Добруджа“ (17-18). Добрич: РИМ-Добрич, 32-60.
- Филев, Б. 1914. Римското съкровище от Николаево. *Известия на Българското археологическо дружество* 4, 1-47.
- Ханджийска, В., Янкулов, Д. 2010. Спасителни проучвания по трасето на АМ Тракия, ЛОТ 4, обект 8. Източен некропол на Кабиле от II-III в. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2009 г.* София: Авангард, 422-425.
- Чолаков, И. Д., Пеева, Н. 2009. Проучване на обект № 17, АМ "Тракия", ЛОТ 4. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2008 г.* София: Авангард, 535-537.
- Чолаков, И. Д., Пеева, Н. 2010. Проучване на обект № 17, АМ "Тракия", ЛОТ 4. В Гергова, Д. (ред.). *Археологически открития и разкопки през 2009 г.* София: Авангард, 408-410.
- Чолаков, И. Д. 2010. Могилен некропол от римската епоха край с. Чарда, община Стралджа. В Димитров, З. (ред.) *Българска археология 2009. Каталог към изложба*. София: НАИМ-БАН, 52-55.
- Чолаков, Сл., Боев, П., Кондова, Н. 1985. Палеопатологични данни за зъбно-челюстните заболявания на средновековното население по Българските земи. В *Сборник Материали от Втори национален конгрес по история на медицината* (1-4 ноември 1985 г., Велико Търново, България), Велико Търново, 272-274.
- Чолакова, А. 2006. Римски стъклени съдове от България (I-III в.) В Иванов, Р. (ред.) *Археология на българските земи*, 2. София: Иврей, 209-244.
- Шейлева, Г. 2004. Тракийска колесница от надгробната могила „Рошава Драгана“ край с. Искрица, Гълъбовско. *Епохи* 12, кн. 1-2. Велико Търново: ИЮФ на ВТУ, 251-279.
- Шелов, Д. Б. 1983. Римские бронзовые кувшины и амфоры в Восточной Европе. *Советская археология* 4, Москва: АН СССР, 57-69.

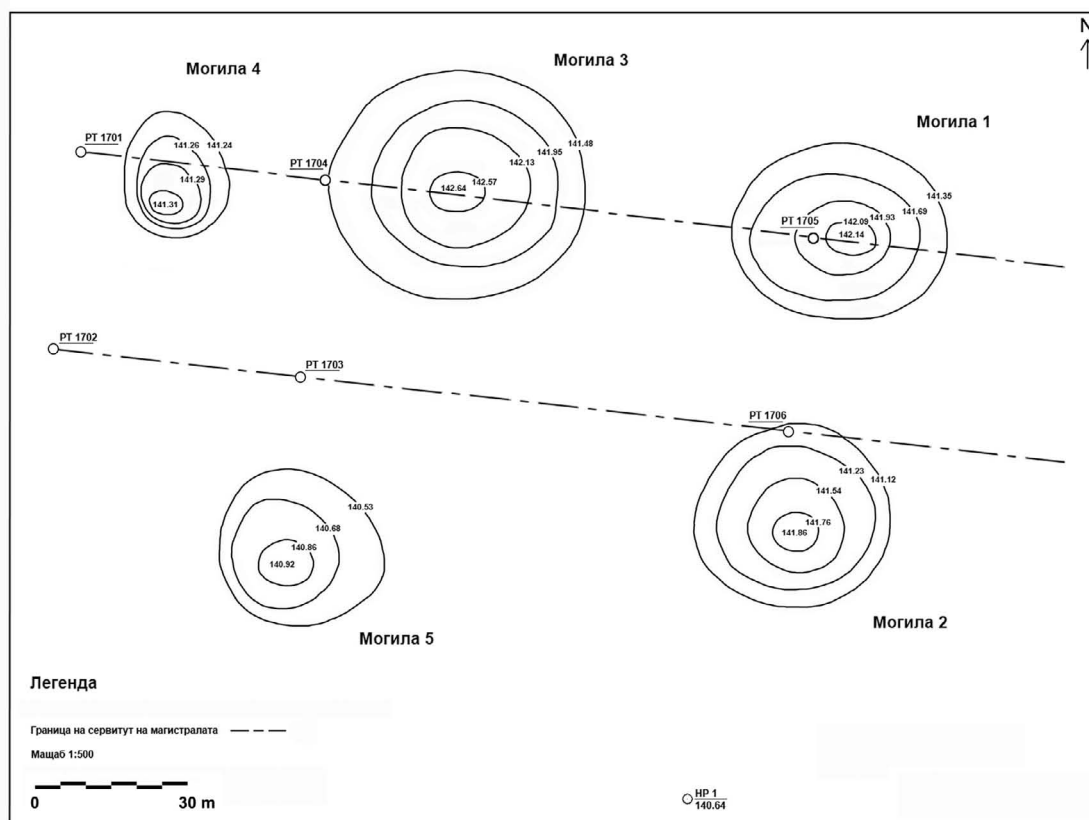
- Acsadi, G., Nemeskeri, J. 1970. *History of Human Life Span and Mortality*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Alexandrova, S. 2012. Typology and Chronology of the Handmade Pottery of the Roman and Early Byzantine Period (I-VI c.) on the Territory of Bulgaria. *Archaeologia Bulgarica* XVI. 1, 33-46.
- Aufderheide, A., Rodriguez-Martin, C. 1998. *The Cambridge Encyclopedia of Human Paleopathology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bass, W. 1971. *Human Osteology: a Laboratory and Field Manual of the Human Skeleton*. Columbia: Missouri Archaeological Society, University of Missouri.
- Beltrán, L. M. 1978. *Ceramica romana: Tipología y Clasificación*. Zaragoza: Boletín Museo de Zaragoza.
- Bishop, M. C. 1988. Cavalry Equipment of the Roman Army in the 1st Century AD. *British Archaeological Reports* 394, Oxford: BAR, 67-195.
- Bishop, M. C. 1992. The Early Imperial "Apron". *Journal of Roman Military Equipment Studies* 3, 81-104.
- Bishop, M. C., Coulston, J. C. N. 2006. *Roman Military Equipment, from the Punic Wars to the fall of Rome. Second Edition*. Oxford: Oxbow books.
- Bülow, G., Böttger, B., Conrad, S., Döhle, B., Gomolka, G., Schönert-Geiss, E., Stančev, D., Wachtel, K. 2008. *Iatrus – Krivina. Spätantike Befestigung und frühmittelalterliche Siedlung an der unteren Donau. Ergebnisse der Ausgrabungen 1992-2000, Band VI*. Mainz am Rhein: P. von Zabern.
- Diczek, P. 2001. *Roman Amphorae of 1st – 3rd centuries AD found on the Lower Danube. Typology*. Warsaw: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Dixon, K. R., Southern, P. 1997. *The Roman Cavalry*. London: Routledge.
- Dressel, H. 1879. Di un grande deposito di anfore rinvenuto nel nuovo quartiere del Castro Pretorio. *Bullettino della Commissione Archaeologica Comunale di Roma* 7, Roma.
- Goodman, A., Armelagos, G., Rose, J. 1980. Enamel Hypoplasias as Indicators of Stress in Three Prehistoric Populations from Illinois. *Human Biology* 52. 3, 515-528.
- Goodman, A., Rose, J. 1990. Assessment of systemic physiological perturbations from dental enamel hypoplasias and associated historical structures. *American Journal of Physical Anthropology* 33, 59-110.
- Goranov, I., Boev, P., Kondova, N., Cholakov, S. 1983. Paleopathological Data for the Spinal Column Diseases. *Acta Morphologica* 4, 57-63.
- Hayes, J. 1997. *Handbook of Mediterranean Roman Pottery*. London: British Museum Press.
- Higgins, R. 1980. *Greek and Roman Jewellery*. Second edition, London: Methuen.
- Hilson, S. 1996. *Dental Anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Holland, T., O'Brien, M. J. 1997. Parasites, Porotic Hyperostosis, and the Implications of Changing Perspectives. *American Antiquity* 62. 2, 183-193.
- Ignatov, V. 2009. Ein römischer vierrädriger Wagen aus dem Dorf Karanovo, Bezirk Nova Zagora, Südbulgarien. *Archaeologia Bulgarica* XIII. 2, 31-51.
- Isings, C. 1957. Roman glass from dated finds. *Archaeologica Traiectina* 2. Groningen/Djakarta: Wolters.
- Kabakchieva, G. 2010. The Big Mound of the Family Necropolis of the Ancient Villa Armira. In Diamantis, T., Terzopoulou, D. (eds), *Horses and Wagons in the Ancient World: Proceedings*

- of One Day Scientific Meeting*, (Orestiada, September 30, 2006, Greece). Orestiada, 279-296.
- Kondova, N. 1979. Anthropologische und paläopathologische Untersuchung von Skeletten aus der Römerzeit von Abritus. *Acta morphologica* 2, 65-72.
- Kreshover, S. 1940. Histopathologic Studies of Abnormal Enamel Formation in Human Teeth. *American Journal of Orthodontics* 26, 1083-1101.
- Kreshover, S. 1944. The Pathogenesis of Enamel Hypoplasia: An Experimental Study. *Journal of Dental Research* 23, 231-238.
- Lazarov, L. 1998. Grave Find from the 2nd Half of the 1st and the Beginning of 2nd c. AD from the Town of Dulgopol, Varna Region (Northeastern Bulgaria). *Archaeologia Bulgarica* II. 1, 70-76.
- Lukacs, J. R. 1989. Dental Paleopathology: Methods for Reconstructing Dietary Patterns. In Iscan, M., Kennedy, K. (eds), *Reconstruction of life from the skeleton*. New York, Alan Liss, 261-286.
- Martin, R., Saller, K. 1959. Lehrbuch der Anthropologie, Band 2. Stuttgart: Fischer Verlag.
- Meshekov, J., Staikova, L. 1998. A Rich Thracian Mound Burial from the Roman Period at the Village of Slokoshtitsa, Kiustendil District (South-western Bulgaria). *Archaeologia Bulgarica* II. 3, 51-67.
- Miks, Ch. 2007. Studien zur römischen Schwertbewaffnung in der Kaiserzeit. Köln: VML.
- Nenova-Merdjanova, R. 1997. The Roman Precious Bronze Vessels from Moesia and Thracia. *Archaeologia Bulgarica* I. 1, 30-37.
- Nuber, H. U. 1972. Kanne und Griffschale. Ihr Gebrauch im täglichen Leben und die Beigabe in Gräbern der römischen Kaiserzeit. *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* 53. Berlin: J. Baer & Co, 1-232.
- Peacock, D. P. S., Williams, D. F. 1986. *Amphorae and the Roman economy. An Introductory Guide*. London and New York: Longman Archaeology Series.
- Poulter, A. G. 2007. *Nicompolis ad Istrum a Late Roman and Early Byzantine City. The finds and the biological remains*. London: Oxbow Books.
- Price, J., Cottam, S. 1998. Romano-British glass vessels. Practical Handbook in Archaeology 14. York, Council for British Archaeology.
- Radman-Livaja, I. 2005. Finds of Roman Military Equipment from Teutoburgium – In Visy Zs. (ed.) *Limes XIX: Proceedings of the XIXth International Congress of Roman Frontier Studies*, (Pecs, September 2003, Hungary) Pecs, 939-952.
- Raev, B. 1977. Die Bronzegefäße der römischen Keiserzeit in Thrakien und Mösien. *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* 58. Mainz am Rhein: Philipp von Zabern.
- Ritzman, T., Baker, B., Schwartz, G. 2008. A Fine Line: A Comparison of Methods for Estimating Ages of Linear Enamel Hypoplasia Formation. *American Journal of Physical Anthropology* 135, 348-361.
- Rose, J., Condon, K., Goodman, A. 1985. Diet and Dentition: Developmental Disturbances. In Gilbert, R., Mielke, J. (eds.) *The Analysis of Prehistoric Diets*. New York: Academic Press, 281-306.
- Russeva, V. 2010. Distribution of Enamel Hypoplasia – New Perspectives for Interpretation of the Anthropological Material from Archaeological Sites in Bulgaria (preliminary results). (Интердисциплинарни изследвания 22-23), София: НАИМ-БАН, 186-192.

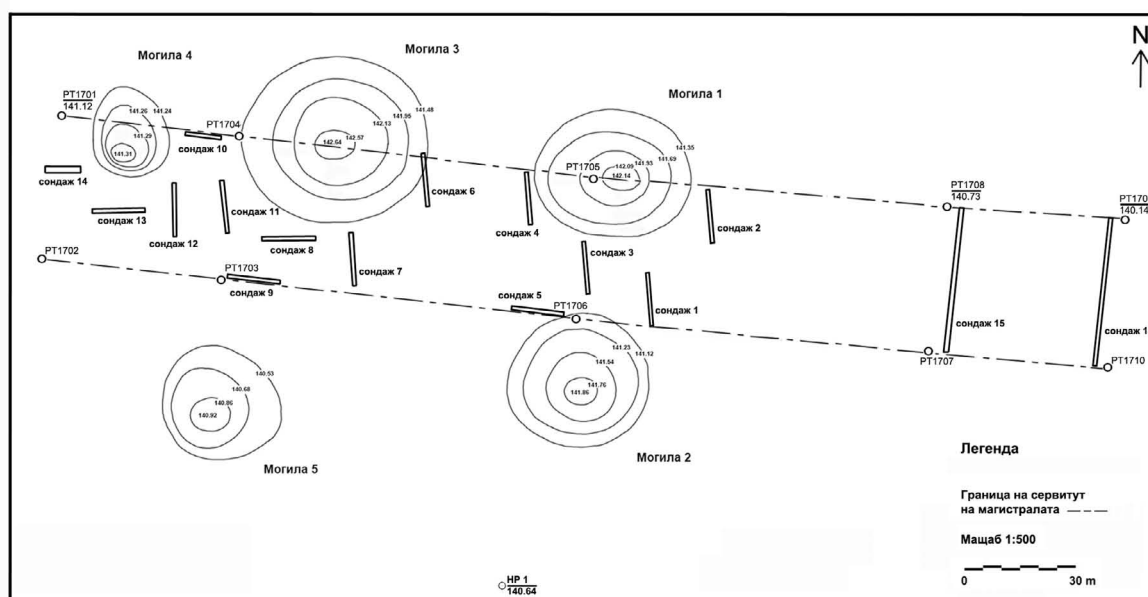
- Ruseva-Slokoska, L. 1991. *Roman jewellery – A Collection of the National Archaeological Museum – Sofia*. Sofia: Publishing House of the Bulgarian Academy of Sciences, 1991.
- Sarnat, B., Schour, I. 1941. Enamel Hypoplasia (Chronic Enamel Aplasia) in Relationship to Systemic Diseases: a Chronological, Morphological and Etiological Classification. *Journal of American Dental Association* 28, 1989-2000.
- Schwartz, J. H. 1995. *Skeleton Keys: An Introduction to Human Skeletal Morphology, Development and Analysis*. Oxford: Oxford University Press.
- Shepherd, J. D. 1999. The Glass. In Poulter, A. G. (ed.). *Nicopolis ad Istrum a Late Roman and Early Byzantine City. The Pottery and the Glass*. London: Oxbow Books
- Skinner, M., Goodman, A. 1992. Anthropological Uses of Developmental Defects in Enamel. In Saunders, S. R., Katzenberg, M. A. (eds.). *Skeletal Biology of Past Peoples: Research Methods*. New York: Wiley-Liss, 153-174.
- Starling, P., Stock, J. 2007. Dental Indicators of Health and Stress in Early Egyptian and Nubian agriculturalists: A Difficult Transition and Gradual Recovery. *American Journal of Physical Anthropology* 134.4, 520-528.
- Stuart-Macadam, P. L. 1989. Nutritional Deficiency Diseases: A Survey of Scurvy, Rickets and Iron-Deficiency Anemia. In İşkan, M., Kenedy, K. A. R. (eds.) *Reconstruction of Life From the Skeleton*. New York: Wiley-Liss, 201-222.
- Sultov, B. 1985. Ceramic production on the territory of Nicopolis ad Istrum (2nd – 4th century). *Annuaire de L'université de Sofia "Kliment Ohridski" Faculté D'histoire* 76.2.
- Tempelmann-Maczynska, M. 1985. Die Perlen der römischen Kaiserzeit und der frühen Phase der Völkerwanderungszeit im mitteleuropäischen Barbaricum, Mainz am Rein: Philipp von Zabern.
- Walker, P., Bathurst, R., Richman, R., Gjerdum, T., Andrushko, V. 2009. The Causes of Porotic Hyperostosis and Cribra Orbitalia: A Reappraisal of Iron-Defficiency-Anemia Hypothesis. *American Journal of Physical Anthropology* 139, 109-129.
- Walper, U., Crubezy, E., Schultz, M. 2003. Is Cribra Orbitalia Synonimous with Anemia? Analysis and Interpretation of Cranial Pathology in Sudan. *American Journal of Physical Anthropology* 123, 333-339.

Обр. 1. Местоположение на могиления некропол

Обр. 2. Разположение на сервитута на магистралата, спрямо могилите от некропола

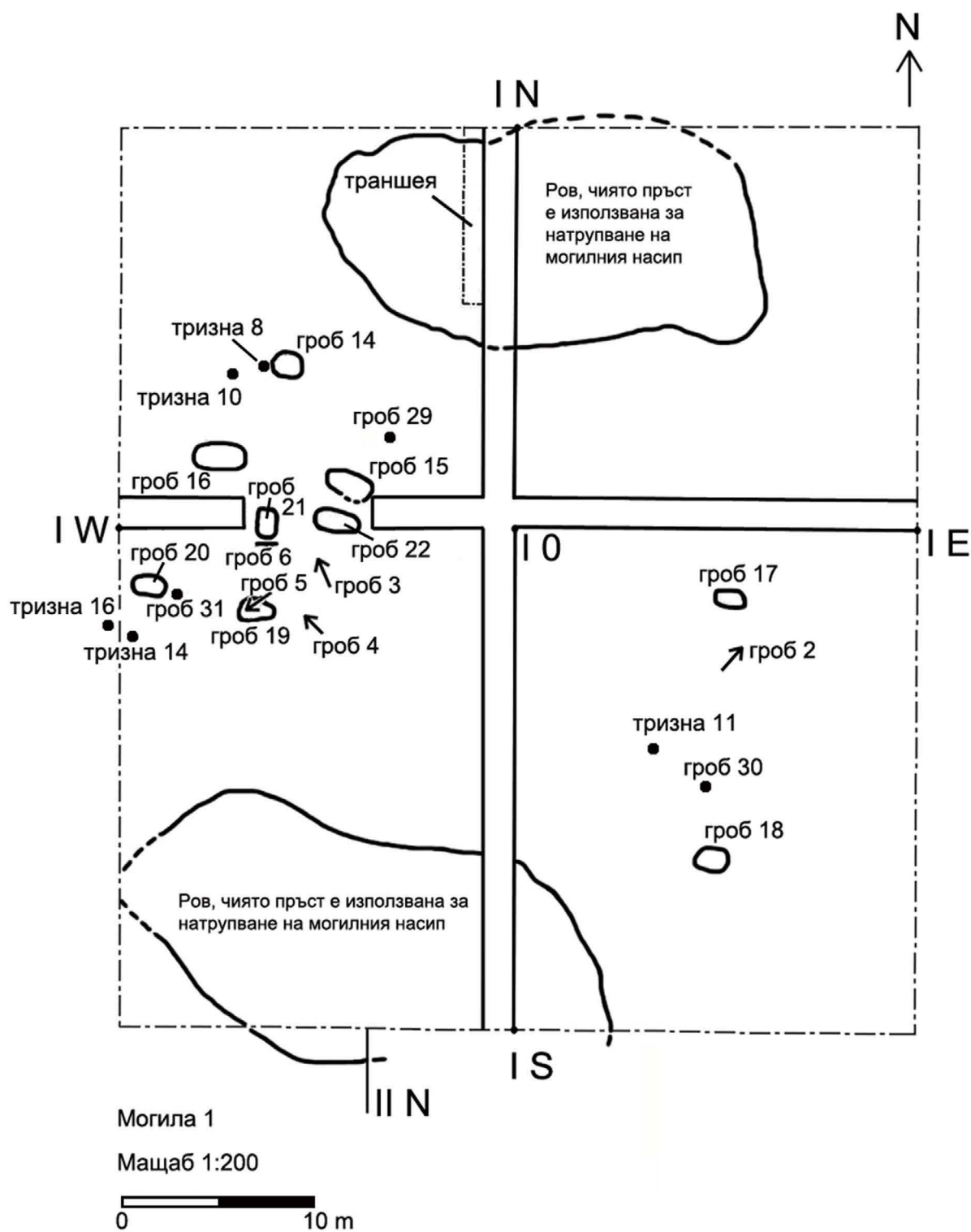
Обр. 3. План на заложените сондажи при археологическото проучване през 2008 г.

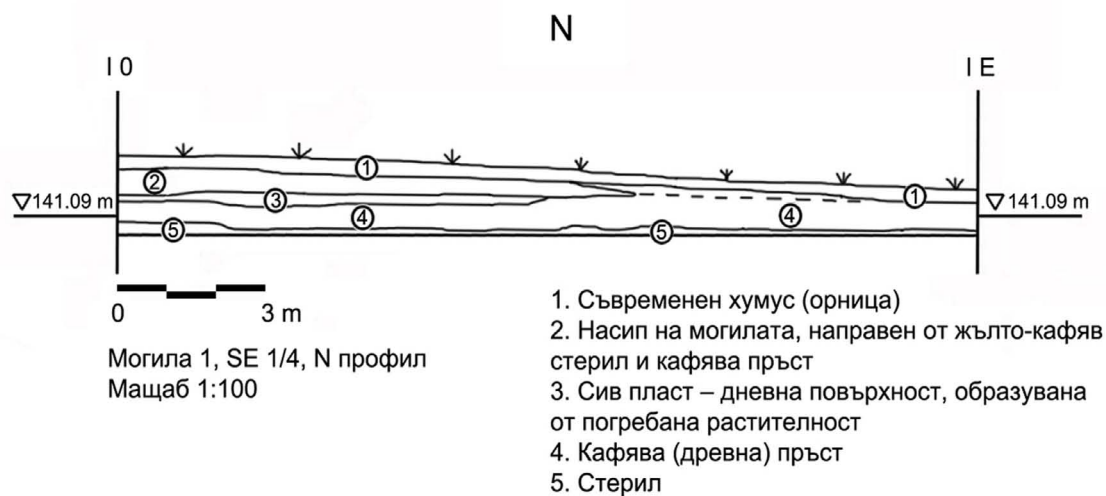
Обр. 4. Иманярски изкоп в ЮЗ периферия на могила № 4

Обр. 5. Общ поглед към могила № 1

Обр. 6. План на могила № 1

Обр. 7. Югоизточна четвърт на могила № 1. Северен профил на реброто

Обр. 8. Северозападна четвърт на могила № 1. Източен профил на реброто

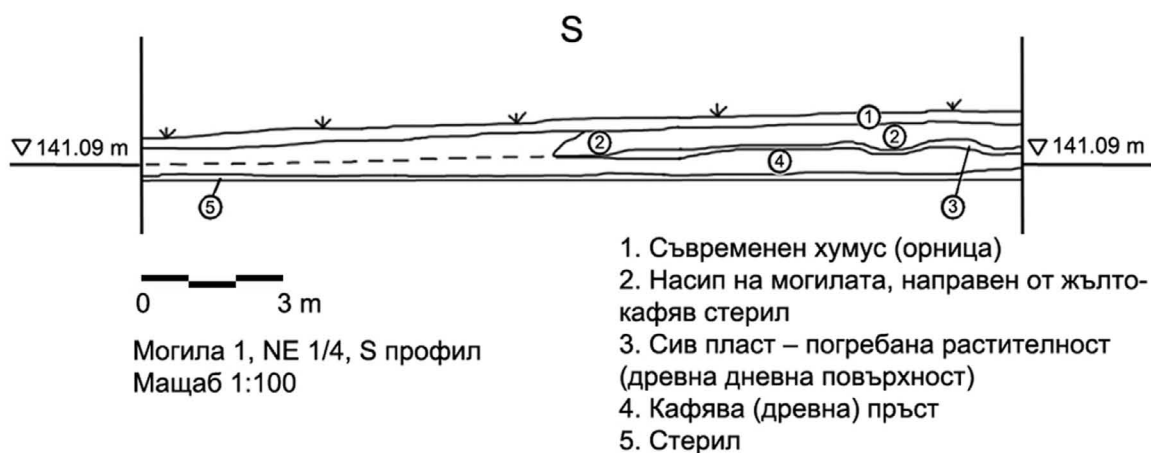
Обр. 9. Северозападна четвърт на могила № 1. Южен профил на реброто

Обр. 10. Югозападна четвърт на могила № 1. Източен профил на реброто

Обр. 11. Североизточна четвърт на могила № 1. Западен профил на реброто

Обр. 12. Североизточна четвърт на могила № 1. Южен профил на реброто

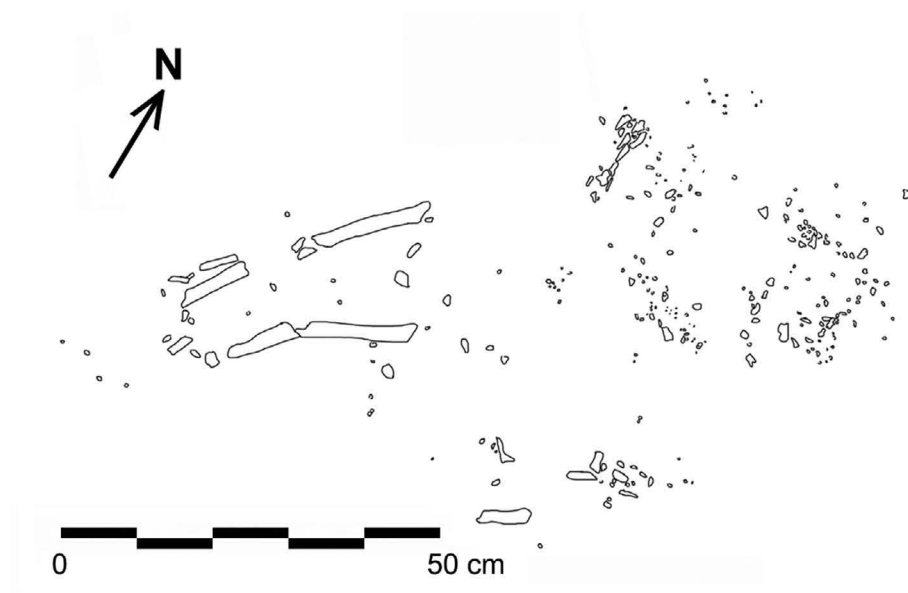
Обр. 13. Югоизточна четвърт на могила № 1. Западен профил на реброто

Обр. 14. Югозападна четвърт на могила № 1. Северен профил на реброто

Обр. 15. Гроб № 2

Обр. 16. Графично заснемане на гроб № 2

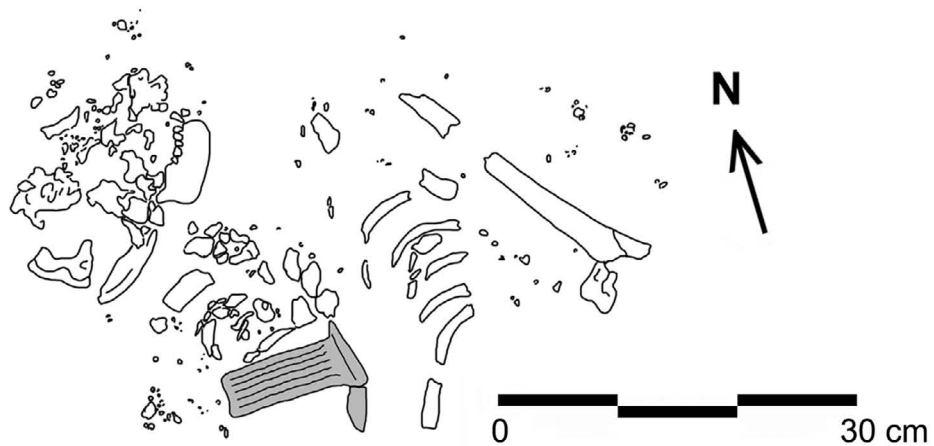
Обр. 17. Гроб № 3

Обр. 18. Графично заснемане на гроб № 3

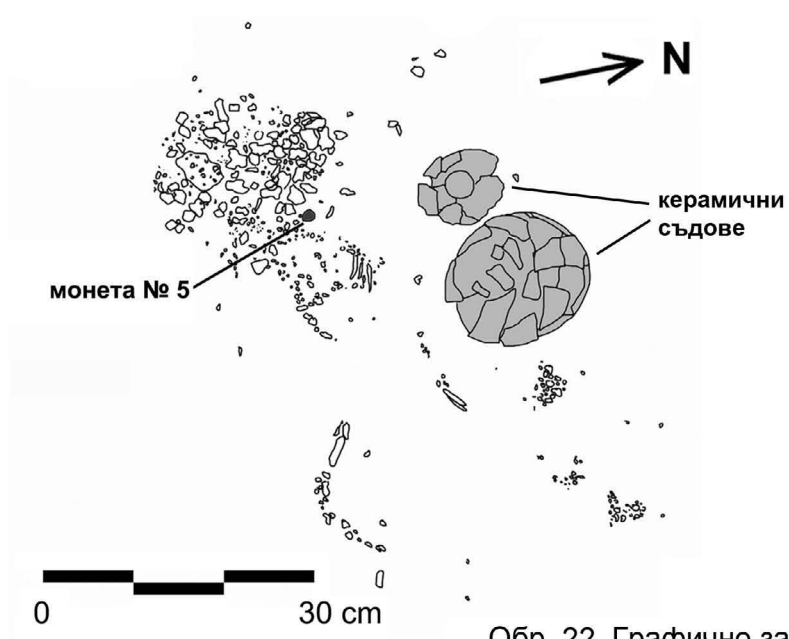
Обр. 19. Гроб № 4

Обр. 20. Графично заснемане на гроб № 4

Обр. 21. Гроб № 5

Обр. 22. Графично заснемане на гроб № 5

Обр. 23. Гроб № 6

Обр. 24. Стъклен съд
от гроб № 6

Обр. 25. Гроб № 14

Обр. 26. Керамична лампа
от гроб № 14

Обр. 27. Гроб № 15

Обр. 28. Керамичен прешлен за вретено
от гроб № 15

Обр. 29. Гроб № 16

Обр. 30. Златна обеща
от гроб № 16

Обр. 31. Мъниста от гроб № 16

Обр. 32. Стъклен тоалетен съд
от гроб № 16

Обр. 33. Стъклен балсамарий
от гроб № 16

Обр. 34. Стъклена купичка/ чашка
от гроб № 16

Обр. 35. Стъклен балсамарий и
купичка/ чашка от гроб № 16

Обр. 36. Гроб № 17

Обр. 37. Гроб № 18

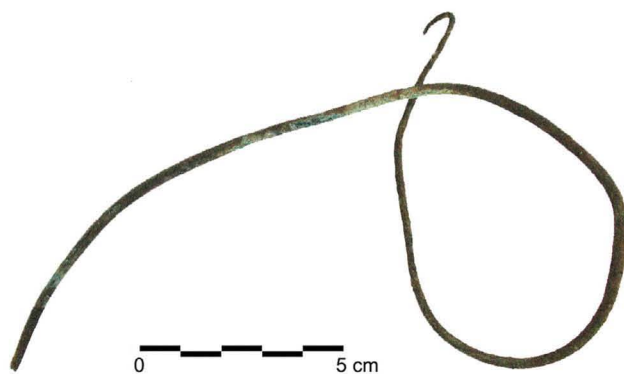
Обр. 38. Железен връх на копие
от гроб № 18

Обр. 39. Бронзова фибула
от гроб № 18

Обр. 40. Гроб № 19

Обр. 41. Бронзова торква
от гроб № 19

Обр. 42. Костена лъжичка от гроб № 19

Обр. 43. Стъклен балсамарий
от гроб № 19

Обр. 44. Гроб № 20

Обр. 45. Железни пирони от гроб № 20

Обр. 46. Гроб № 21
Южна половина

Обр. 47. Гроб № 21
Северна половина

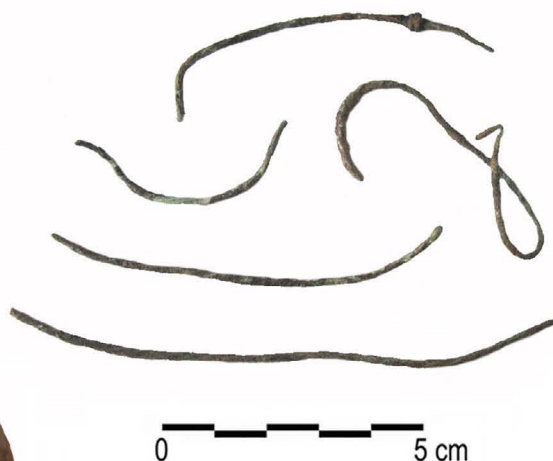
Обр. 48. Желязна скоба
от гроб № 21

Обр. 49. Желязна торква
от гроб № 21

Обр. 50. Желязна гривна
от гроб № 21

Обр. 51. Бронзова тел
от гроб № 21

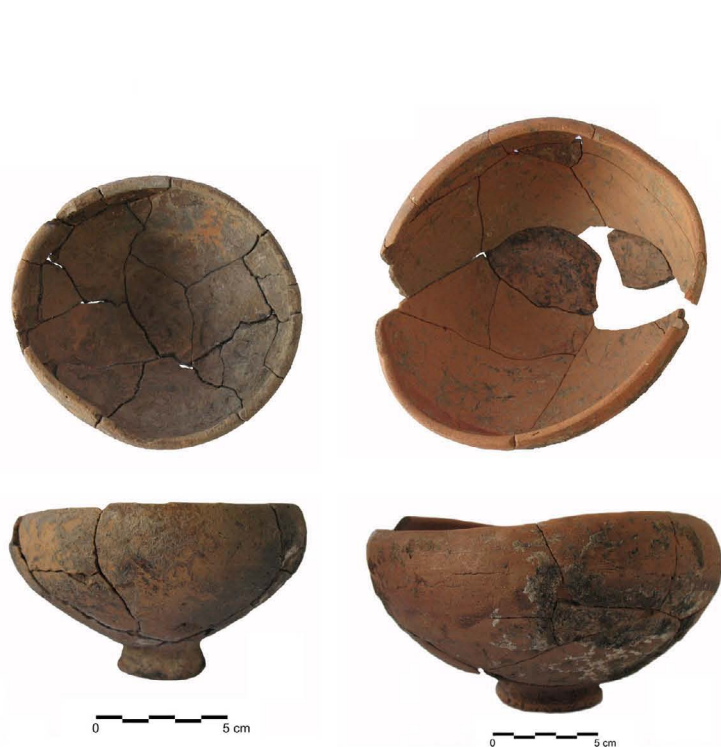
Обр. 52. Керамичен прешлен
за вретено от гроб № 21

Обр. 53. Железен клин от
гроб № 21

Обр. 54. Гроб № 22

Обр. 56. Бракувани съдове
от гроб № 22

Обр. 55. Керамичен
прешлен за вретено
от гроб № 22

Обр. 57. Гроб № 29

Обр. 58. Гроб № 30

Обр. 59. Бронзова гривна от гроб № 30

Обр. 60. Гроб № 31

Обр. 61. Стъклен съд
от гроб № 31

Обр. 62. Тризна № 8

Обр. 63. Тризна № 10

Обр. 64. Мъниста от тризна № 10

Обр. 65. Стъклен балсамарий
от тризна № 10

Обр. 66. Тризна № 11

Обр. 67. Тризна № 14

Обр. 68. Стъклен съд
от тризна № 14

Обр. 69. Железен предмет
от тризна № 14

Обр. 70. Тризна № 16

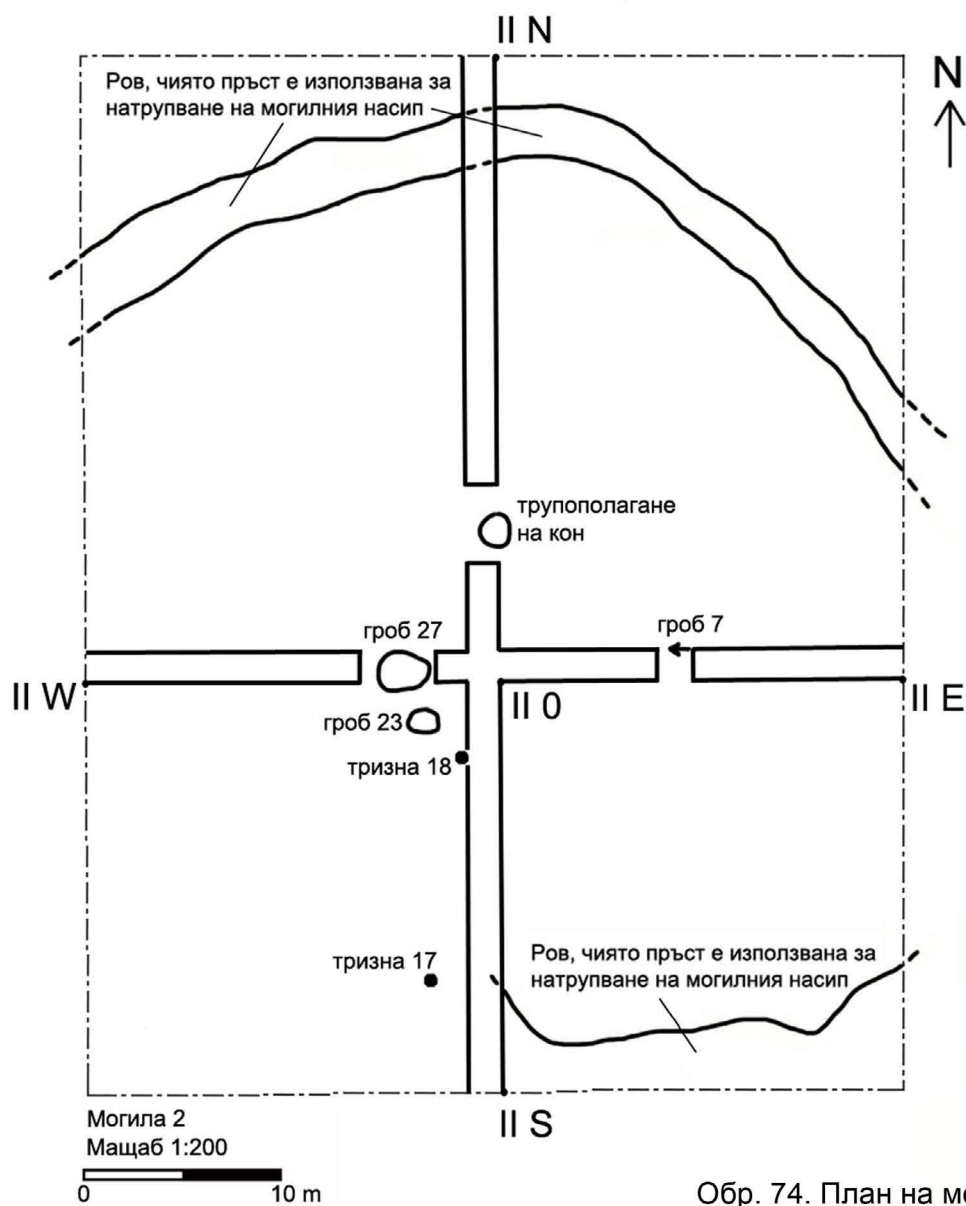
Обр. 71. Стъкдени балсамарий и стопилка от тризна № 16

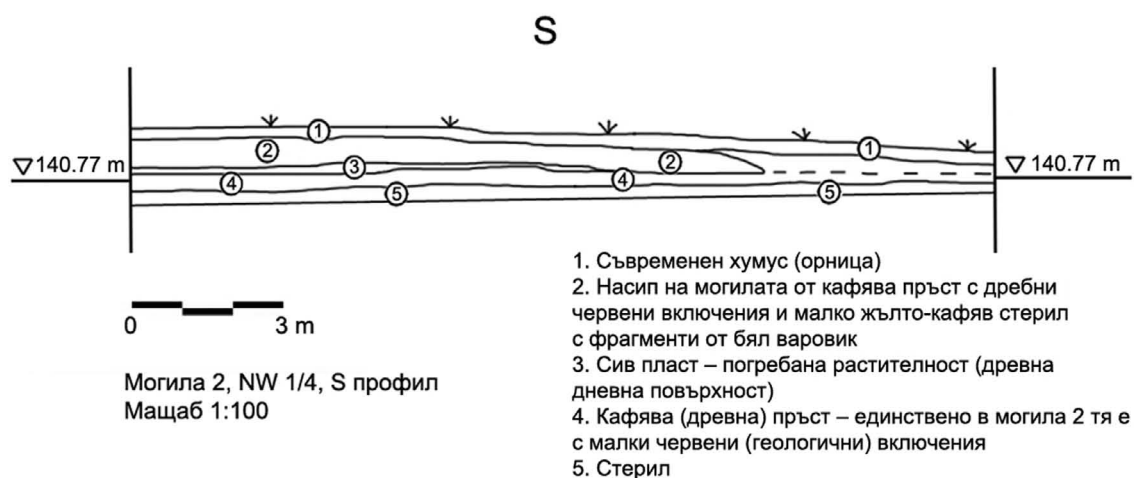
Обр. 72. Керамичен прешлен за вретено от рова на могила № 1

Обр. 73. Общ поглед към могила № 2

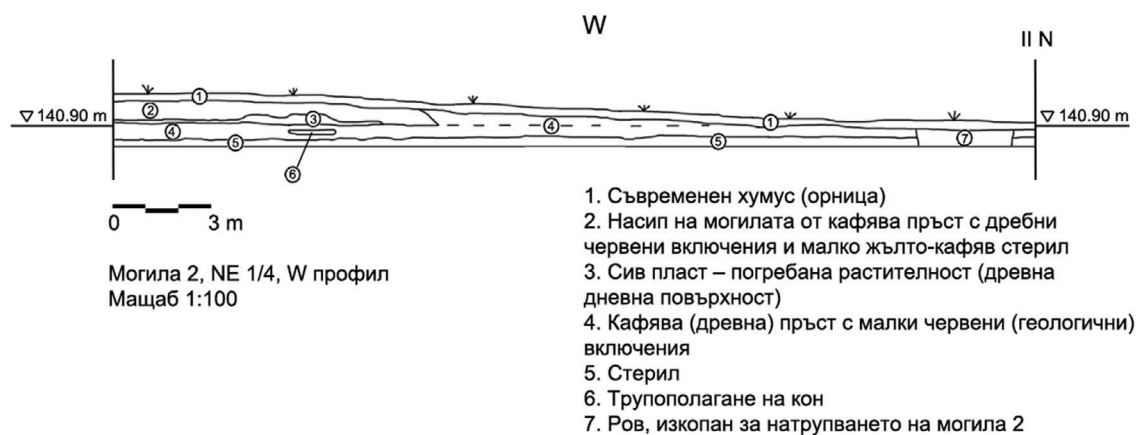
Обр. 74. План на могила № 2

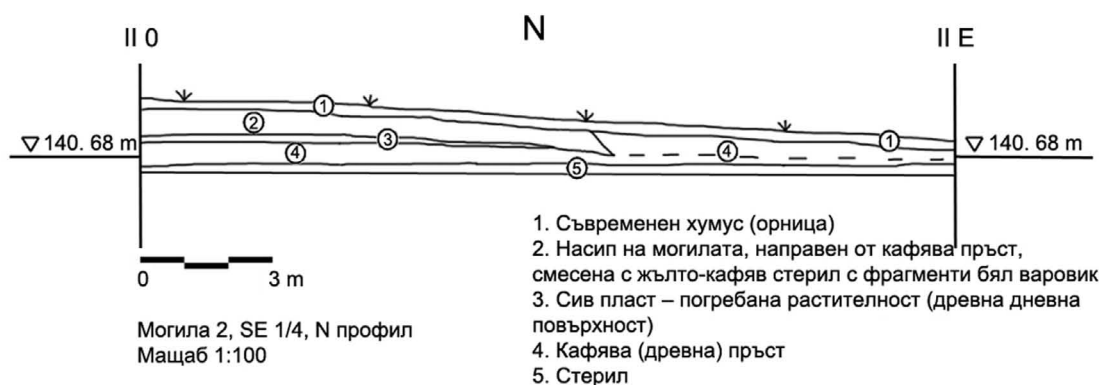
Обр. 75. Северозападна четвърт на могила № 2. Южен профил на реброто

Обр. 76. Североизточна четвърт на могила № 2. Южен профил на реброто

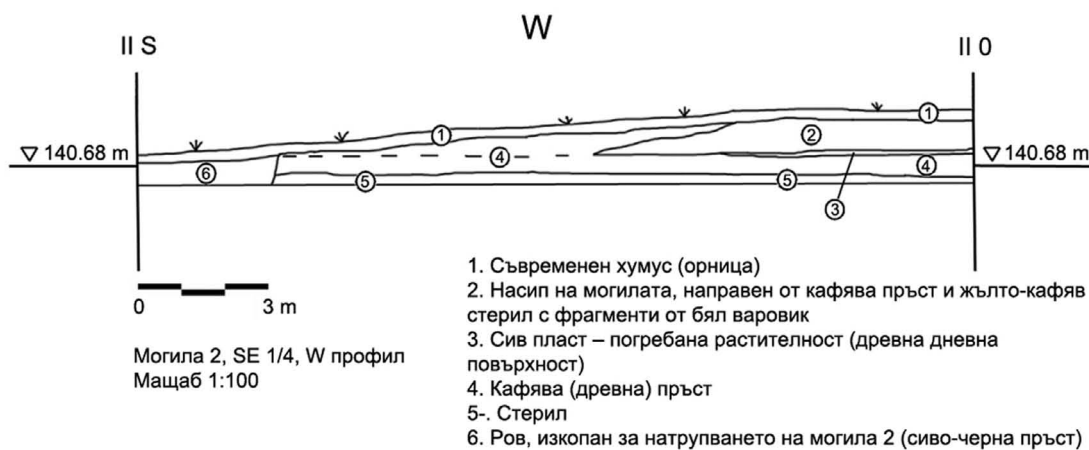
Обр. 77. Североизточна четвърт на могила № 2. Западен профил на реброто

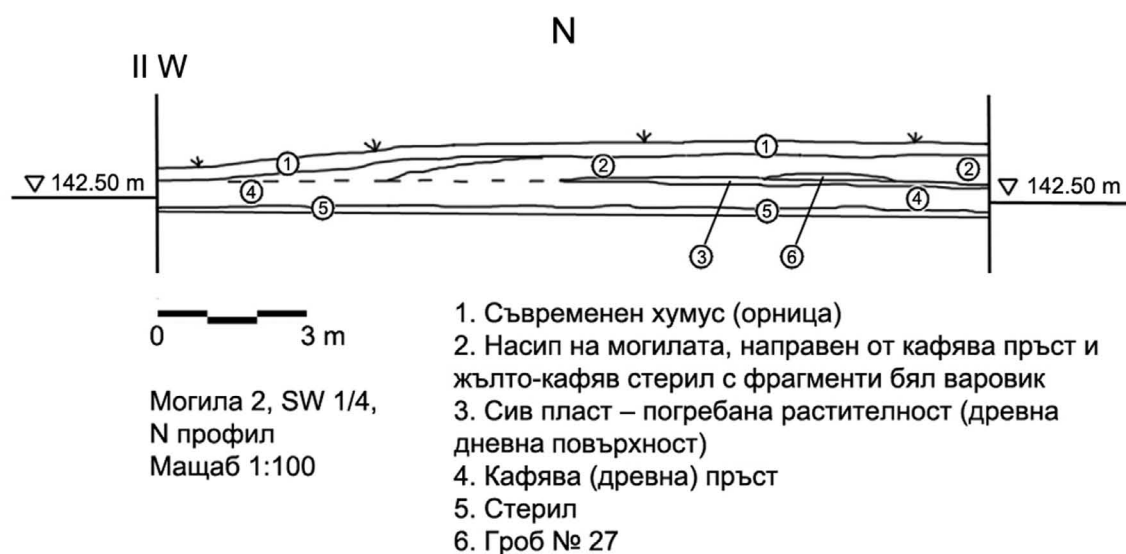
Обр. 78. Югоизточна четвърт на могила № 2. Северен профил на реброто

Обр. 79. Северозападна четвърт на могила № 2. Източен профил на реброто

Обр. 80. Югоизточна четвърт на могила № 2. Западен профил на реброто

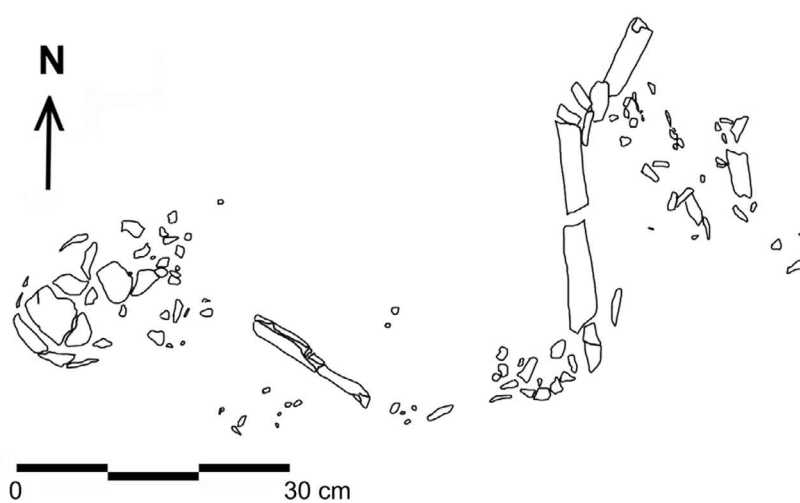
Обр. 81. Югозападна четвърт на могила № 2. Северен профил на реброто

Обр. 82. Югозападна четвърт на могила № 2. Източен профил на реброто

Обр. 83. Гроб № 7

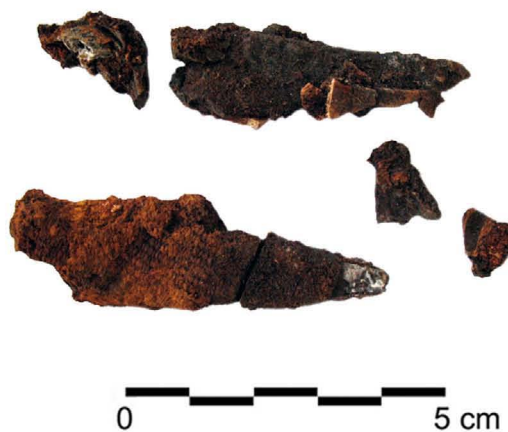
Обр. 84. Графично заснемане на гроб № 7

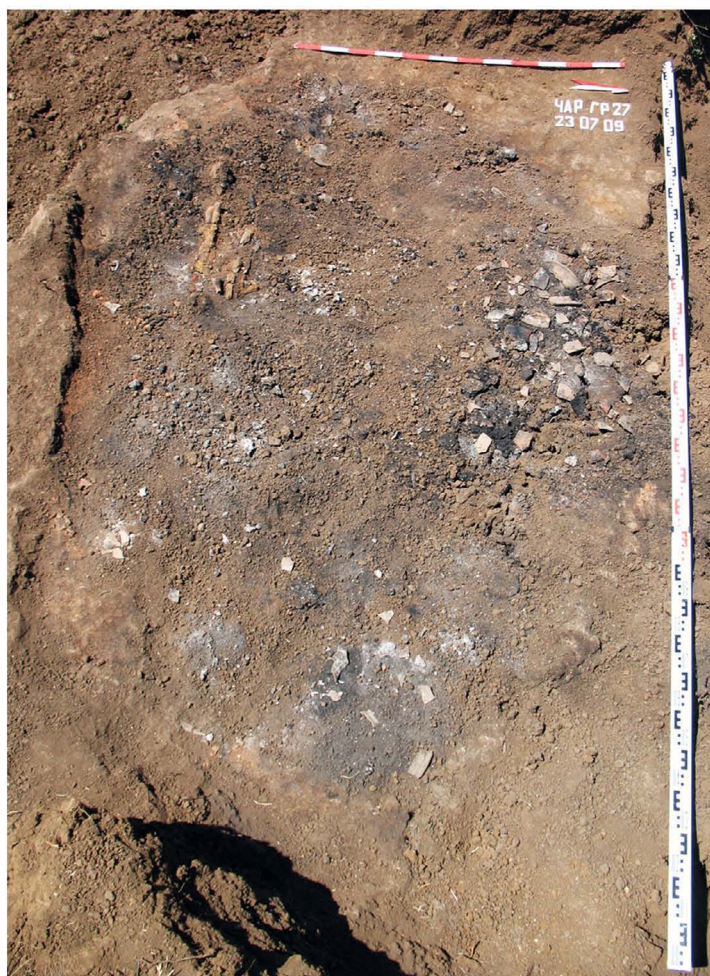
Обр. 85. Гроб № 23

Обр. 86. Керамичен прешлен
за вретено от гроб № 23

Обр. 87. Железни ножчета от гроб № 23

Обр. 88. Гроб № 27

Обр. 89. Железни копия *in situ* от гроб № 27

Обр. 90. Железен връх на копие от гроб № 27

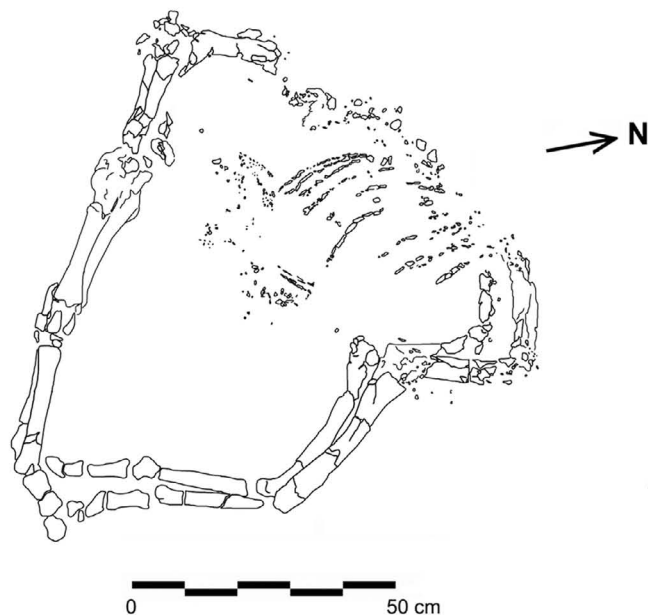

Обр. 91. Метални фрагменти
от гроб № 27

Обр. 92. Керамична лампа
от гроб № 27

Обр. 93. Трупополагане
на кон в могила № 2

Обр. 94. Графична възстановка
на трупополагане на кон

Обр. 95. Зъби на
ембрион

Обр. 96. Бронзов предмет от
конското погребение

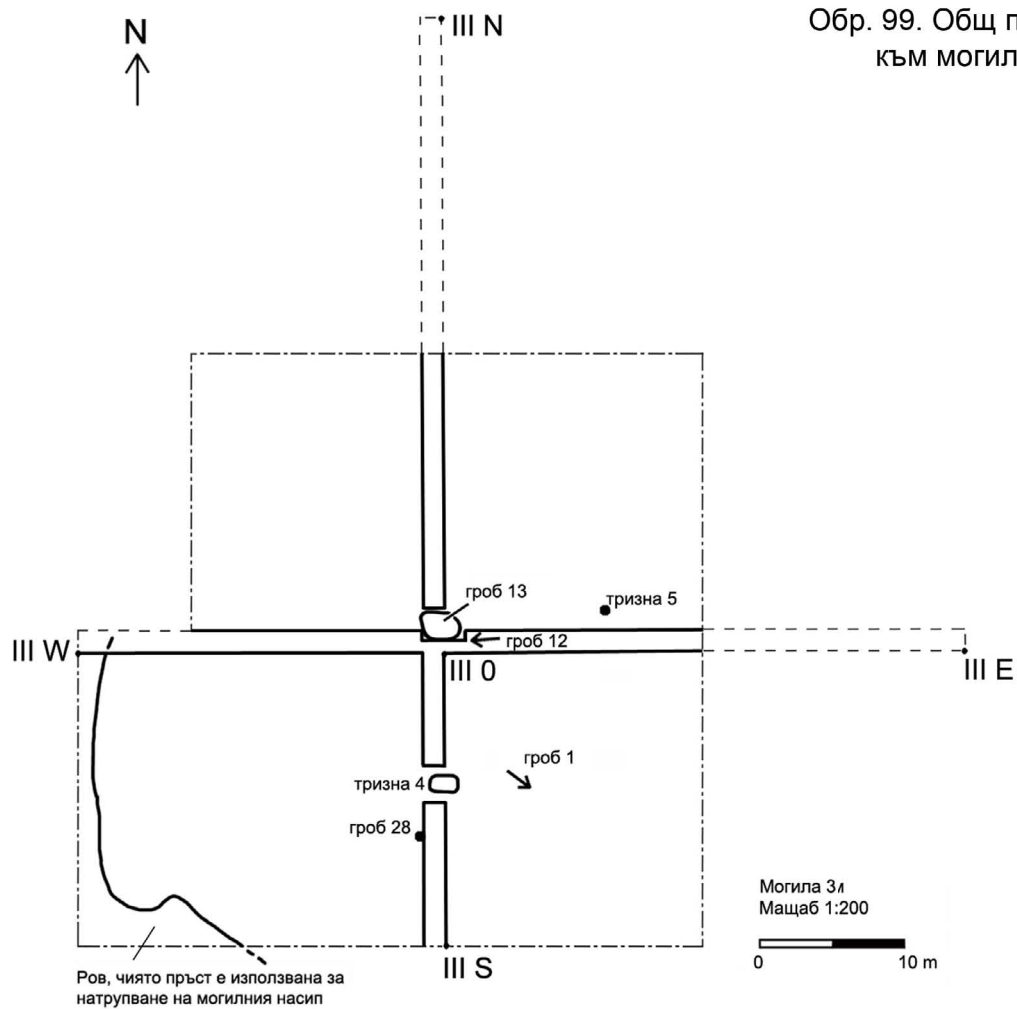
Обр. 97. Тризна № 17

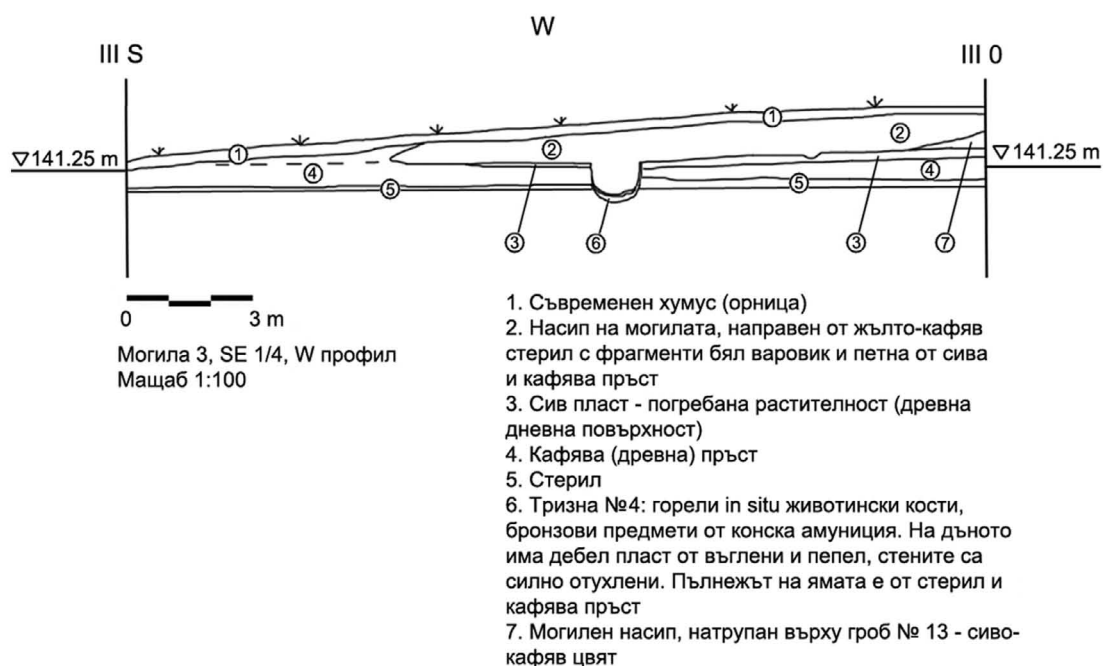
Обр. 98. Тризна № 18

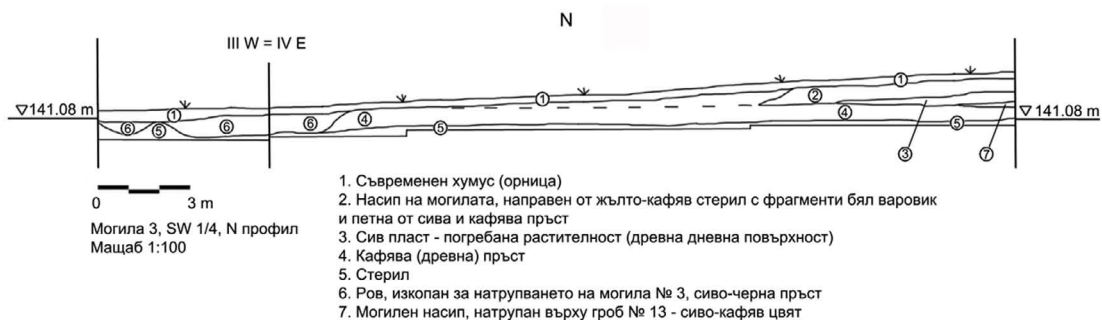
Обр. 99. Общ поглед
към могила № 3

Обр. 100. План на могила № 3

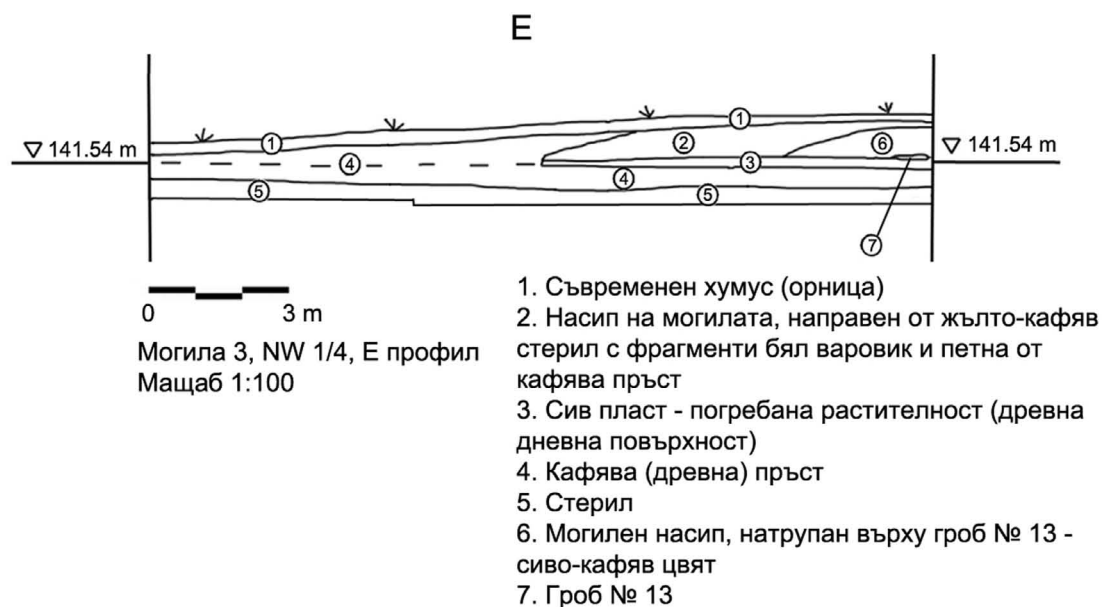
Обр. 101. Югоизточна четвърт на могила № 3. Западен профил на реброто

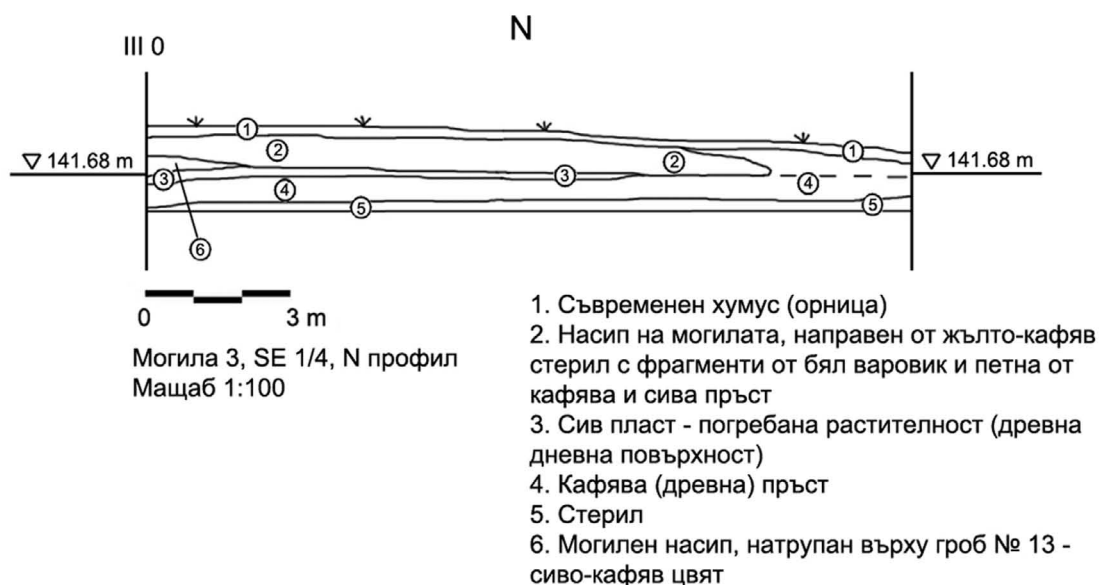
Обр. 102. Югозападна четвърт на могила № 3. Северен профил на реброто

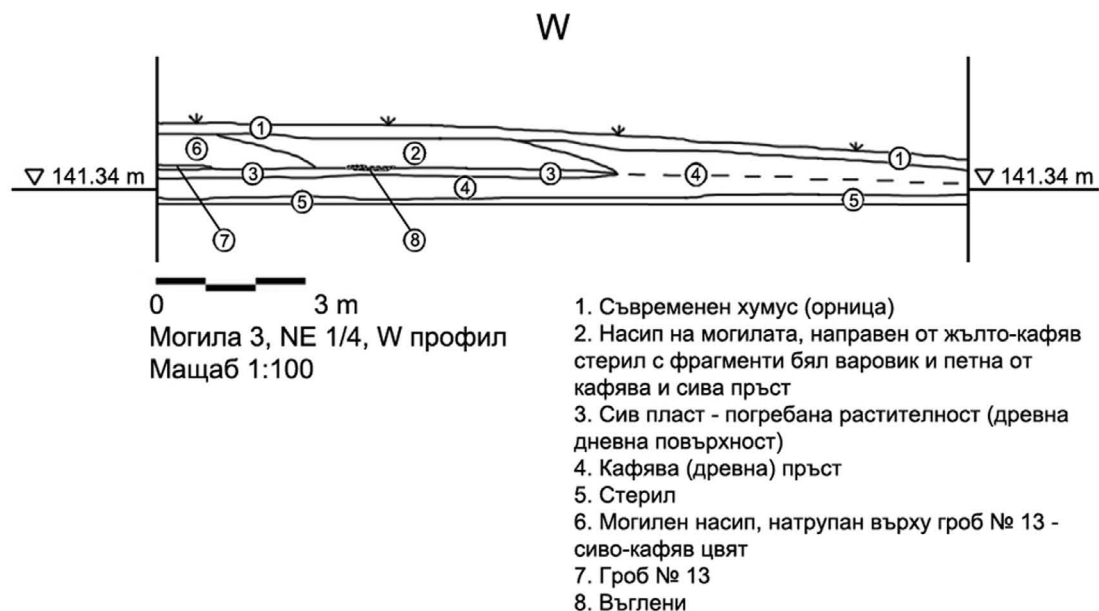
Обр. 103. Североизточна четвърт на могила № 3. Южен профил на реброто

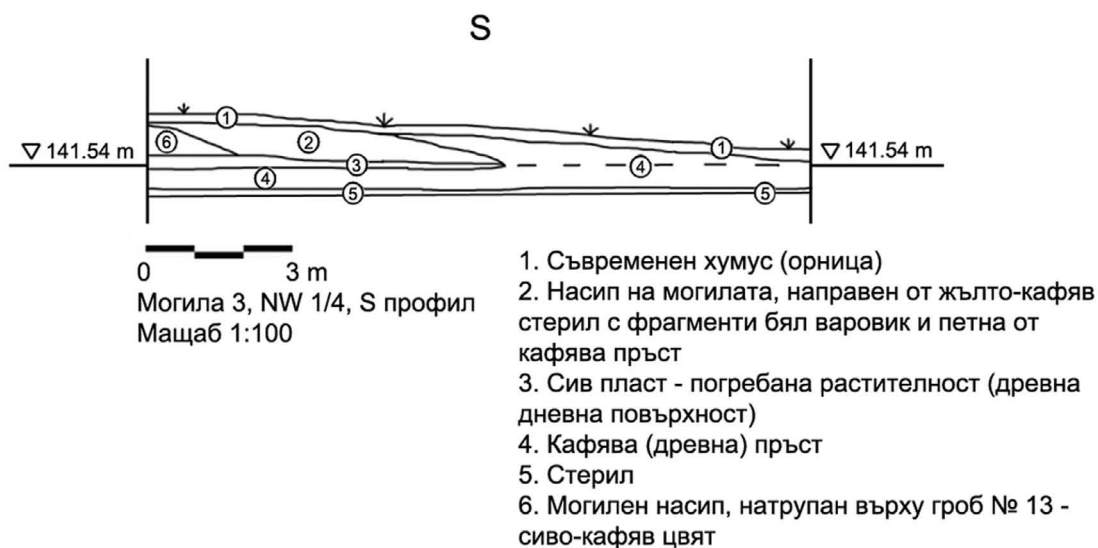
Обр. 104. Северозападна четвърт на могила № 3. Източен профил на реброто

Обр. 105. Югоизточна четвърт на могила № 3. Северен профил на реброто

Обр. 106. Североизточна четвърт на могила № 3. Западен профил на реброто

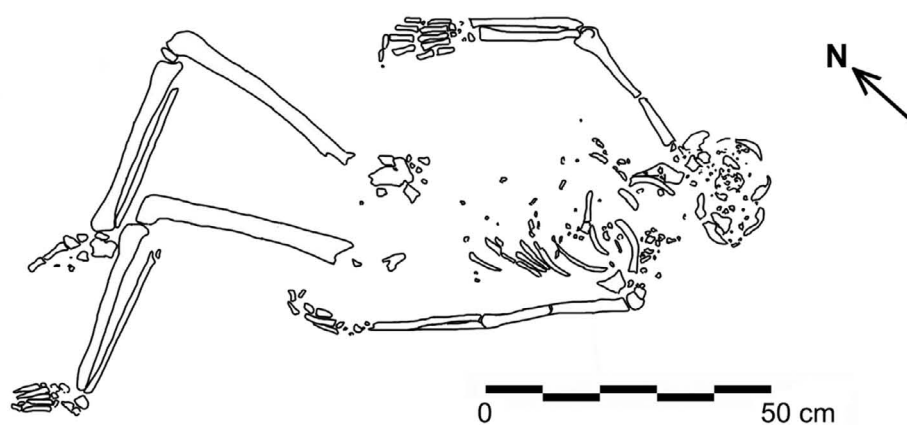
Обр. 107. Северозападна четвърт на могила № 3. Южен профил на реброто

Обр. 108. Югозападна четвърт на могила № 3. Източен профил на реброто

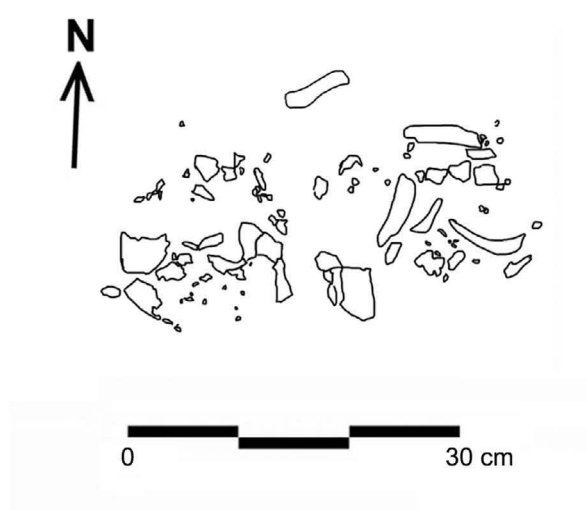
Обр. 109. Гроб № 1

Обр. 110. Графично заснемане на гроб № 1

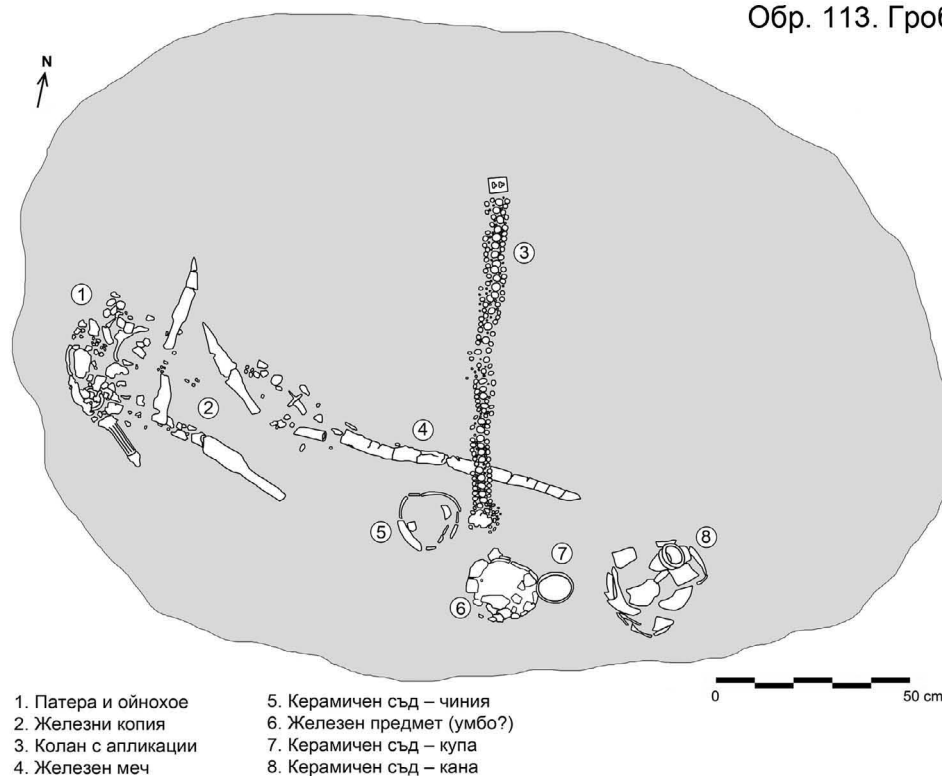
Обр. 111. Гроб № 12

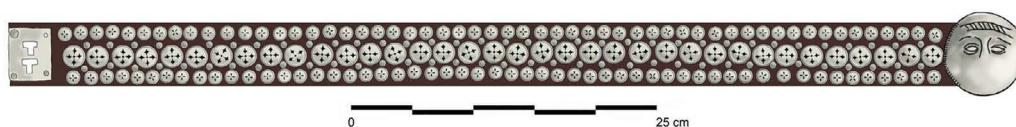
Обр. 112. Графично заснемане на гроб № 12

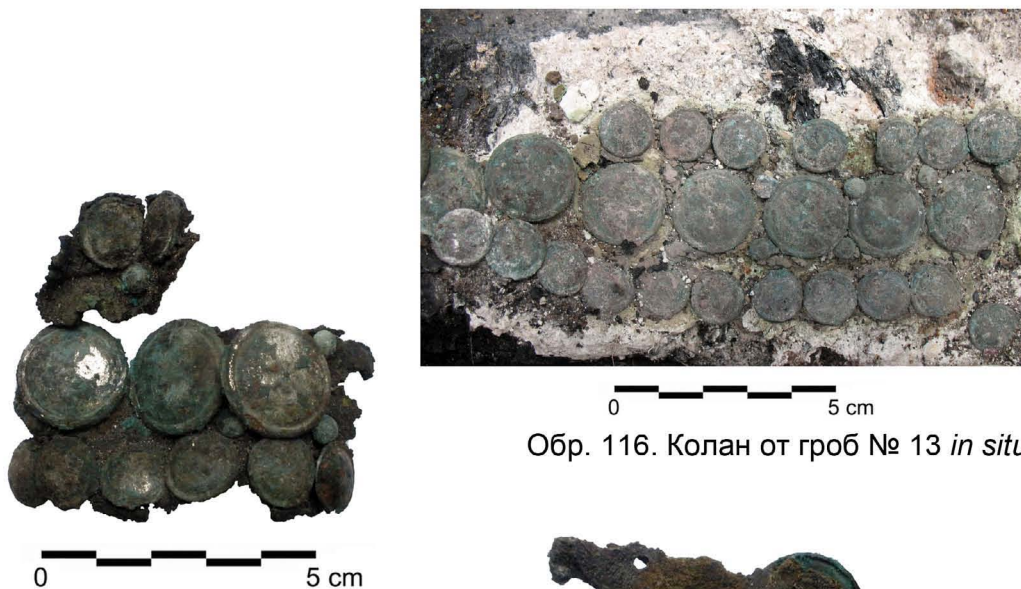
Обр. 113. Гроб № 13

Обр. 114. Графично заснемане на находките в гроб № 13

Обр. 115. Графична възстановка на колана от гроб № 13

Обр. 116. Колан от гроб № 13 *in situ*

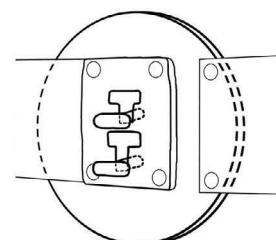
Обр. 117. Запазени кожа и апликации от колана в гроб № 13

Обр. 118. Прикрепяне на апликациите към кожата на колана от гроб № 13

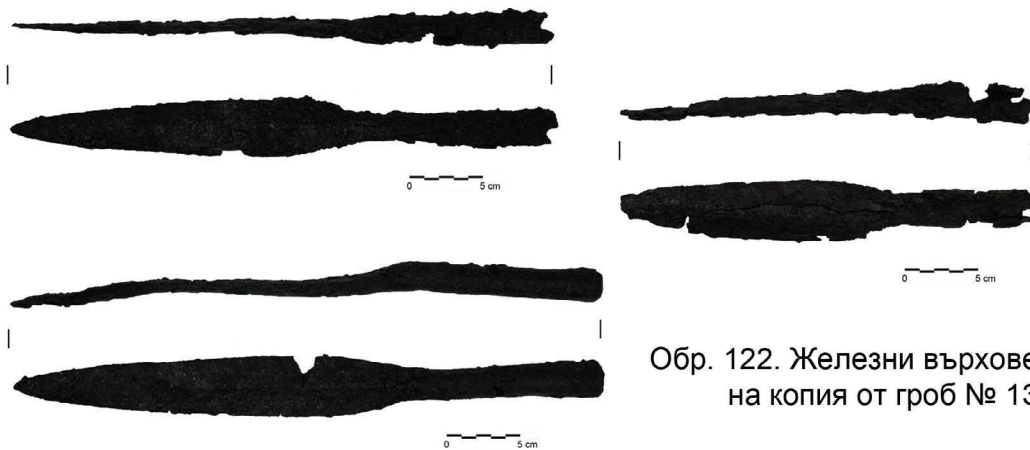
Обр. 119. Тока, накрайник и апликации от колана в гроб № 13

Обр. 120. Примерна възстановка на закачането на колана

Обр. 121. Железен меч от гроб № 13

Обр. 122. Железни върхове
на копия от гроб № 13

Обр. 123. Дръжка от патера
от гроб № 13

Обр. 124. Фрагментирано устие
на ойнохое от гроб № 13

Обр. 125. Дръжка на ойнохое
от гроб № 13

Обр. 126. Гроб № 28

Обр. 127. Златна обеца
от гроб № 28

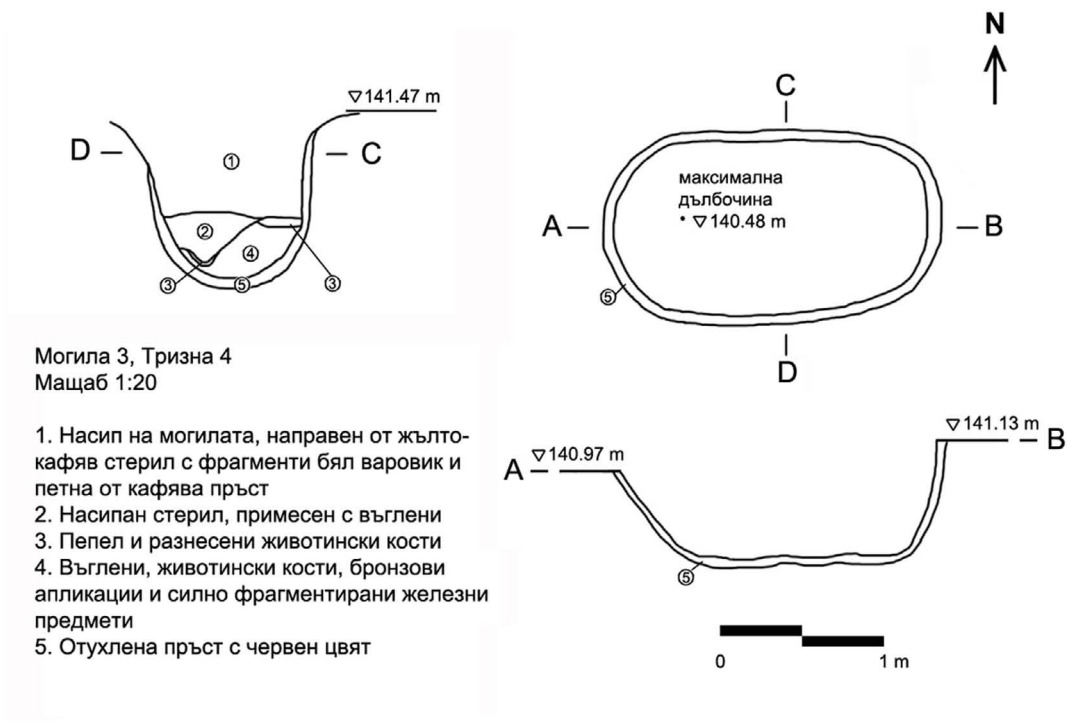

0 3 cm

Обр. 128. Бронзов пръстен от гроб № 28

Обр. 129. Тризна № 4

Обр. 130. Графично заснемане на тризна № 4

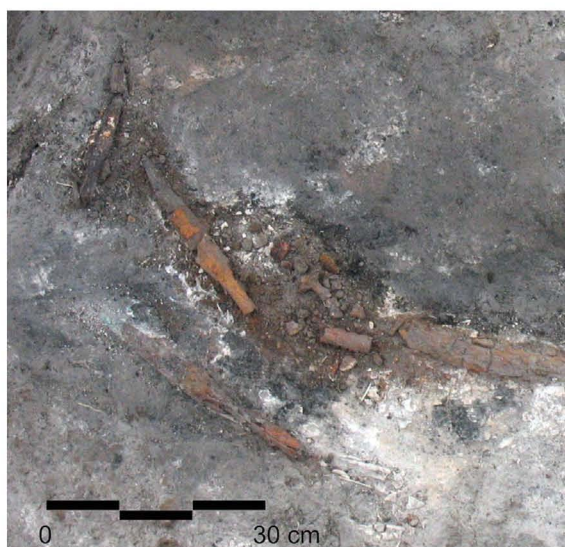
Обр. 131. Бронзови апликации за конска амуниция от тризна № 4

Обр. 132. Железни предмети от тризна № 4

Обр. 133. Тризна № 5

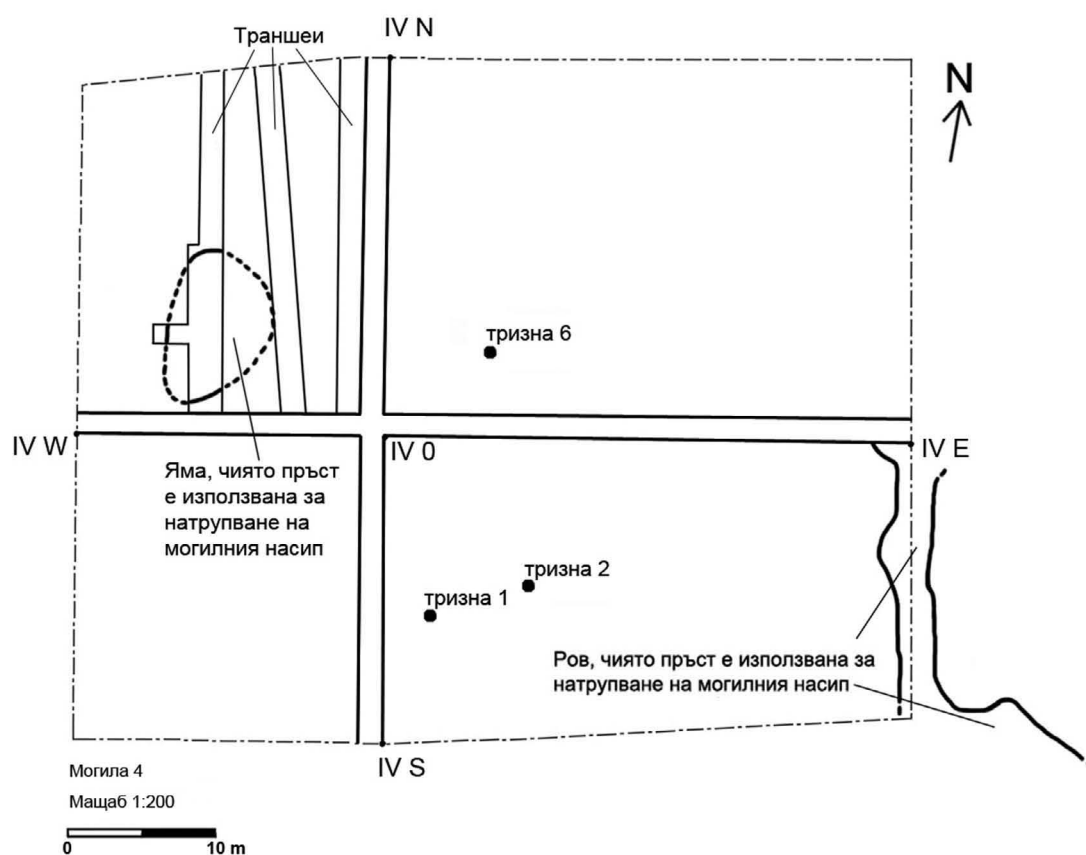
Обр. 134. Железни върхове
на копия от гроб № 13
in situ

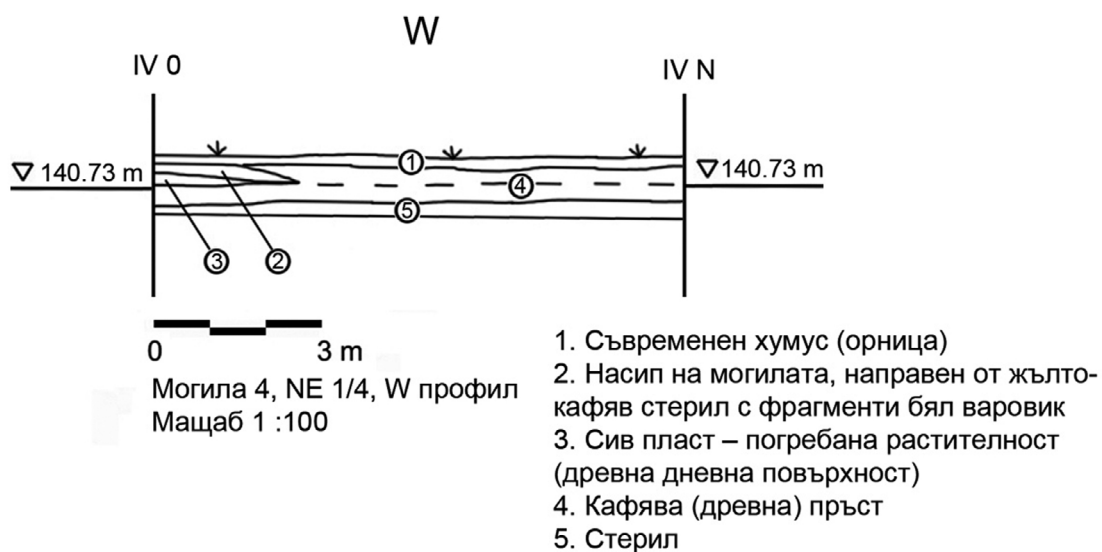
Обр. 135. Железен връх на стрела от насипа на могила № 3

Обр. 136. Общ поглед към могила № 4

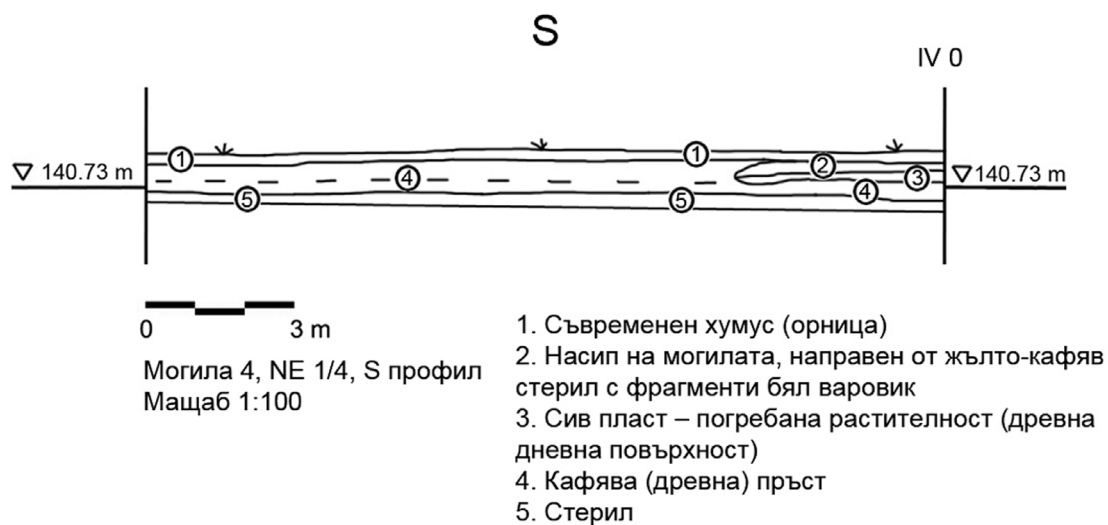
Обр. 137. План на могила № 4

Обр. 138. Североизточна четвърт на могила № 4. Западен профил на реброто

Обр. 139. Югоизточна четвърт на могила № 4. Северен профил на реброто

Обр. 140. Североизточна четвърт на могила № 4. Южен профил на реброто

Обр. 141. Югоизточна четвърт на могила № 4. Източен профил на реброто

Обр. 142. Тризна № 1

Обр. 143. Железни предмети
от тризна № 1

Обр. 144. Бронзови предмети
от тризна № 1

Обр. 145. Железно ножче от тризна № 1

Обр. 146. Тризна № 2

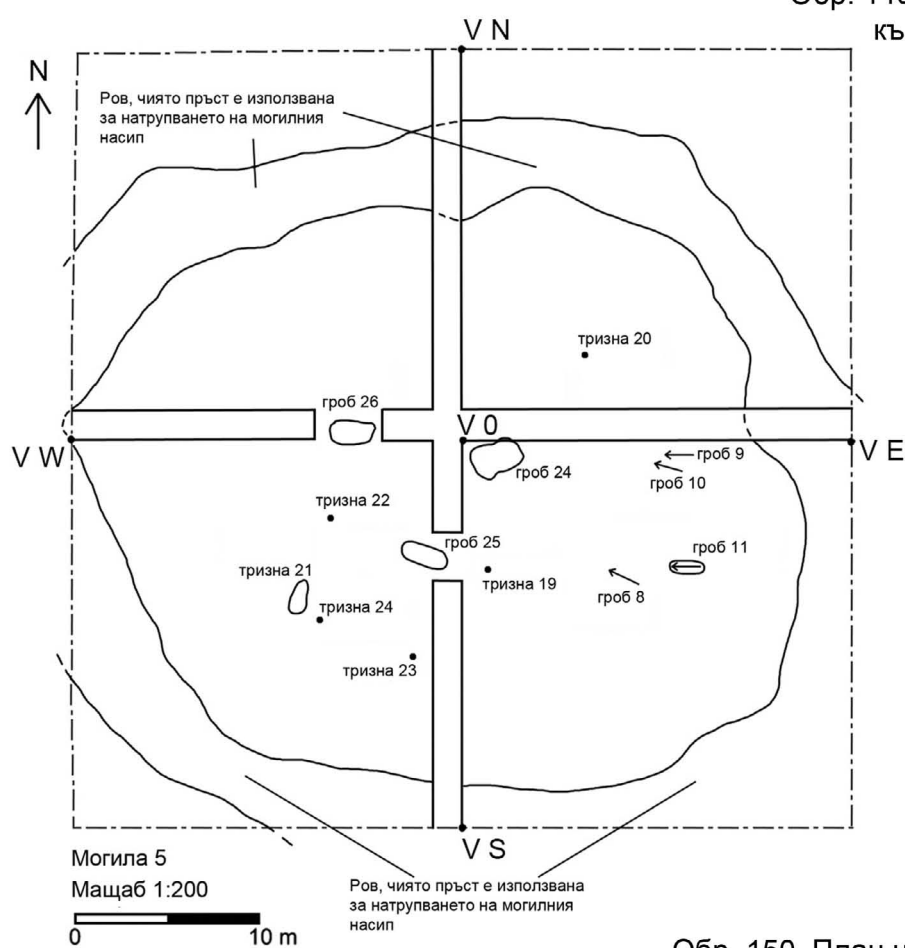
Обр. 147. Тризна № 6

Обр. 148. Погребение
на кон и куче

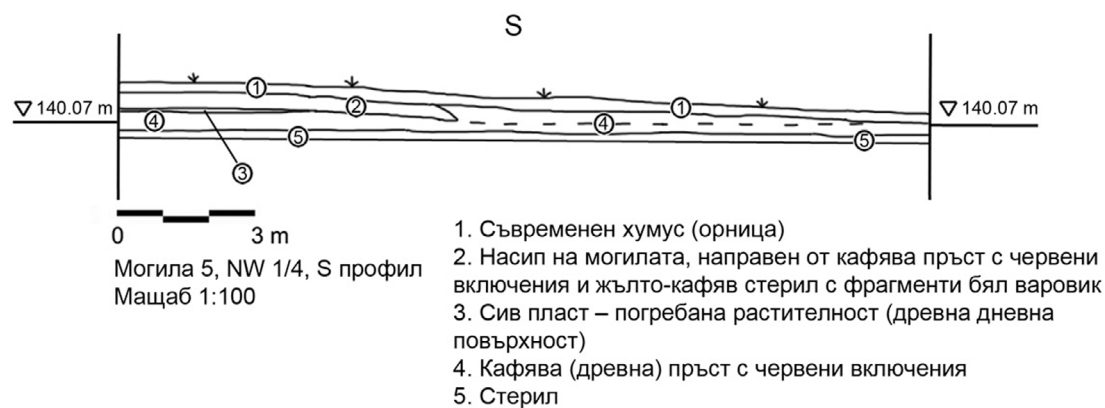
Обр. 149. Общ поглед
към могила № 5

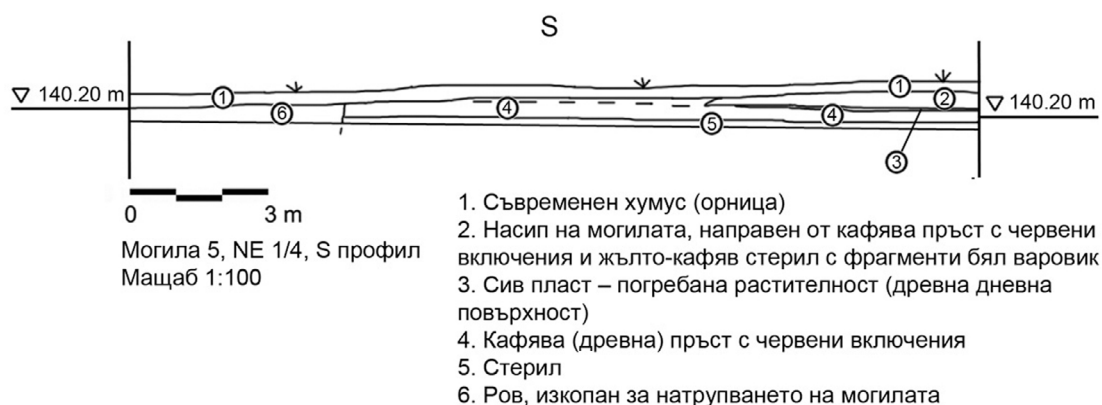
Обр. 150. План на могила № 5

Обр. 151. Северозападна четвърт на могила № 5. Източен профил на реброто

Обр. 152. Северозападна четвърт на могила № 5. Южен профил на реброто

Обр. 153. Североизточна четвърт на могила № 5. Южен профил на реброто

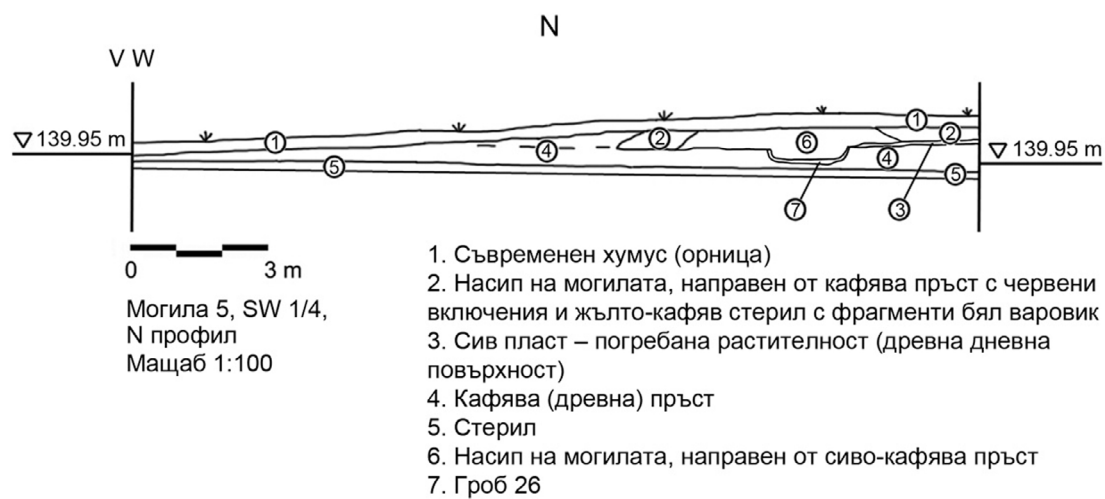
Обр. 154. Югозападна четвърт на могила № 5. Източен профил на реброто

Обр. 155. Югоизточна четвърт на могила № 5. Западен профил на реброто

Обр. 156. Югоизточна четвърт на могила № 5. Северен профил на реброто

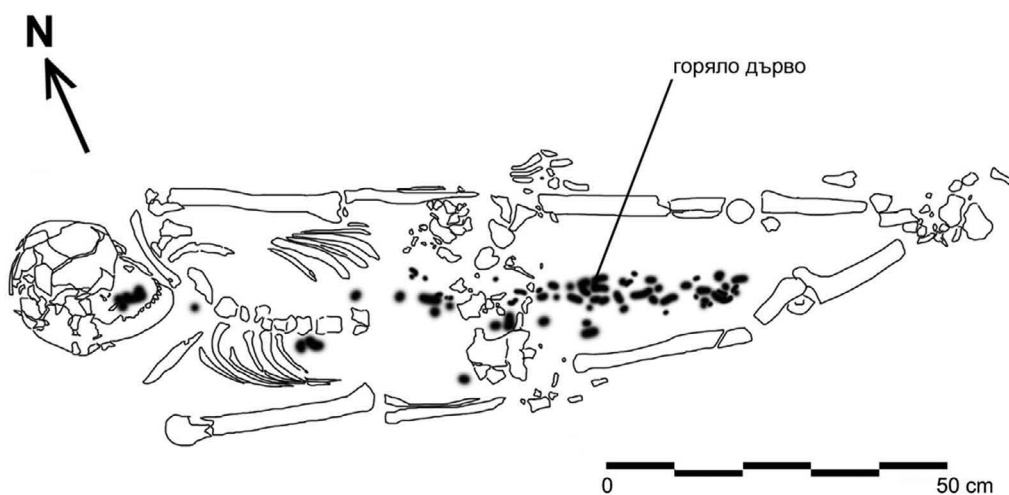
Обр. 157. Югозападна четвърт на могила № 5. Северен профил на реброто

Обр. 158. Североизточна четвърт на могила № 5. Западен профил на реброто

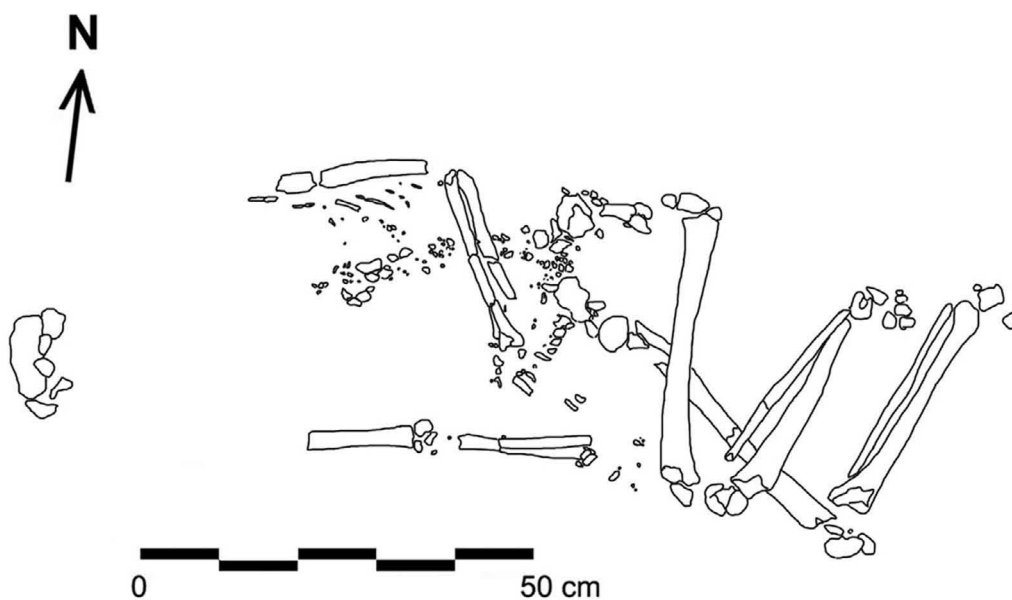
Обр. 159. Гроб № 8

Обр. 160. Графично заснемане на гроб № 8

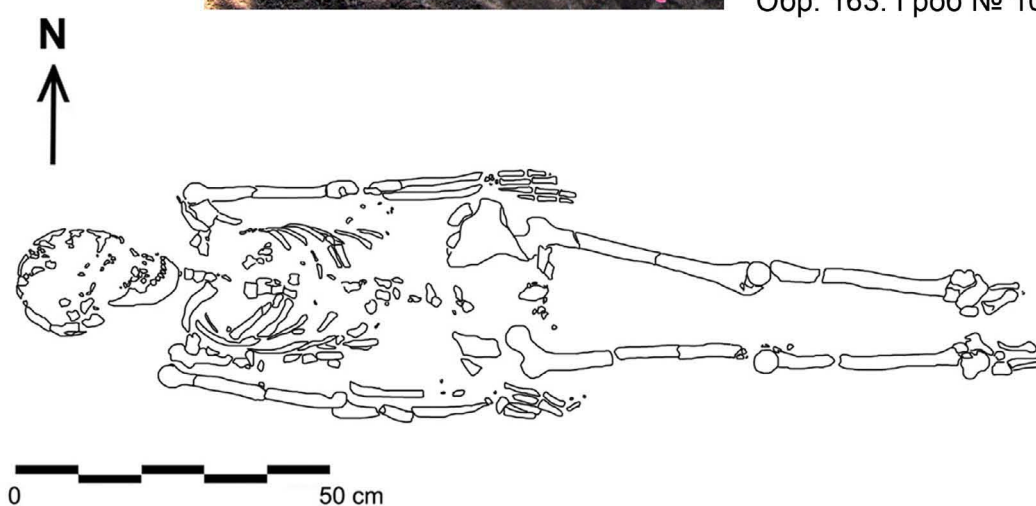
Обр. 161. Гроб № 9

Обр. 162. Графично заснемане на гроб № 9

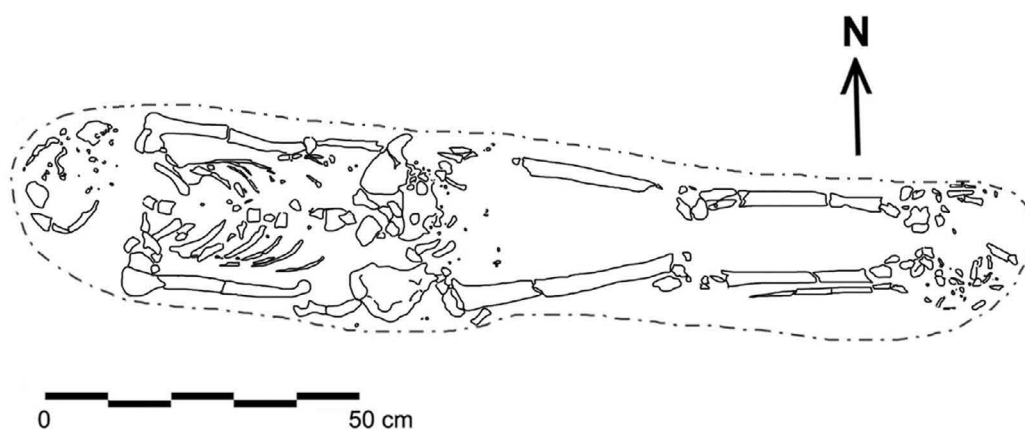
Обр. 163. Гроб № 10

Обр. 164. Графично заснемане на гроб № 10

Обр. 165. Гроб № 11

Обр. 166. Графично заснемане на гроб № 11

Обр. 167. Гроб № 24

Обр. 168. Керамични съдове
in situ от гроб № 24

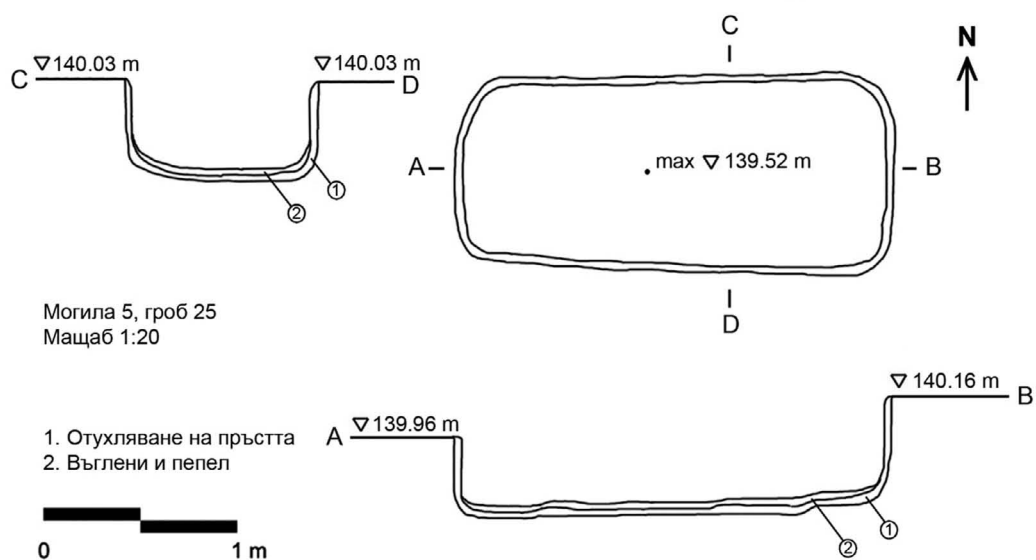
Обр. 169. Златни накити
от гроб № 24

Обр. 170. Стеклени съдове
от гроб № 24

Обр. 171. Гроб № 25

Обр. 172. Графично заснемане на гроб № 25

Обр. 173. Следи от дървени греди в гроб № 25

Обр. 174. Керамичен прешлен за вретено от гроб № 25

Обр. 175. Бронзова халка от гроб № 25

Обр. 176. Железни предмети от гроб № 25

Обр. 177. Стъклен съд от гроб № 25

Обр. 178. Златни накити от гроб № 25

Обр. 179. Гроб № 26

Обр. 180. Стъкдени съдове от гроб № 26

Обр. 181. Железен пръстен от гроб № 26

Обр. 182. Железно ножче от гроб № 26

Обр. 183. Бронзов инструмент от гроб № 26

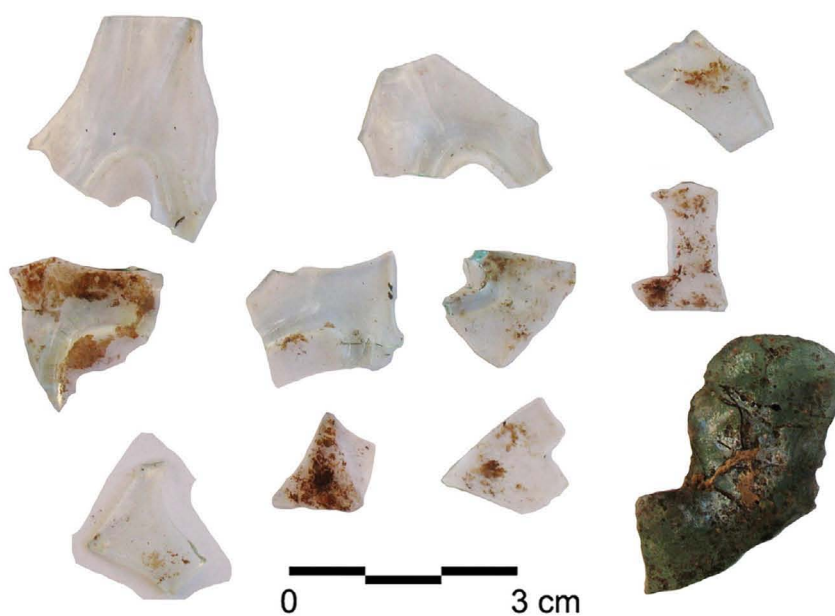
Обр. 184. Тризна № 19

Обр. 185. Тризна № 20

Обр. 186. Тризна № 21

Обр. 187. Стъкдени съд и стопилка от тризна № 21

Обр. 188. Тризна № 22

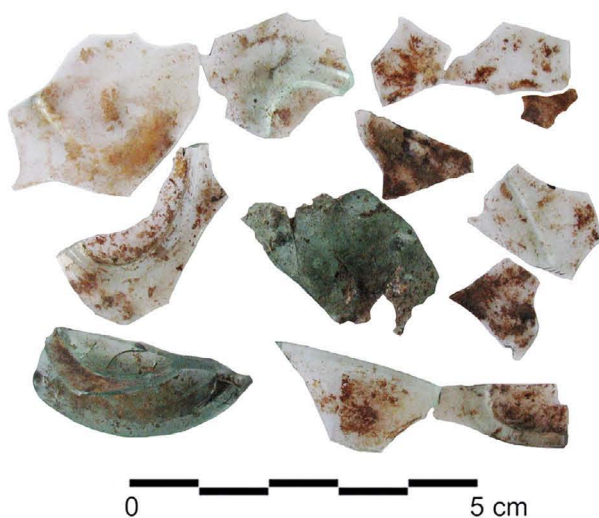
Обр. 189. Стъклен
съд от тризна № 22

Обр. 190. Тризна № 23

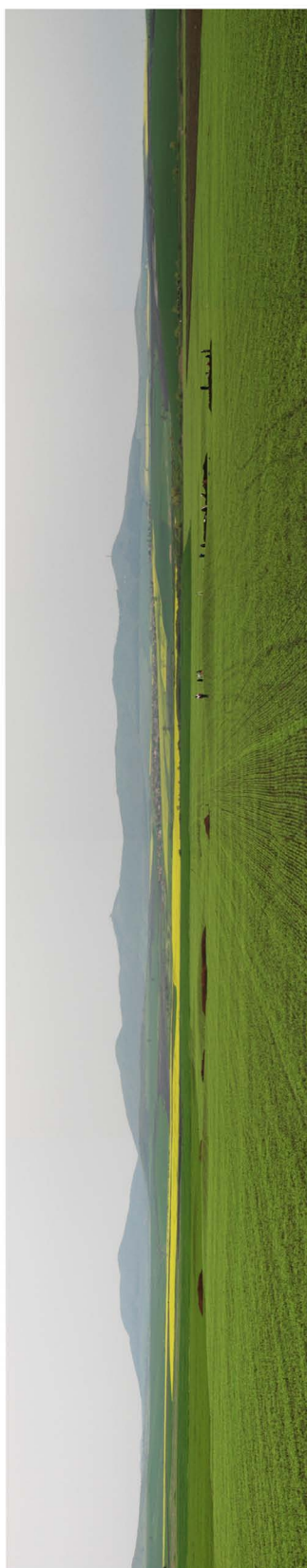
Обр. 191. Тризна № 24

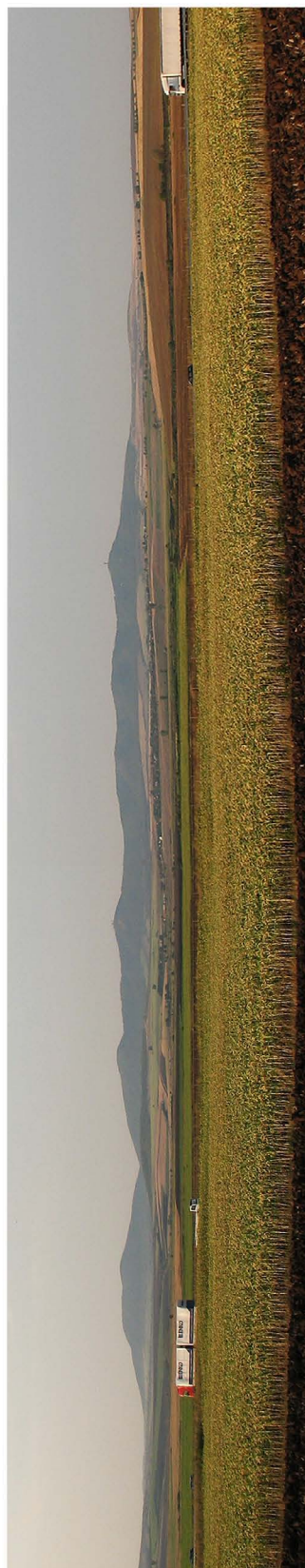
Обр. 192. Стъклен съд от тризна № 24

Обр. 193. Железен предмет от тризна № 24

Обр. 194. Мястото на некропола, при започване на проучванията през 2008 г.

Обр. 195. Мястото на некропола през 2015 г.

Форма	Брой	Процент
Амфори	4	1.3%
Кани	26	8.2%
Вносни съдове	3	0.9%
Чинии	9	2.8%
Купи	148	47.6%
Чаши	32	10.1%
Гърнета	89	28.1%
Капази	6	1.9%
Общо	317	100%

Обр. 196. Разпределение на съдовете според формата им

Форма	Разпределение	Контекст			Общо
		Гроб	Тризна	Насип	
Амфори	Брой	2	0	2	4
	% от амфорите	50%	0%	50%	100%
	% от вида контекст	2.1%	0%	2.1%	1.3%
	% от всички	0.6%	0%	0.6%	1.3%
Кани	Брой	13	4	9	26
	% от каните	50%	15.4%	34.6%	100%
	% от вида контекст	13.8%	3.1%	9.5%	8.2%
	% от всички	4.1%	1.3%	2.8%	8.2%
Вносни съдове	Брой	3	0	0	3
	% от съдовете внос	100%	0%	0%	100%
	% от вида контекст	3.2%	0%	0%	0.9%
	% от всички	0.9%	0%	0%	0.9%
Чинии	Брой	4	3	2	9
	% от чиниите	44.4%	33.3%	22.2%	100%
	% от вида контекст	4.3%	2.3%	2.1%	2.8%
	% от всички	1.3%	0.9%	0.6%	2.8%
Купи	Брой	50	71	27	148
	% от купите	33.8%	48.0%	18.2%	100%
	% от вида контекст	53.2%	55.5%	28.4%	46.7%
	% от всички	15.8%	22.4%	8.5%	46.7%
Чаши	Брой	12	18	2	32
	% от чашите	37.5%	56.3%	6.3%	100%
	% от вида контекст	12.8%	14.1%	2.1%	10.1%
	% от всички	3.8%	5.7%	0.6%	10.1%
Гърнета	Брой	10	29	50	89
	% от гърнетата	11.2%	32.6%	56.2%	100%
	% от вида контекст	10.6%	22.7%	52.6%	28.1%
	% от всички	3.2%	9.1%	15.8%	28.1%
Капази	Брой	0	3	3	6
	% от капаците	0%	50%	50%	100%
	% от вида контекст	0%	2.3%	3.2%	1.9%
	% от всички	0%	0.9%	0.9%	1.9%
Общо	Брой	94	128	95	317
	% от всички форми	29.7%	40.4%	30%	100%
	% от вида контекст	100%	100%	100%	100%
	% от всички	29.7%	40.4%	30%	100%

Обр. 197. Разпределение на формите според контекста им

Форма	Разпределение	Могила №					
		1	2	3	4	5	Общо
Амфори	Брой % от форма	1 25%	0 0%	0 0%	2 50%	1 25%	4 100%
Кани	Брой % от форма	15 57.7%	1 3.8%	2 7.7%	1 3.8%	7 26.9%	26 100%
Съдове внос	Брой % от форма	0 0%	3 100%	0 0%	0 0%	0 0%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	3 33.3%	1 11.1%	2 22.2%	0 0%	3 33.3%	9 100%
Купи	Брой % от форма	57 38.5%	8 5.4%	21 14.2%	22 14.9%	40 27.0%	148 100%
Чаши	Брой % от форма	6 18.8%	1 3.1%	1 3.1%	8 25%	16 50%	32 100%
Гърнета	Брой % от форма	33 37.1%	5 5.6%	8 9%	21 23.6%	22 24.7%	89 100%
Капаци	Брой % от форма	1 16.7%	0 0%	0 0%	1 16.7%	4 66.7%	6 100%
Общо	Брой % от всички	116 36.6%	19 6%	34 10.7%	55 17.4%	93 29.3%	317 100%

Обр. 198. Разпределение на формите според могилата,
в която са намерени

Разпределение	Местонамиране на съдовете								Общо
	W ребро	SE ¼	SW ¼	Център	S ребро	NW ¼	NE ¼	Неизвестно	
Брой % от амфорите % от всички в ¼	0 0% 0%	0 0% 0%	0 0% 0%	0 0% 0%	1 25% 10%	1 25% 7.7%	0 0% 0%	2 50% 2.1%	4 100% 1.3%
Брой % от каните % от всички в ¼	2 7.7% 8.3%	2 7.7% 2.7%	5 19.2% 6%	2 7.7% 33.3%	3 11.5% 30%	3 11.5% 23.1%	0 0% 0%	9 34.6% 9.5%	26 100% 8.2%
Брой % от съдовете внос % от всички в ¼	3 100% 3.2%	0 0% 0%	0 0% 0%	0 0% 0%	0 0% 0%	0 0% 0%	0 0% 0%	0 0% 0%	3 100% 0.9%
Брой % от чиниите % от всички в ¼	1 11.1% 4.2%	0 0% 0%	3 22.2% 3.6%	2 22.2% 33.3%	0 0% 0%	1 11.1% 7.7%	0 0% 0%	2 22.2% 2.1%	9 100% 2.8%
Брой % от купите % от всички в ¼	13 8.8% 54.2%	36 24.3% 49.3%	53 35.8% 63.1%	1 0.7% 16.7%	3 2% 30%	4 2.7% 30.8%	11 7.4% 91.7%	27 18.2% 28.4%	148 100% 1.3%
Брой % от чашите % от всички в ¼	4 12.5% 16.7%	12 37.5% 16.4%	9 28.1% 10.7%	1 3.1% 16.7%	3 9.4% 30%	1 3.1% 16.7%	0 0% 0%	2 6.3% 2.1%	32 100% 10.1%
Брой % от гърнетата % от всички в ¼	1 1.1% 4.2%	21 23.6% 28.8%	13 14.6% 15.5%	0 0% 0%	0 0% 0%	3 3.4% 23.1%	1 1.1% 8.3%	50 56.2% 52.6%	89 100% 28.1%
Брой % от капациите % от всички в ¼	0 0% 0%	2 33.3% 2.7%	1 16.7% 1.2%	0 0% 0%	0 0% 0%	0 0% 0%	0 0% 0%	3 50% 3.2%	6 100% 1.9%
Брой % от всички в ¼	24 100%	73 100%	84 100%	6 100%	10 100%	13 100%	12 100%	95 100%	317 100%

Обр. 199. Разпределение на формите
според мястото на намирането им в могиите

Форма	Разпределение	Тип										Без тип	Общо
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
Амфори	Брой	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
	% от форма	75%	25%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100.0%
Кани	Брой	2	2	2	2	18	0	0	0	0	0	0	26
	% от форма	7.7%	7.7%	7.7%	7.7%	69.2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100.0%
Вносни съдове	Брой	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
	% от форма	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	100%
Чинии	Брой	2	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	9
	% от форма	22.2%	22.2%	55.6%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
Купи	Брой	49	4	9	7	18	30	9	6	5	3	8	148
	% от форма	33.1%	2.7%	6.1%	4.7%	12.2%	20.3%	6.1%	4.1%	3.4%	2.0%	5.4%	100%
Чаши	Брой	15	4	2	1	0	0	0	0	0	0	10	32
	% от форма	46.9%	12.5%	6.3%	3.1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	31.3%	100%
Гърнета	Брой	32	44	3	3	5	0	0	0	0	0	2	89
	% от форма	36.0%	49.4%	3.4%	3.4%	5.6%	0%	0%	0%	0%	0%	2.2%	100%
Капаци	Брой	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6
	% от форма	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	100%
Общо	Брой	103	57	21	13	41	30	9	6	5	3	29	317
	% от всички	32.5%	18%	6.6%	4.1%	12.9%	9.5%	2.8%	1.9%	1.6%	0.9%	9.1%	100%

Обр. 200. Разпределение на формите според типа им

Форма	Разпределение	Цял или тип фрагмент						Общо
		Цял	Фрагмент от устие	Фрагмент от устие и дъно	Фрагмент от устие и стена	Фрагмент от дъно	Фрагмент от дъно и стена	
Амфори	Брой	0	4	0	0	0	0	4
	% от форма	0%	100%	0%	0%	0%	0%	100%
Кани	Брой	11	11	2	0	1	1	26
	% от форма	42.3%	42.3%	7.7%	0%	3.8%	3.8%	100%
Вносни съдове	Брой	0	2	0	0	1	0	3
	% от форма	0%	66.7%	0%	0%	33.3%	0%	100%
Чинии	Брой	2	5	2	0	0	0	9
	% от форма	22.2%	55.6%	22.2%	0%	0%	0%	100%
Купи	Брой	32	101	8	0	7	0	148
	% от форма	21.6%	68.2%	5.4%	0%	4.7%	0%	100%
Чаши	Брой	13	8	1	0	10	0	32
	% от форма	40.6%	25%	3.1%	0%	31.3%	0%	100%
Гърнета	Брой	0	57	6	3	22	1	89
	% от форма	0%	64%	6.7%	3.4%	24.7%	1.1%	100%
Капаци	Брой	1	5	0	0	0	0	6
	% от форма	16.7%	83.3%	0%	0%	0%	0%	100%
Общо	Брой	59	193	19	3	41	2	317
	% от всички	18.6%	60.9%	6%	0.9%	12.9%	0.6%	100%

Обр. 201. Разпределение според цялост или фрагментираност на формите

Форма	Разпределение	Изпичане		
		Равномерно	Неравномерно	Общо
Амфори	Брой % от форма	1 25%	3 75%	4 100%
Кани	Брой % от форма	13 50%	13 50%	26 100%
Вносни съдове	Брой % от форма	0 0%	3 100%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	7 77.8%	2 22.2%	9 100%
Купи	Брой % от форма	117 79.1%	31 20.9%	148 100%
Чаши	Брой % от форма	20 62.5%	12 37.5%	32 100%
Гърнета	Брой % от форма	32 36%	57 64%	89 100%
Капаци	Брой % от форма	4 66.7%	2 33.3%	6 100%
Общо	Брой % от всички	194 61.2%	123 38.8%	317 100%

Обр. 202. Разпределение на формите
според равномерността на изпичане на глинено то тесто

Форма	Разпределение	Изпичане			Общо
		Твърдо	Много твърдо	Меко	
Амфори	Брой % от форма	4 100%	0 0%	0 0%	4 100%
Кани	Брой % от форма	20 76.9%	2 7.7%	4 15.4%	26 100%
Вносни съдове	Брой % от форма	2 66.7%	1 33.3%	0 0%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	4 44.4%	1 11.1%	4 44.4%	9 100%
Купи	Брой % от форма	97 65.5%	5 3.4%	46 31.1%	148 100%
Чаши	Брой % от форма	21 65.6%	2 6.3%	9 28.1%	32 100%
Гърнета	Брой % от форма	64 71.9%	9 10.1%	16 18%	89 100%
Капаци	Брой % от форма	4 66.7%	0 0%	2 33.3%	6 100%
Общо	Брой % от форма	216 68.1%	20 6.3%	81 25.6%	317 100%

Обр. 203. Разпределение на формите
според твърдостта на изпичане на глинено то тесто

Форма	Разпределение	Степен на пречистване			
		Фино	Добре	с примеси	Общо
Амфори	Брой % от форма	0 0%	2 50%	2 50%	4 100%
Кани	Брой % от форма	2 7.7%	8 30.8%	16 61.5%	26 100%
Вносни съдове	Брой % от форма	0 0%	2 66.7%	1 33.3%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	4 44.4%	3 33.3%	2 22.2%	9 100%
Купи	Брой % от форма	31 20.9%	62 41.9%	55 37.2%	148 100%
Чаши	Брой % от форма	7 21.9%	11 34.4%	14 43.8%	32 100%
Гърнета	Брой % от форма	2 2.2%	34 38.2%	53 59.6%	89 100%
Капаци	Брой % от форма	1 16.7%	3 50%	2 33.3%	6 100%
Общо	Брой % от форма	47 14.8%	125 39.4%	145 45.7%	317 100%

Обр. 204. Разпределение на формите според пречистеността на глинено то тесто

Форма	Разпределение	Вид примеси				Без примеси	Общо
		Пясък	Пясък и камъчета	Пясък и шамот	Пясък, камъчета и шамот		
Амфори	Брой % от форма	1 25%	0 0%	0 0%	0 0%	3 75%	4 100%
Кани	Брой % от форма	16 61.5%	0 0%	0 0%	0 0%	10 38.5%	26 100%
Вносни съдове	Брой % от форма	1 33.3%	0 0%	0 0%	0 0%	2 66.7%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	2 22.2%	0 0%	0 0%	0 0%	7 77.8%	9 100%
Купи	Брой % от форма	52 35.1%	2 1.4%	0 0%	0 0%	94 63.5%	148 100%
Чаши	Брой % от форма	14 43.8%	0 0%	0 0%	0 0%	18 56.3%	32 100%
Гърнета	Брой % от форма	38 42.7%	10 11.2%	2 2.2%	3 3.4%	36 40.4%	89 100%
Капаци	Брой % от форма	1 16.7%	1 16.7%	0 0%	0 0%	4 66.7%	6 100%
Общо	Брой % от всички	125 39.4%	13 4.1%	2 0.6%	3 0.9%	174 54.9%	317 100%

Обр. 205. Разпределение на формите според видовете примеси в глинено то тесто

Форма	Разпределение	Цвят на външната повърхност											Общо
		Червено-кафяв	Кафяв	Светло кафяв	Бежов	Сиво-бежов	Сив	Сиво-кафяв	Керемидено-червен	Сиво-черен	Тъмно кафяв	Черен	
Амфори	Брой % от форма	2 50%	2 50%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	4 100%
Кани	Брой % от форма	13 50%	8 30.8%	2 7.7%	3 11.5%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	26 100%
Вносни съдове	Брой % от форма	3 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	1 11.1%	2 22.2%	1 11.1%	3 33.3%	2 22.2%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	9 100%
Купи	Брой % от форма	28 18.9%	60 40.5%	14 9.5%	36 24.3%	3 2%	2 1.4%	3 2%	1 0.7%	1 0.7%	0 0%	0 0%	148 100%
Чаши	Брой % от форма	13 40.6%	8 25%	3 9.4%	1 3.1%	1 3.1%	5 15.6%	0 0%	1 3.1%	0 0%	0 0%	0 0%	32 100%
Гърнета	Брой % от форма	36 40.4%	28 31.5%	11 12.4%	3 3.4%	0 0%	2 2.2%	2 2.2%	1 1.1%	0 0%	2 2.2%	4 4.5%	89 100%
Капаци	Брой % от форма	0 0%	2 33.3%	1 16.7%	2 33.3%	1 16.7%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	6 100%
Общо	Брой % от всички	96 30.3%	110 34.7%	32 10.1%	48 15.1%	7 2.2%	9 2.8%	5 1.6%	3 0.9%	1 0.3%	2 0.6%	4 1.3%	317 100%

Форма	Разпределение	Цвят на вътрешната повърхност											Общо
		Червено-кафяв	Кафяв	Светло кафяв	Бежов	Сиво-бежов	Сив	Сиво-кафяв	Керемидено-червен	Сиво-черен	Тъмно кафяв	Черен	
Амфори	Брой % от форма	2 50%	2 50%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	4 100%
Кани	Брой % от форма	12 46.2%	9 34.6%	2 7.7%	3 11.5%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	26 100%
Вносни съдове	Брой % от форма	3 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	1 11.1%	2 22.2%	1 11.1%	3 33.3%	2 22.2%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	9 100%
Купи	Брой % от форма	27 18.2%	60 40.5%	14 9.5%	36 24.3%	4 2.7%	2 1.4%	3 2%	1 0.7%	1 0.7%	0 0%	0 0%	148 100%
Чаши	Брой % от форма	13 40.6%	8 25%	3 9.4%	1 3.1%	1 3.1%	5 15.6%	0 0%	1 3.1%	0 0%	0 0%	0 0%	32 100%
Гърнета	Брой % от форма	30 33.7%	27 30.3%	10 11.2%	3 3.4%	0 0%	10 11.2%	3 3.4%	1 1.1%	0 0%	1 1.1%	4 4.5%	89 100%
Капаци	Брой % от форма	0 0%	2 33.3%	1 16.7%	2 33.3%	1 16.7%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	6 100%
Общо	Брой % от всички	88 27.8%	110 34.7%	31 9.8%	48 15.1%	8 2.5%	17 5.4%	6 1.9%	3 0.9%	1 0.3%	1 0.3%	4 1.3%	317 100%

Обр. 206. Разпределение на формите според цвета на повърхностите

Форма	Разпределение	Повърхности със следи от горене				Без следи от горене	Общо
		Външна и вътрешна	Външна	Вътрешна	Устиен ръб		
Амфори	Брой % от форма	1 25%	0 0%	0 0%	0 0%	3 75%	4 100%
Кани	Брой % от форма	4 15.4%	1 3.8%	0 0%	0 0%	21 80.8%	26 100%
Вносни съдове	Брой % от форма	3 100.0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	4 44.4%	1 11.1%	1 11.1%	0 0%	3 33.3%	9 100%
Купи	Брой % от форма	32 21.6%	7 4.7%	1 0.7%	1 0.7%	107 72.3%	148 100%
Чаши	Брой % от форма	4 12.5%	3 9.4%	1 3.1%	0 0%	24 75%	32 100%
Гърнета	Брой % от форма	15 16.9%	6 6.7%	1 1.1%	2 2.2%	65 73%	89 100%
Капаци	Брой % от форма	2 33.3%	0 0%	1 16.7%	0 0%	3 50%	6 100%
Общо	Брой % от всички	65 20.5%	18 5.7%	5 1.6%	3 0.9%	226 71.3%	317 100%

Обр. 207. Разпределение на формите според следите от вторично опалване върху повърхностите им

Форма	Разпределение	Вид продукция		Общо
		Редовна	Бракувана	
Амфори	Брой % от форма	4 100%	0 0%	4 100%
Кани	Брой % от форма	26 100%	0 0%	26 100%
Вносни съдове	Брой % от форма	3 100%	0 0%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	8 88.9%	1 11.1%	9 100%
Купи	Брой % от форма	143 96.6%	5 3.4%	148 100%
Чаши	Брой % от форма	31 96.9%	1 3.1%	32 100%
Гърнета	Брой % от форма	89 100%	0 0%	89 100%
Капаци	Брой % от форма	6 100%	0 0%	6 100%
Общо	Брой % от всички	310 97.8%	7 2.2%	317 100%

Обр. 208. Разпределение на формите според качеството на продукцията

Форма	Разпределение	Начин на изработване		Общо
		На колело	На ръка	
Амфори	Брой % от форма	4 100%	0 0%	4 100%
Кани	Брой % от форма	26 100.0%	0 0.0%	26 100%
Вносни съдове	Брой % от форма	3 100%	0 0%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	9 100%	0 0%	9 100%
Купи	Брой % от форма	147 99.3%	1 0.7%	148 100%
Чаши	Брой % от форма	32 100%	0 0%	32 100%
Гърнета	Брой % от форма	73 82%	16 18%	89 100%
Капаци	Брой % от форма	6 100%	0 0%	6 100%
Общо	Брой % от всички	300 94.6%	17 5.4%	317 100%

Обр. 209. Разпределение на формите според начина на изработване на съдовете

Гроб №	Разпределение	Форма								Общо
		Амфори	Кани	Вносни съдове	Чинии	Купи	Чаши	Гърнета	Капаци	
2	Брой % от гроб	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	5 71.4%	0 0%	2 28.6%	0 0%	7 100%
5	Брой % от гроб	0 0%	1 33.3%	0 0%	0 0%	1 33.3%	1 33.3%	0 0%	0 0%	3 100%
13	Брой % от гроб	0 0%	2 33.3%	0 0%	2 33.3%	1 16.7%	1 16.7%	0 0%	0 0%	6 100%
15	Брой % от гроб	1 14.3%	1 14.3%	0 0%	0 0%	2 28.6%	0 0%	3 42.9%	0 0%	7 100%
16	Брой % от гроб	0 0%	0 0%	0 0%	1 33.3%	2 66.7%	0 0%	0 0%	0 0%	3 100%
17	Брой % от гроб	0 0%	1 50%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 50%	0 0%	2 100%
18	Брой % от гроб	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 50%	1 50%	0 0%	0 0%	2 100%
19	Брой % от гроб	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%
20	Брой % от гроб	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	4 80%	0 0%	1 20%	0 0%	5 100%
21	Брой % от гроб	0 0%	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%
22	Брой % от гроб	0 0%	1 14.3%	0 0%	0 0%	5 71.4%	1 14.3%	0 0%	0 0%	7 100%
23	Брой % от гроб	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%
24	Брой % от гроб	0 0%	1 14.3%	0 0%	0 0%	4 57.1%	1 14.3%	1 14.3%	0 0%	7 100%
25	Брой % от гроб	1 10%	3 30%	0 0%	0 0%	3 30%	3 30%	0 0%	0 0%	10 100%
26	Брой % от гроб	0 0%	1 12.5%	0 0%	0 0%	4 50%	2 25%	1 12.5%	0 0%	8 100%
27	Брой % от гроб	0 0%	0 0%	3 33.3%	1 11.1%	4 44.4%	1 11.1%	0 0%	0 0%	9 100%
28	Брой % от гроб	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	6 100%	0 0%	0 0%	0 0%	6 100%
29	Брой % от гроб	0 0%	1 50%	0 0%	0 0%	0 0%	1 50%	0 0%	0 0%	2 100%
30	Брой % от гроб	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 66.7%	0 0%	1 33.3%	0 0%	3 100%
31	Брой % от гроб	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%
Общо	Брой % от гроб % от всички съдове (317бр.)	2 100% 50%	13 100% 50%	3 100% 100%	4 100% 44.4%	50 100% 33.8%	12 100% 37.5%	10 100% 11.2%	0 100% 0%	94 100% 29.7%

Обр. 210. Разпределение на съдовете намерени в гробове

Гроб №	Разпределение	Състояние						Общо
		Цяла форма	Фрагмент от устие	Фрагмент от устие и дъно	Фрагмент от устие и стена	Фрагмент от дъно	Фрагмент от дъно и стена	
2	Брой % от гроб	2 28.6%	5 71.4%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	7 100%
5	Брой % от гроб	2 66.7%	1 33.3%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	3 100%
13	Брой % от гроб	5 83.3%	0 0%	1 16.7%	0 0%	0 0%	0 0%	6 100%
15	Брой % от гроб	0 0%	6 85.7%	0 0%	0 0%	1 14.3%	0 0%	7 100%
16	Брой % от гроб	3 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	3 100%
17	Брой % от гроб	1 50%	1 50%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%
18	Брой % от гроб	2 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%
19	Брой % от гроб	1 50%	1 50%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%
20	Брой % от гроб	0 0%	5 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	5 100%
21	Брой % от гроб	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%
22	Брой % от гроб	4 57.1%	2 28.6%	0 0%	0 0%	1 14.3%	0 0%	7 100%
23	Брой % от гроб	1 50%	1 50%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%
24	Брой % от гроб	5 71.4%	2 28.6%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	7 100.0%
25	Брой % от гроб	6 60%	2 20%	1 10%	0 0%	1 10%	0 0%	10 100%
26	Брой % от гроб	6 75%	1 12.5%	1 12.5%	0 0%	0 0%	0 0%	8 100%
27	Брой % от гроб	2 22.2%	6 66.7%	0 0%	0 0%	1 11.1%	0 0%	9 100%
28	Брой % от гроб	3 50%	2 33.3%	1 16.7%	0 0%	0 0%	0 0%	6 100%
29	Брой % от гроб	0 0%	1 50%	1 50%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%
30	Брой % от гроб	2 66.7%	1 33.3%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	3 100%
31	Брой % от гроб	1 50%	1 50%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 100%
Общо	Брой	58	119	15	1	27	1	221

Обр. 211. Разпределение на гробовете според състоянието на съдовете намерени в тях

Пол	Разпределение	Форма							Общо
		Амфори	Кани	Вносни съдове	Чинии	Купи	Чаши	Гърнета	
Мъж	Брой % от пол	0 0%	0 0%	3 30	0 0%	5 50	2 20	0 0%	10 100%
Жена	Брой % от пол	2 5.9%	6 17.6%	0 0%	2 5.9%	15 44.1%	5 14.7%	4 11.8%	34 100%
Дете	Брой % от пол	0 0%	3 15%	0 0%	0 0%	13 65%	2 10%	2 100%	20 100%
Неопределен	Брой % от пол	0 0%	1 8.3%	0 0%	0 0%	9 75%	0 0%	2 16.7%	12 100%
Неопределен и дете	Брой % от пол	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	7 63.6%	2 18.2%	2 18.2%	11 100%
Жена и дете	Брой % от пол	0 0%	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%
Мъж и дете	Брой % от пол	0 0%	2 50%	0 0%	2 50%	0 0%	0 0%	0 0%	4 100%
Общо	Брой % всички съдове от гроб	2 100%	13 100%	3 100%	4 100%	50 100%	12 100%	10 100%	91 100%

Обр. 212. Разпределение на съдовете намерени в гробове според пола на погребания

Възраст	Разпределение	Форма						Общо
		Амфори	Кани	Чинии	Купи	Чаши	Гърнета	
Между 20 и 30 години	Брой % от възраст	1 3.1%	5 15.6%	0 0%	17 53.1%	5 15.6%	4 12.5%	32 100%
Между 20 и 40 години	Брой % от възраст	1 5.9%	2 11.8%	0 0%	10 58.8%	0 0%	4 23.5%	17 100%
Между 40 и 60 години	Брой % от възраст	0 0%	3 33.3%	3 33.3%	2 22.2%	1 11.1%	0 0%	9 100%
Неопределена	Брой % от възраст	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%	0 0%	1 100%
Деца	Брой % от възраст	0 0%	2 9.1%	0 0%	16 72.7%	2 9.1%	2 9.1%	22 100%
Общо	Брой % от съдовете на израснали	2 2.5%	12 14.8%	3 3.7%	45 55.6%	9 11.1%	10 12.3%	81 100%

Обр. 213. Разпределение по възраст на формите намерени в гробове на израснали индивиди

Възраст	Разпределение	Форма					Общо
		Кани	Чинии	Купи	Чаши	Гърнета	
До 2 години	Брой % от възраст	3 16.7%	0 0%	12 66.7%	2 11.1%	1 5.6%	18 100%
Между 4 и 7 г.	Брой % от възраст	2 22.2%	2 22.2%	3 33.3%	1 11.1%	1 11.1%	9 100%
Между 7 и 8 г.	Брой % от възраст	0 0%	0 0%	5 71.4%	0 0%	2 28.6%	7 100%
Между 10 и 18	Брой % от възраст	0 0%	0 0%	3 75.0%	1 25%	0 0%	4 100%
Общо	Брой % от съдове на деца	5 13.2%	2 5.3%	23 60.5%	4 10.5%	4 10.5%	38 100%

Обр. 214. Разпределение по възраст на формите намерени в гробове на деца

Тризна №	Разпределение	Форма								Общо
		Амфори	Кани	Вносни съдове	Чинии	Купи	Чаши	Гърнета	Капаци	
1	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	19 54.3%	8 22.9%	7 20%	1 2.9%	35 100%
2	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 22.2%	0 0%	7 77.8%	0 0%	9 100.0%
5	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	11 100%	0 0%	0 0%	0 0%	11 100.0%
10	Брой % от тризна	0 0%	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100.0%
11	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%	0 0%	1 100.0%
14	Брой % от тризна	0 0%	1 6.7%	0 0%	0 0%	13 86.7%	1 6.7%	0 0%	0 0%	15 100.0%
17	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100.0%
18	Брой % от тризна	0 0%	1 50.0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 50%	0 0%	2 100.0%
19	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	4 50%	2 25%	1 12.5%	1 12.5%	8 100.0%
20	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%	0 0%	1 100.0%
21	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	4 66.7%	1 16.7%	0 0%	1 16.7%	6 100.0%
22	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	4 28.6%	3 21.4%	7 50%	0 0%	14 100.0%
23	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100.0%
24	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	1 4.8%	13 61.9%	3 14.3%	4 19.0%	0 0%	21 100.0%
32	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100.0%
Общо	Брой % от тризна % от всички съдове (3176р.)	0 100% 0%	4 100% 1.3%	0 100% 0%	3 100% 0.9%	71 100% 22.4%	18 100% 5.7%	29 100% 9.1%	3 100% 0.9%	128 100% 40.4%

Обр. 215. Разпределение на формите според тризните в които са намерени

Тризна №	Разпределение	Състояние						Общо
		Цяла форма	Фрагмент от устие	Фрагмент от устие и дъно	Фрагмент от устие и стена	Фрагмент от дъно	Фрагмент от дъно и стена	
1	Брой % от тризна	4 11.4%	22 62.9%	1 2.9%	0 0%	8 22.9%	0 0%	35 100%
2	Брой % от тризна	0 0%	5 55.6%	2 22.2%	0 0%	2 22.2%	0 0%	9 100%
5	Брой % от тризна	0 0%	9 81.8%	1 9.1%	0 0%	1 9.1%	0 0%	11 100%
10	Брой % от тризна	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%
11	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%	1 100%
14	Брой % от тризна	4 26.7%	9 60%	1 6.7%	0 0%	1 6.7%	0 0%	15 100%
17	Брой % от тризна	0 0%	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%
18	Брой % от тризна	1 50%	0 0%	0 0%	1 50%	0 0%	0 0%	2 100%
19	Брой % от тризна	0 0%	5 62.5%	1 12.5%	0 0%	2 25%	0 0%	8 100%
20	Брой % от тризна	0 0%	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%
21	Брой % от тризна	1 16.7%	4 66.7%	1 16.7%	0 0%	0 0%	0 0%	6 100%
22	Брой % от тризна	0 0%	7 50%	2 14.3%	0 0%	5 35.7%	0 0%	14 100%
23	Брой % от тризна	0 0%	0 0%	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%
24	Брой % от тризна	0 0%	17 81%	0 0%	0 0%	4 19%	0 0%	21 100%
32	Брой % от тризна	0 0%	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%
Общо	Брой	56	118	15	1	27	1	218

Обр. 216. Разпределение на тризните според състоянието на съдовете намерени в тях

Вид украса	Разпределение	Форма					Общо
		Кани	Вносни съдове	Купи	Чаши	Гърнета	
Щемпелувана	Брой % от форма	1 50%	1 50%	0 0%	0 0%	0 0%	2 8.7%
Врязана	Брой % от форма	1 50%	0 0%	4 66.7%	1 100%	5 41.7%	11 47.8%
Барботино	Брой % от форма	0 0%	1 50%	0 0%	0 0%	0 0%	1 4.3%
С валяче	Брой % от форма	0 0%	0 0%	1 16.7%	0 0%	0 0%	1 4.3%
Апликирана	Брой % от форма	0 0%	0 0%	1 16.7%	0 0%	0 0%	1 4.3%
Апликирана релефна лента	Брой % от форма	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	3 25%	3 13%
Апликирана релефна пъпка	Брой % от форма	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 8.3%	1 4.3%
Апликирана и врязана	Брой % от форма	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 16.7%	2 8.7%
Апликирана релефна лента и пъпка	Брой % от форма	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 8.3%	1 4.3%
Общо	Брой % от форма с украса	2 100%	2 100%	6 100%	1 100%	12 100%	23 100%

Обр. 217. Разпределение на видовете украса според формите

Форма	Разпределение	Повърхности		Общо
		Външна	Двете	
Кани	Брой % от форма	1 100%	0 0%	1 100%
Купи	Брой % от форма	1 25%	3 75%	4 100%
Чаши	Брой % от форма	1 100%	0 0%	1 100%
Гърнета	Брой % от форма	1 100%	0 0%	1 100%
Общо	Брой % от всички с ангоба	4 57.1%	3 42.9%	7 100%

Обр. 218. Разпределение на съдовете с ангоба според повърхностите върху които е нанесена

Форма	Разпределение	Цвят на лака		Общо
		червен	кафяв	
Кани	Брой % от форма	1 50%	1 50%	2 100%
Вносни съдове	Брой % от форма	3 100%	0 0%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	3 60%	2 40%	5 100%
Купи	Брой % от форма	20 54.1%	17 45.9%	37 100%
Чаши	Брой % от форма	3 75%	1 25%	4 100%
Общо	Брой % от съдовете с лак	30 58.8%	21 41.2%	51 100%

Обр. 219. Разпределение на съдовете с лак според цвета му

Форма	Разпределение	Повърхност			Общо
		Външна	Вътрешна	Двете	
Кани	Брой % от форма	2 100%	0 0%	0 0%	2 100%
Вносни съдове	Брой % от форма	0 0%	0 0%	3 100%	3 100%
Чинии	Брой % от форма	0 0%	1 20%	4 80%	5 100%
Купи	Брой % от форма	3 8.1%	8 21.6%	26 70.3%	37 100%
Чаши	Брой % от форма	2 50%	0 0%	2 50%	4 100%
Общо	Брой % от съдовете с лак	7 13.7%	9 17.6%	35 68.6%	51 100%

Обр. 220. Разпределение на формите с лак според повърхностите върху които е нанесен

	0-14 г.			20-40 г.			40-60 г.			Израснали, над 20 г.			Всичко	Определени
	0-7 г.	7-14 г.	0-14 г.	M	F	M/F	M	F	M/F	M	F	M/F		
N	7	2	1	4	5	5	3	1	2	1	1	2	34	22
%	20.6	5.9	2.9	11.8	14.7	14.7	8.8	2.9	5.9	2.9	2.9	5.9		64.7
%*	31.8	9.1		18.2	22.7		13.6	4.6						
% ³	29.4			41.2			17.6			11.8				
N ¹	2	1		2	3		3	1					12	
% ¹	16.7	8.3		16.7	25		25	8.3						
% ³	25			41.7			33.3							
N ²	5	1	1	2	2	5			2	1	1	2	22	10
% ²	22.7	4.6	4.6	9.1	9.1	22.7			9.1	4.6	4.6	9.1		45.5
%* ²	50	10	10	20	20									
% ³	31.8			40.9			9.1			18.2				

% – % от всички установени индивиди

%* – % от определените полово-възрастово индивиди

N¹, %¹ – индивиди от гробове с инхумация

N², %² – индивиди от гробове с кремация

%*² – % от определените полово-възрастово индивиди от гробове с кремация

%³ – % общо за възрастовата група от определените възрастово индивиди

Обр. 221. Полово-възрастово разпределение на материала

	20-40 г.			40-60 г.			Вс.
	M	F	Вс.	M	F	Вс.	
N индивиди	1	3	4	4	1	6*	10
N, засегнати от кариес				2	1	3 (50 %)	3 (30 %)
N, загубени <i>ante mortem</i> зъби		1 (33.3 %)	1 (25%)	2	1	4 (66.7%)*	5 (50%)
N, общо засегнати **		1 (33.3 %)	1 (25%)	4	1	6 (100 %)*	7 (70%)

N – брой индивиди

* – прибавен е индивид от комплекс с кремация, неидентифициран полово

** – индивиди, засегнати от повече от едно или повече от един вид усложнение на зъбния кариес са преброени по веднъж

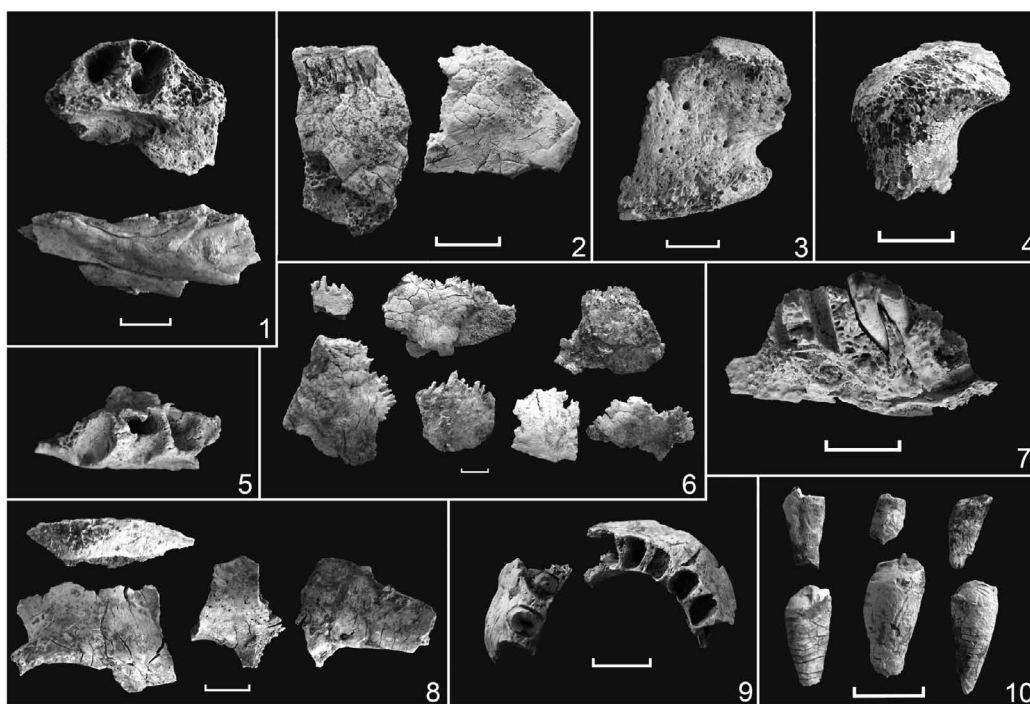
Вс. – всичко; в бройката се включени и неопределените полово индивиди

Обр. 222. Засегнати индивиди от зъбен кариес и усложненията му

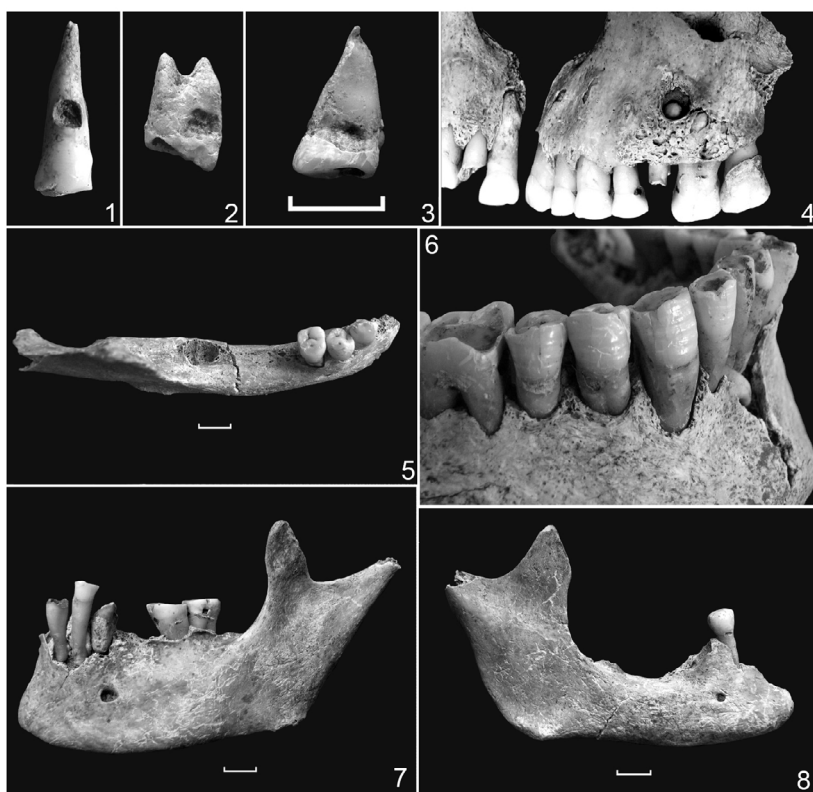
		L	D	B			D	B
Гр. №1	Femur dx	-	-	6.7	Гр. №4	Fm dx	4.4	-
	Femur sn	-	-	76.7		Fm sn	>4.3	-
	Tibia sn	33	-	-	Гр. №7	Fm dx	74.25	-
	Humerus	-	73.35	-	Гр. №9	Fm dx	4.4	-
Гр. №3	Fm dx	-	>4.2	-		Fm sn	4.4	-
	Fm sn	-	74.2	-	Гр. №11	Fm dx	4.2	-
	Cl dx	>14.3	-	-		Fm sn	4.2	-
Гр. №10	Fm dx	-	3.8	-		Rd dx	2.15	-
	Fm sn	-	3.8	-	Гр. №12	Hm sn		>6.05
	Hm dx	27.6	3.9	5.3				
	Hm sn	27	3.95	5.4				
Гр. №13	Femur dx №10	>10.1*	-	-				

* - дължина на диафиза

Обр. 223. Установени размери на дългите кости на крайниците

Обр. 224. Материали от кремации

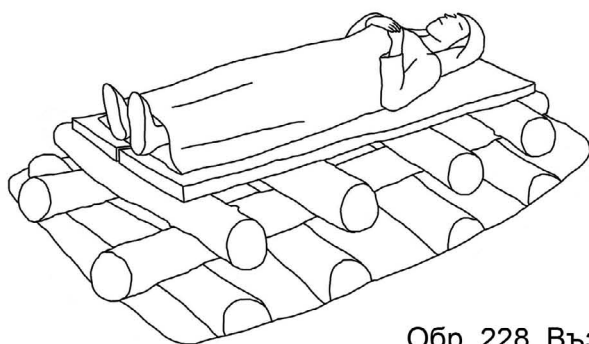
Обр. 225. Зъбно-челюстна патология. Линеарна хипоплазия на емайла

Обр. 226. Патологични изменения

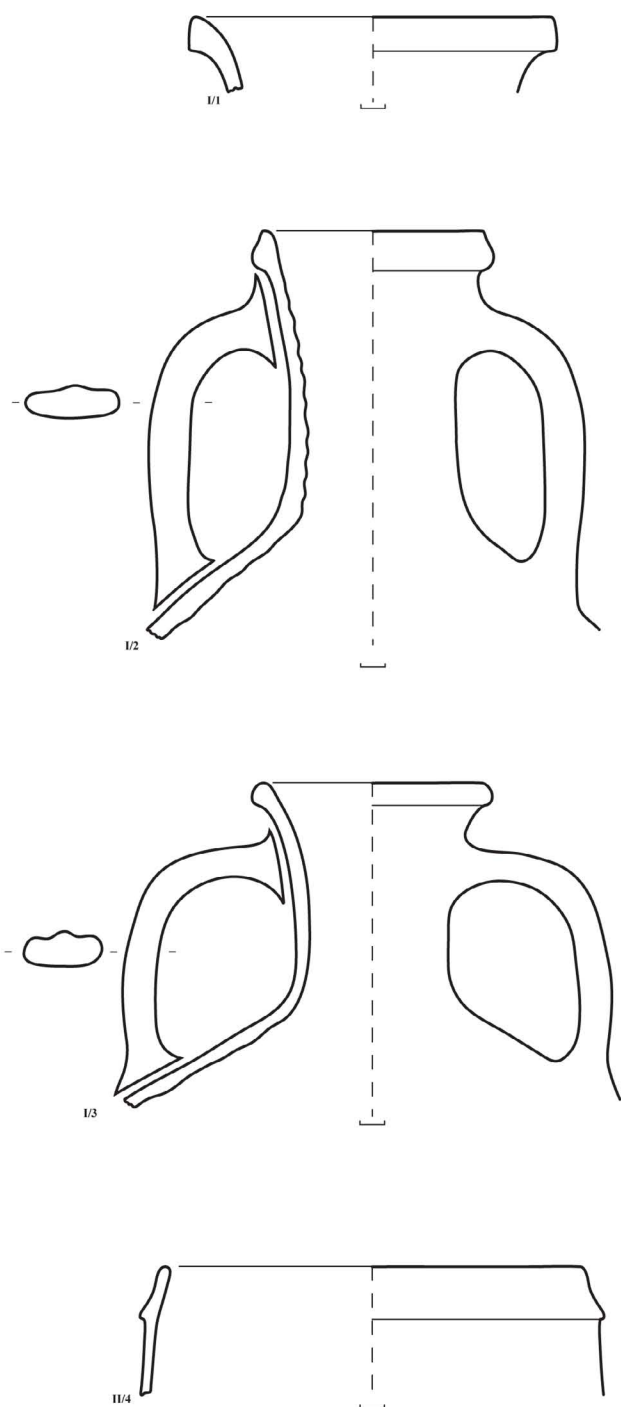
Могила	Гроб с трупополагане	Гроб с трупоизгаряне	Тризна	Други
Могила № 1	Гроб № 2, Гроб № 3, Гроб № 4, Гроб № 5, Гроб № 6	Гроб № 14, Гроб № 15, Гроб № 16, Гроб № 17, Гроб № 18, Гроб № 19, Гроб № 20, Гроб № 21, Гроб № 22, Гроб № 29, Гроб № 30, Гроб № 31	Тризна № 8, Тризна № 10, Тризна № 11, Тризна № 14, Тризна № 16	
Могила № 2	Гроб № 23, Гроб № 27	Гроб № 7	Тризна № 17, Тризна № 18	Погребение на кон
Могила № 3	Гроб № 1, Гроб № 12	Гроб № 13, Гроб № 28	Тризна № 4, Тризна № 5	
Могила № 4			Тризна № 1, Тризна № 2, Тризна № 6	Погребение на кон и куче
Могила № 5	Гроб № 8, Гроб № 9, Гроб № 10, Гроб № 11	Гроб № 24, Гроб № 25, Гроб № 26	Тризна № 19, Тризна № 20, Тризна № 21, Тризна № 22, Тризна № 23, Тризна № 24	

Обр. 227. Разпределение на комплексите от некропола по могили

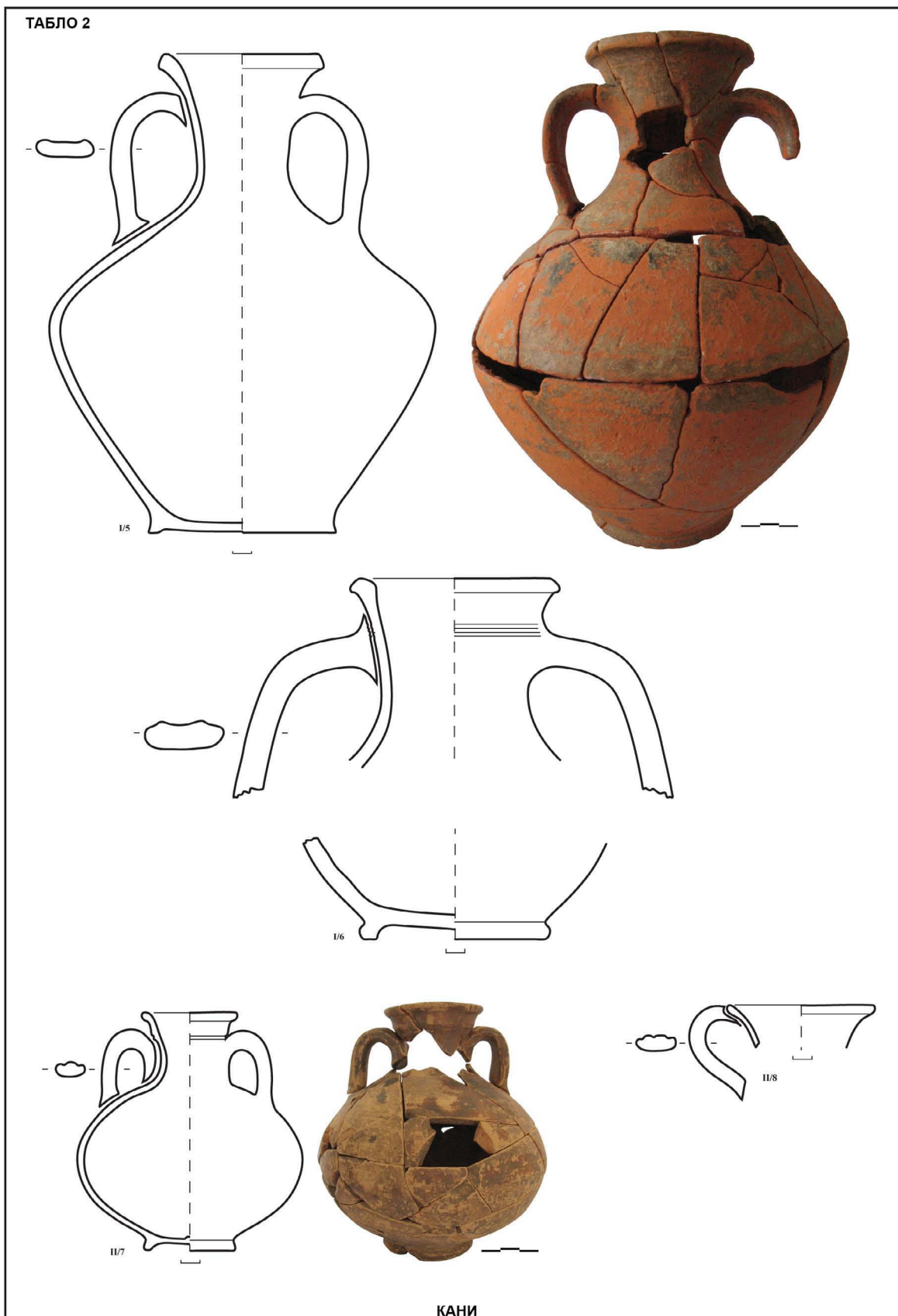
Обр. 228. Възстановка на погребална клада

ТАБЛО 1

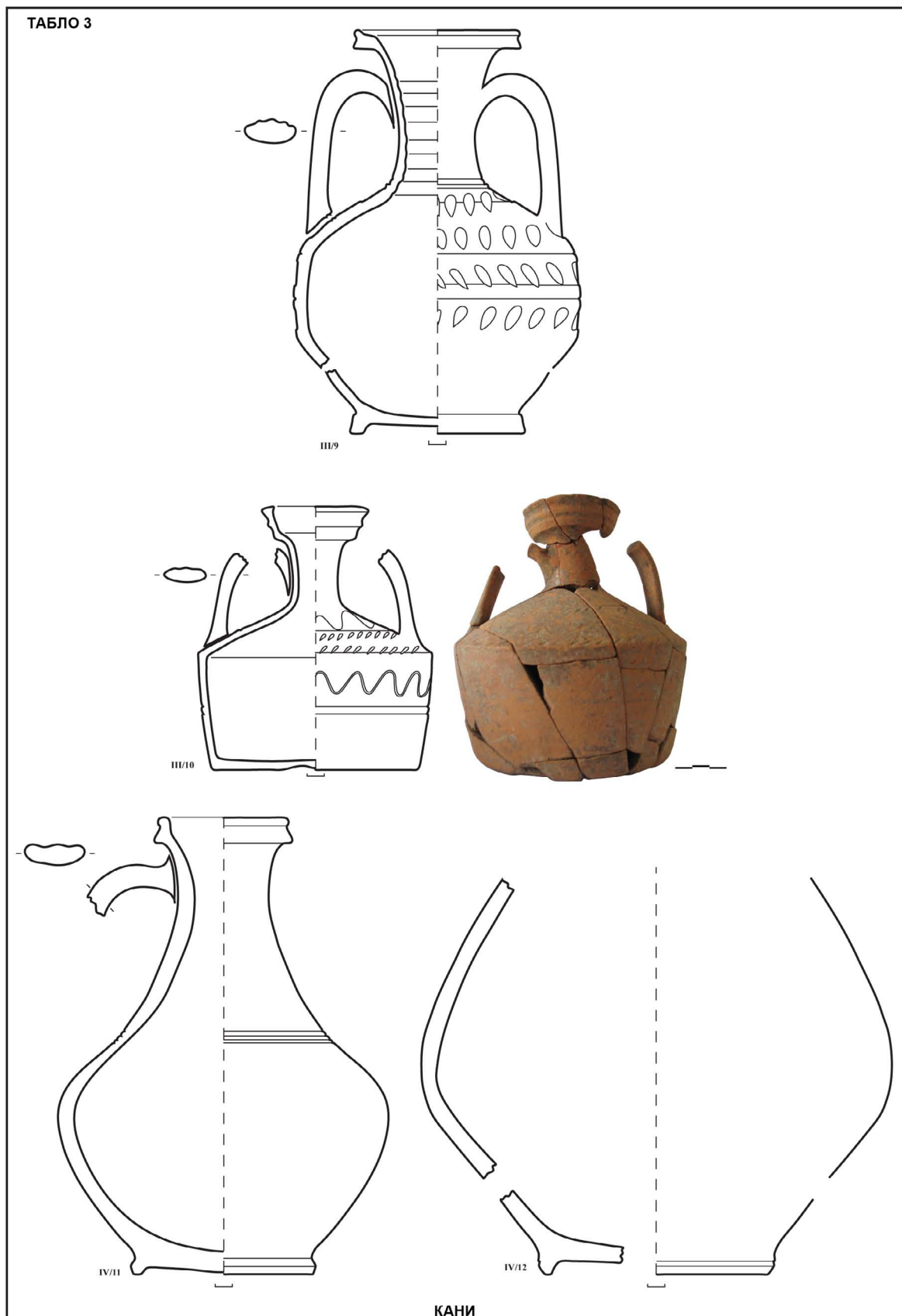

АМФОРИ

ТАБЛО 2

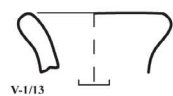

ТАБЛО 3

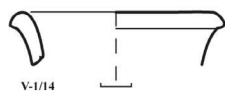

КАНИ

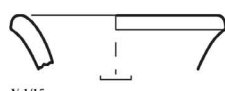
ТАБЛО 4

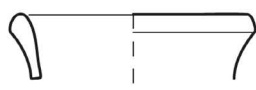
V-1/13

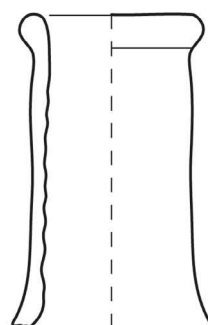
V-1/14

V-1/15

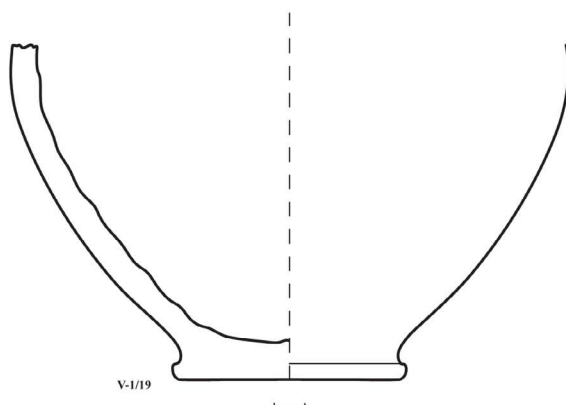
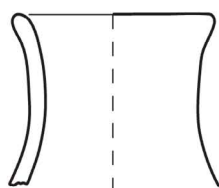
V-1/16

V-1/17

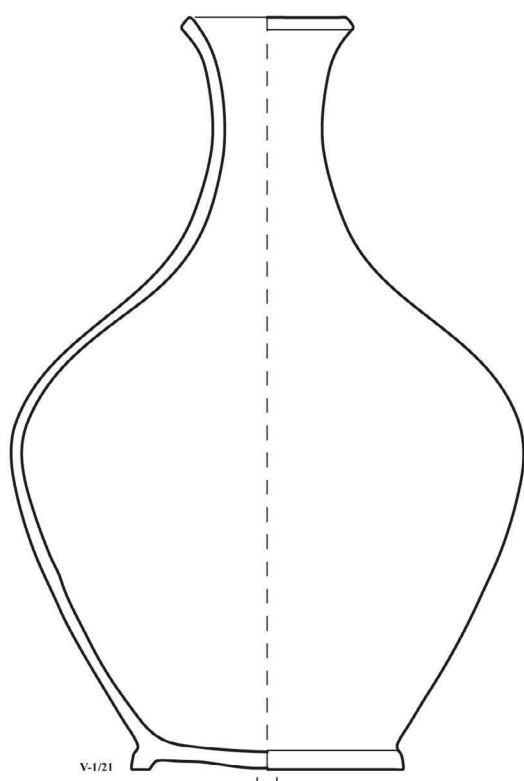
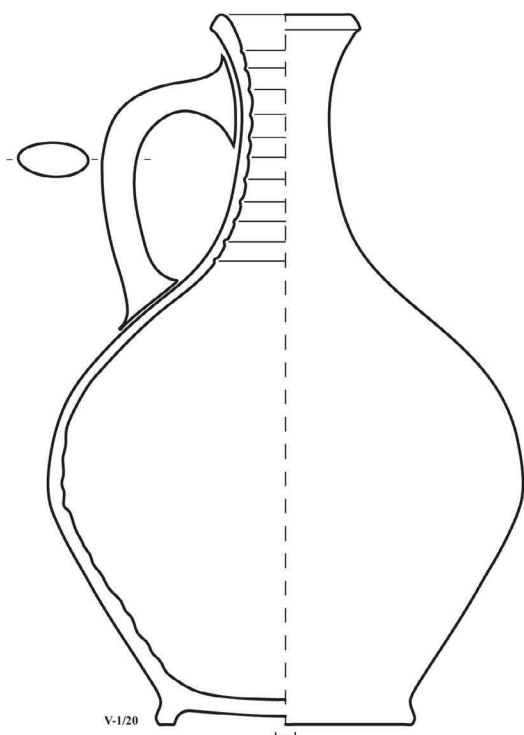
V-1/18

V-1/19

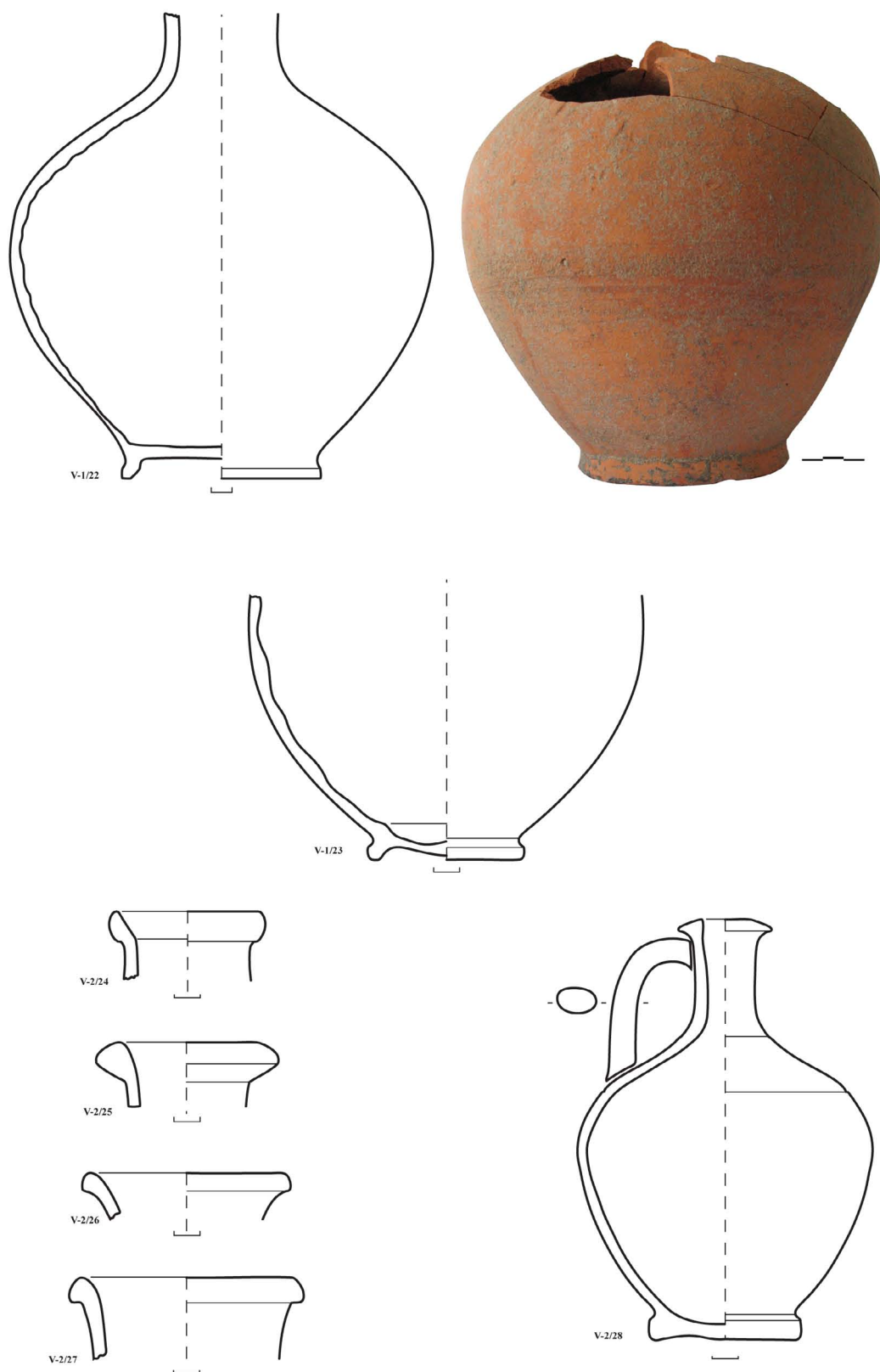
КАНИ

ТАБЛО 5

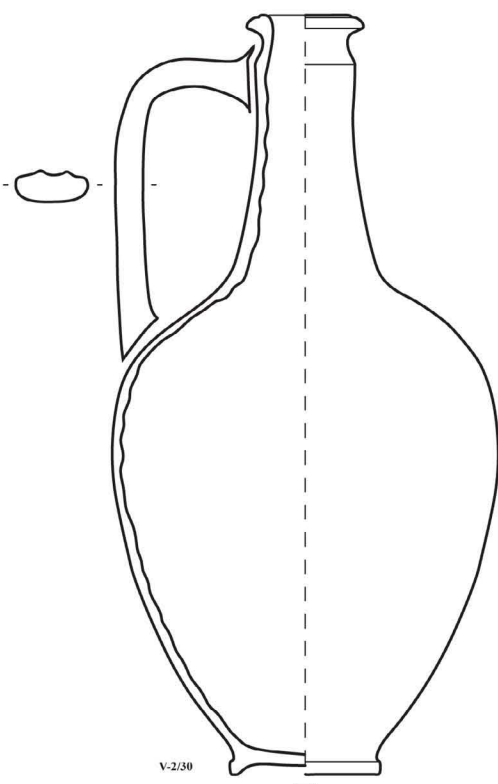
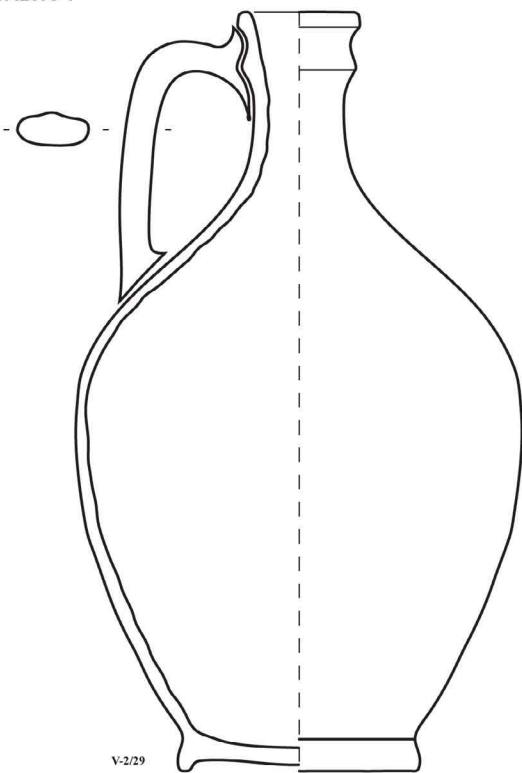
КАНИ

ТАБЛО 6

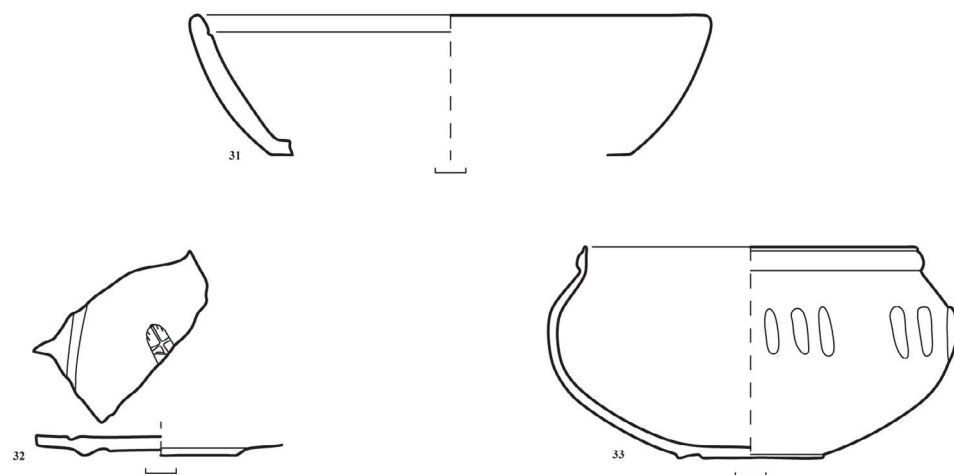
КАНИ

ТАБЛО 7

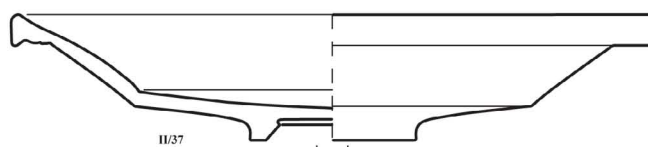
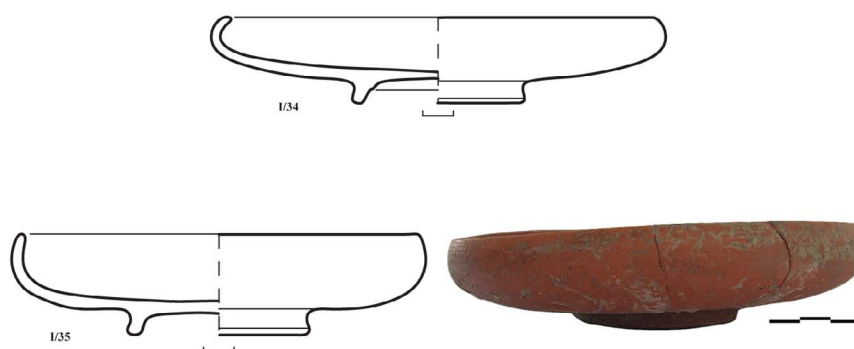

КАНИ

ТАБЛО 8

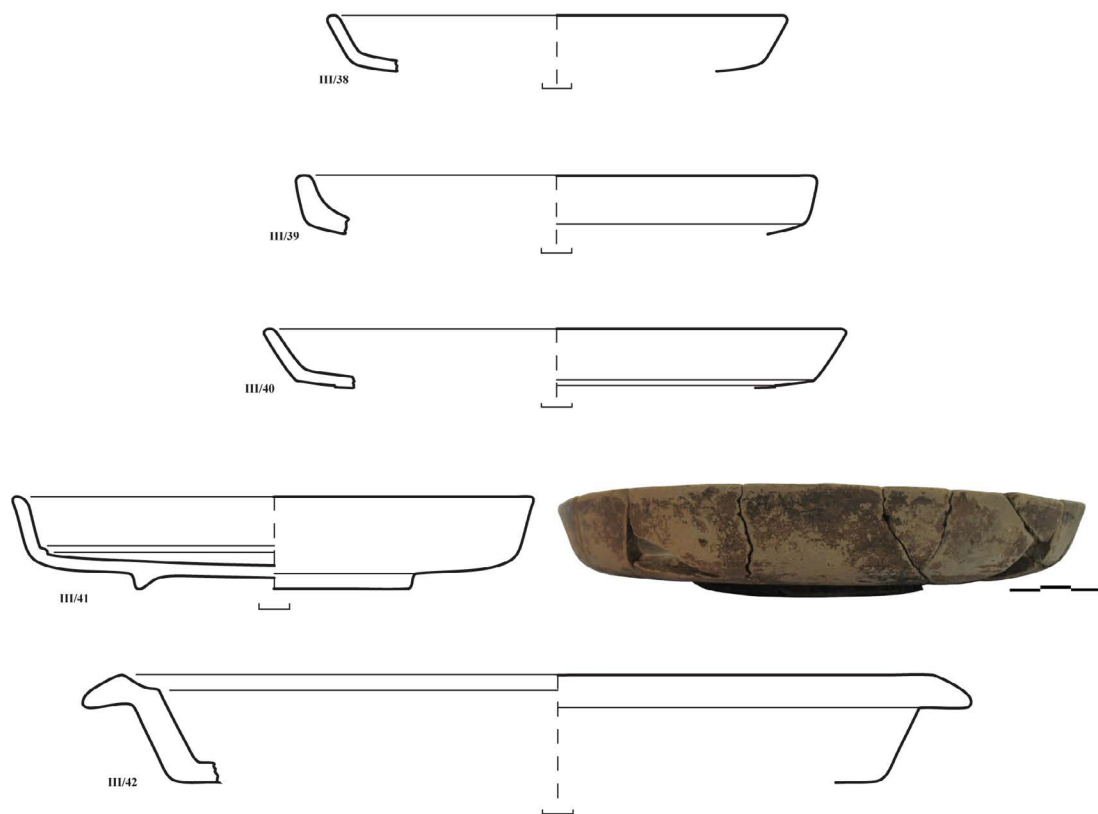

ВНОСНА ТРАПЕЗНА КЕРАМИКА

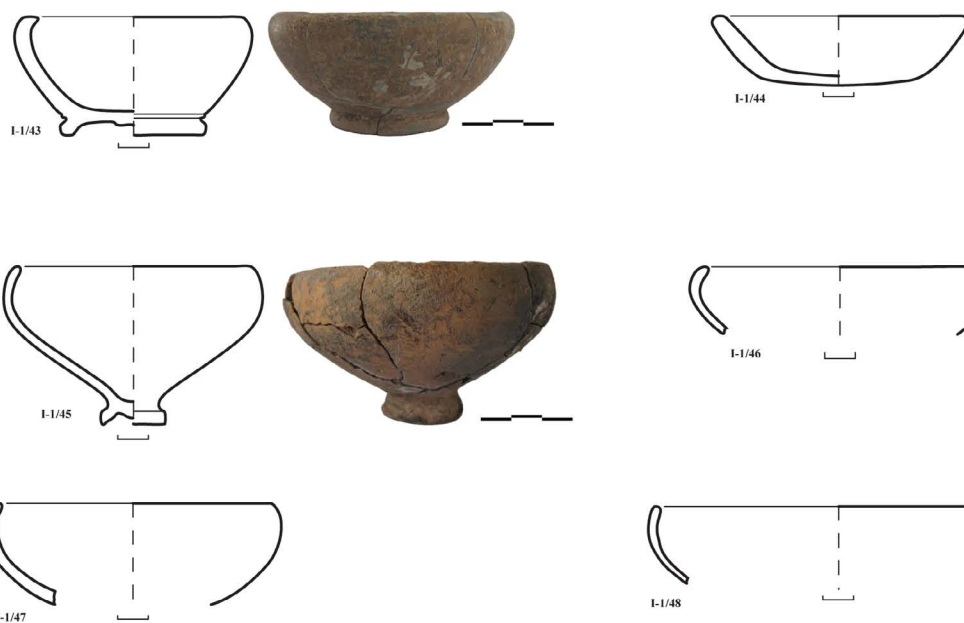

ЧИННИ

ТАБЛО 9

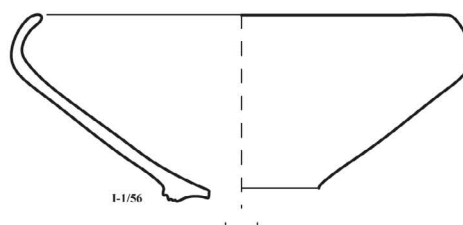
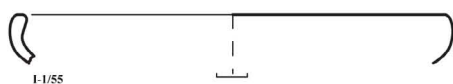
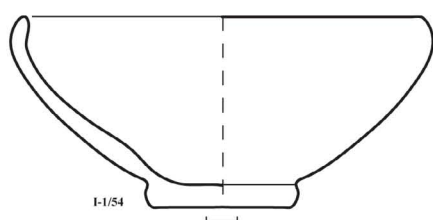
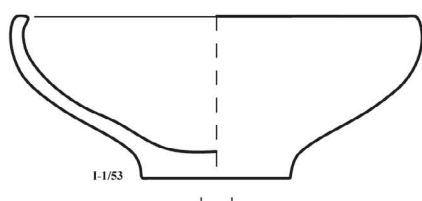
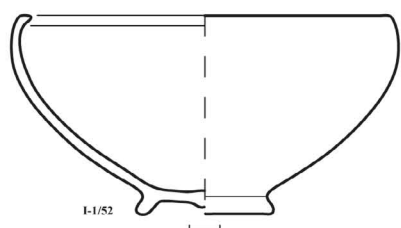
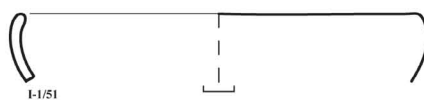
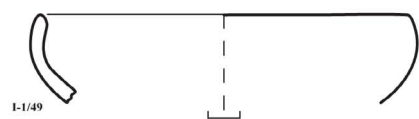

ЧИННИ

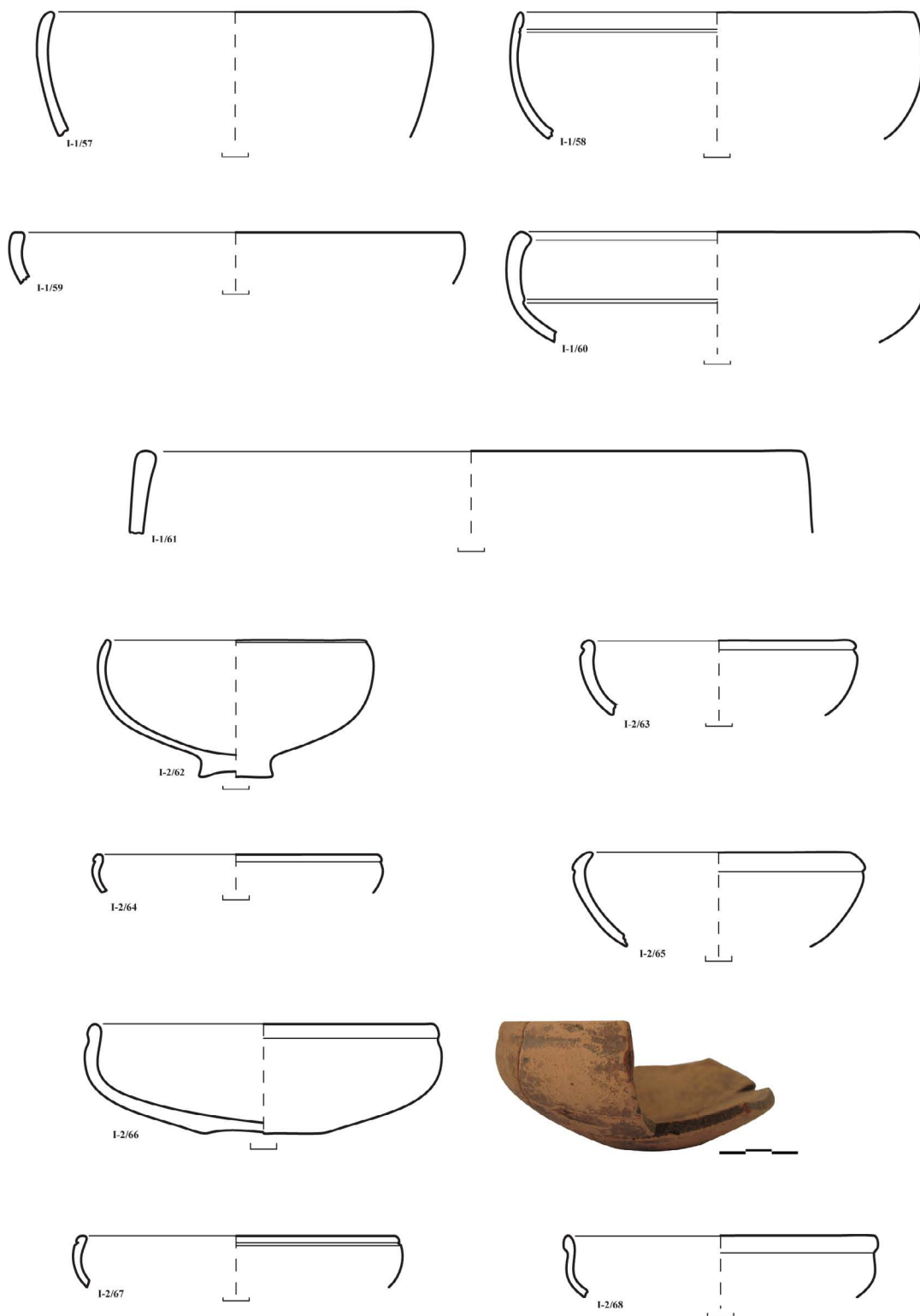
КУПИ

ТАБЛО 10

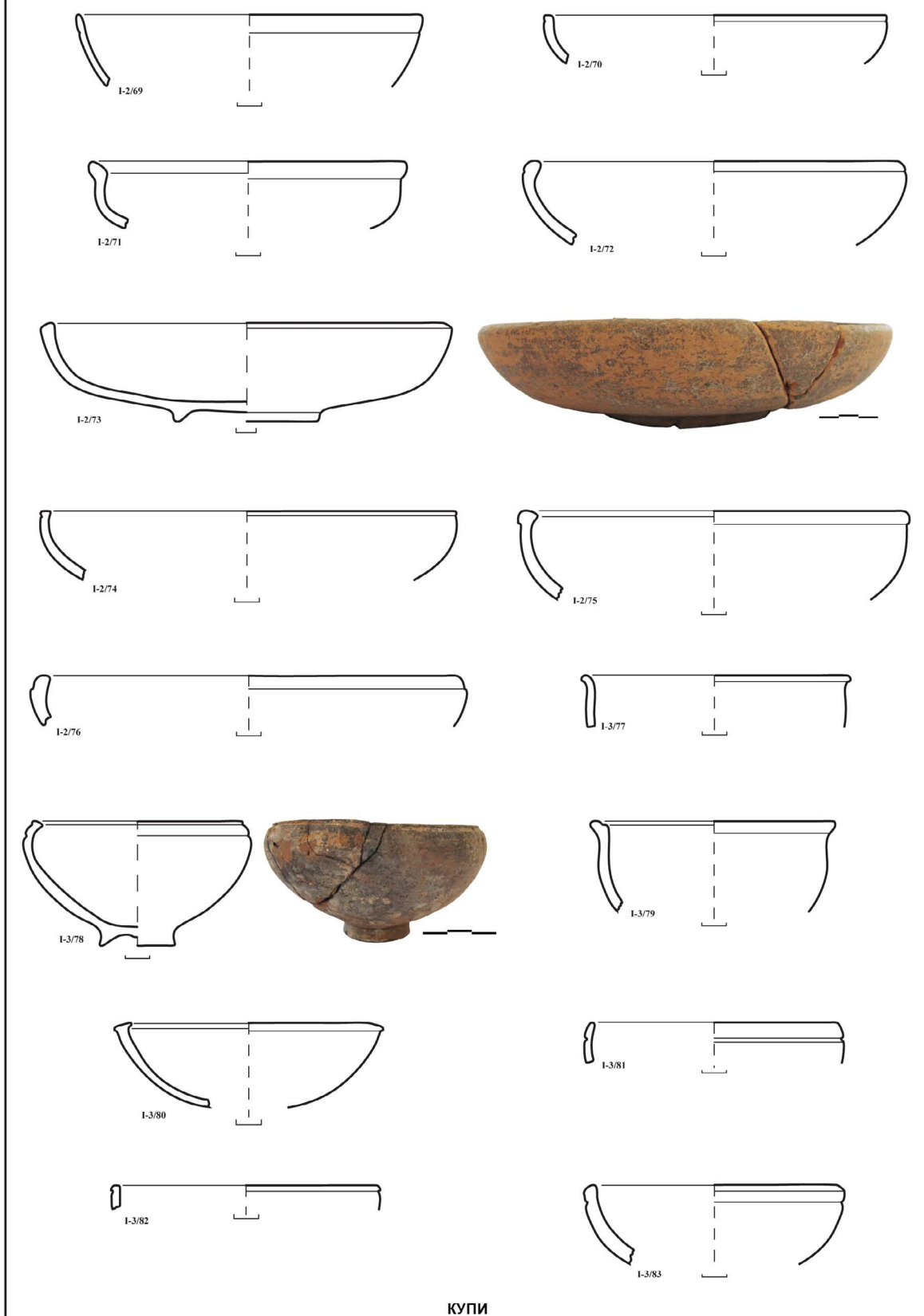
КУПИ

ТАБЛО 11

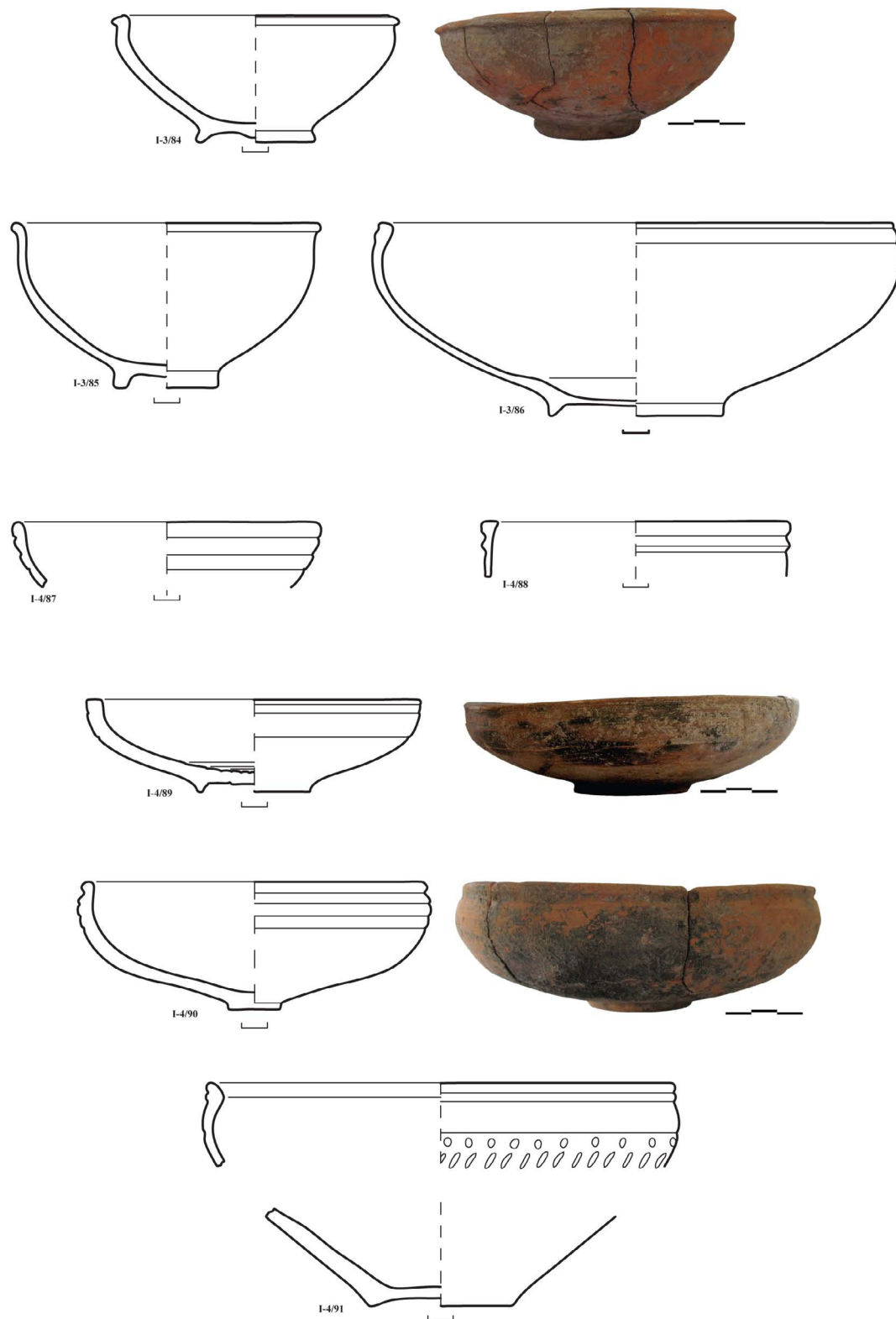

КУПИ

ТАБЛО 12

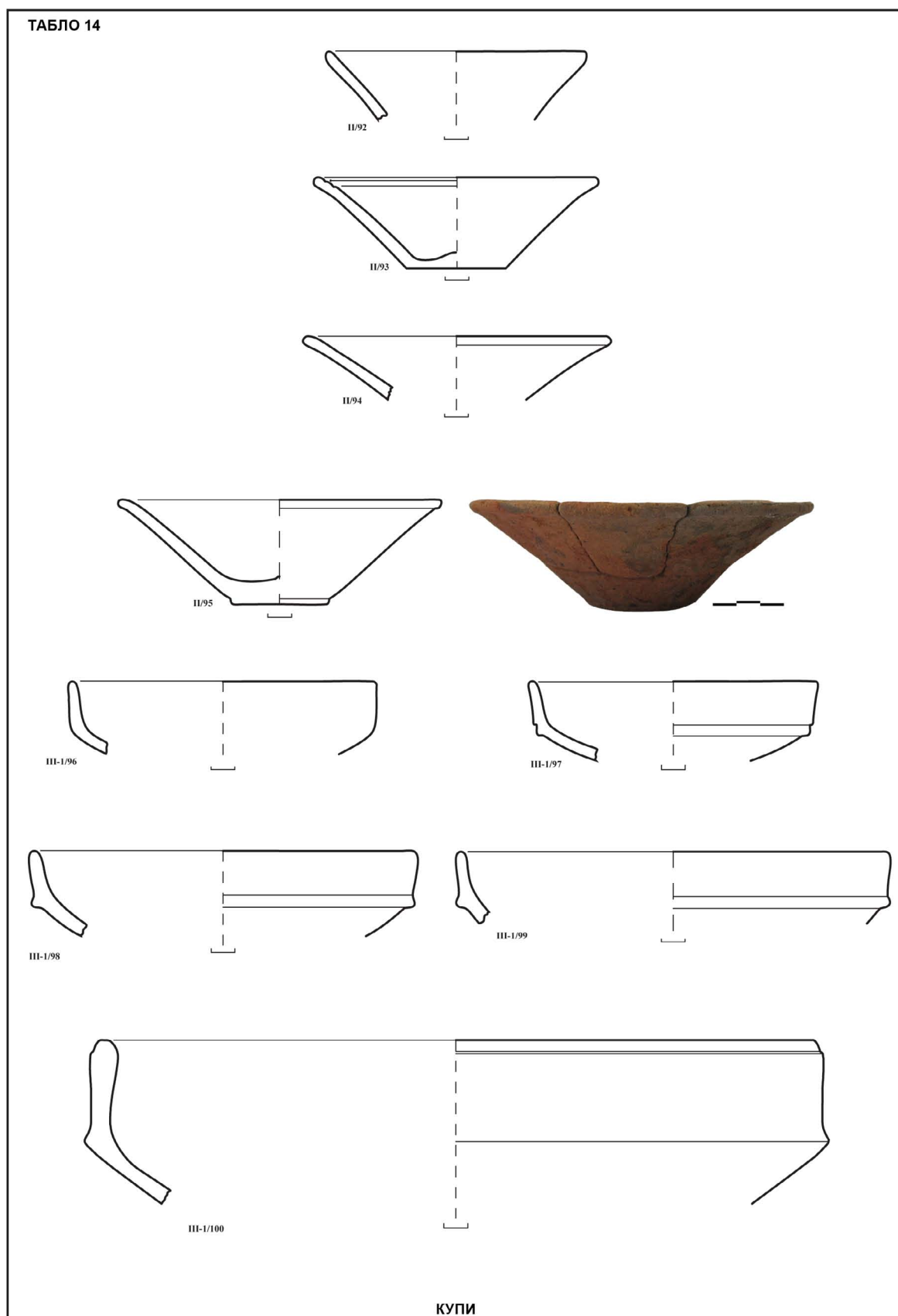

ТАБЛО 13

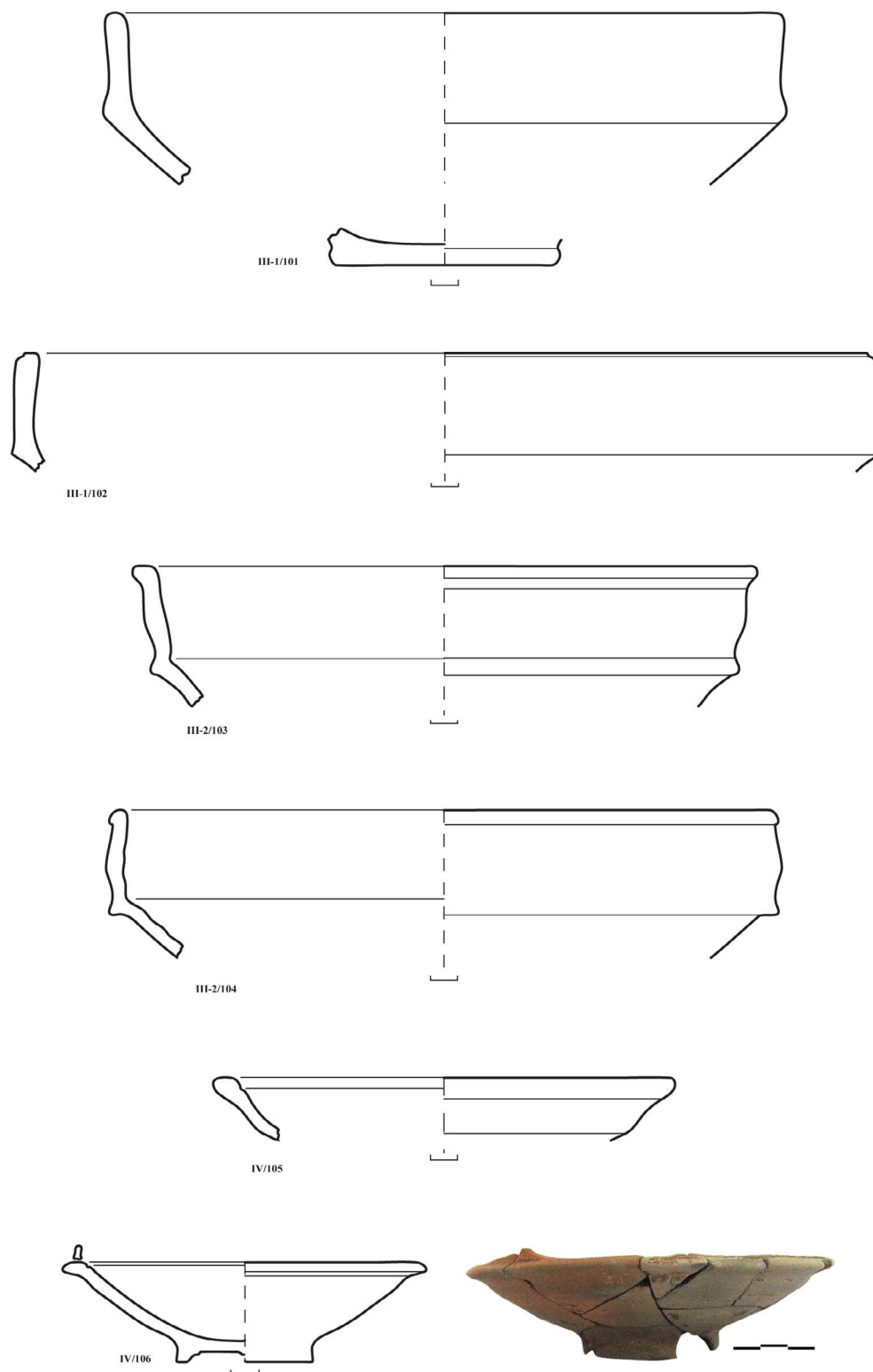

КУПИ

ТАБЛО 14

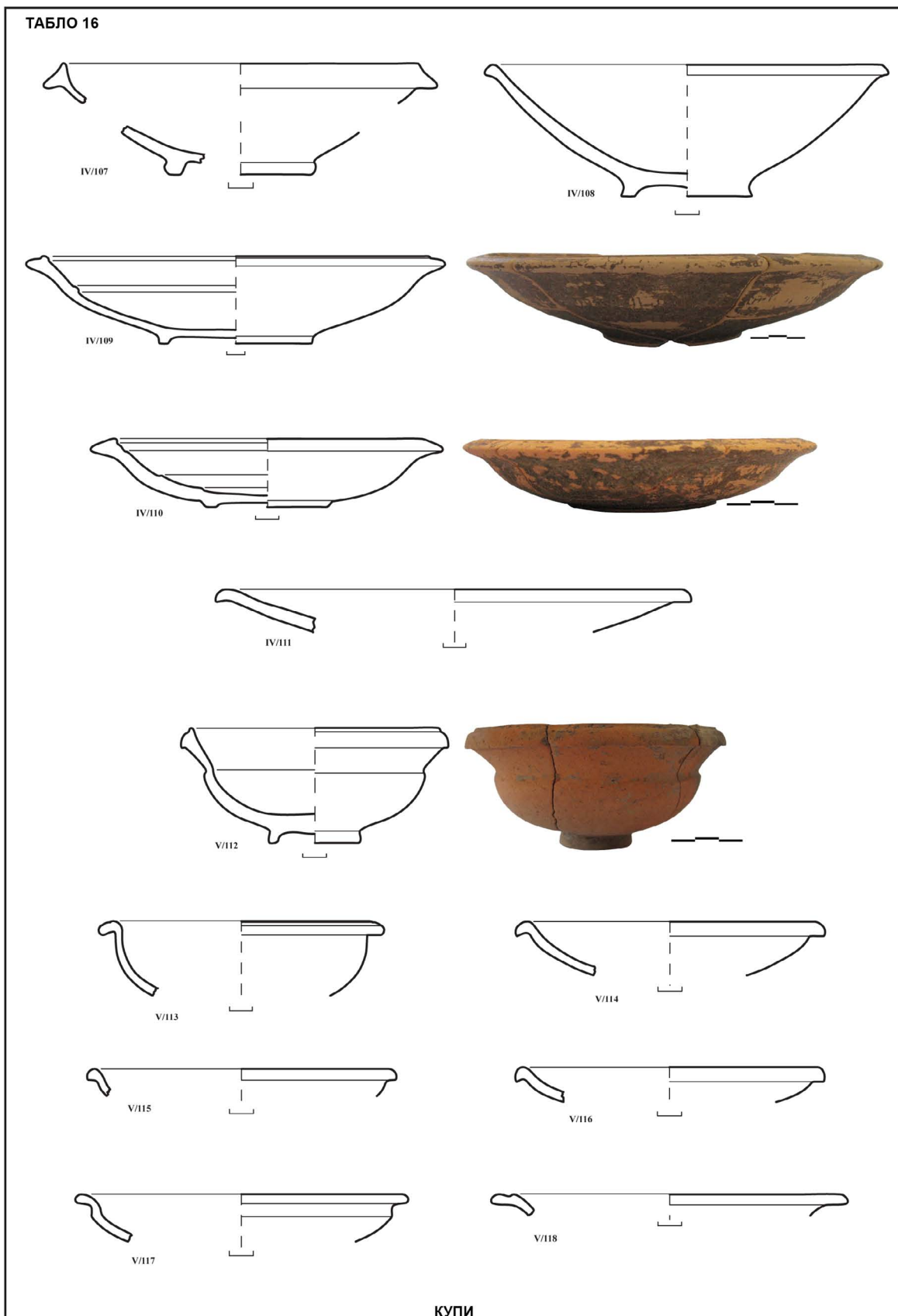

ТАБЛО 15

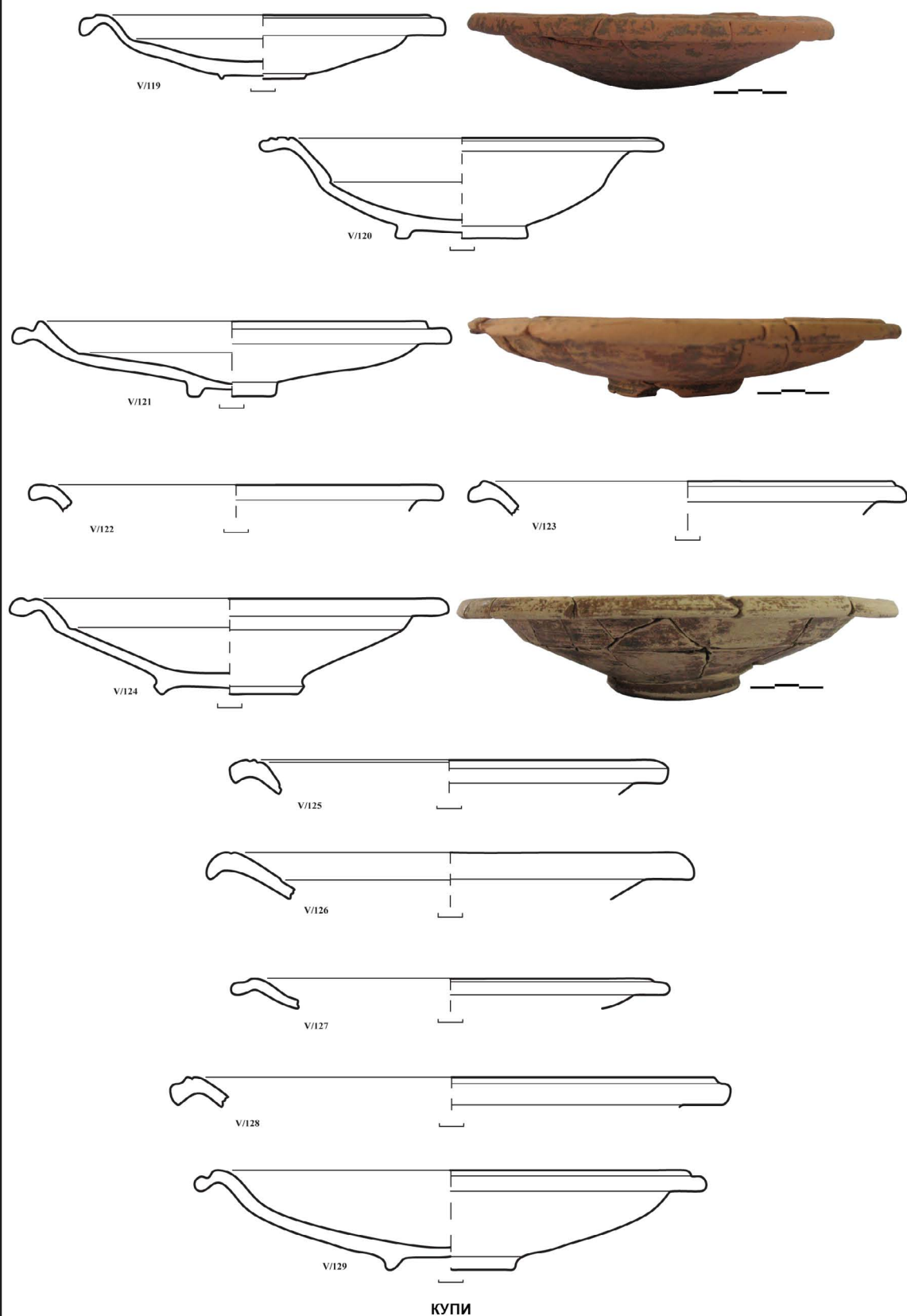

КУПИ

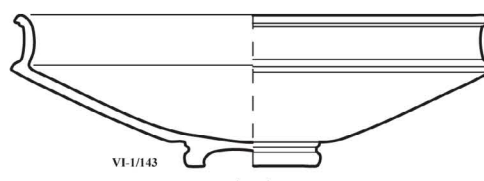
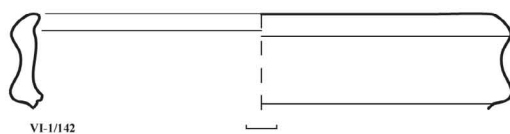
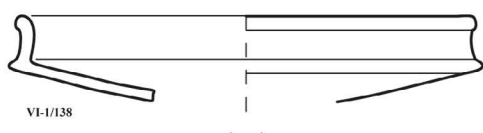
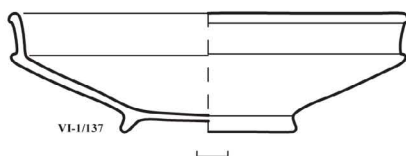
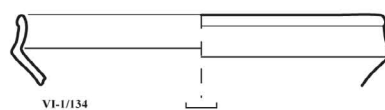
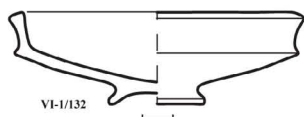
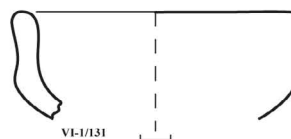
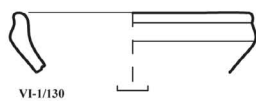
ТАБЛО 16

ТАБЛО 17

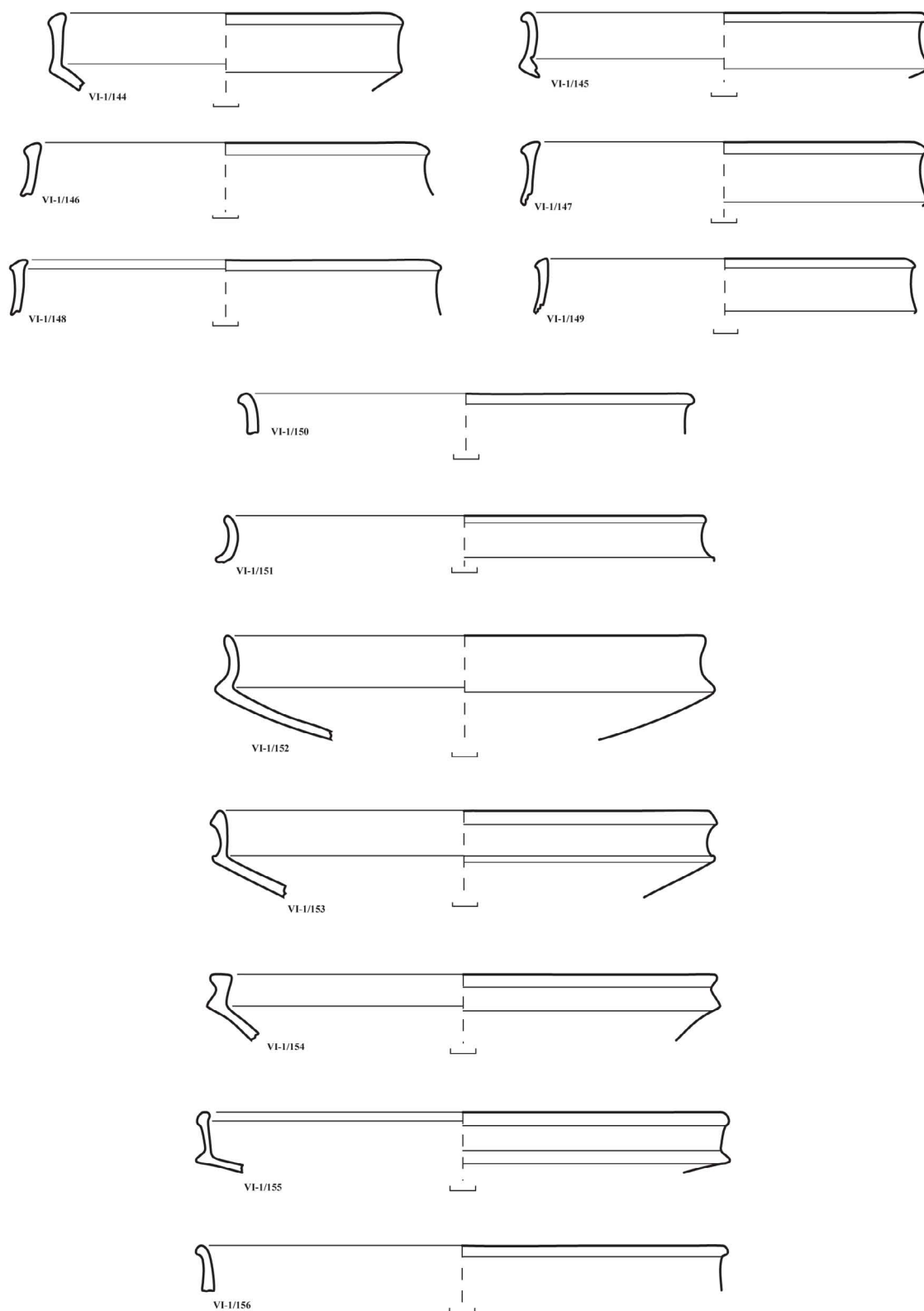

ТАБЛО 18

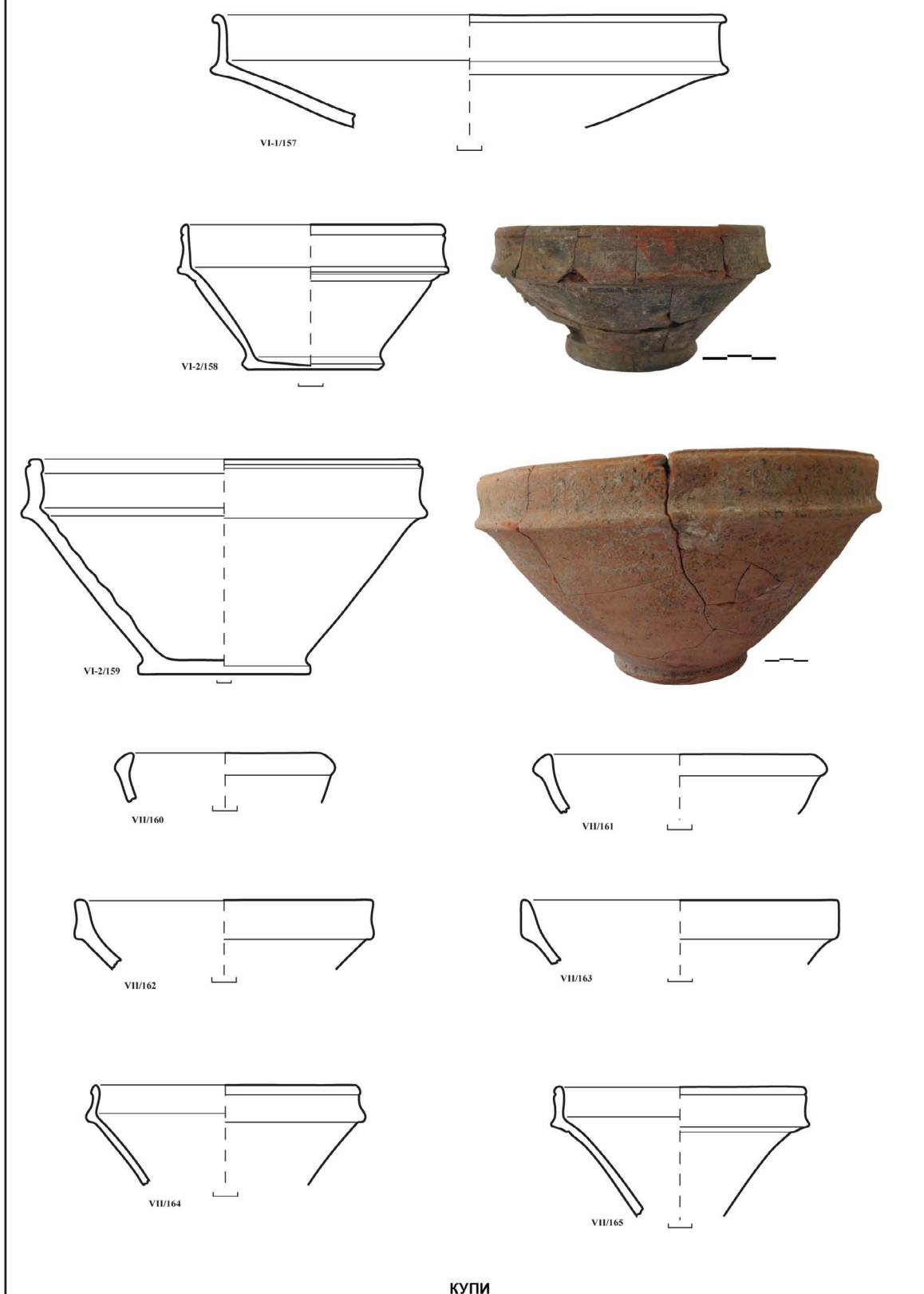
КУПИ

ТАБЛО 19

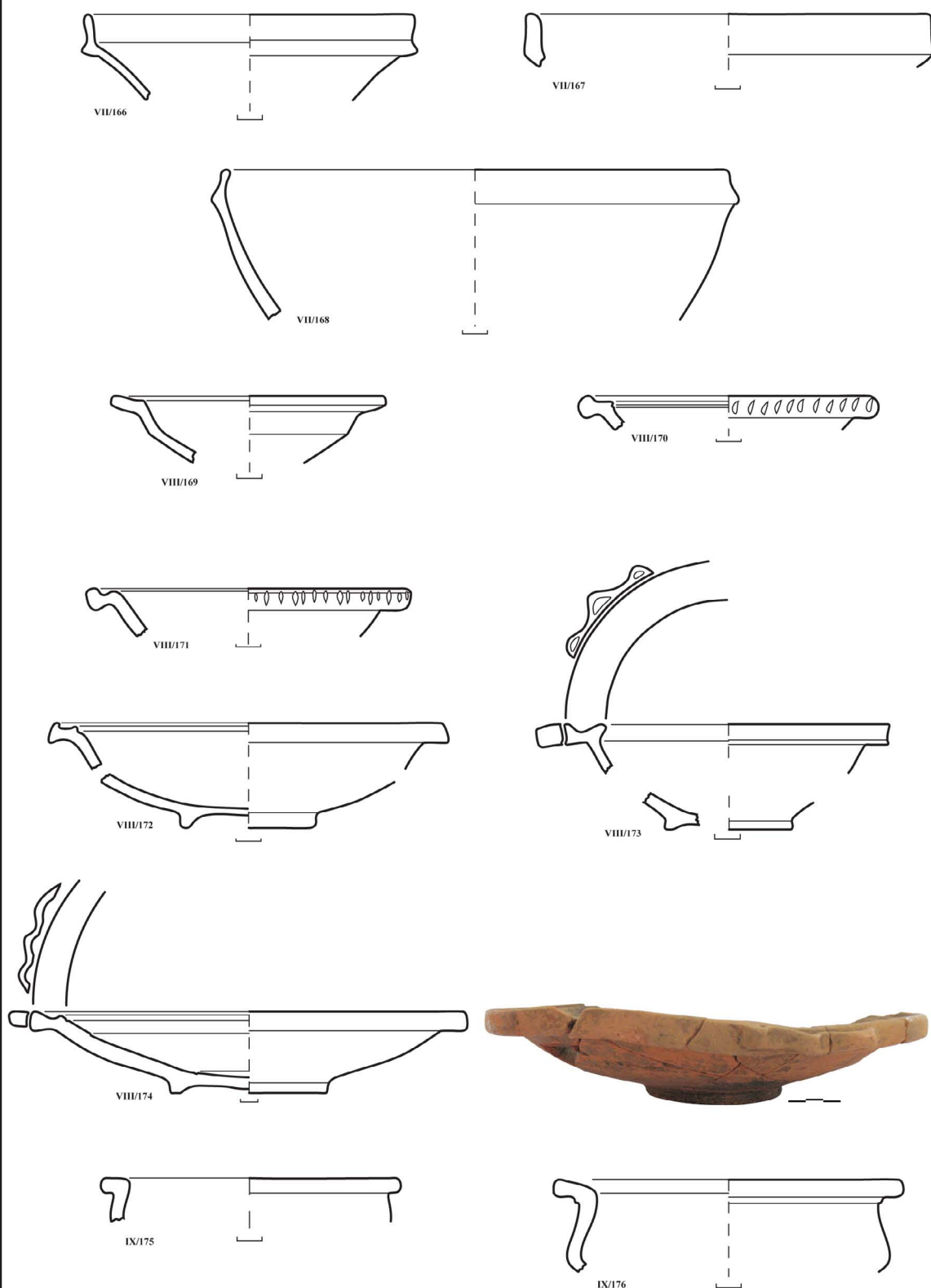

КУПИ

ТАБЛО 20

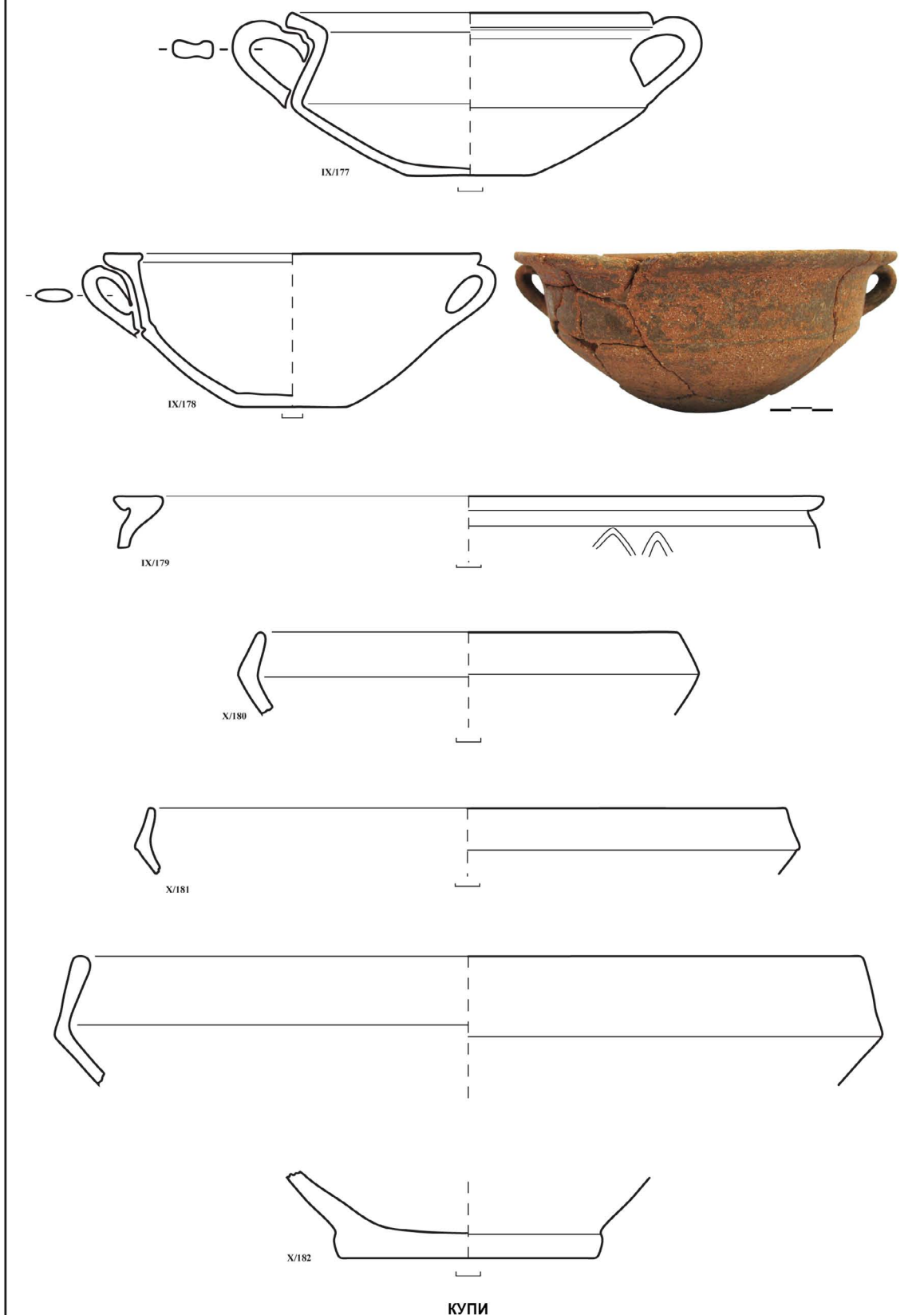

ТАБЛО 21

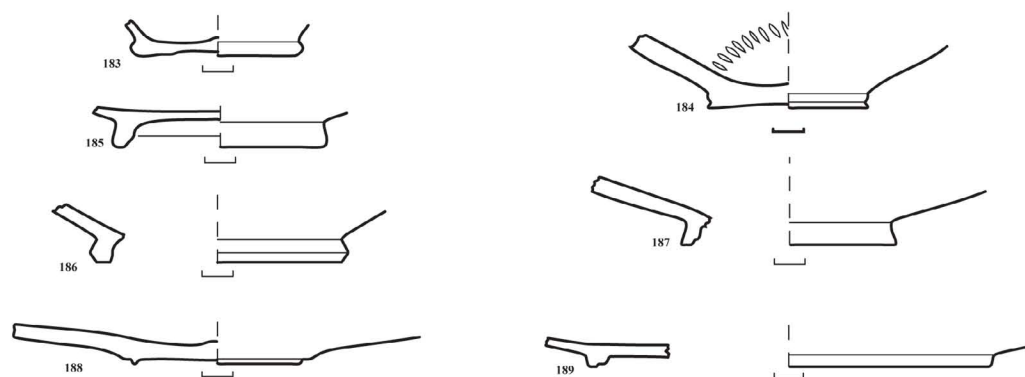

КУПИ

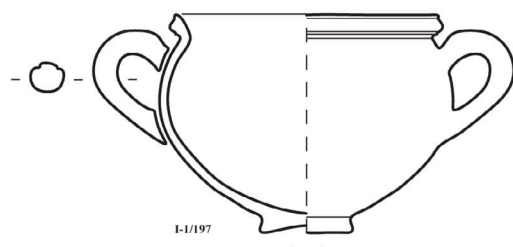
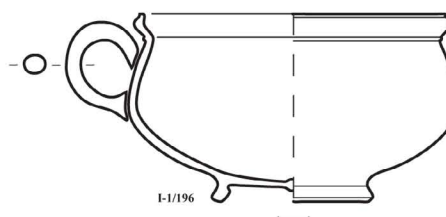
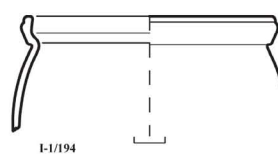
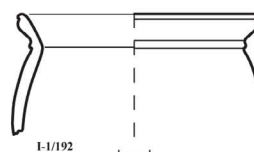
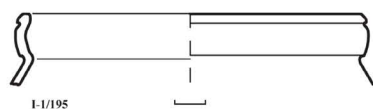
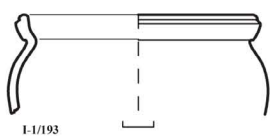
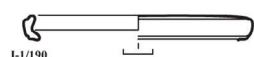
ТАБЛО 22

ТАБЛО 23

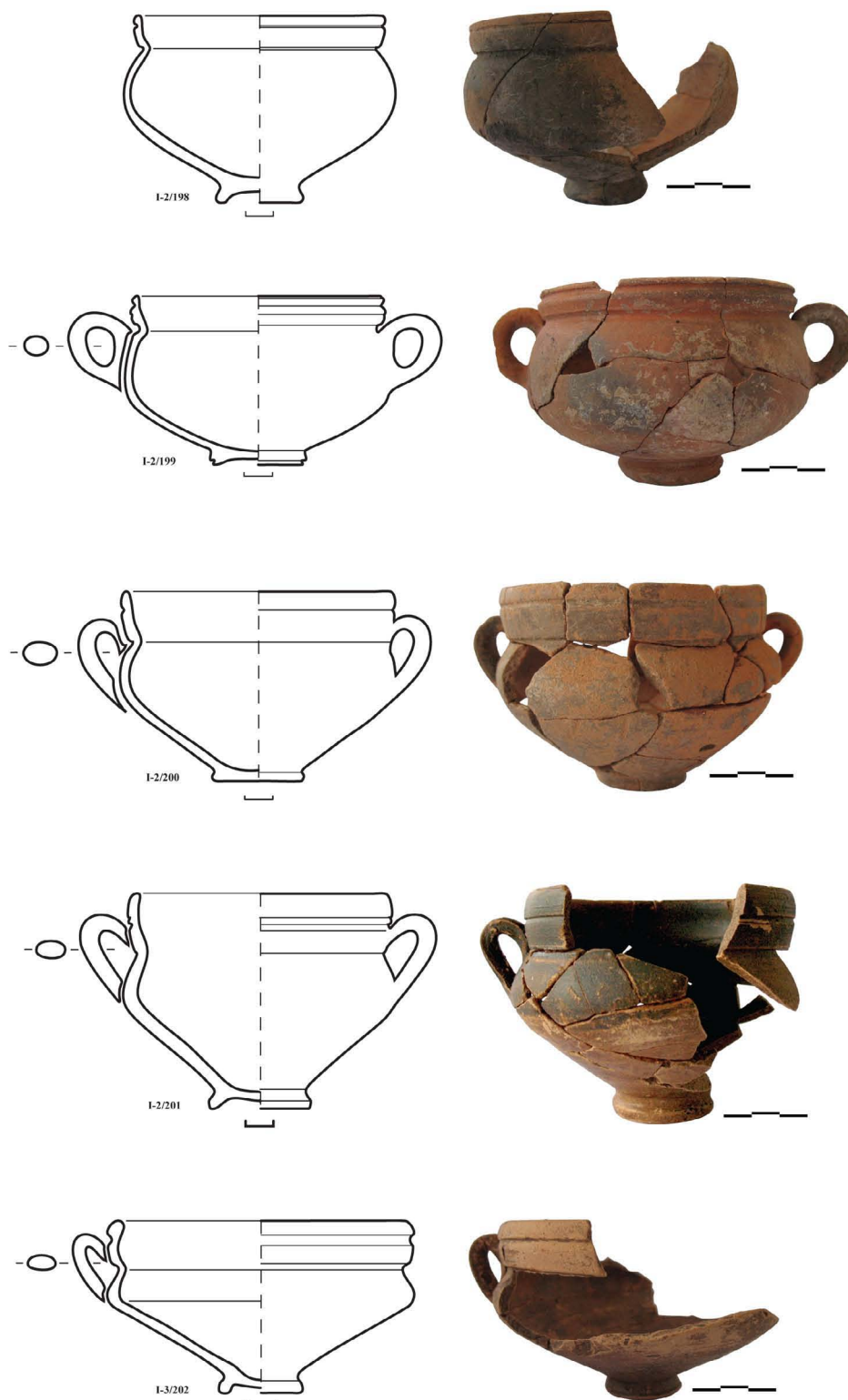

ДЪНА НА ЧИНИИ И КУПИ

ЧАШИ

ТАБЛО 24

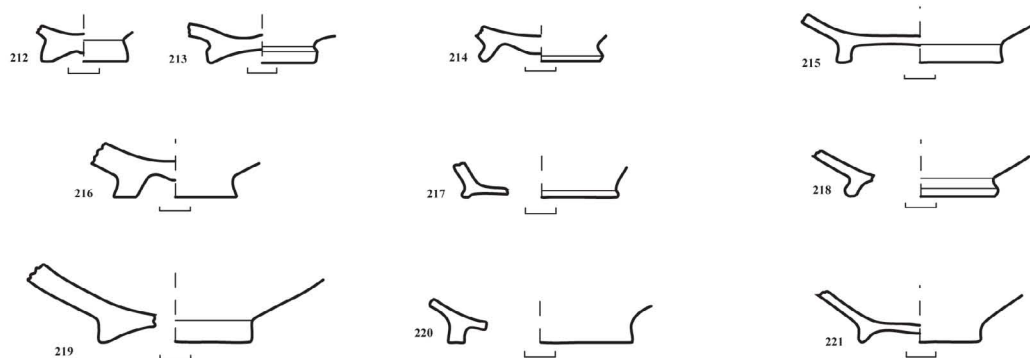

ЧАШИ

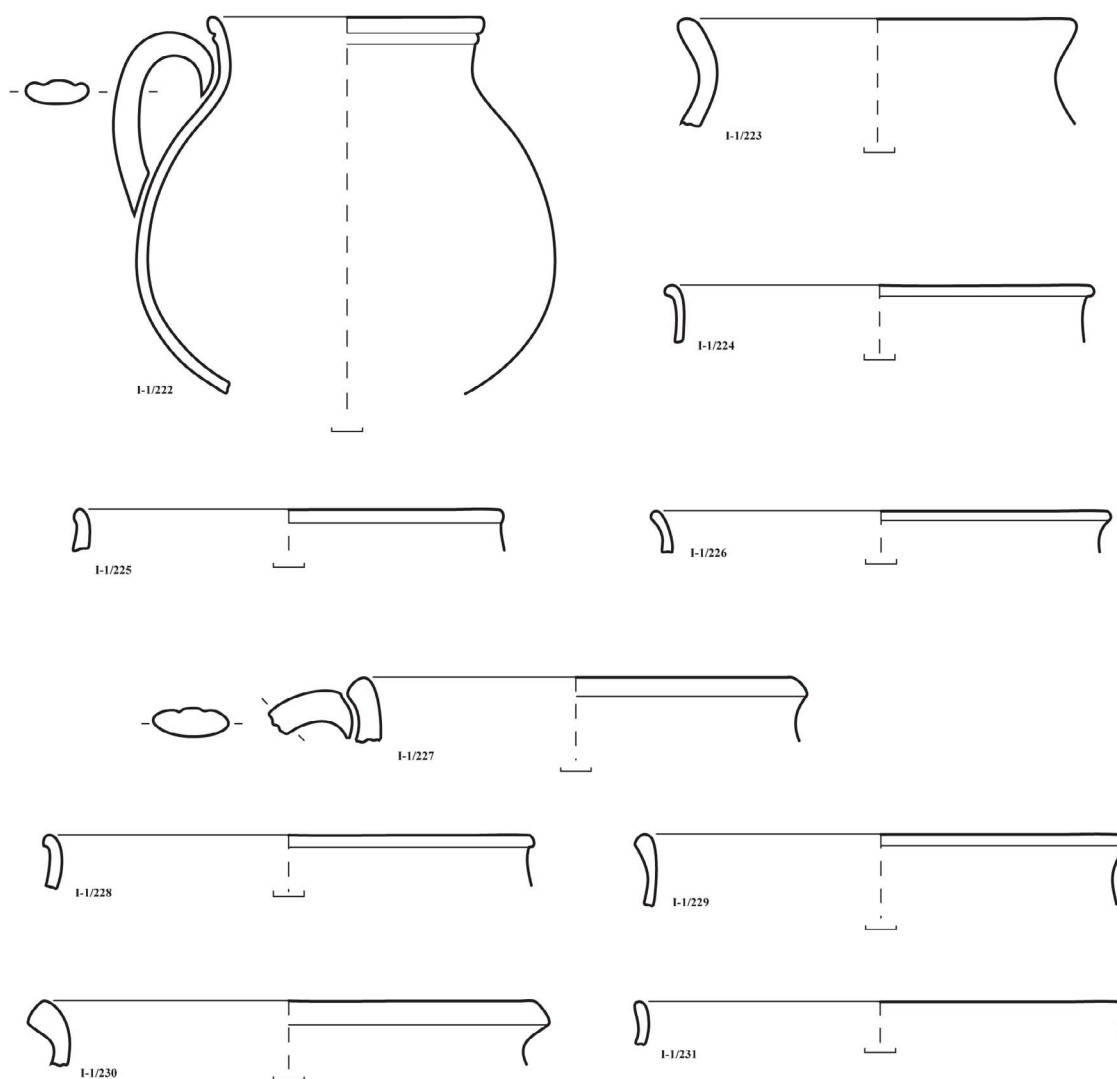
ТАБЛО 25

ТАБЛО 26

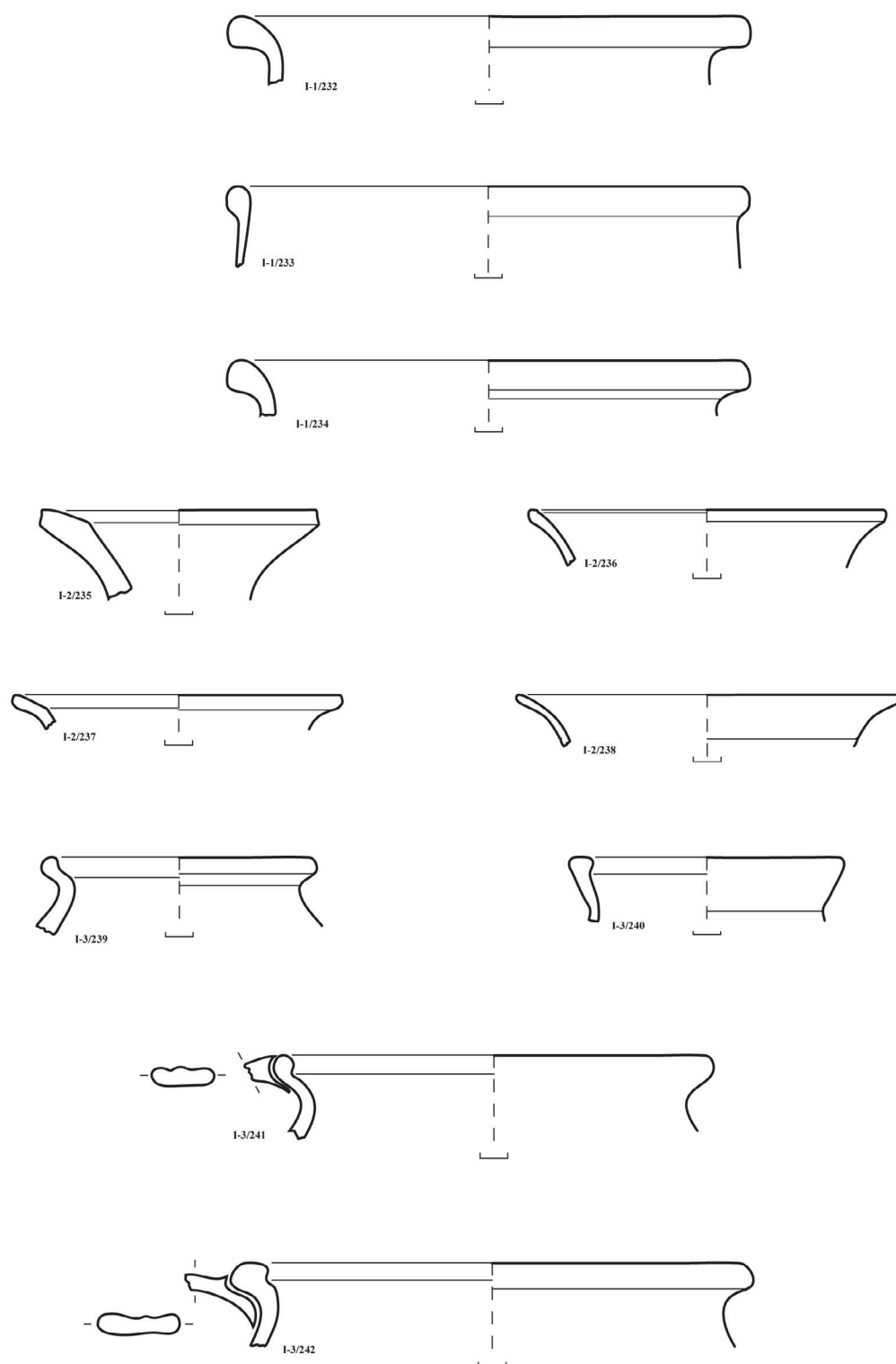

ДЪНА НА ЧАШИ

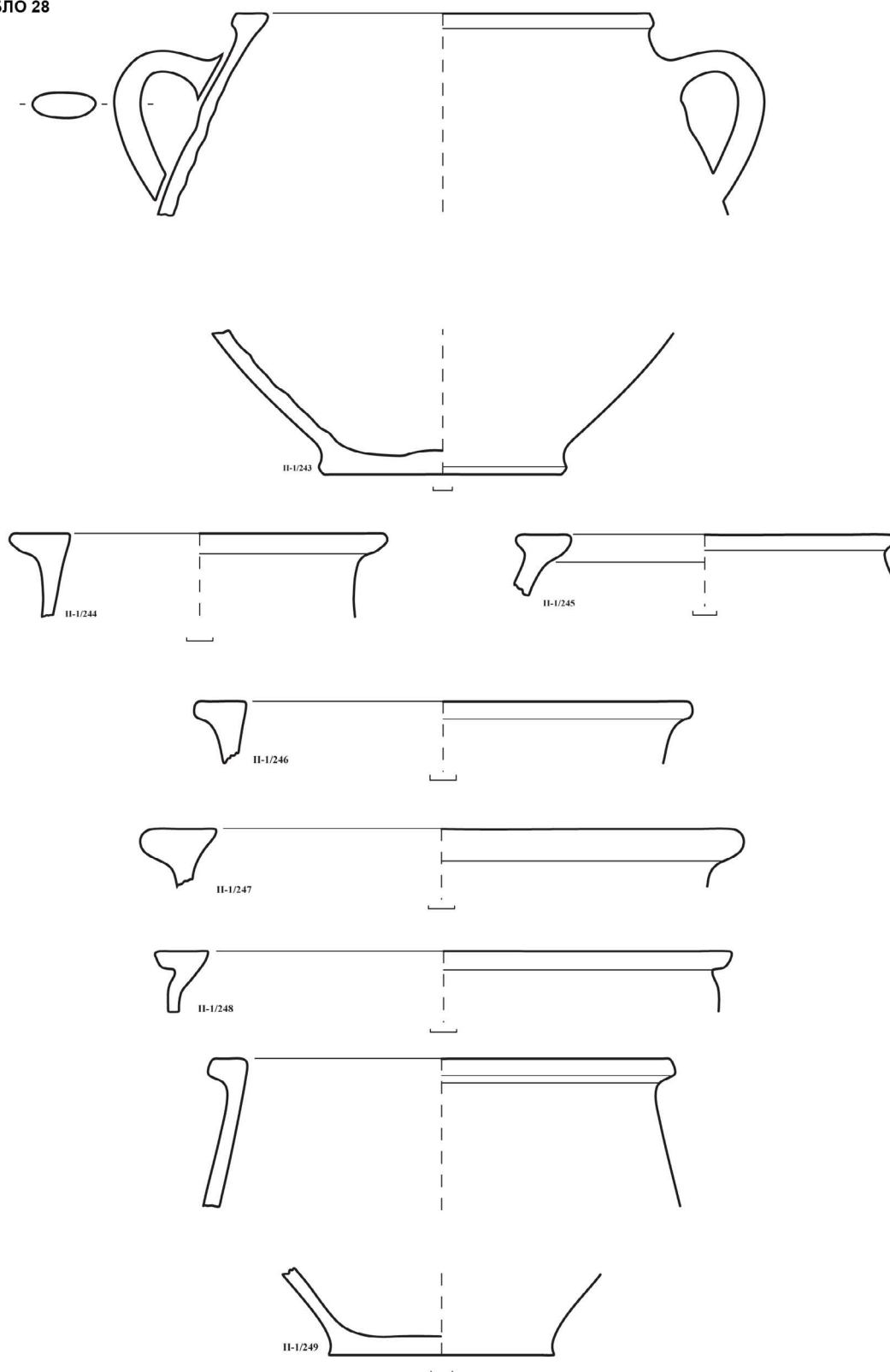
ГЪРНЕТА

ТАБЛО 27

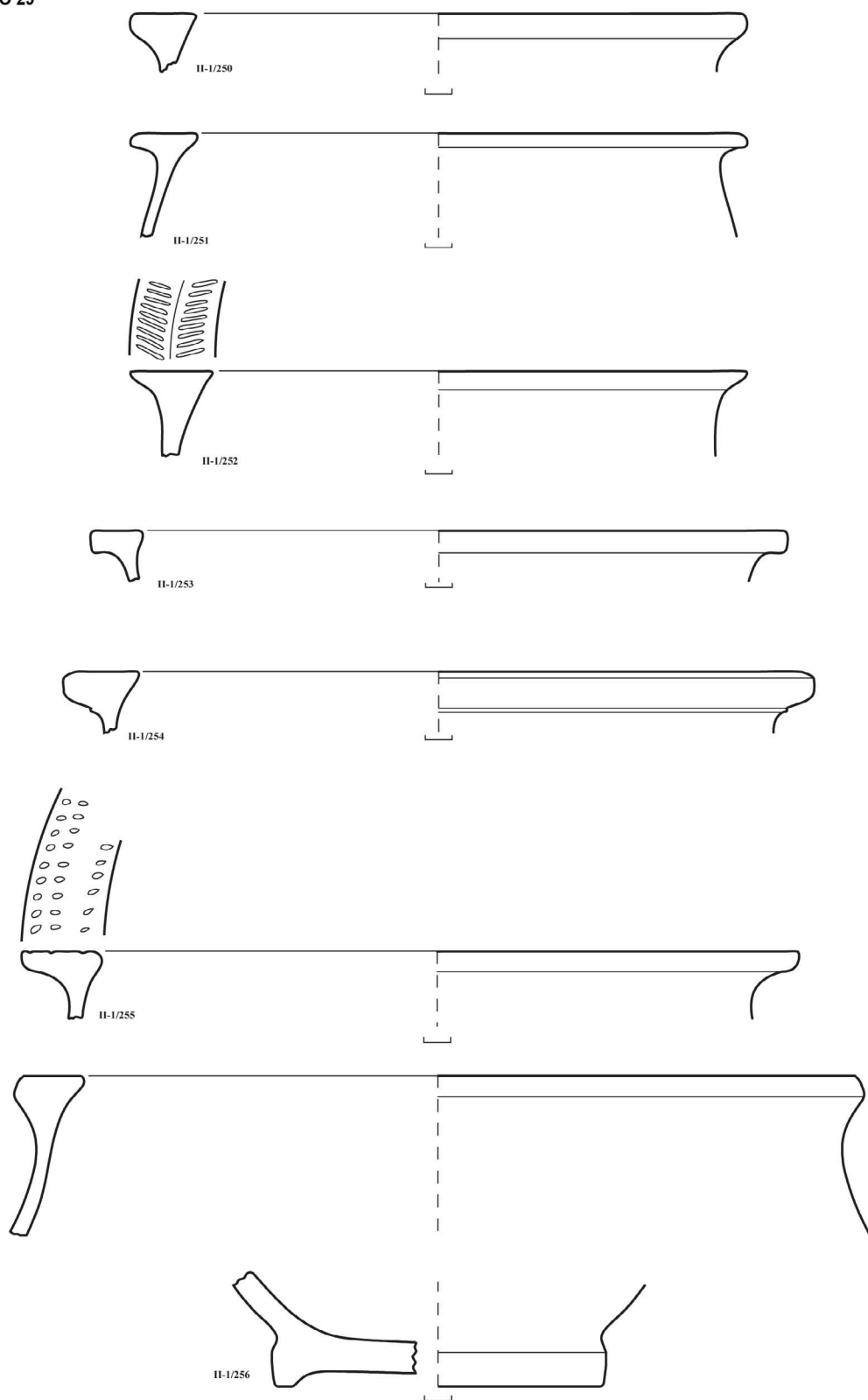
ГЪРНЕТА

ТАБЛО 28

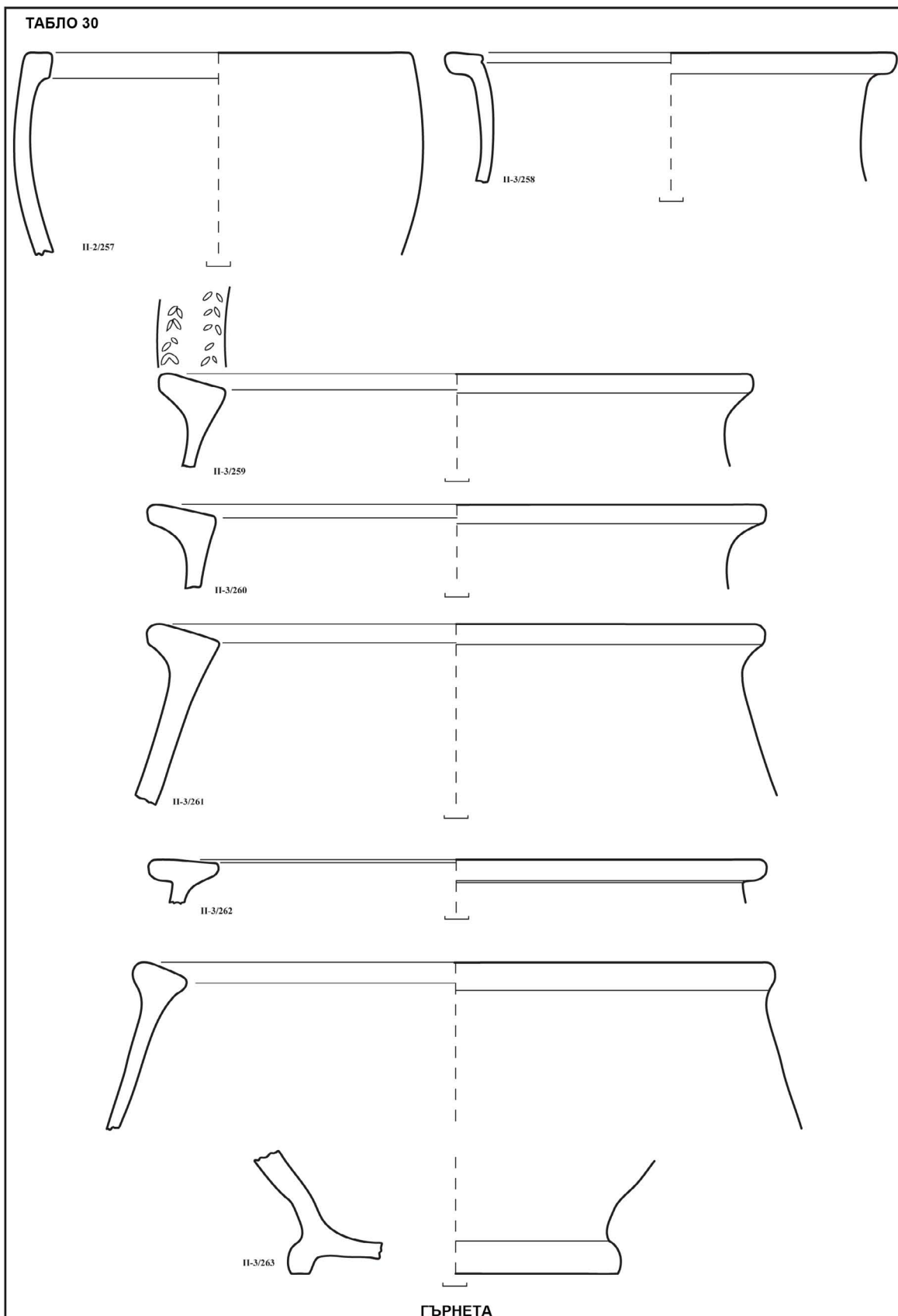
ГЪРНЕТА

ТАБЛО 29

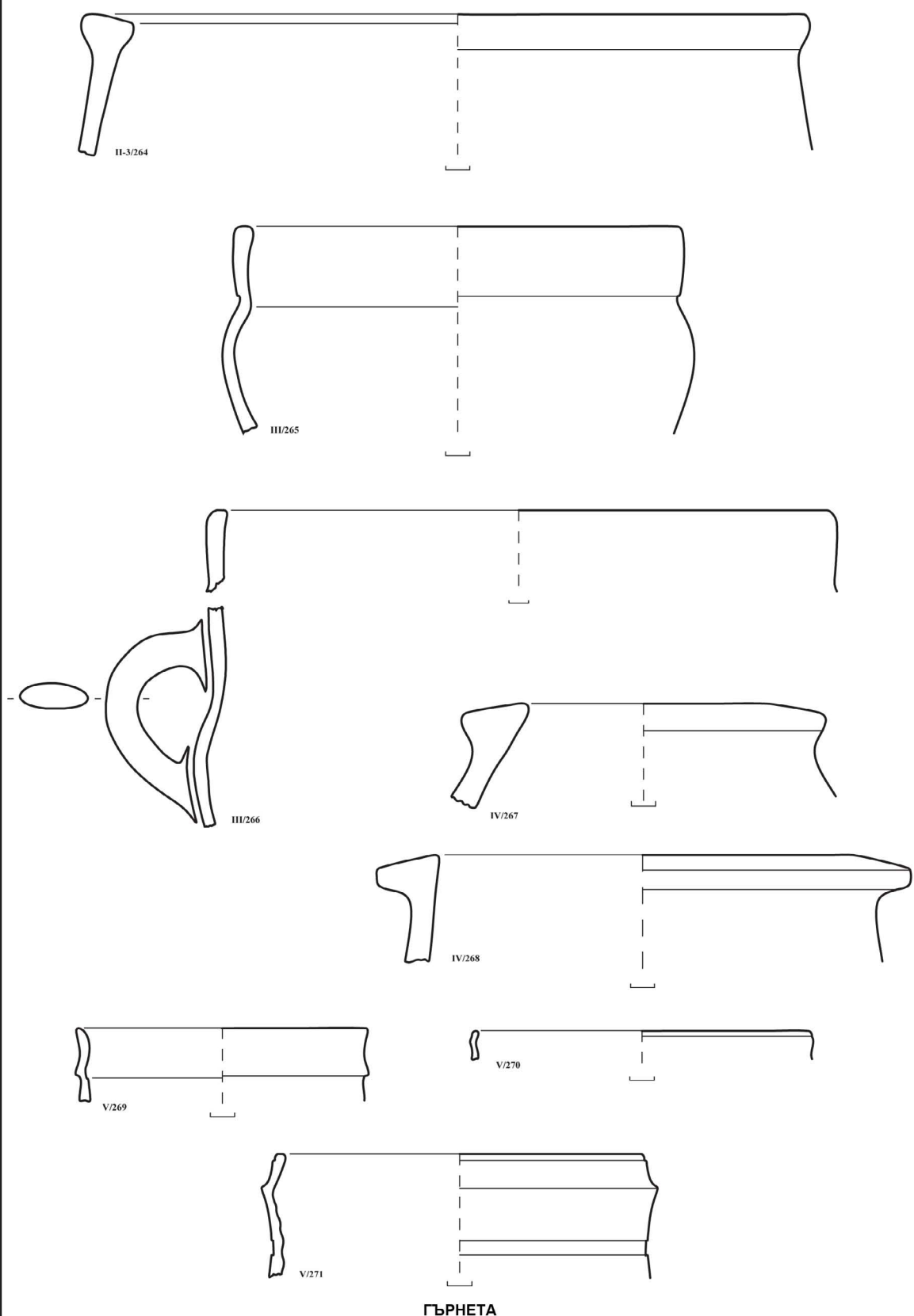

ГЪРНЕТА

ТАБЛО 30

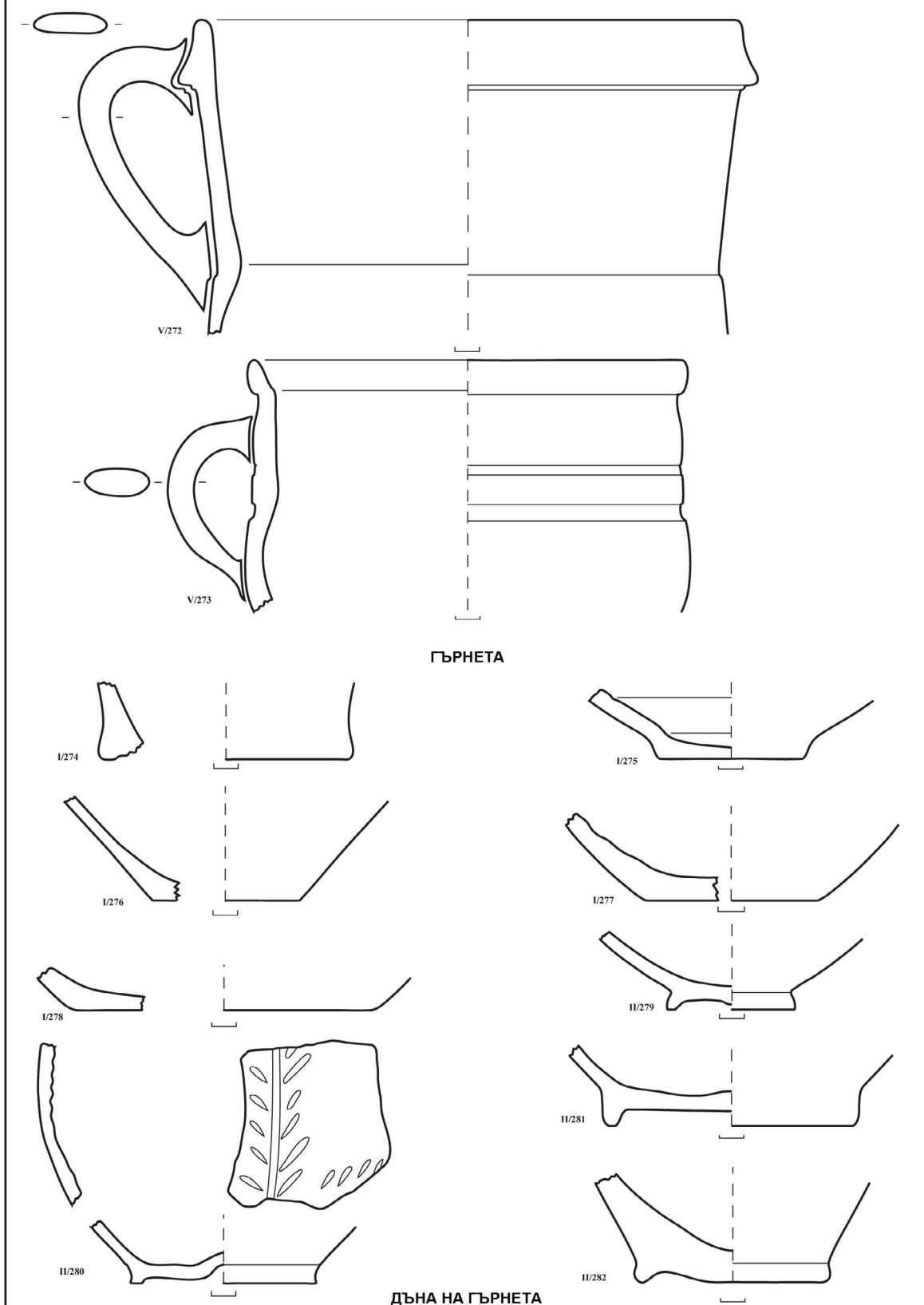

ТАБЛО 31

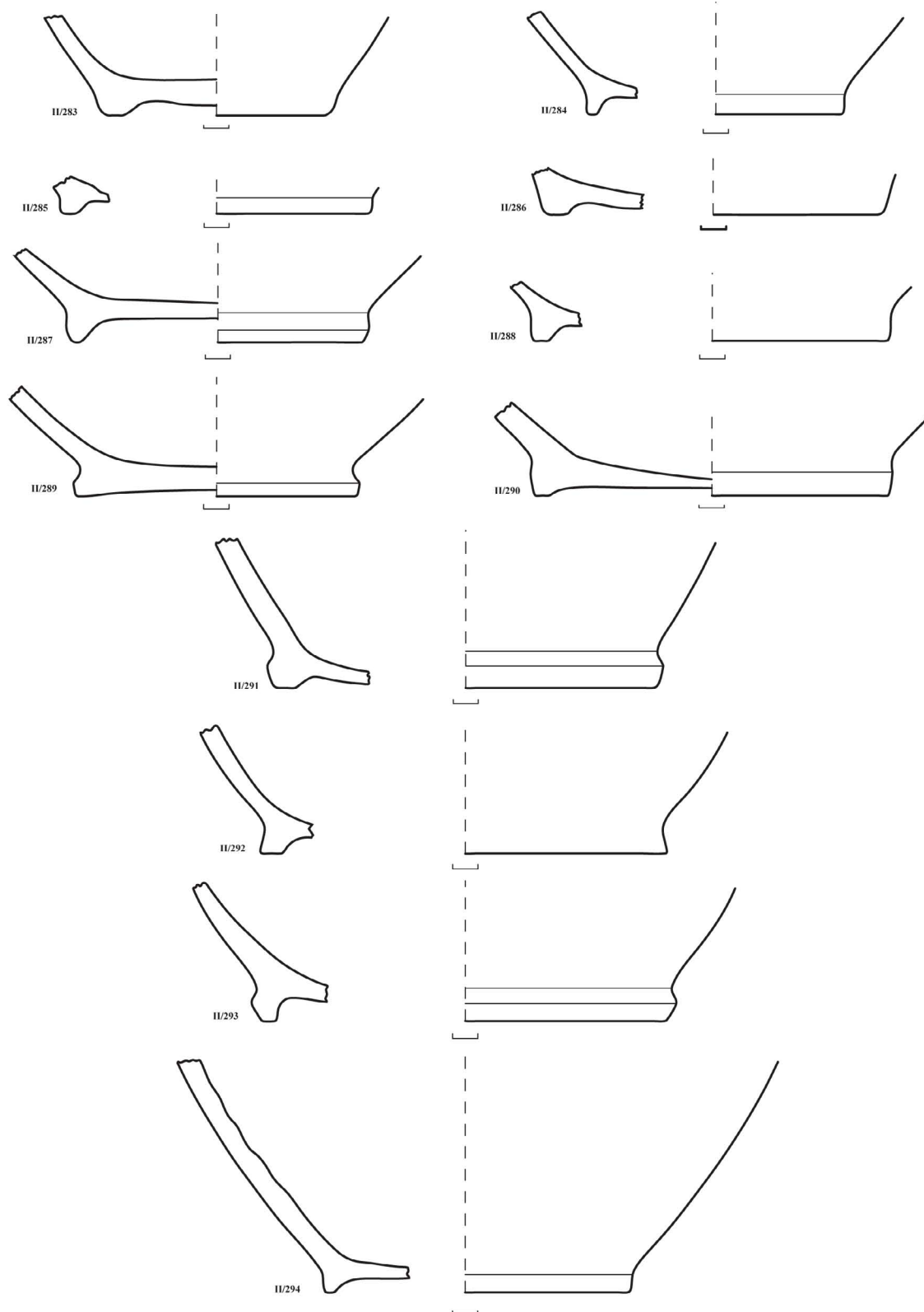

ГЪРНЕТА

ТАБЛО 32

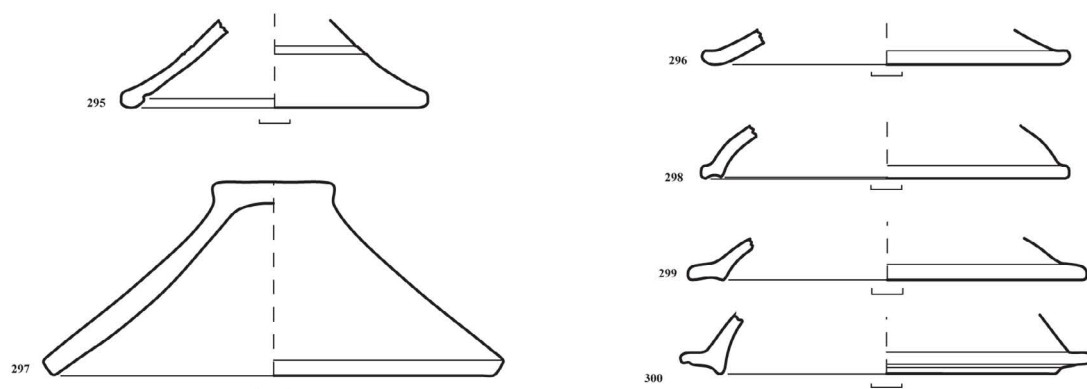

ТАБЛО 33

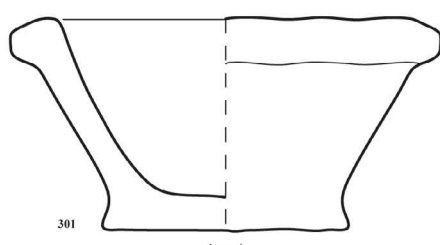

ДЪНА НА ГЪРНЕТА

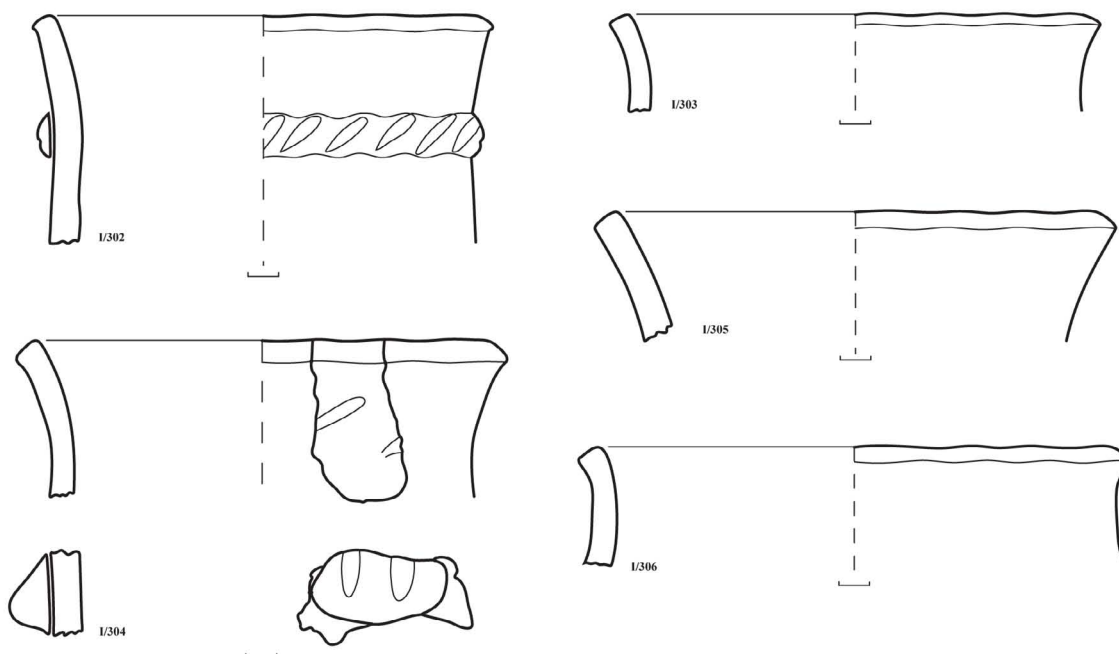
ТАБЛО 34

КАПАЦИ

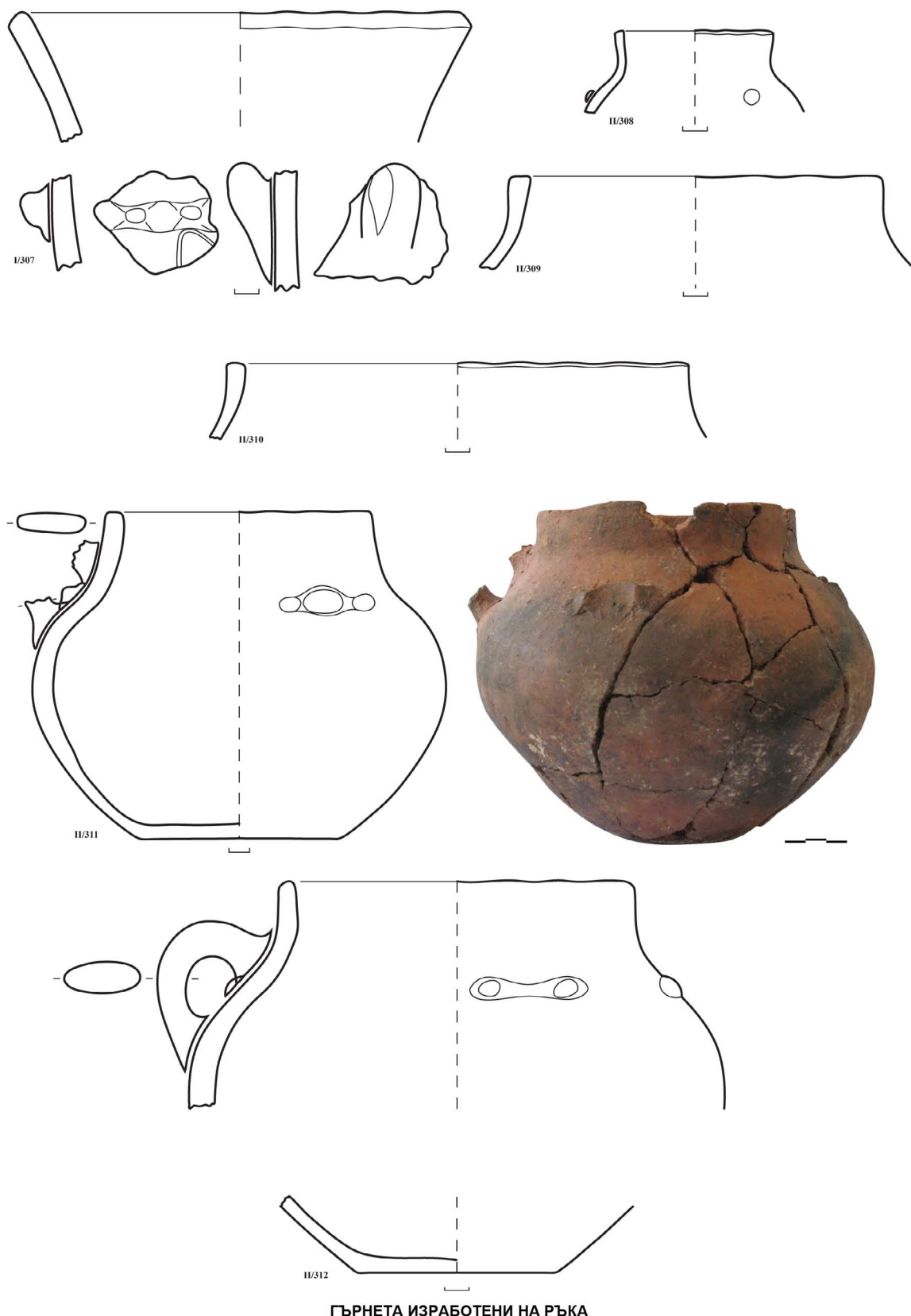

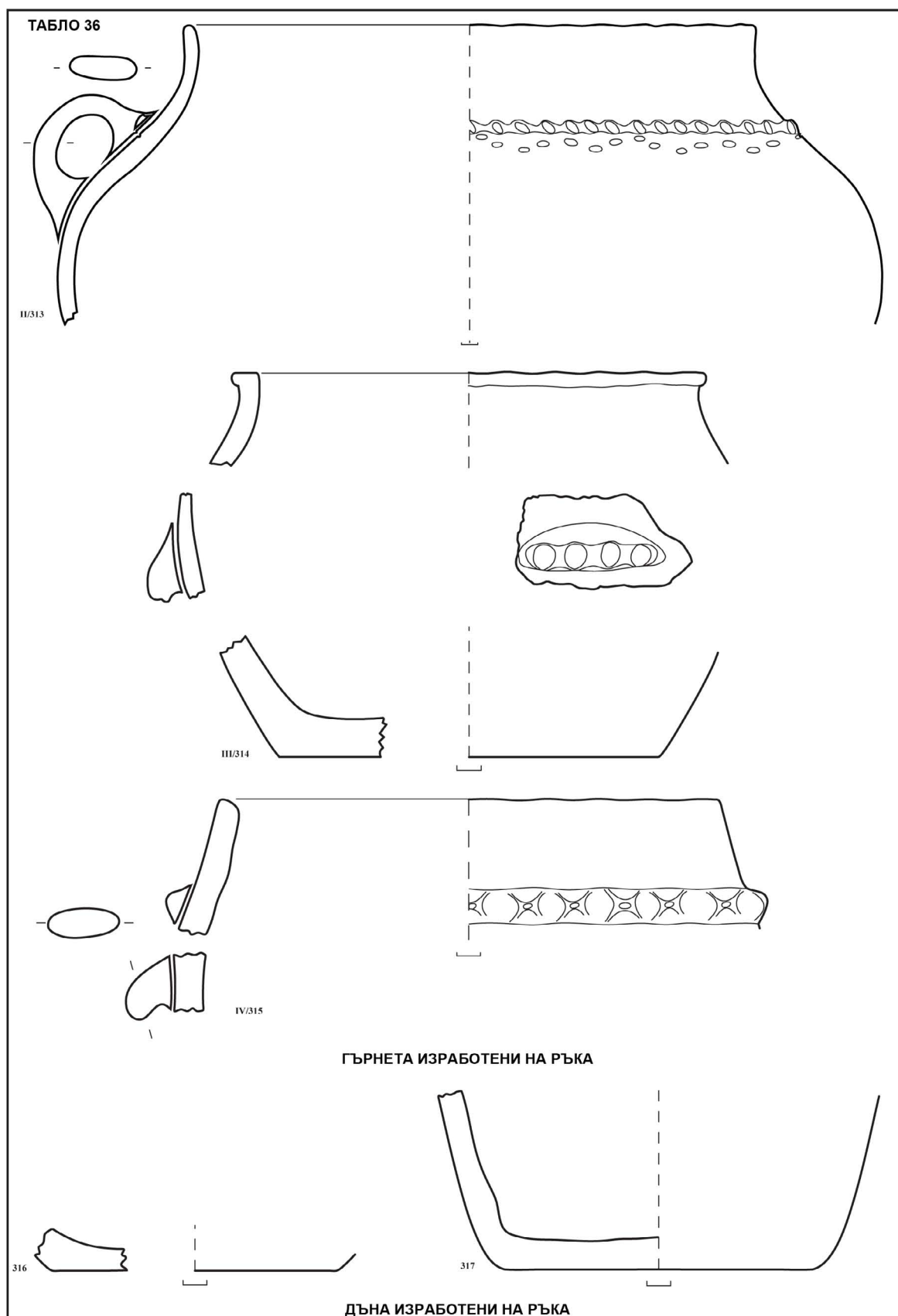
КУПА ИЗРАБОТЕНА НА РЪКА

ГЪРНЕТА ИЗРАБОТЕНИ НА РЪКА

ТАБЛО 35

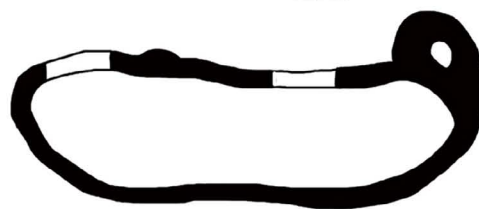
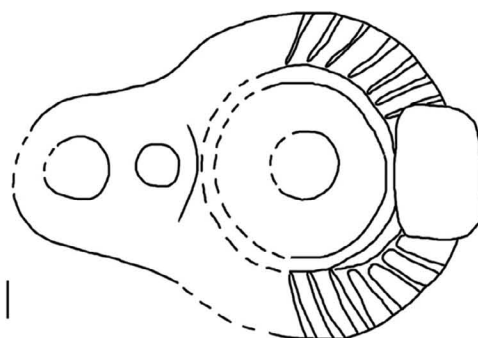

ТАБЛО 37

318

0 3 cm

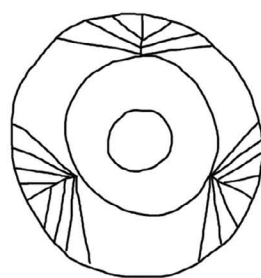
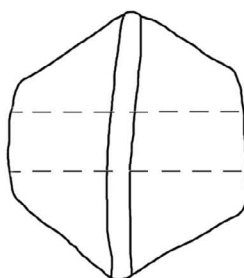
320

321

322

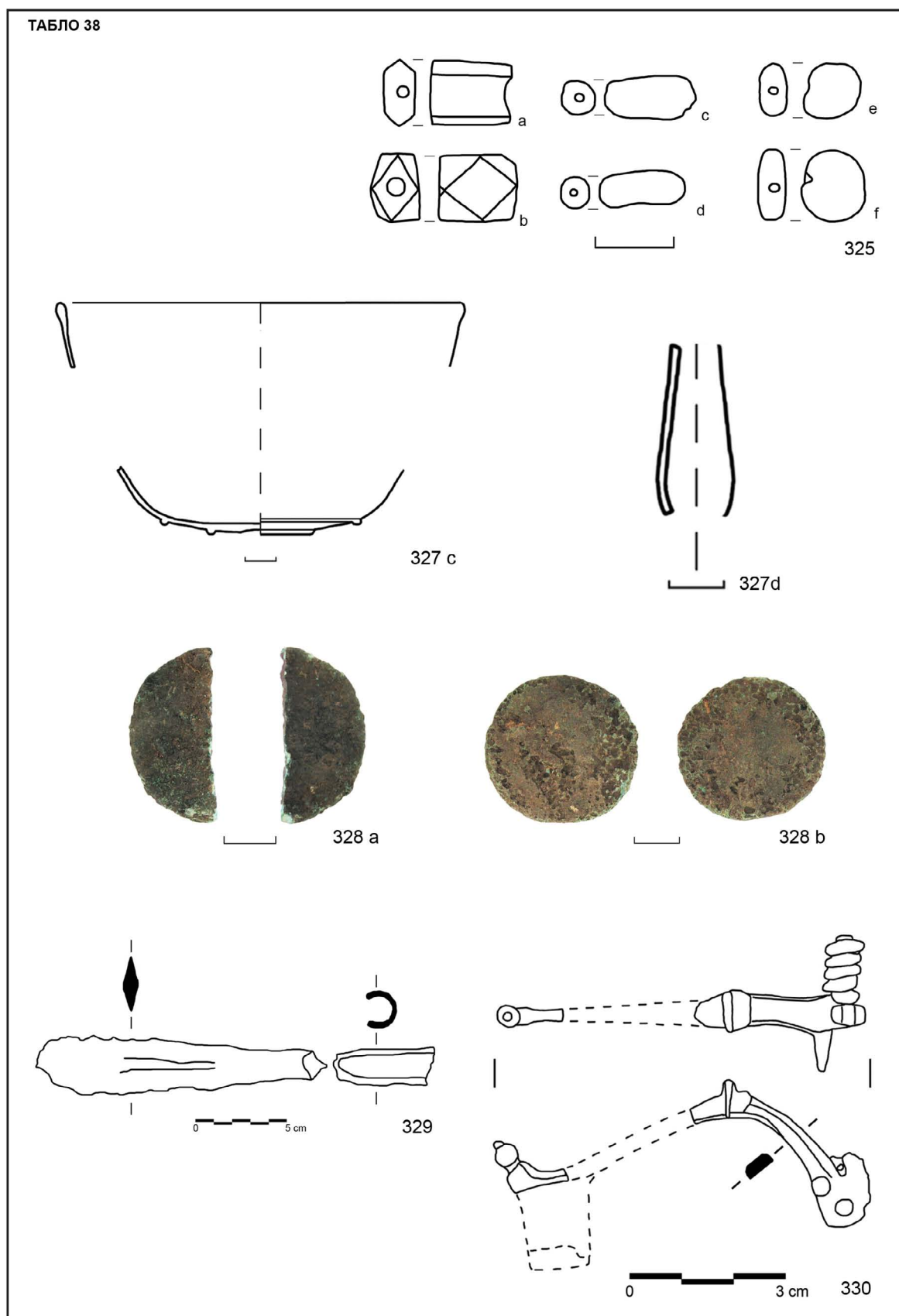
0 3 cm

323

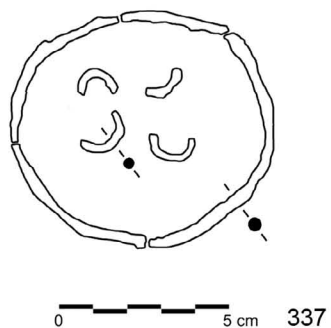
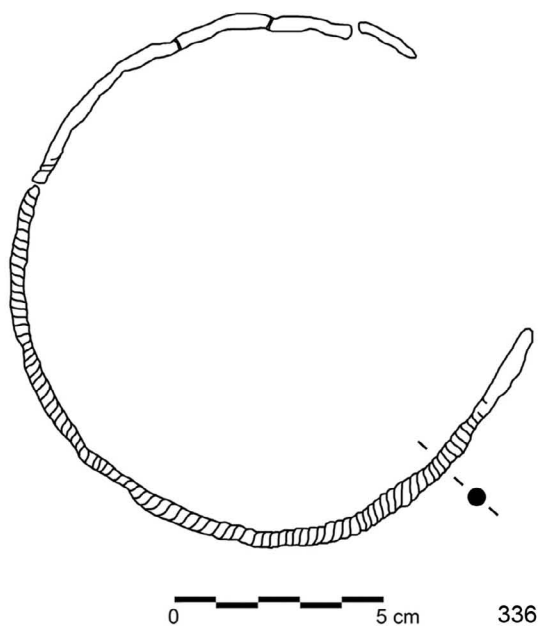
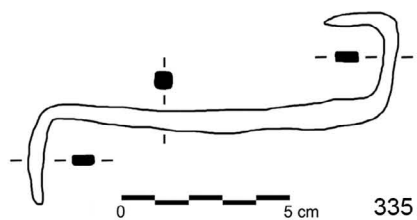
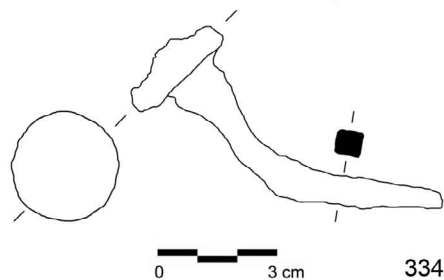
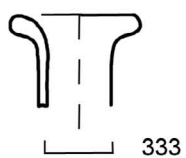
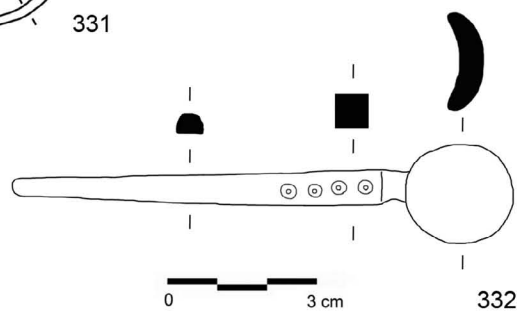
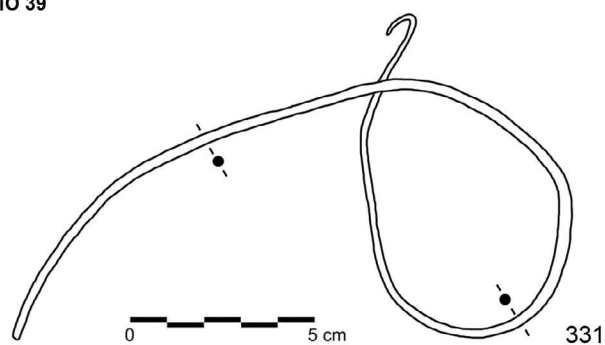

324

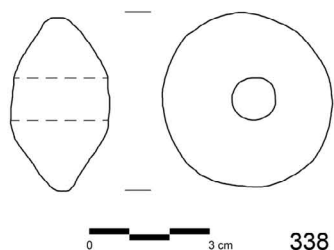
ТАБЛО 38

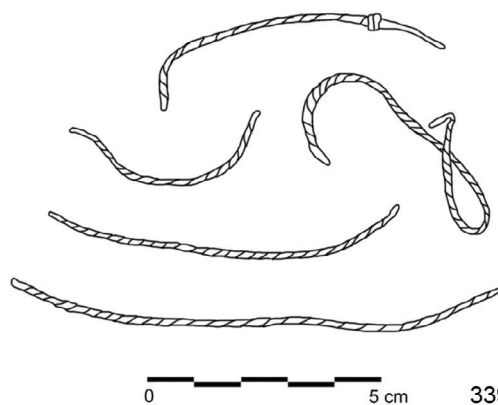
ТАБЛО 39

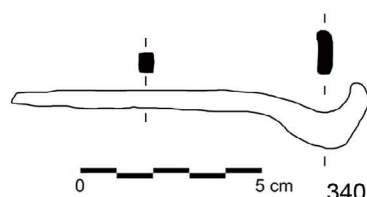
ТАБЛО 40

338

339

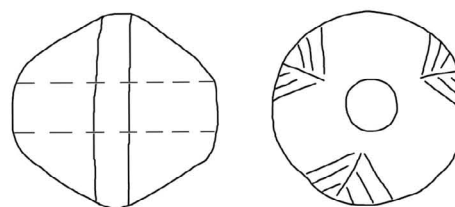
340

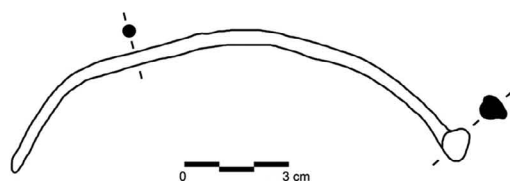
341

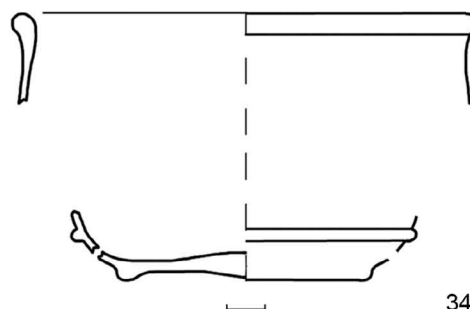
342

343

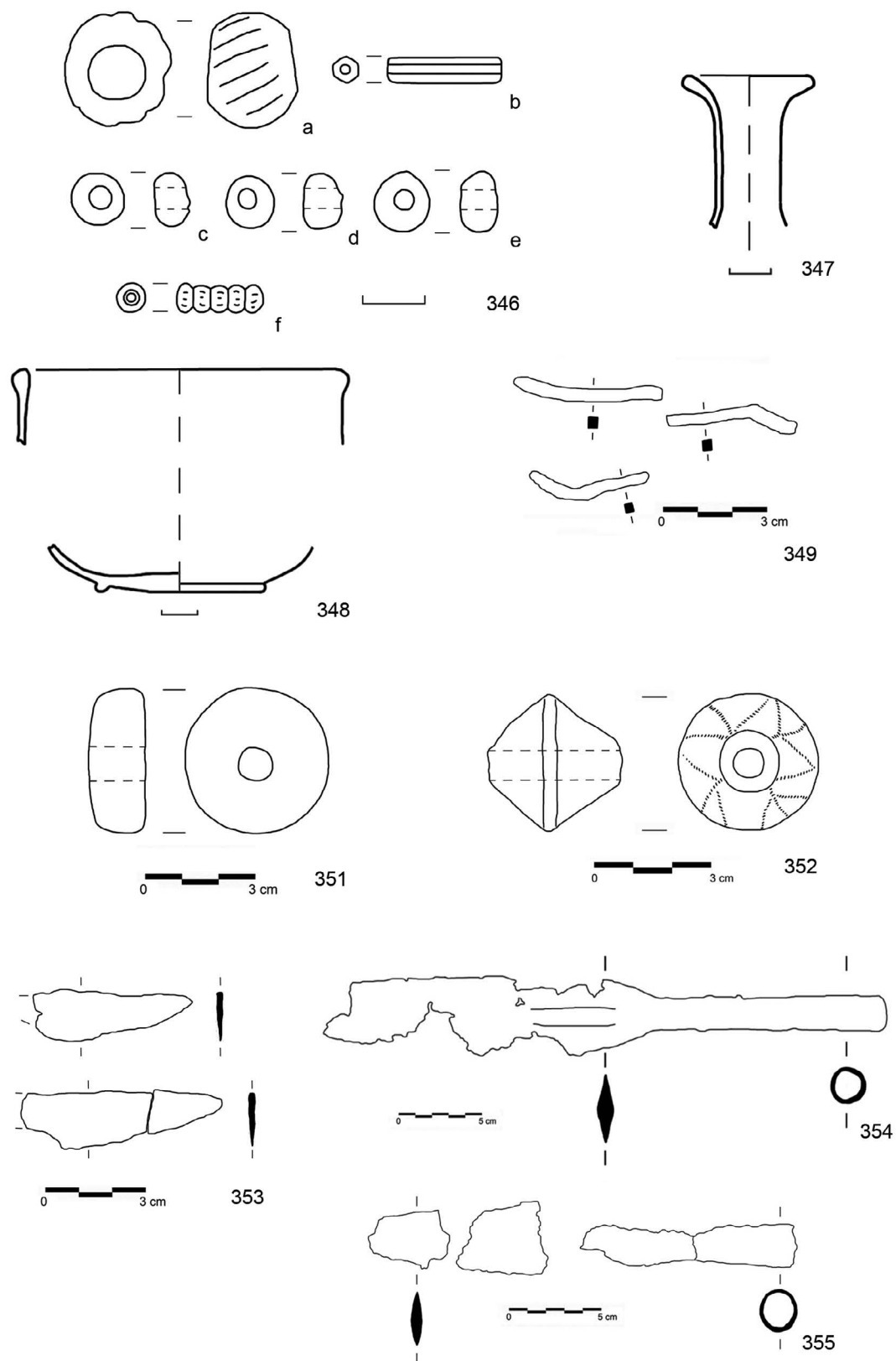

344

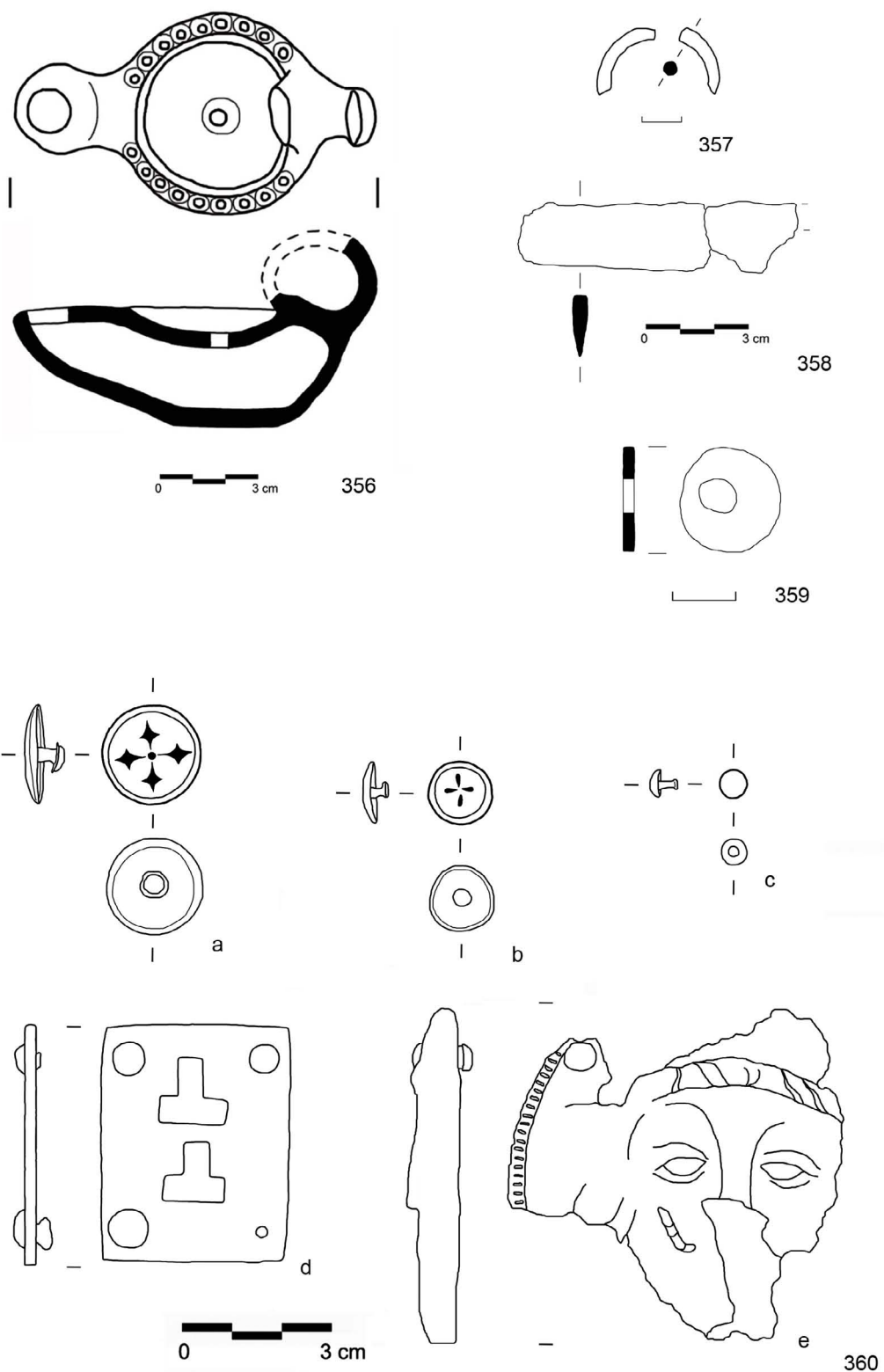

345

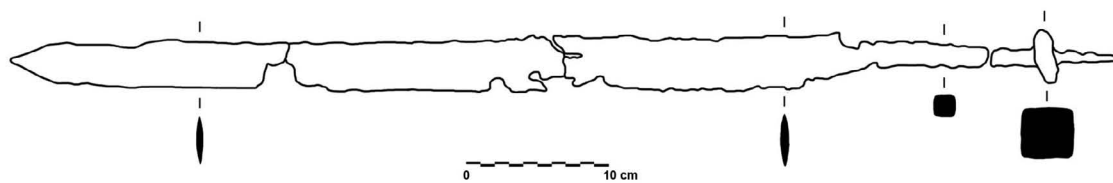
ТАБЛО 41

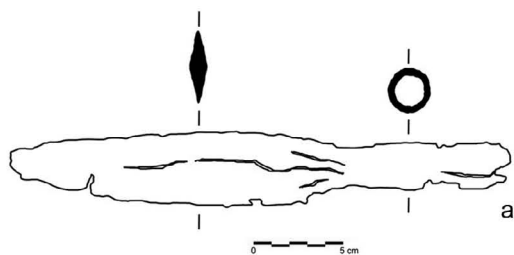
ТАБЛО 42

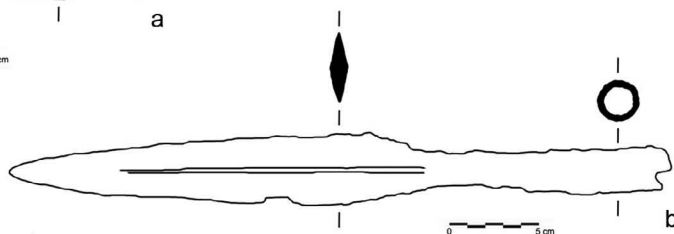
ТАБЛО 43

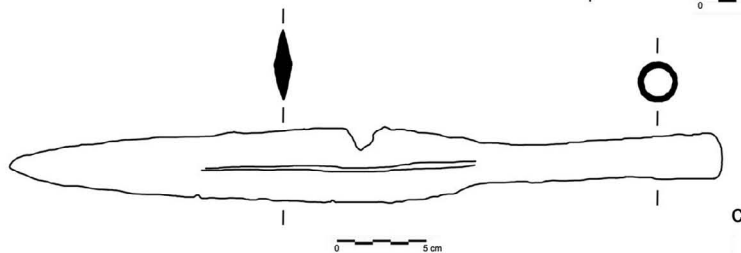
361

a

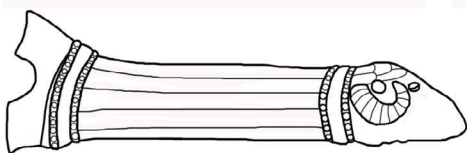
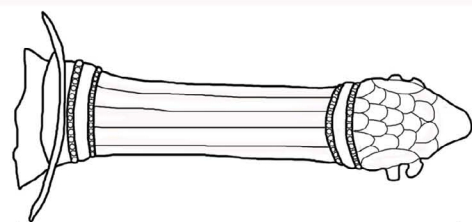

b

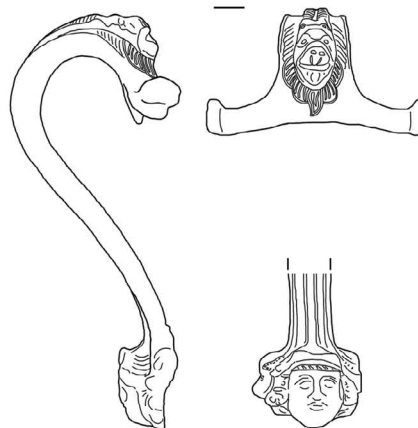

c

362

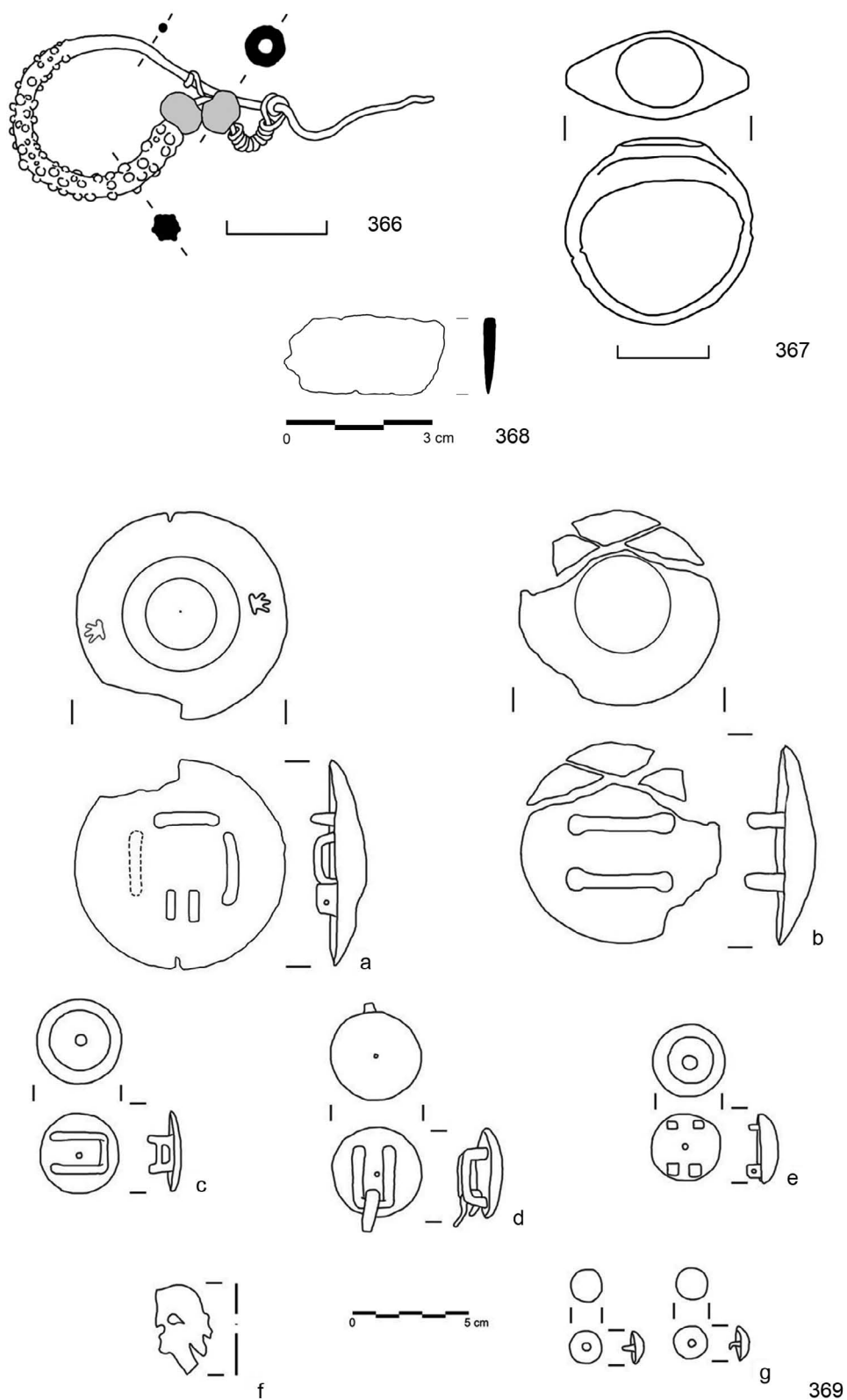
364

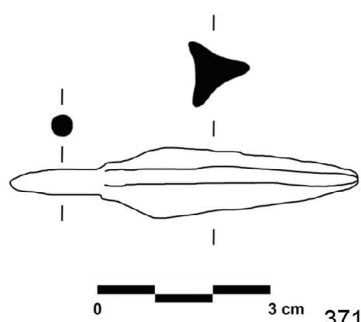
0 5 cm

365

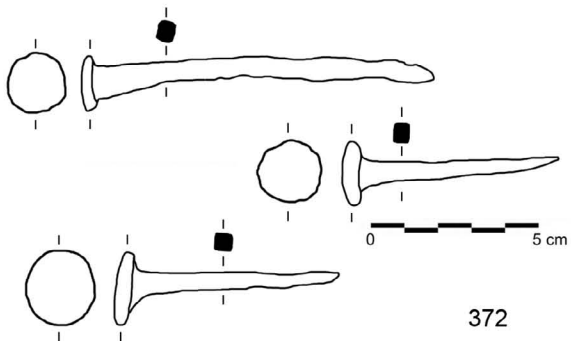
ТАБЛО 44

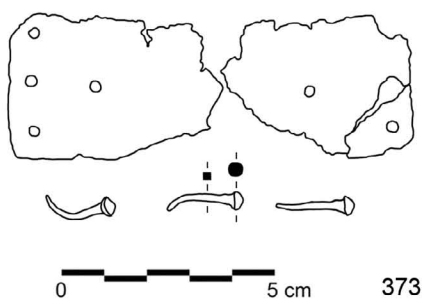
ТАБЛО 45

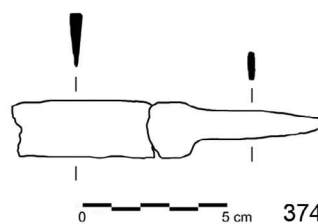
371

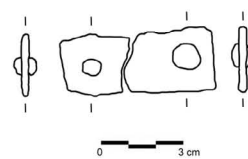
372

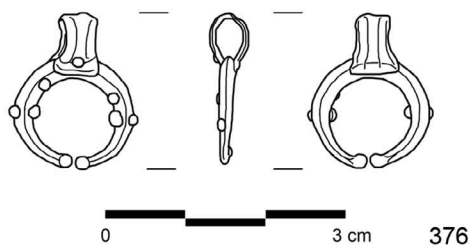
373

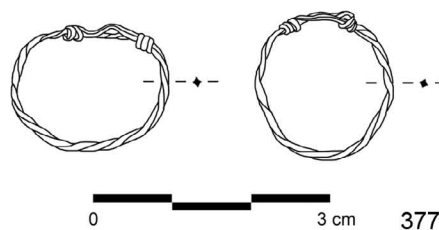
374

375

376

377

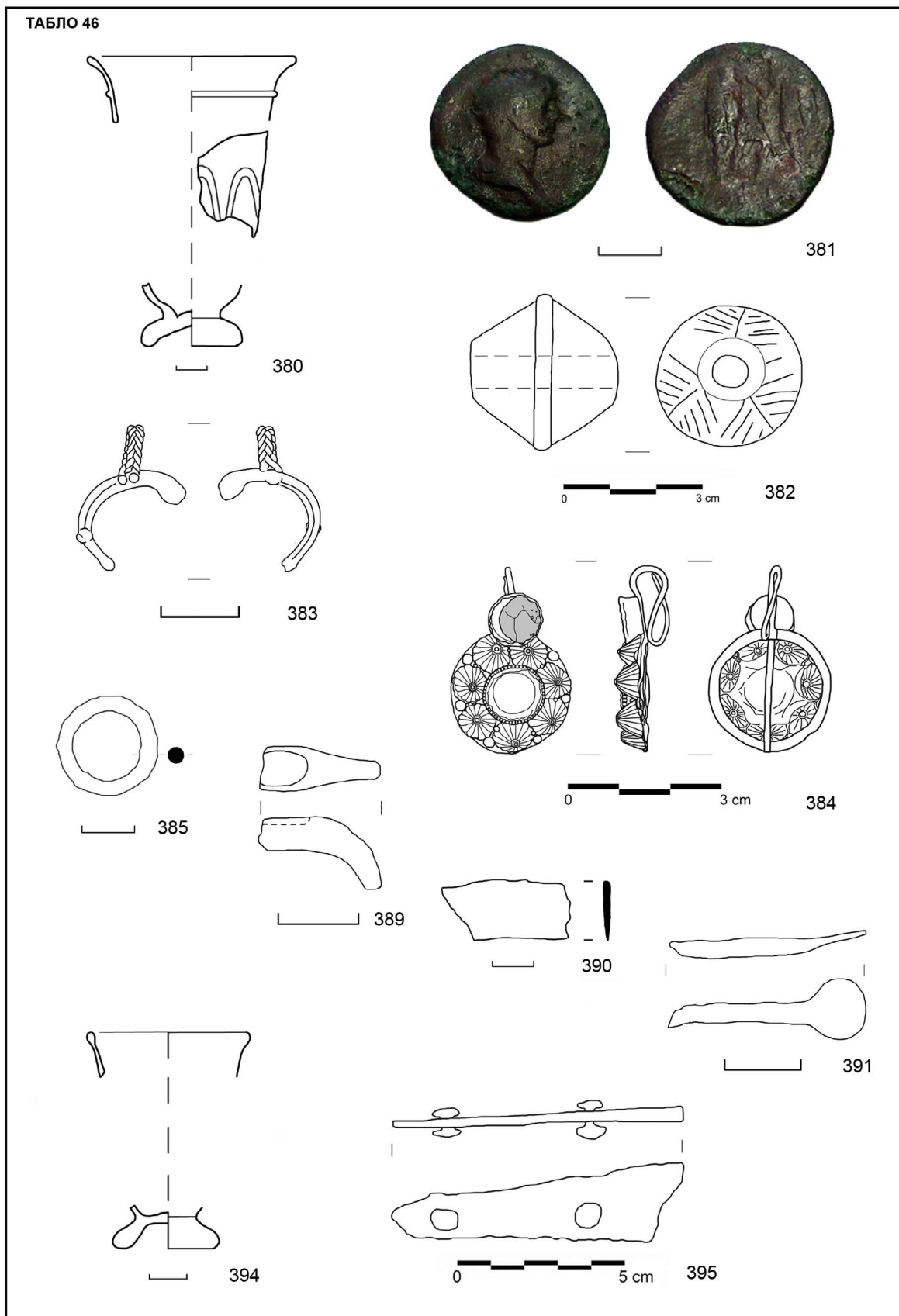

378

379

ТАБЛО 46

СПИСЪК НА ОБРАЗИТЕ

Обр. 1. Местоположение на могиления некропол	с. 143
Обр. 2. Разположение на сервитута на магистралата, спрямо могилиците от некропола	с. 144
Обр. 3. План на заложените сондажи при археологическото проучване през 2008 г.	с. 144
Обр. 4. Иманярски изкоп в югозападната периферия на могила № 4	с. 145
Обр. 5. Общ поглед към могила № 1	с. 145
Обр. 6. План на могила № 1	с. 146
Обр. 7. Югоизточна четвърт на могила № 1. Северен профил на реброто	с. 147
Обр. 8. Северозападна четвърт на могила № 1. Източен профил на реброто	с. 147
Обр. 9. Северозападна четвърт на могила № 1. Южен профил на реброто	с. 148
Обр. 10. Югозападна четвърт на могила № 1. Източен профил на реброто	с. 148
Обр. 11. Североизточна четвърт на могила № 1. Западен профил на реброто	с. 149
Обр. 12. Североизточна четвърт на могила № 1. Южен профил на реброто	с. 149
Обр. 13. Югоизточна четвърт на могила № 1. Западен профил на реброто	с. 150
Обр. 14. Югозападна четвърт на могила № 1. Северен профил на реброто	с. 150
Обр. 15. Гроб № 2	с. 151
Обр. 16. Графично заснемане на гроб № 2	с. 151
Обр. 17. Гроб № 3	с. 152
Обр. 18. Графично заснемане на гроб № 3	с. 152
Обр. 19. Гроб № 4	с. 153
Обр. 20. Графично заснемане на гроб № 4	с. 153
Обр. 21. Гроб № 5	с. 154
Обр. 22. Графично заснемане на гроб № 5	с. 154
Обр. 23. Гроб № 6	с. 155
Обр. 24. Стъклен съд от гроб № 6	с. 155
Обр. 25. Гроб № 14	с. 155
Обр. 26. Керамична лампа от гроб № 14	с. 155
Обр. 27. Гроб № 15	с. 156
Обр. 28. Керамичен прешлен за вретено от гроб № 15	с. 156
Обр. 29. Гроб № 16	с. 157
Обр. 30. Златна обеца от гроб № 16	с. 157
Обр. 31. Мъниста от гроб № 16	с. 157
Обр. 32. Стъклен тоалетен съд от гроб № 16	с. 158
Обр. 33. Стъклен балсамарий от гроб № 16	с. 158
Обр. 34. Стъклена купичка/ чашка от гроб № 16	с. 158
Обр. 35. Стъклени балсамарий и купичка/ чашка съд от гроб № 16	с. 158
Обр. 36. Гроб № 17	с. 159
Обр. 37. Гроб № 18	с. 160
Обр. 38. Железен връх на копие от гроб № 18	с. 160
Обр. 39. Бронзова фибула от гроб № 18	с. 160

Обр. 40. Гроб № 19	с. 161
Обр. 41. Бронзова торква от гроб № 19	с. 161
Обр. 42. Костена лъжичка от гроб № 19	с. 161
Обр. 43. Стъклен балсамарий от гроб № 19	с. 161
Обр. 44. Гроб № 20	с. 162
Обр. 45. Железни пирони от гроб № 20	с. 162
Обр. 46. Гроб № 21. Южна половина	с. 163
Обр. 47. Гроб № 21. Северна половина	с. 163
Обр. 48. Желязна скоба от гроб № 21	с. 164
Обр. 49. Желязна торква от гроб № 21	с. 164
Обр. 50. Желязна гривна от гроб № 21	с. 164
Обр. 51. Бронзова тел от гроб № 21	с. 164
Обр. 52. Керамичен прешлен за вретено от гроб № 21	с. 164
Обр. 53. Железен клин от гроб № 21	с. 164
Обр. 54. Гроб № 22	с. 165
Обр. 55. Керамичен прешлен за вретено от гроб № 22	с. 165
Обр. 56. Бракувани керамични съдове от гроб № 22	с. 165
Обр. 57. Гроб № 29	с. 166
Обр. 58. Гроб № 30	с. 166
Обр. 59. Бронзова гривна от гроб № 30	с. 166
Обр. 60. Гроб № 31	с. 167
Обр. 61. Стъклен съд от гроб № 31	с. 167
Обр. 62. Тризна № 8	с. 167
Обр. 63. Тризна № 10	с. 168
Обр. 64. Мъниста от тризна № 10	с. 168
Обр. 65. Стъклен балсамарий от тризна № 10	с. 168
Обр. 66. Тризна № 11	с. 169
Обр. 67. Тризна № 14	с. 169
Обр. 68. Стъклен съд от тризна № 14	с. 169
Обр. 69. Железен предмет от тризна № 14	с. 169
Обр. 70. Тризна № 16	с. 170
Обр. 71. Стъклени балсамарий и стопилка от тризна № 16	с. 170
Обр. 72. Керамичен прешлен за вретено от рова на могила № 1	с. 170
Обр. 73. Общ поглед към могила № 2	с. 171
Обр. 74. План на могила № 2	с. 171
Обр. 75. Северозападна четвърт на могила № 2. Южен профил на реброто	с. 172
Обр. 76. Североизточна четвърт на могила № 2. Южен профил на реброто	с. 172
Обр. 77. Североизточна четвърт на могила № 2. Западен профил на реброто	с. 173
Обр. 78. Югоизточна четвърт на могила № 2. Северен профил на реброто	с. 173
Обр. 79. Северозападна четвърт на могила № 2. Източен профил на реброто	с. 174
Обр. 80. Югоизточна четвърт на могила № 2. Западен профил на реброто	с. 174
Обр. 81. Югозападна четвърт на могила № 2. Северен профил на реброто	с. 175
Обр. 82. Югозападна четвърт на могила № 2. Източен профил на реброто	с. 175
Обр. 83. Гроб № 7	с. 176
Обр. 84. Графично заснемане на гроб № 7	с. 176
Обр. 85. Гроб № 23	с. 177
Обр. 86. Керамичен прешлен за вретено от гроб № 23	с. 177

Обр. 87. Железни ножчета от гроб № 23	c. 177
Обр. 88. Гроб № 27	c. 178
Обр. 89. Железни копия <i>in situ</i> от гроб № 27	c. 178
Обр. 90. Железен връх на копие от гроб № 27	c. 179
Обр. 91. Метални фрагменти от гроб № 27	c. 179
Обр. 92. Керамична лампа от гроб № 27	c. 179
Обр. 93. Трупополагане на кон в могила № 2	c. 180
Обр. 94. Графична възстановка на трупополагане на кон	c. 180
Обр. 95. Зъби на ембрион <i>in situ</i>	c. 180
Обр. 96. Бронзов предмет от конското погребение	c. 180
Обр. 97. Тризна № 17	c. 181
Обр. 98. Тризна № 18	c. 181
Обр. 99. Общ поглед към могила № 3	c. 182
Обр. 100. План на могила № 3	c. 182
Обр. 101. Югоизточна четвърт на могила № 3. Западен профил на реброто	c. 183
Обр. 102. Югозападна четвърт на могила № 3. Северен профил на реброто	c. 183
Обр. 103. Североизточна четвърт на могила № 3. Южен профил на реброто	c. 184
Обр. 104. Северозападна четвърт на могила № 3. Източен профил на реброто	c. 184
Обр. 105. Югоизточна четвърт на могила № 3. Северен профил на реброто	c. 185
Обр. 106. Североизточна четвърт на могила № 3. Западен профил на реброто	c. 185
Обр. 107. Северозападна четвърт на могила № 3. Южен профил на реброто	c. 186
Обр. 108. Югозападна четвърт на могила № 3. Източен профил на реброто	c. 186
Обр. 109. Гроб № 1	c. 187
Обр. 110. Графично заснемане на гроб № 1	c. 187
Обр. 111. Гроб № 12	c. 188
Обр. 112. Графично заснемане на гроб № 12	c. 188
Обр. 113. Гроб № 13	c. 189
Обр. 114. Графично заснемане на находките в гроб № 13	c. 189
Обр. 115. Графична възстановка на колана от гроб № 13	c. 190
Обр. 116. Колан от гроб № 13 <i>in situ</i>	c. 190
Обр. 117. Запазени кожа и апликации от колана в гроб № 13	c. 190
Обр. 118. Прикрепяне на апликациите към кожата на колана от гроб № 13	c. 190
Обр. 119. Тока, накрайник и апликации от колана в гроб № 13	c. 190
Обр. 120. Примерна възстановка на закачането на колана	c. 190
Обр. 121. Железен меч от гроб № 13	c. 191
Обр. 122. Железни върхове на копия от гроб № 13	c. 191
Обр. 123. Дръжка от бронзова патера от гроб № 13	c. 191
Обр. 124. Фрагментирано устие на бронзова кана-ойнохое от гроб № 13	c. 191
Обр. 125. Дръжка от бронзова кана-ойнохое от гроб № 13	c. 191
Обр. 126. Гроб № 28	c. 192
Обр. 127. Златна обеща от гроб № 28	c. 192
Обр. 128. Бронзов пръстен от гроб № 28	c. 192
Обр. 129. Тризна № 4	c. 193
Обр. 130. Графично заснемане на тризна № 4	c. 193
Обр. 131. Бронзови апликации за конска амуниция от тризна № 4	c. 194
Обр. 132. Железни предмети от тризна № 4	c. 194
Обр. 133. Тризна № 5	c. 195

Обр. 134. Железни върхове на копия от гроб № 13 <i>in situ</i>	с. 195
Обр. 135. Железен връх на стрела от насипа на могила № 3	с. 195
Обр. 136. Общ поглед към могила № 4	с. 196
Обр. 137. План на могила № 4	с. 196
Обр. 138. Североизточна четвърт на могила № 4. Западен профил на реброто	с. 197
Обр. 139. Югоизточна четвърт на могила № 4. Северен профил на реброто	с. 197
Обр. 140. Североизточна четвърт на могила № 4. Южен профил на реброто	с. 198
Обр. 141. Югоизточна четвърт на могила № 4. Източен профил на реброто	с. 198
Обр. 142. Тризна № 1	с. 199
Обр. 143. Железни предмети от тризна № 1	с. 199
Обр. 144. Бронзови предмети от тризна № 1	с. 199
Обр. 145. Желязно ножче от тризна № 1	с. 199
Обр. 146. Тризна № 2	с. 200
Обр. 147. Тризна № 6	с. 200
Обр. 148. Погребение на кон и куче	с. 200
Обр. 149. Общ поглед към могила № 5	с. 201
Обр. 150. План на могила № 5	с. 201
Обр. 151. Северозападна четвърт на могила № 5. Източен профил на реброто	с. 202
Обр. 152. Северозападна четвърт на могила № 5. Южен профил на реброто	с. 202
Обр. 153. Североизточна четвърт на могила № 5. Южен профил на реброто	с. 203
Обр. 154. Югозападна четвърт на могила № 5. Източен профил на реброто	с. 203
Обр. 155. Югоизточна четвърт на могила № 5. Западен профил на реброто	с. 204
Обр. 156. Югоизточна четвърт на могила № 5. Северен профил на реброто	с. 204
Обр. 157. Югозападна четвърт на могила № 5. Северен профил на реброто	с. 205
Обр. 158. Североизточна четвърт на могила № 5. Западен профил на реброто	с. 205
Обр. 159. Гроб № 8	с. 206
Обр. 160. Графично заснемане на гроб № 8	с. 206
Обр. 161. Гроб № 9	с. 207
Обр. 162. Графично заснемане на гроб № 9	с. 207
Обр. 163. Гроб № 10	с. 208
Обр. 164. Графично заснемане на гроб № 10	с. 208
Обр. 165. Гроб № 11	с. 209
Обр. 166. Графично заснемане на гроб № 11	с. 209
Обр. 167. Гроб № 24	с. 210
Обр. 168. Керамични съдове <i>in situ</i> от гроб № 24	с. 210
Обр. 169. Златни накити от гроб № 24	с. 210
Обр. 170. Стъклени съдове от гроб № 24	с. 210
Обр. 171. Гроб № 25	с. 211
Обр. 172. Графично заснемане на гроб № 25	с. 211
Обр. 173. Следи от дървени греди в гроб № 25	с. 212
Обр. 174. Керамичен прешлен за вретено от гроб № 25	с. 212
Обр. 175. Бронзова халка от гроб № 25	с. 212
Обр. 176. Железни предмети от гроб № 25	с. 212
Обр. 177. Фрагменти от стъклен съд от гроб № 25	с. 212
Обр. 178. Златни накити от гроб № 25	с. 212
Обр. 179. Гроб № 26	с. 213

Обр. 180. Фрагменти от стъклени съдове от гроб № 26	с. 213
Обр. 181. Железен пръстен от гроб № 26	с. 213
Обр. 182. Желязно ножче от гроб № 26	с. 213
Обр. 183. Фрагмент от бронзов инструмент от гроб № 26	с. 213
Обр. 184. Тризна № 19	с. 214
Обр. 185. Тризна № 20	с. 214
Обр. 186. Тризна № 21	с. 215
Обр. 187. Фрагменти от стъклени съд и стопилка от тризна № 21	с. 215
Обр. 188. Тризна № 22	с. 216
Обр. 189. Фрагменти от стъклен съд от тризна № 22	с. 216
Обр. 190. Тризна № 23	с. 216
Обр. 191. Тризна № 24	с. 217
Обр. 192. Фрагменти от стъклен съд от тризна № 24	с. 217
Обр. 193. Железен предмет от тризна № 24	с. 217
Обр. 194. Мястото на некропола, при започване на проучванията през 2008 г.	с. 218
Обр. 195. Мястото на некропола през 2015 г.	с. 218
Обр. 196. Разпределение на съдовете според формата им	с. 219
Обр. 197. Разпределение на формите според контекста им	с. 219
Обр. 198. Разпределение на формите според могилата, в която са намерени	с. 220
Обр. 199. Разпределение на формите според мястото на намирането им в могилиите	с. 220
Обр. 200. Разпределение на формите според типа им	с. 221
Обр. 201. Разпределение според цялост или фрагментираност на формите	с. 221
Обр. 202. Разпределение на формите според равномерността на изпичане на глиненото тесто	с. 222
Обр. 203. Разпределение на формите според твърдостта на изпичане на глиненото тесто	с. 222
Обр. 204. Разпределение на формите според пречистеността на глиненото тесто	с. 223
Обр. 205. Разпределение на формите според видовете примеси в глиненото тесто	с. 223
Обр. 206. Разпределение на формите според цвета на повърхностите	с. 224
Обр. 207. Разпределение на формите според следите от вторично опалване върху повърхностите им	с. 225
Обр. 208. Разпределение на формите според качеството на продукцията	с. 225
Обр. 209. Разпределение на формите според начина на изработване на съдовете	с. 226
Обр. 210. Разпределение на съдовете намерени в гробове	с. 226
Обр. 211. Разпределение на гробовете според състоянието на съдовете намерени в тях	с. 227
Обр. 212. Разпределение на съдовете намерени в гробове според пола на погребания	с. 227
Обр. 213. Разпределение по възраст на формите намерени в гробове на израснали индивиди	с. 228
Обр. 214. Разпределение по възраст на формите намерени в гробове на деца	с. 228
Обр. 215. Разпределение на формите според тризните в които са намерени	с. 228

Обр. 216. Разпределение на тризните според състоянието на съдовете намерени в тях	с. 229
Обр. 217. Разпределение на видовете украса според формите	с. 229
Обр. 218. Разпределение на съдовете с ангоба според повърхностите върху които е нанесена	с. 230
Обр. 219. Разпределение на съдовете с лак според цвета му	с. 230
Обр. 220. Разпределение на формите с лак според повърхностите върху които е нанесен	с. 230
Обр. 221. Полово-възрастово разпределение на материала	с. 231
Обр. 222. Засегнати индивиди от зъбен кариес и усложненията му	с. 231
Обр. 223. Установени размери на дългите кости на крайниците	с. 232
Обр. 224. Материали от кремации	с. 232
1. Фрагменти от горна и долна челюсти. Загуба на зъби, приживе на индивида. Гроб № 13, израснал индивид	
2. Фрагменти от череп; единият с пълна облитерация на сегмент от черепен шев от ендо- и напреднала по ектокраниалната повърхност. Гроб № 13	
3. Фрагмент от лумбален прешлен, завършил растеж. Гроб № 13, израснал индивид	
4. Проксимален фрагмент от лява бедрена кост, незавършил растеж. Индивид в детска възраст. Гроб № 30	
5. Фрагмент от долна челюст с алвеоли на млечни зъби и кухина на развитие на зародиш на постоянен зъб. Гроб № 13, индивид в детска възраст	
6. Фрагменти от череп; липса на облитерация на черепни шевове. Гроб № 13, индивид в детска възраст	
7. Фрагмент от долна челюст с част от корени на постоянен зъб. Гроб № 25	
8. Фрагмент от челна кост. Гроб № 26	
9. Фрагменти от долна челюст с част от корени на постоянни зъби. Гроб № 21.	
10. Фрагменти от постоянни зъби. Гроб № 21	
Обр. 225. Зъбно-челюстна патология. Линеарна хипоплазия на емайла	с. 233
1-3. Развитие на кариес на шийката на премолар и два молара. Гроб № 7	
4. Фрагмент от горна челюст. Деструкция на втори премолар вследствие на задълбочен кариозен процес с абцес и развитие околокоренова киста, отворена букално на алвеоларния израстък. Гроб № 11	
5. Фрагмент от долна челюст, проксимален изглед. Загуба на първи и втори молари приживе на индивида. Гроб № 1	
6. Фрагмент от долна челюст, детайл. Развитие на хипоплазия на емайла. Гроб № 8	
7. Фрагмент от долна челюст. Деструкция на латерален инцизив и първи премолар до корен вследствие на задълбочен кариозен процес, загуба на втори премолар и първи молар приживе на индивида. Гроб № 11	
8. Фрагмент от долна челюст, десен профил. Загуба на първи и втори молари приживе на индивида. Гроб № 1	
Обр. 226. Патологични изменения	с. 233
1. Развитие на <i>cribra orbitalia</i> . Гроб № 7	
2. Изявени артрозни изменения на главата на бедрената кост (тазобедрената става). Гроб № 11	

3. Изявени артрозни изменения на ацетабулум на дясна тазова кост, фрагмент (тазобедрена става). Гроб № 8
 4. Проксимални фрагменти на двете бедрени кости. Осифициращ миозит на дясна бедрена кост, локализиран на малкия трохантер. Гроб № 3
 5. Лакетни кости. Гроб № 1. Периостално натрупване на костно вещество на диафизата на лява лакетна кост
 6. Периостално натрупване на костно вещество на диафизата на лява лакетна кост. Гроб № 1. Детайл
 7. Изявени артрозни изменения на дистален край на дясна лакетна кост (киткова става). Гроб № 11
- Обр. 227.** Разпределение на комплексите от некропола по могили с. 234
- Обр. 228.** Възстановка на погребална клада с. 234

СПИСЪК НА ТАБЛАТА

- Табло 1.** Амфори. Кат. №№ I/1 – I/3, II/4 с. 235
- Табло 2.** Кани. Кат. №№ I/5, I/6, II/7, II/8 с. 236
- Табло 3.** Кани. Кат. №№ III/9, III/10, IV/11, IV/12 с. 237
- Табло 4.** Кани. Кат. №№ V-1/13 – V-1/19 с. 238
- Табло 5.** Кани. Кат. №№ V-1/20, V-1/21 с. 239
- Табло 6.** Кани. Кат. №№ V-1/22, V-1/23, V-2/24 – V-2/28 с. 240
- Табло 7.** Кани. Кат. №№ V-2/29, V-2/30 с. 241
- Табло 8.** Вносна трапезна керамика. Кат. №№ 31 – 33. Чинии. Кат. №№ I/34, I/35, II/36, II/37 с. 242
- Табло 9.** Чинии. Кат. №№ III/38 – III/42. Купи. Кат. №№ I-1/43 – I-1/48 с. 243
- Табло 10.** Купи. Кат. №№ I-1/49 – I-1/56 с. 244
- Табло 11.** Купи. Кат. №№ I-1/57 – I-1/61, I-2/62 – I-2/68 с. 245
- Табло 12.** Купи. Кат. №№ I-2/69 – I-2/76, I-3/77 – I-3/83 с. 246
- Табло 13.** Купи. Кат. №№ I-3/84 – I-3/86, I-4/87 – I-4/91 с. 247
- Табло 14.** Купи. Кат. №№ II/92 – II/95, III-1/96 – III-1/100 с. 248
- Табло 15.** Купи. Кат. №№ III-1/101, III-1/102, III-2/103, III-2/104, IV/105, IV/106 с. 249
- Табло 16.** Купи. Кат. №№ IV/107 – IV/111, V/112 – V/118 с. 250
- Табло 17.** Купи. Кат. №№ V/119 – V/129 с. 251
- Табло 18.** Купи. Кат. №№ VI-1/130 – VI-1/143 с. 252
- Табло 19.** Купи. Кат. №№ VI-1/144 – VI-1/156 с. 253
- Табло 20.** Купи. Кат. №№ VI-1/157, VI-2/158, VI-2/159, VII/160 – VII/165 с. 254
- Табло 21.** Купи. Кат. №№ VII/166 – VII/168, VIII/169 – VIII/174, IX/175, IX/176 с. 255
- Табло 22.** Купи. Кат. №№ IX/177 – IX/179, X/180 – X/182 с. 256
- Табло 23.** Дъна на чинии и купи. Кат. №№ 183 – 189. Чаши. Кат. №№ I-1/190 – I-1/197 с. 257
- Табло 24.** Чаши. Кат. №№ I-2/198 – I-2/201, I-3/202 с. 258
- Табло 25.** Чаши. Кат. №№ I-3/203, I-4/204, II/205 – II/208, III/209, III/210, IV/211 с. 259
- Табло 26.** Дъна на чаши. Кат. №№ 212 – 221. Гърнета. Кат. №№ I-1/222 – I-1/231 с. 260
- Табло 27.** Гърнета. Кат. №№ I-1/232 – I-1/234, I-2/235 – I-2/238, I-3/239 – I-3/242 с. 261

Табло 28. Гърнета. Кат. №№ II-1/243 – II-1/249	с. 262
Табло 29. Гърнета. Кат. №№ II-1/250 – II-1/256	с. 263
Табло 30. Гърнета. Кат. №№ II-2/257, II-3/258 – II-3/263	с. 264
Табло 31. Гърнета. Кат. №№ II-3/264, III/265, III/266, IV/267, IV/268, V/269 – V/271	с. 265
Табло 32. Гърнета. Кат. №№ V/272, V/273. Дъна на гърнета. Кат. №№ I/274 – I/278, II/279 – II/282	с. 266
Табло 33. Дъна на гърнета. Кат. №№ II/283 – II/294	с. 267
Табло 34. Капаци. Кат. №№ 295 – 300. Купа изработена на ръка. Кат. № 301. Гърнета изработени на ръка. Кат. №№ I/302 – I/306	с. 268
Табло 35. Гърнета изработени на ръка. Кат. №№ I/307, II/308 – II/312	с. 269
Табло 36. Гърнета изработени на ръка. Кат. №№ II/313, III/314, IV/315. Дъна изработени на ръка. Кат. №№ 316, 317	с. 270
Табло 37. Находки от: гроб № 5, кат. № 318; гроб № 14, кат. №№ 320, 321; гроб № 15, кат. №№ 322, 323; гроб № 16, кат. № 324	с. 271
Табло 38. Находки от: гроб № 16, кат. №№ 325, 327с, 327d; гроб № 18, кат. №№ 328а, 328b, 330	с. 272
Табло 39. Находки от: гроб № 19, кат. №№ 331 – 333; гроб № 20, кат. № 334; гроб № 21, кат. №№ 335 – 337	с. 273
Табло 40. Находки от: гроб № 21, кат. №№ 338 – 340; гроб № 22, кат. №№ 341 – 343; гроб № 30, кат. № 344; гроб № 31, кат. № 345	с. 274
Табло 41. Находки от: тризна № 10, кат. №№ 346, 347; тризна № 14, кат. №№ 348, 349; рова на могила № 1, кат. № 351; гроб № 23, кат. №№ 352, 353; гроб № 27, кат. №№ 354, 355	с. 275
Табло 42. Находки от: гроб № 27, кат. №№ 356 – 358; погребение на кон в могила № 2, кат. № 359; гроб № 13, кат. № 360	с. 276
Табло 43. Находки от гроб № 13, кат. №№ 361, 362, 364, 365	с. 277
Табло 44. Находки от: гроб № 28, кат. №№ 366 – 368; тризна № 4, кат. № 369	с. 278
Табло 45. Находки от: тризна № 4, кат. № 371; тризна № 1, кат. №№ 372 – 375; гроб № 24, кат. №№ 376 – 379	с. 279
Табло 46. Находки от: гроб № 24, кат. № 380; гроб № 25, кат. №№ 381 – 385; гроб № 26, кат. №№ 389 – 391; тризна № 24, кат. №№ 394, 395	с. 280

LIST OF ILLUSTRATIONS

Fig. 1. Location of the necropolis	p. 143
Fig. 2. Location of the route of highway according to position of the tumuli	p. 144
Fig. 3. Plan of the trenches of the 2008 archaeological survey	p. 144
Fig. 4. Looting pit in the southwestern periphery of the mound № 4	p. 145
Fig. 5. Tumulus № 1. General view	p. 145
Fig. 6. Plan of tumulus № 1	p. 146
Fig. 7. Southeastern quarter of tumulus № 1. The eastern profile of the mound's balk	p. 147
Fig. 8. Northwestern quarter of tumulus № 1. The eastern profile of the mound's balk	p. 147
Fig. 9. Northwestern quarter of tumulus № 1. The southern profile of the mound's balk	p. 148
Fig. 10. Southwestern quarter of tumulus № 1. The eastern profile of the mound's balk	p. 148
Fig. 11. Northeastern quarter of tumulus № 1. The western profile of the mound's balk	p. 149
Fig. 12. Northeastern quarter of tumulus № 1. The southern profile of the mound's balk	p. 149
Fig. 13. Southeastern quarter of tumulus № 1. The western profile of the mound's balk	p. 150
Fig. 14. Southwestern quarter of tumulus № 1. The northern profile of the mound's balk	p. 150
Fig. 15. Grave № 2	p. 151
Fig. 16. Drawing of grave № 2	p. 151
Fig. 17. Grave № 3	p. 152
Fig. 18. Drawing of grave № 3	p. 152
Fig. 19. Grave № 4	p. 153
Fig. 20. Drawing of grave № 4	p. 153
Fig. 21. Grave № 5	p. 154
Fig. 22. Drawing of grave № 5	p. 154
Fig. 23. Grave № 6	p. 155
Fig. 24. Glass vessel from grave № 6	p. 155
Fig. 25. Grave № 14	p. 155
Fig. 26. Ceramic lamp from grave № 14	p. 155
Fig. 27. Grave № 15	p. 156
Fig. 28. Ceramic spindle whorl from grave № 15	p. 156
Fig. 29. Grave № 16	p. 157
Fig. 30. Gold earring from grave № 16	p. 157
Fig. 31. Beads from grave № 16	p. 157
Fig. 32. Glass toilet vessel from grave № 16	p. 158
Fig. 33. Glass unguentarium from grave № 16	p. 158
Fig. 34. Glass bowl/ cup from grave № 16	p. 158

Fig. 35. Glass unguentarium and glass bowl/ cup from grave № 16	p. 158
Fig. 36. Grave № 17	p. 159
Fig. 37. Grave № 18	p. 160
Fig. 38. Iron spearhead from grave № 18	p. 160
Fig. 39. Bronze fibula from grave № 18	p. 160
Fig. 40. Grave № 19	p. 161
Fig. 41. Bronze torc from grave № 19	p. 161
Fig. 42. Bone spoon from grave № 19	p. 161
Fig. 43. Glass unguentarium from grave № 19	p. 161
Fig. 44. Grave № 20	p. 162
Fig. 45. Iron nails from grave № 20	p. 162
Fig. 46. Grave № 21. Southern half	p. 163
Fig. 47. Grave № 21. Northern half	p. 163
Fig. 48. Iron clamp of grave № 21	p. 164
Fig. 49. Iron torc from grave № 21	p. 164
Fig. 50. Iron bracelet from grave № 21	p. 164
Fig. 51. Bronze wire from grave № 21	p. 164
Fig. 52. Ceramic spindle whorl from grave № 21	p. 164
Fig. 53. Iron wedge from grave № 21	p. 164
Fig. 54. Grave № 22	p. 165
Fig. 55. Ceramic spindle whorl from grave № 22	p. 165
Fig. 56. Waster ceramic vessels from grave № 22	p. 165
Fig. 57. Grave № 29	p. 166
Fig. 58. Grave № 30	p. 166
Fig. 59. Bronze bracelet from grave № 30	p. 166
Fig. 60. Grave № 31	p. 167
Fig. 61. Glass vessel from grave № 31	p. 167
Fig. 62. Commemoration banquet № 8	p. 167
Fig. 63. Commemoration banquet № 10	p. 168
Fig. 64. Beads from commemoration banquet № 10	p. 168
Fig. 65. Glass unguentarium from commemoration banquet № 10	p. 168
Fig. 66. Commemoration banquet № 11	p. 169
Fig. 67. Commemoration banquet № 14	p. 169
Fig. 68. Glass vessel from commemoration banquet № 14	p. 169
Fig. 69. Iron object from commemoration banquet № 14	p. 169
Fig. 70. Commemoration banquet № 16	p. 170
Fig. 71. Glass unguentarium and a glass melt from commemoration banquet № 16	p. 170
Fig. 72. Ceramic spindle whorl from the ditch around mound № 1	p. 170
Fig. 73. Tumulus № 2. General view	p. 171
Fig. 74. Plan of tumulus № 2	p. 171
Fig. 75. Northwestern quarter of tumulus № 2. The southern profile of the mound's balk	p. 172
Fig. 76. Northeastern quarter of tumulus № 2. The southern profile of the mound's balk	p. 172
Fig. 77. Northeastern quarter of tumulus № 2. The western profile of the mound's balk	p. 173
Fig. 78. Southeastern quarter of tumulus № 2. The northern profile of the mound's balk	p. 173

Fig. 79. Northwestern quarter of tumulus № 2. The eastern profile of the mound's balk	p. 174
Fig. 80. Southeastern quarter of tumulus № 2. The western profile of the mound's balk	p. 174
Fig. 81. Southwestern quarter of tumulus № 2. The northern profile of the mound's balk	p. 175
Fig. 82. Southwestern quarter of tumulus № 2. The eastern profile of the mound's balk	p. 175
Fig. 83. Grave № 7	p. 176
Fig. 84. Drawing of grave № 7	p. 176
Fig. 85. Grave № 23	p. 177
Fig. 86. Ceramic spindle whorl from grave № 23	p. 177
Fig. 87. Iron knives from grave № 23	p. 177
Fig. 88. Grave № 27	p. 178
Fig. 89. Iron spearheads from grave № 27 <i>in situ</i>	p. 178
Fig. 90. Iron spearhead from grave № 27	p. 179
Fig. 91. Metal fragments from grave № 27	p. 179
Fig. 92. Ceramic lamp from grave № 27	p. 179
Fig. 93. Inhumation of a horse in mound № 2	p. 180
Fig. 94. Drawing of the horse burial	p. 180
Fig. 95. Teeth of a horse fetus <i>in situ</i>	p. 180
Fig. 96. Bronze object from the horse burial	p. 180
Fig. 97. Commemoration banquet № 17	p. 181
Fig. 98. Commemoration banquet № 18	p. 181
Fig. 99. Tumulus № 3. General view	p. 182
Fig. 100. Plan of tumulus № 3	p. 182
Fig. 101. Southeastern quarter of tumulus № 3. The western profile of the mound's balk	p. 183
Fig. 102. Southwestern quarter of tumulus № 3. The northern profile of the mound's balk	p. 183
Fig. 103. Northeastern quarter of tumulus № 3. The southern profile of the mound's balk	p. 184
Fig. 104. Northwestern quarter of tumulus № 3. The eastern profile of the mound's balk	p. 184
Fig. 105. Southeastern quarter of tumulus № 3. The northern profile of the mound's balk	p. 185
Fig. 106. Northeastern quarter of tumulus № 3. The western profile of the mound's balk	p. 185
Fig. 107. Northwestern quarter of tumulus № 3. The southern profile of the mound's balk	p. 186
Fig. 108. Southwestern quarter of tumulus № 3. The eastern profile of the mound's balk	p. 186
Fig. 109. Grave № 1	p. 187
Fig. 110. Drawing of grave № 1	p. 187
Fig. 111. Grave № 12	p. 188
Fig. 112. Drawing of grave № 12	p. 188
Fig. 113. Grave № 13	p. 189
Fig. 114. Drawing of the finds in grave № 13	p. 189
Fig. 115. Drawing of the belt from grave № 13	p. 190

Fig. 116. The belt from grave № 13 <i>in situ</i>	p. 190
Fig. 117. Preserved leather and trims from belt, found in grave № 13	p. 190
Fig. 118. Attachment of the applications to the leather of the belt from grave № 13	p. 190
Fig. 119. Buckle, neck and applications of the belt from grave № 13	p. 190
Fig. 120. Reconstruction of belt fastening	p. 190
Fig. 121. Iron sword from grave № 13	p. 191
Fig. 122. Iron spearhead from grave № 13	p. 191
Fig. 123. Bronze patera handle from grave № 13	p. 191
Fig. 124. Fragmented mouth of a bronze jug-oinochoe from grave № 13	p. 191
Fig. 125. Bronze jug-oinochoe handle from grave № 13	p. 191
Fig. 126. Grave № 28	p. 192
Fig. 127. Gold earring from grave № 28	p. 192
Fig. 128. Bronze ring from grave № 28	p. 192
Fig. 129. Commemoration banquet № 4	p. 193
Fig. 130. Drawing of commemoration banquet № 4	p. 193
Fig. 131. Bronze application for equine ammunition from commemoration banquet № 4	p. 194
Fig. 132. Iron objects from commemoration banquet № 4	p. 194
Fig. 133. Commemoration banquet № 5	p. 195
Fig. 134. Iron spearheads from grave № 13 <i>in situ</i>	p. 195
Fig. 135. Iron arrowhead from embankment of mound № 3	p. 195
Fig. 136. Tumulus № 4. General view	p. 196
Fig. 137. Plan of tumulus № 4	p. 196
Fig. 138. Northeastern quarter of tumulus № 4. The western profile of the mound's balk	p. 197
Fig. 139. Southeastern quarter of tumulus № 4. The northern profile of the mound's balk	p. 197
Fig. 140. Northeastern quarter of tumulus № 4. The southern profile of the mound's balk	p. 198
Fig. 141. Southeastern quarter of tumulus № 4. The eastern profile of the mound's balk	p. 198
Fig. 142. Commemoration banquet № 1	p. 199
Fig. 143. Iron objects from commemoration banquet № 1	p. 199
Fig. 144. Bronze objects from commemoration banquet № 1	p. 199
Fig. 145. Iron knife from commemoration banquet № 1	p. 199
Fig. 146. Commemoration banquet № 2	p. 200
Fig. 147. Commemoration banquet № 6	p. 200
Fig. 148. Horse and dog burial	p. 200
Fig. 149. Tumulus № 5. General view	p. 201
Fig. 150. Plan of tumulus № 5	p. 201
Fig. 151. Northwestern quarter of tumulus № 5. The eastern profile of the mound's balk	p. 202
Fig. 152. Northwestern quarter of tumulus № 5. The southern profile of the mound's balk	p. 202
Fig. 153. Northeastern quarter of tumulus № 5. The southern profile of the mound's balk	p. 203
Fig. 154. Southwestern quarter of tumulus № 5. The eastern profile of the mound's balk	p. 203

Fig. 155. Southeastern quarter of tumulus № 5. The western profile of the mound's balk	p. 204
Fig. 156. Southeastern quarter of tumulus № 5. The northern profile of the mound's balk	p. 204
Fig. 157. Southwestern quarter of tumulus № 5. The northern profile of the mound's balk	p. 205
Fig. 158. Northeastern quarter of tumulus № 5. The western profile of the mound's balk	p. 205
Fig. 159. Grave № 8	p. 206
Fig. 160. Drawing of grave № 8	p. 206
Fig. 161. Grave № 9	p. 207
Fig. 162. Drawing of grave № 9	p. 207
Fig. 163. Grave № 10	p. 208
Fig. 164. Drawing of grave № 10	p. 208
Fig. 165. Grave № 11	p. 209
Fig. 166. Drawing of grave № 11	p. 209
Fig. 167. Grave № 24	p. 210
Fig. 168. Ceramic vessels from grave № 24 <i>in situ</i>	p. 210
Fig. 169. Gold jewelry from grave № 24	p. 210
Fig. 170. Glass vessels from grave № 24	p. 210
Fig. 171. Grave № 25	p. 211
Fig. 172. Drawing of grave № 25	p. 211
Fig. 173. Traces of wooden beams in grave № 25	p. 212
Fig. 174. Ceramic spindle whorl from grave № 25	p. 212
Fig. 175. Bronze ring from grave № 25	p. 212
Fig. 176. Iron objects from grave № 25	p. 212
Fig. 177. Fragments of a glass vessel from grave № 25	p. 212
Fig. 178. Gold jewelry from grave № 25	p. 212
Fig. 179. Grave № 26	p. 213
Fig. 180. Fragments of a glass vessels from grave № 26	p. 213
Fig. 181. Iron ring from grave № 26	p. 213
Fig. 182. Iron knife from grave № 26	p. 213
Fig. 183. Fragment of a bronze instrument from grave № 26	p. 213
Fig. 184. Commemoration banquet № 19	p. 214
Fig. 185. Commemoration banquet № 20	p. 214
Fig. 186. Commemoration banquet № 21	p. 215
Fig. 187. Fragments of a glass vessel and a glass melt from commemoration banquet № 21	p. 215
Fig. 188. Commemoration banquet № 22	p. 216
Fig. 189. Fragments of a glass vessel from commemoration banquet № 22	p. 216
Fig. 190. Commemoration banquet № 23	p. 216
Fig. 191. Commemoration banquet № 24	p. 217
Fig. 192. Fragments of a glass vessel from commemoration banquet № 24	p. 217
Fig. 193. Iron objects from commemoration banquet № 24	p. 217
Fig. 194. The archaeological site at the beginning of research in 2008	p. 218
Fig. 195. The same place in 2015	p. 218
Fig. 196. Distribution of the pottery by vessel shape	p. 219
Fig. 197. Distribution of the pottery by vessel context	p. 219
Fig. 198. Distribution of the pottery by tumulus	p. 220

Fig. 199. Distribution of the pottery by find spot in the mounds	p. 220
Fig. 200. Distribution of the pottery by vessel types	p. 221
Fig. 201. Distribution of the vessel, according to the degree of profile preservation	p. 221
Fig. 202. Distribution of the pottery by the degree of evenness of firing	p. 222
Fig. 203. Distribution of the pottery by fabric hardness	p. 222
Fig. 204. Distribution of the pottery arranged by degree of paste purity	p. 223
Fig. 205. Distribution of the pottery by types of admixtures in the paste	p. 223
Fig. 206. Distribution of the pottery types by surface colour	p. 224
Fig. 207. Distribution of the pottery preserving traces of secondary burning on the surface of the vessels	p. 225
Fig. 208. Distribution of the pottery types by production quality	p. 225
Fig. 209. Distribution of the pottery types by manufacture (wheel-made or hand-made)	p. 226
Fig. 210. Distribution of the vessel by grave	p. 226
Fig. 211. Distribution of the graves by the condition of the vessels found in them	p. 227
Fig. 212. Distribution of the vessel by the sex of the buried individual	p. 227
Fig. 213. Distribution by age of the vessel found in graves of grown up individuals	p. 228
Fig. 214. Distribution by age of the vessel found in graves of children	p. 228
Fig. 215. Distribution of the vessel by commemoration banquet	p. 228
Fig. 216. Distribution of the commemoration banquets by the condition of the vessels found in them	p. 229
Fig. 217. Distribution of the types of decoration by vessel form	p. 229
Fig. 218. Distribution of the vessel with engobe by the surface on which it is laid	p. 230
Fig. 219. Distribution of the vessel with slip, by colour	p. 230
Fig. 220. Distribution of the vessel with slip by the surface on which it is laid	p. 230
Fig. 221. Age-sex distribution of studied anthropological material	p. 231
Fig. 222. Age and sex distribution of dental caries and its complications	p. 231
Fig. 223. Measurements of long bones of limbs	p. 232
Fig. 224. Identified materials from graves with cremated human remains	p. 232
1. Fragments from maxilla and mandible. Ante mortem tooth loss. Grave № 13, grown up individual	
2. Skull fragments; on one – visible complete obliteration of a segment of the cranial suture from the endo- and advanced from ectocranial surface. Grave № 13, grown-up individual	
3. Lumbar vertebra, fragment, complete development. Grave № 13, grown-up individual	
4. Left femur, proximal fragment, unfinished development. Grave № 30, child	
5. Fragment from mandible, presenting alveoli of the deciduous teeth and place of permanent tooth. Grave № 13, child	
6. Skull fragments; no suture obliteration. Grave № 13, child	
7. Fragment from mandible, presenting preserved parts from roots of the permanent dentition. Grave № 25	
8. Frontal bone fragment. Grave № 26	
9. Fragment from mandible, presenting preserved parts from roots of the permanent dentition. Grave № 21.	
10. Fragments from permanent teeth. Grave № 21	
Fig. 225. Dental pathology. Linear enamel hypoplasia	p. 233

- 1-3. Development of caries on the neck of the premolar and two molars. Grave № 7
 4. Fragment from maxilla. Destruction of lateral premolar after aggravated carious process with abscess, which perforates the alveolar process on its buccal side. Grave № 11
 5. Fragment from mandible, proximal view. Ante mortal loss of first and second molars. Grave № 1
 6. Fragment from mandible, detail. Defects from linear enamel hypoplasia. Grave № 8
 7. Fragment from mandible. Destruction of the lateral incisor and medial premolar, which retain only roots after aggravated carious process, ante mortal loss of lateral premolar and first molar. Grave № 11
 8. Fragment from mandible, right profile. Antemortal loss of first and second molars. Grave № 1
- Fig. 226.** Pathological changes p. 233
1. Development of *cribraorbitalia*. Grave № 7
 2. Developed degenerative joint disease changes on the heads of the femur (affected hip joint). Grave № 11
 3. Developed degenerative joint disease changes on the right acetabulum, fragment (affected hip joint). Grave № 8
 4. Both femora, proximal fragments. Ossification after myositis on the right bone, located on the lesser trochanter. Grave № 3
 5. Ulnae. Grave № 1. Periosteal bone formation on the diaphysis of left bone
 6. Periosteal bone formation on the diaphysis of left ulna from Grave № 1. Detail
 7. Developed degenerative joint disease changes on the distal articulation surface of right ulna (affected wrist joint). Grave № 11
- Fig. 227.** Distribution of the complexes according to the tumulus p. 234
- Fig. 228.** Reconstruction of the funeral pyre p. 234

LIST OF TABLES

Table 1. Amphorae. Cat. №№ I/1 – I/3, II/4	p. 235
Table 2. Jugs. Cat. №№ I/5, I/6, II/7, II/8	p. 236
Table 3. Jugs. Cat. №№ III/9, III/10, IV/11, IV/12	p. 237
Table 4. Jugs. Cat. №№ V-1/13 – V-1/19	p. 238
Table 5. Jugs. Cat. №№ V-1/20, V-1/21	p. 239
Table 6. Jugs. Cat. №№ V-1/22, V-1/23, V-2/24 – V-2/28	p. 240
Table 7. Jugs. Cat. №№ V-2/29, V-2/30	p. 241
Table 8. Imported tableware. Cat. №№ 31 – 33. Plates. Cat. №№ I/34, I/35, II/36, II/37	p. 242
Table 9. Plates. Cat. №№ III/38 – III/42. Bowls. Cat. №№ I-1/43 – I-1/48	p. 243
Table 10. Bowls. Cat. №№ I-1/49 – I-1/56	p. 244
Table 11. Bowls. Cat. №№ I-1/57 – I-1/61, I-2/62 – I-2/68	p. 245
Table 12. Bowls. Cat. №№ I-2/69 – I-2/76, I-3/77 – I-3/83	p. 246

Table 13. Bowls. Cat. №№ I-3/84 – I-3/86, I-4/87 – I-4/91	p. 247
Table 14. Bowls. Cat. №№ II/92 – II/95, III-1/96 – III-1/100	p. 248
Table 15. Bowls. Cat. №№ III-1/101, III-1/102, III-2/103, III-2/104, IV/105, IV/106	p. 249
Table 16. Bowls. Cat. №№ IV/107 – IV/111, V/112 – V/118	p. 250
Table 17. Bowls. Cat. №№ V/119 – V/129	p. 251
Table 18. Bowls. Cat. №№ VI-1/130 – VI-1/143	p. 252
Table 19. Bowls. Cat. №№ VI-1/144 – VI-1/156	p. 253
Table 20. Bowls. Cat. №№ VI-1/157, VI-2/158, VI-2/159, VII/160 – VII/165	p. 254
Table 21. Bowls. Cat. №№ VII/166 – VII/168, VIII/169 – VIII/174, IX/175, IX/176	p. 255
Table 22. Bowls. Cat. №№ IX/177 – IX/179, X/180 – X/182	p. 256
Table 23. Bases of plates and bowls. Cat. №№ 183 – 189. Cups. Cat. №№ I-1/190 – I-1/197	p. 257
Table 24. Cups. Cat. №№ I-2/198 – I-2/201, I-3/202	p. 258
Table 25. Cups. Cat. №№ I-3/203, I-4/204, II/205 – II/208, III/209, III/210, IV/211	p. 259
Table 26. Bases of cups. Cat. №№ 212 – 221. Pots. Cat. №№ I-1/222 – I-1/231	p. 260
Table 27. Pots. Cat. №№ I-1/232 – I-1/234, I-2/235 – I-2/238, I-3/239 – I-3/242	p. 261
Table 28. Pots. Cat. №№ II-1/243 – II-1/249	p. 262
Table 29. Pots. Cat. №№ II-1/250 – II-1/256	p. 263
Table 30. Pots. Cat. №№ II-2/257, II-3/258 – II-3/263	p. 264
Table 31. Pots. Cat. №№ II-3/264, III/265, III/266, IV/267, IV/268, V/269 – V/271	p. 265
Table 32. Pots. Cat. №№ V/272, V/273. Bases of pots. Cat. №№ I/274 – I/278, II/279 – II/282	p. 266
Table 33. Bases of pots. Cat. №№ II/283 – II/294	p. 267
Table 34. Lids. Cat. №№ 295 – 300. Hand-made bowl. Cat. № 301. Hand-made pots. Cat. №№ I/302 – I/306	p. 268
Table 35. Hand-made pots. Cat. №№ I/307, II/308 – II/312	p. 269
Table 36. Hand-made pots. Cat. №№ II/313, III/314, IV/315. Hand-made bases. Cat. №№ 316, 317	p. 270
Table 37. Finds from: grave № 5, cat. № 318; grave № 14, cat. №№ 320, 321; grave № 15, cat. №№ 322, 323; grave № 16, cat. № 324	p. 271
Table 38. Finds from: grave № 16, cat. №№ 325, 327c, 327d; grave № 18, cat. №№ 328a, 328b, 330	p. 272
Table 39. Finds from: grave № 19, cat. №№ 331 – 333; grave № 20, cat. № 334; grave № 21, cat. №№ 335 – 337	p. 273
Table 40. Finds from: grave № 21, cat. №№ 338 – 340; grave № 22, cat. №№ 341 – 343; grave № 30, cat. № 344; grave № 31, cat. № 345	p. 274
Table 41. Finds from: commemoration banquet № 10, cat. №№ 346, 347; commemoration banquet № 14, cat. №№ 348, 349; ditch, around mound № 1, cat. № 351; grave № 23, cat. №№ 352, 353; grave № 27, cat. №№ 354, 355	p. 275
Table 42. Finds from: grave № 27, cat. №№ 356 – 358; inhumation of a horse, mound № 2 cat. № 359; grave № 13, cat. № 360	p. 276
Table 43. Finds from grave № 13, cat. №№ 361, 362, 364, 365	p. 277
Table 44. Finds from: grave № 28, cat. №№ 366 – 368; commemoration banquet № 4, cat. № 369	p. 278
Table 45. Finds from: commemoration banquet № 4, cat. № 371; commemoration banquet № 1, cat. №№ 372 – 375; grave № 24, cat. №№ 376 – 379	p. 279
Table 46. Finds from: grave № 24, cat. № 380; grave № 25, cat. №№ 381 – 385; grave № 26, cat. №№ 389 – 391; commemoration banquet № 24, cat. №№ 394, 395	p. 280

TUMULAR NECROPOLIS OF THE ROMAN PERIOD NEAR STRALDZHA, YAMBOL REGION

(summary)

The archaeological site is located in the administrative territory of the town of Straldzha, Yambol region. The locality is part of the Straldzha plain and is labeled “Bozhkov yurt” on topographic maps (fig. 1). The highest tumulus of the necropolis is also marked and is called “Balakchiiskata mound”. The site is on elevated ground, at a fluvial terrace above the flood plain of Mochurista river that runs about 1 km to the south. The archaeological excavation of the tumular necropolis was carried out in two seasons – during the spring of 2008 and the spring and summer of 2009. was a rescue dig caused by the construction of the “Trakia” highway. The site is positioned within the highway route and is registered as number 17 of Lot 4 (km 295+750 – 296+050).

The tumular necropolis consists of over 15 tumuli. Most of them are between 0.50 and 1.50 m high and their visible diameters vary from 25 to 50 m. Some of the embankments are almost unnoticeable on the site. Only one of the tumuli, the so called Balakchiiska mound, is over 3 m high, but since it will not be affected by the highway construction, it was not necessary to subject it to rescue excavation. The terrain of the archaeological site is arable land that is cultivated every year with heavy agriculture machinery. For this reason, all embankments of the necropolis have been dispersed into rather spread out forms. The highway route passes directly through three of the mounds and affects much of the peripheries of another two (fig. 2).

In the season of 2008 the dig lasted for 35 days. The space around the tumuli that falls within the highway’s trajectory was also explored, in accordance with the excavation permit (fig. 3). The investigation showed that the bedrock layer was located between 0.70 and 1.20 m below the modern-day surface. In six of the sixteen control trenches it was possible to outline the embankments of the tumuli, as well as some of the ditches dug for the heaping of the mounds. Scattered fragments of ancient everyday pottery were discovered all over the site. In two of the control trenches stone clusters were found, possibly the remains of commemorative complexes. The pottery is very fragmented, washed out and badly fired. All of the discovered vessels are locally made and date to the 2nd-3rd century. A looting pit with many horse and dog bones, scattered and *in situ*, was registered in the western part of the site (fig. 4).

The actual excavation of the five endangered tumuli was conducted in the course of three months during the spring and summer of 2009. It included the embankments, as well as the space around the tumuli.

A total of 31 graves, of which 19 are cremations and 12 – inhumations, were discovered in the five mounds. 19 are the surveyed complexes related to commemoration practices. There are two horse burials; in one of the cases, accompanied by a dog burial too. Of the investigated inhumations, eight burials are secondary, and one grave is from the Bronze

age and predates the necropolis. The distribution by tumuli is as follows:

Tumulus 1. 17 graves discovered and investigated (5 inhumations and 12 cremations) and 5 commemoration banquets (fig. 6);

Tumulus 2. 3 graves discovered and investigated (1 inhumation and 2 cremations); 2 commemoration banquets; and a horse burial (fig. 74);

Tumulus 3. 4 graves discovered and investigated (2 inhumations and 2 cremations); and 2 commemoration banquets (fig. 100);

Tumulus 4. 3 commemoration banquets discovered and investigated; and one horse-and-dog burial (fig. 137);

Tumulus 5. 7 graves discovered and investigated (4 inhumations and 3 cremations); and 6 commemoration banquets (fig. 150).

The control balks demonstrated that the original diameters of the tumular embankments varied from 18 to 23 m. The weather conditions and the long years of cultivation have made them considerably wider at the expense of their height. The soil for the embankment was dug out in the immediate vicinity of the tumuli. The resulting depressions in the terrain are mainly in the shape of ditches that surround the tumular embankments. Their width and depth vary. The test pit in the northwestern quarter of Tumulus № 1 indicated that the maximum depth of the ditch is 1.50-1.80 m from the ancient surface. These deep depressions are the reason why the greater part of the embankments consists of displaced sterile soil. The colour and properties of the explored trench fills differ from those of the surrounding soil. The analysis shows that this greyish-black fill was formed by organic material and soil that stayed too long under hydromorphic conditions. The material found in the ditches dates to various periods. This is an indication that the depressed forms were visible on the terrain and were filled over a long period of time.

The burial practices and postburial rituals registered in the necropolis near Straldzha are similar to those in other studied contemporaneous necropoleis. These are the characteristic rites that were practiced by the local population of Thrace throughout the Roman age. The manner of burial and the heaping of mounds are a tradition with pre-Roman roots that was preserved despite the influence of Roman power and culture.

The number of the cremations in the necropolis is greater than that of the inhumations. In the three cases when inhumation is the rite of choice, it was used for children burials. The remaining inhumations are secondary burials in the necropolis, and there is one inhumation that predates the necropolis. The orientation of the dead bodies is varying, predominantly with the head to the west – 6 graves; to the northwest – 3 graves; and to the northeast, southwest and southeast – one example of each.

Without exception, all surveyed cremations fall into the category of on-the-spot corpse incineration. They belong to the so-called pyre graves, or *bustum* type. This is also the prevailing type among all cremation graves of the Roman period found in the territory of modern-day Bulgaria (Вълчева 1996, 95). Structurally, the graves are Getov type IV – pits with cremations (Гетов 1970, 4). The pits are plain, one-stepped, in the shape of a rectangle with rounded angles. The reason for the absence of strong fire traces inside the graves is that the cremations were carried out directly upon the ancient surface, without digging in. Where the graves were dug in deeper, the high temperature baked the pit sides and partly the pit bottoms. One of the possible reasons for the lack of deep graves is the solid terrain in the place of the necropolis.

Almost all burial gifts in the cremation graves are laid after the end of the burning

process. This is also valid about the pottery. According to the results of the statistics, 71.3% of the discovered pottery in the necropolis show no traces of secondary firing (fig. 207). In singular cases, the objects were burnt together with the dead body – such is for example the case of the inventory in grave no. 27. In others, there is indication of high temperature, but the items were not in direct contact with the fire. The reason for this is that they were probably placed inside the graves before the pyre cooled down.

The skeletal remains found in the graves are heavily destructed. Only the skeletons of five individuals from the inhumation complexes can be considered relatively intact. In these instances, most of the bones of the skeletons were attested by fragments (sometimes singular). The skeletons in four of the graves were not intact. Two of the complexes contained only singular bone fragments. The material from the cremations was very fragmented and showed that it had been exposed to a high temperature pyre.

The age identification of the individuals is based on the preserved skeletal material. The remains from three inhumation complexes (graves nos. 2, 5 and 6), and the fragments from four cremation complexes (graves nos. 13, 23, 26, 28 and 30) provided the opportunity to estimate the age of individuals according to dentition development.

The analysis of gender-indicators of the skeletal remains was also conducted on singular fragments, and in no case was it possible to survey an entire complex. Gender identification based on the shape of *incisura ischiadica major* was applied to the material from graves nos. 1, 9, 10 and 11. Fragments of skull bones determined the sex of the individuals in eight inhumation complexes – graves nos. 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11 and 12.

The remains of 34 individuals in total were attested in the entire studied necropolis. Age and sex determination was possible for 22 of them (64.7 % of the material) (fig. 221). The limited series and the fragmentary state of the material does not allow for more precise demographic analysis. The individuals were classified according to the anthropological age categories. The more interesting results from this classification are: none of the individuals belong to the adolescent age group; and the analysis of the remains in grave № 11 showed an age a little over 60 years.

The bone remains of two skeletons that belonged to female individuals aged 20-30, allowed measurement of singular long bones of the limbs, which could serve for height reconstruction. The height of the woman in grave № 1 was 1.52 m, while the woman in grave no. 10 was 1.46 m.

Pathological changes could be traced only partly in the skeletal remains of inhumation complexes.

In the first place come the widespread dental diseases, such as cavities and their complications, which are more common among aged individuals. The tendency is visible both among males and females. All individuals over 40 years of age were afflicted with that (fig. 222).

The necropolis material does not provide much information about the development of degenerative-dystrophic changes of the joints of the population. These were determined according to two groups: the absence / presence of spondylotic-atrophic changes in a fragment of a vertebra from some of the spine sectors; and the absence / presence of arthrotic changes in a fragment of a bone from a limb joint. In the group of young adults, 20-40 years, there are no changes attested in the spine or in the limb joints. Out of three individuals over 40 years of age where skeletal remains allowed the analysis of these formations, such were distinctly present in the cases of one male (grave № 8) and one female individual (grave no. 11).

The presence of *cribra orbitalia* – another significant pathological change that is related to anemic conditions – was studied on the skulls of five individuals. This indicator was attested in only one individual (grave no. 7).

The skeletal remains of one individual (grave no. 8) showed a periosteal reaction of the sternal end of the clavicles and the first ribs – a change connected to infectious diseases in the chest area.

The long bones of one individual (grave no. 3) revealed a defect of the right femur, which can be identified as myositis ossificans and is probably related to muscle and tendon trauma.

The multiple fragments and intact vessels found in the grave pits and at the gravesides testify not only to the use of pottery as grave goods, but also for the practice of various commemorative banquets and other rites. Ceramic sherds were discovered in many places all over the tumular embankments. The greatest number of pottery was found in Tumulus no. 1, where bowls prevailed, followed by cooking pots, jugs, plates, amphorae and lids (fig. 198). It is hardly surprising, since this is the mound with the highest number of graves and commemorative complexes. Next in terms of the number of graves and postburial banquets, and respectively – the amount of pottery, is Tumulus no. 5. The observations on the quantitative representation of shapes in Tumulus no. 1 are valid here as well, but the cups are more than the jugs. Then comes Tumulus no. 4, where the quantitative distribution is the same as in Tumulus no. 5. In Tumulus no. 3 the ratio between the shapes is like that of Tumulus no. 1. The tumulus with the least amount of ceramic vessels discovered is no. 2.

Pots are used as burial offerings in 20 out of 31 graves. The majority of the items are found intact. The graves contain between one and ten vessels. None of the graves has four vessels; most frequently, there are two. The greatest number of graves with pottery is in Tumulus no. 1 (12 graves in total). In Tumuli no. 5 and 2 there are three graves with pots, while in Tumulus no. 3 there are only two such. Tumulus no. 4 does not have graves. The pottery found in it comes from the context of commemorative meals or from the embankments.

Based on the data from graves where the gender of the deceased is certainly identified, the pottery from male graves is three times less than that from female or children ones (fig. 212). The shapes discovered in male graves are also limited – there are no amphorae, jugs or cooking pots. No connection is observed between the type and shape of vessels and the age of the deceased. In children graves the largest number of pots is laid before the age of two.

The greatest amount of ceramics in the necropolis is found in the postburial banquet spaces – a little over 40% of all finds. The pottery from the embankments is around 30% of the entire site, and about 50% of all vessels are discovered in their southern halves (fig. 199).

Almost all pots found in the necropolis are locally made. This is confirmed by the wasters found in some of the graves. The quality of the vessels is high, with even-coloured sherds and crisp firing. The clay of most pots is refined (fig. 204).

All studied ceramic types are well distributed in the territory of modern-day Bulgaria in the 2nd-4th century. Some characteristic features of the shapes (bowls type I, variant 1; type VI, variant 2; type IX, and handmade cooking pot types II and III) help to specify the date. These characteristics lead us to the conclusion that the necropolis functioned from the 2nd to the mid-3rd century.

The excavation of the tumular necropolis yielded various artefacts that were laid as

grave gifts and were used in ritual activities. Among them are some luxury items, such as various jewels and costume parts – rings, earrings, torcs, a bracelet, a fibula, a lavishly decorated belt, beads. Some bronze vessels, such as a patera and an oinochoe, are encountered as well. Everyday objects – spindle whorls, knives, glass vessels, medical / cosmetic tools, and lamps – are also present in the graves. Objects related to weaponry, such as spearheads, sword, parts of horse harness, are discovered too in some graves. The iron nails and wedges can be interpreted as fixings for wooden structures. From the graves of the necropolis come also the ten coins that helped for the dating of the entire complex. Some of the structures are distinguished from the rest with the amount and type of grave gifts in it. The greatest number and variety of items have been registered in grave no. 13, which is the central structure in Tumulus no. 3 (fig. 114). Grave goods more than the usual are also found in nos. 16, 18, 24, 25, 26, 27 and 28. In commemorative complex no. 4 were discovered parts of horse ammunition (fig. 131, tabl. 44, 369).

Judging by the discovered items, the people buried in the necropolis were of various social status. The poor burials prevail, where only singular pots are laid together with the deceased individual. In others, luxury items are present, some of which made of gold. As a whole, the necropolis does not stand out as having too many expensive grave goods, yet some of them are unparalleled. Such is the case with the belt discovered in grave no. 13 – with over 200 silver-leafed bronze applications with additionally drawn niello floral motifs (fig. 115-119, tabl. 42, 360). The buckle is made of lead, with silver foil and gilt applied to some of the elements. It is round in shape and designed as a human face with a wreath. The sword placed in the same grave is remarkable with its untypical size and shape (fig. 121). Few are the parallels of the gold earrings found in grave no. 25 (fig. 178).

The glass vessels found in the necropolis are rather fragmented and discovered in a poor state. Almost all have been fired a second time and the high temperature has caused great deformation. It seems that some of the glass vessels used as grave gifts were placed on the pyre together with the deceased. The attested shapes are balsamaria, bowls, cups. They all date broadly to the 2nd-3rd century.

In a great number of cremations, animal bones were discovered along with the human remains. The osteological material from the site is remarkable with the bad state of preservation of the bones. They are heavily burnt and very fragmented, and only some of them are well preserved enough for morphologic analysis. Animal remains have been registered in graves nos. 13, 16, 18, 19, 21, 23, 24, 25, 26 and 27. The attested types are mainly sheep / goat, but there are also rabbit and hen bones. Animal remains were also discovered among the material found in some of the postburial banquets. Such are the cases of commemorative complexes nos. 1, 4, 11 and 21. Again, sheep / goat bones prevail, and in some cases there are also cattle, pig and rabbit bones. Parts of these animal remains were probably placed in the grave structures as food used during the funeral rite. The horse and dog burials present a different case. The two horse burials are not unusual for the funeral rites in Thrace in Antiquity. It is very likely that the animals belonged to some of the individuals buried in the necropolis. The tradition of burying horses together with their owners is usually attributed to the high social status of the deceased. The burial in Tumulus no. 2 is most probably related to the nearby grave no. 27 (fig. 74). In support of this statement are the grave gifts that consist of two spears and the only samples of imported pottery found in the necropolis, which include *terra sigillata* and some specimens with Barbotino decoration. One unusual fact is that the buried animal is a pregnant mare! In the second horse burial

found in Tumulus no. 4, the animal is a riding stud. The dog buried with it was of medium size, probably a hunting one. It remains unclear to whom those animals belonged, since there are no grave structures discovered nearby. This situation may be related to the practicing of commemoration rites.

The raw material used for the making of the funeral pyre is oak (*Quercus sp.*). The analysis of the discovered archaeobotanic material revealed that the remains of oak timber prevail in almost all studied complexes within the necropolis. This is hardly surprising, if one considers the wide distribution of oak in the past and the low altitude of the site. This material has fair combustion properties and reaches high temperature rapidly, which makes it suitable for cremations.

The secondary burials in the necropolis are usually carried out in plain non-covered pits. The lack of inventory makes it difficult to determine the graves' date or ethnic attribution. The skeleton position and the orientation of most graves show that the deceased were not buried according to the Christian rite. Two of the graves show traces of burnt timber placed upon the dead (fig. 160, 166). Our suggestion is that in this case we are dealing with nomads buried here in the Late Antique period.

The date of the necropolis near Straldzha is based on the coins and the various grave goods discovered. The oldest coin is of emperor Trajan (97-117), found in grave no. 25 of Tumulus no. 5 (tabl. 46, 381), and the most recent one is of emperor Diadumenianus (218), found in grave no. 22 of Tumulus no. 1 (tabl. 40, 342). Thus, judging from the numismatic material, the period of the initial heaping and use of the necropolis is from the beginning of the 2nd through the first decade of the 3rd century. The date is confirmed by the great amount of pottery, armoury, jewels and everyday objects. The grave gifts find many parallels in similar grave structures in Roman Thrace. The secondary graves discovered in the necropolis were most probably dug in during the Late Antiquity.

The five tumuli of the studied necropolis enrich our information about burial practices and rites of the local population in Thrace under Roman rule. The graves and artefacts found do not differ greatly from the results obtained in the research of other contemporaneous necropoleis. Judging from the grave goods, the people buried in the necropolis belonged to different strata of society. There are some poor burials with just a few pots, but also graves containing luxury gifts, such as gold jewelry, bronze objects, weaponry etc. The people who set up the mounds and the ones buried there most likely inhabited a small settlement or a rural / villa complex nearby. The settlement, of which no trace has been found so far, is yet to be localized. The terrain has been transformed over the years due to construction of hydro-melioration devices, corrections of riverbeds and drying out swamps. The most probable location of the settlement would be on the first fluvial terrace above the flood plain, south of the necropolis, near the Mochuritsa river. This suggestion, however, can be confirmed only through future archaeological investigation.